

የኢትዮጵያ ታንተና ትምህር

የተማሪ መዝገብ

ከመሸሪቃ ማስታወሻ ከፍጎ

እዘዣች:-

ፖ.ስታ.ቅ. እንዲሸጣው (፲/፻)

ዶ.ዕስ ዘ/ደዱንጻለ

መንድመሰን አድነ

እርታኬ:-

የኢትዮጵያ ፌዴራል

ግምገማዎች:-

ወርቅ አድማን

ተስፋይ ወ/ሚኒስቴር

መካንን አስማማው

የኢትዮጵያ ፌዴራል ወጪከራስዎች ላጥስኩ
ትምህር ማኅበር

AL GHURAIR
PRINTING AND PUBLISHING LLC

ማክር

የኢ.ህ. መጀመሪያ የፌዴራል ስት በትኩረት ማከናወኝ ገንዘብ የተገኘው በአጠቃላይ የትምህርት ተሸት ማሽሻያ ንርድኩት (GEQIP) አማካናነት ነው:: የነርሱዎች የኩል የሚሰጥ በታች ካ1ኛ-12ኛ ክፍል የሚሰጠውን የትምህርት ተሸት ማሽሻል ነው::

የኢትዮጵያ ፌዴራል የፌዴራል የጥበብ መግባራዊ ሪፖርት ለGEQIP የዋለውን ገንዘብ የገኘው በብር/ብርር/ብርር ሌሎን በደንብ/ እርዳታውን የሰጠት ዓለምአቀፍ የልማት ማህበት (IDA)፣ ቁስት ተሸቱ አጭት-ብ ክቻለቻ ላንድ (FTI CF) እና ለለውም የልማት አጭታዊ ማለት የፈጸለድ፣ የኢትዮጵያ የልማት ማህበር፣ የኢትዮጵያ የታለቅ በረታኩም የእርዳታ ድርጅት አለምአቀፍ የልማት የኩል ክፍል (DFID) ዓይነ::

ሁለም በዘመኑ መጥፊት የሚገኘው ይህን እንዲ በርካታ ባለቤት ዓለበትና ድርጅቶች ይህ የተማሪ መጀመሪያ የመምህር መምሪያ አውን እንዲሆነ ያልተቀበሉ ያገኘውን ለተተዋል:: በዘመኑ የትምህርት ማነስተር ምስጋዎን ያቀርባል::

© በኢትዮጵያ ፌዴራል የፌዴራል የጥበብ መግባራዊ ሪፖርት የትምህርት ማነስተር
1ኛ እትም፣ 2004 ዓ.ም
ISBN 978-99944-2-259-3

የኢትዮጵያ አገልግሎት የሚገኘው ድርጅት

የፖ.ሳ.ቁጥር 5613

ክፍል:

የተባበሩት የኢትዮጵያ አገልግሎት እና

ከራና አገልግሎት አገልግሎት የ/የት/የግ/ማህበር

የፖ.ሳ.ቁጥር 100767

አዲስ አበባ

ኢትዮጵያ

በመተዳደር ይህን መጀመሪያ ለኢትዮጵያ የትምህርት ማነስተር አዘጋጅተውና አትመው፣ አስፈላጊውል::

ሁለም የህተመት መብቶች ተከበረዋል::

የኢ.ህ. መጀመሪያ ክፍል በተለያዩ መሰረዱዎች ያለባለው፣ የቁድማያ ላ.ቁድ እንደገና ማሳተም፣ ማስራዙት፣ ማከማቻትና መልስ መጠቀም እንደሚገኘው የኢ.ዲ.ዲ.ኤ. የፌዴራል ንርድ ማስተም የሚከተሉት የሚከተሉት አዋጅ ቁጥር 410/2004 የከተሬይትና የተወማይ መብቶች ጥበቃ አዋጅ 10ኛ አመት ቁጥር 55 አዲስ አበባ ይለያ ክፍል 19, 2004 ይከለከላል::

የሰልጠና የተረጋግጧት መብቶች ለማከበር በተቻልን መጠን የሚፈልግበትን ጥረት ሁሉ አይርጋናል:: ሲኖው በስህተት ለንጂዢዎች የተዘለለ ካለ በቁድማያ ይቀርጋል እያጠየችን በሚችልት ሁትመቶች አስፈላጊውን አውቶና እንደምንሰጥ ለመግለጽ እንወሰን::

መግቢያ i

ምዕራፍ አንድ፡- ታንቃና ስብረተሰቦ ይ

ምዕራፍ ህለት፡- ዓለማርሱ ታንቃ አድማሚስና ዘጋጀት ይ

ምዕራፍ ማለት፡- ሙሉ የዚ

ምዕራፍ እፈት፡- ሚኒስቴር ይ

ምዕራፍ አምስት፡- ሰብዕጣነት የዚ

ምዕራፍ ለይስት፡- ጥናታዊ የአፏሪ የዚ

ምዕራፍ ለባት፡- ሚኒንቴም የዚ

ምዕራፍ ለምንት፡- መሳሪያ ስራ የዚ

ምዕራፍ አጠቃ፡- ለብረተሰቦና መኖር የዚ

ተቀሳሳይ

ስተጠማሪ ገዢ የተመረጋገጫ መያሳፍት አርክዎ ይ

ዋጤ ማስረጃ ይ

ቍዴ ከነፋሽቶዎ ይ

ፈጸመው ከነገራር ከነፋሽቶዎ ይ

መግለጫ

የኢማርኛ ቅንቃ ትምህርት አጠቃላይ ዓሳማች የተማሪዎችን የሚያመጥ፣ የመናገድ፣ ይማንበሰኑ የመዋኑ ከሂሳብና ማገልበትና የሚያስከናና የሚነስበና እውቀትና ማጠበር ውቃው:: እነዚህ ዓሳማችም በመርከ-ትምህርቱ ላይ በገልጽ ሰራዎች ይታረስ::

የቁንቃ ትምህርት አጠቃላይ ዓሳማችና ከግብ ለማድረሻ ከሚያስፈልጊ የተምህርት መካሪያች መከተሉ የሚማርሱ መጽሐፆ ገንዘብ ቅድመ ተጠቃኝነው:: የተማሪዎች መማርሱ መጽሐፆ ይገባ በሁለት ውኅ ውኅ ማዘኗጀትና በየጊዜው ለሻሽል ወይም ለሰዕጥ ይሻሻል:: እንደሆነ የመርከ ትምህርቱን እሳማች በማስፈልግም ሲታይ የመጀክት እቅም ለማጠናከር እስፈላጊ ሆኖ ለገኘ ለማንኛው፣ ለማተኩው ይገባ መርከ ትምህርቱ ላይ ማሻሻለ ወይም ለወጥ ለደረሰነው::

ይህ ዓይነ ክፍል መማርሱ መጽሐፆ በእዲስ መልክ እንዳለው የሚነበት ማዘኗጀትና በፊት ቅድመ መርከ ትምህርቱ እንደሆነ ለማድረሻ ነው:: መጽሐፆ መርከ ትምህርቱ ተከራክ የሰጠባቸውን ጉዳዙች መሬ በሙሉ እንዳያዘነት ተረክ ተደርጋል:: ማንበሩክ፣ ማጠረፈያችና መልመጃዎች መርሆ ትምህርቱን መነሻ ለማድረግ በከሂሳብ በእውቀት ዘርፍ ተደረሱትው ቀርቡ::

ማንበሩክ ማጠረፈያች፣ ገዢና ልቦ፣ መልመጃዎች ይገባ እናታደ እንዳሁነ ተረክ ተደርጋል:: በየምስራቅ ማጠቃያ ሆኖም ነጥሮች በማጠቃቅ መልክ ከመቅረባቸውም በፊይ፣ ተማሪዎች የየምስራቅና ትምህርቱ ማን የህል እንደተረዳ የሚያመሳከሩባቸው የግንዘብ ማመሰከረም ነጥሮች ተዘጋጀተዋል:: ተማሪዎች በእሴት ነጥሮች እናተመራ የተምህርቱን ዓሳማች በመፈጸም ሲታይ በፈሳቸው ይሰብት ይረዳ መገመገመና ጉዳስተሻቸውን ማስተካከለ ይጠበቃባቸዋል:: በመሆኑም መጽሐፆ ትምህርቱን በሚፈጸለው መንገድ ለመከተተልና የተምህርቱን ዓሳማች ለመጨበጥ ይሻሻል ተብሎ ይታመናል::

በመጨረሻም ለመጽሐፆ ከገዢ ይከርቡቸውን ይሞላንን ሁሉ እያመሰግናና፣ ለመሻሻለና ከመምህራን፣ ከተማሪዎችና ከስጠቅ የሆነበት ከፍጠቅ ይሚቀበብ እስተዳደቻቸና ለመቀበል ከገዢ መመሪያና እንገልጣናን::

የመጀመሪያ ኩንድ

ቍናቁና ማስረጃዎች

የጥምህርና የሚሸፍትና ተመሱበት በታደሳ:

- ስለአትዮጵያ ዕንቅዥ በተሰጠቸው ገዢነት በተሰጠቸው ትኩረዋልታሁ፤
- ይህዚ ልማናዊ አዳዲኖን ተረድቷቸው፤ በቋላት ወሰኑ የሚገኘ አናበብዥቻንና ተናበብዥቻን ለያደቻቸው ትኩረዋልታሁ፤
- በቋላት ወሰኑ የሚገኘ ቅልጥቻን ለይቻቸው፤
- በመዘገበ ቁሳት በመጀገበ የቋላትን ቅጥተኛ ቁሳ ትኩረዋልታሁ፤
- በተለያዩ መግኘቶች በተዘጋጀ የሚተለለሩ በአትዮጵያ ዕንቅዥ ለይ የተደረገት የጥምህርና የሚሸፍትና አፈጻጸምዎች ተፈ ሆኖዎን በማስታወሻ ትኩረዋልታሁ፤
- ዓይነት ነገሮችንና አጠቃላር ዓይነቶችን ወደ ለሎች ዕንቅዥ ትተረጋማለታሁ፤
- የሚፈጸም አነጋጌ የሚገኘበትን የወጪ በመፍጠር አጠቃላር ትኩረዋልታሁ፤
- የበት መጽሕፍትን ትጠቀማማለታሁ::

ቀድሙ ገብዕት ተያወች

1. ቁጥሮ የቀረበውን መንገዶች ርዕስ በማየት መንገዶች ለመለላን ይችላል የምትደረግውን ተያወች ካርጋኝ:: ከዘመና እንበባዎች ከመረዳትዎች በታሳ ተያወችም መልሰ ማግኘት አለማኝና ተቶዎን አረጋግጣ::
2. በዚ ገብዕት እንደሚጠቀሰው አገልግሎት አገልግሎት በርካታ በፊርማ በከፈልጋዊነት አገልግሎት የሚተተዋት አገር በመሆና በርካታ ቅንቃዎችም የሚንገኝባት ይት:: ለመሆኑ ምን የህል ቅንቃዎች የሚንገኝባት ይመለሳቸል?
3. በዚ ገብዕት ቀንቃ፣ ወይም ስላ ተስማላቸው፣ ለመሆኑ በቋንቃና በዘመና መከከል ለይንት አለ በገኘሁ ተምናገኘሁ? ከመናቸው ለይንቱን በዘርዝር ተናገሩ::

የኢትዮጵያ ታንቃሚያና ክምርድናቸው

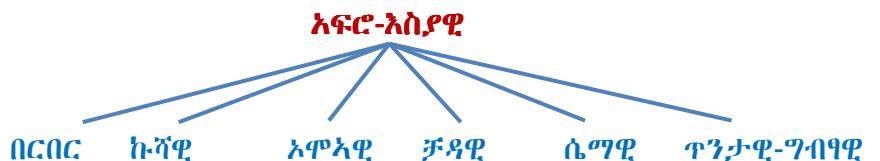
በዚ ገብዕት እንደሚጠቀሰው ወሰኔ የሚገኘው ቅንቃዎች ይህን የህል ፍቃው በለው በእርግጫዎችና ለመግለጫ አገልግሎት ነው:: ሆኖም ክልት መረጃዎች በመነሳት በአገልግሎት ክ75-80 የሚደርሱ ቅንቃዎች ይነጋስሉ ለማለት ይችላል:: ቁጥሩት በትክክል ለመግለጫ አገልግሎት የሚነው በሀላት ምክንያቶች ነው:: እንደሆነ፣ የቅንቃዎችን ዓይነት የሚዘረዘሩ የአይደፍቸ የተጠቀመጥቶው እንዲኖር ስያሜዎች የአንድ ቅንቃ መጠረም ስያሜ በወሰኔዎች የተለያየ ቅንቃዎች የየዘት የበድና መጠረም ስያሜ መሆናቸው ነው:: ሁሉተኛውና ወንጀው ምክንያት ይግሞ በግም ተቀራዩ የሆነ ገን በተለያየ ስያሜ የሚጠሩ የንግግር ዓይነቶች (ቅንቃዎች) ሪፖርቶች የቻሉ ቅንቃዎች ወይም የአንድ ቅንቃ የተለያየ ዘዴዎች መሆናቸው በወሰል በጥናት ባለሙያው ነው:: እንዲኖረው ተቀራዩ የሆነ የንግግር ዓይነቶች ሪፖርቶች እንዲኖር ይግሞ እንዲኖር ቅንቃ ይገልጻዋል::

በሥነስልሰን ስይንስ አንድ የንግግር ዓይነት ሲሰን የቻለ ቅንቃዎች ወይም
የእናደ “ለላ” ቅንቃዎች ወይም መሆኑን በማያወቅዎች መሰከተ መኖርና ይታሳል::
ሁለት የተለያየ የንግግር ዓይነት ተናጋረዥች፣ የየራሳቸውን የንግግር
ዓይነት በመጠቀም ሁሳባቸውን መለያዎጥ ካቻለ ሁለቱ የንግግር
ዓይነቶች የእናደ ቅንቃዎች ወይም የባለል:: መግባባት ካልቻለ
ደንግሞ፣ ሁለቱ የንግግር ዓይነቶች ሁለት ቅንቃዎች ተደርጋው
ይቆጠራሉ:: ይህን በምሳሌ እንመልከት፣ አንድ የነፃም ገበና አንድ
የእናደ አበበ ለው የየቀያቸውን ወይም በመጠቀም መግባባት ይቻላሉ::
በእርግጥ አንዳ ካማኝነው ወሰን ለለው የማያወቂቸው የተወስኑ
ቁለት ወይም አገላለጽ ለተፈጻሚነት ይታሳል:: እነዚህ ለእንደኛው ወገን ፍቃድ
የሚሆነ አጠቃቀም ጉን እናደ አበበውንም ሆነ ተቃሚዎን ልጋጥ
መግባባት እስከማይይቸለበት ይረዳ የሚያደርጉ እይደለም፣ የሚከናወቁው
ወሰን ዓይነት:: ይህም በመሆነ ነው ተቃም የሚነገሩው አማርኛ እናደ
አበበ የሚነገሩው አማርኛ የእናደ አማርኛ ወይም ዓይነት የሚባለው::
በእነዚህ ሁለት የንግግር ዓይነት ተናጋረዥች መከከል መግባባት
የማይቸል በሆነ ዓይነት ሁለቱ የንግግር ዓይነቶች የተለያየ ቅንቃዎች
ተደርጋው ይቆጠሩ ነበር:: ለምሳሌ አንድ የአማርኛ ተናጋረ አርባብዕን
ለመጀመሪያ ገዢ በልማማ፣ የአማርኛ ወይም ለመስለው ይታሳል:: የሚከናወቁው
በእነዚህ ሁለት የንግግር ዓይነቶች መከከል በርካታ መመሰሰለው
ስለሚታዊ ነው:: ነገር ጉን ጉባኤና በደንብ አድምጻ ለመረዳት በጥናት
እጅግ አዲጋች ይመዝበታል:: ለዚህ ነው አርባብዕን ሲሰን የቻለ ቅንቃዎች
ተደርጋ የሚችጠው:: ከለይ ከቀረበው ነጥበ አንድ ቅም ነገር ለንግድ እንደ
እንቃላን:: አንድ ቅንቃዎች በውሰዶ የተለያየ ወይም ለተፈጻሚነት
እንደሚቸለ:: እንዳሁም ወይም የሚያደኝቸው በውሰዶችው የተወስኑ
ልየነቶች መግባባትን መሰረት በሙሉ የማያግኘ ሆነው መግኘታቸው ነው::
አንድ ለው በተወሰነ ይረዳም በሆነ ከራሳ ቅንቃዎች ጉር የለለውን ቅንቃዎች
ወይም የንግግር ዓይነቶች አይምጻ የሚመሰሳለ መሆኑን አለመሆናቸውን::
አንዳሁም የቀርቡት ይረዳቸውን መኖርና ይታሳል:: ለምሳሌ፣ አንድ
የአማርኛ ተናጋረ ለመጀመሪያ ገዢ ትግርኛን በልማማ (የሚገኘ እንዲ
አንቀጽ ቅንቃዎች አጠቃቀም እስከ ካማያወቂው አማርኛ ጉር
የሚመሰሳለ መሆናቸውን መግኘቱን በቻልም) በዘዋው ገዢ ለይመሰድ

ት-ገርና ከእማርኛ የተለየ ቅንቃ መሆኑን መረዳት ይችላል፡፡ በጠቃላይ እናድ የእዲስ አበባ እማርኛ ተናጋራ በዘዴው ከነቅም እማርኛ ለሆነት በኋላው-ም፡ ቅንቃው ገን ያው እማርኛ መሆኑን፡ አርትብናው እስ ከማያው-ቀው እማርኛ በመሰሳይልም፡ የተለየ ቅንቃ መሆኑን፡ ት-ገርናው ደንግሞ ከእማርናው ወር ያለው መቀራሪብ ከእርትብናው ይልቀ የራቀ መሆኑን መግለጫ ይችላል፡ እንዲሁም ለምሳሌ፡ ት-ገርና ከእርምጃ ይልቀ፡ አርምጃ ደንግሞ ከእንጂለሁና ይልቀ ለእማርና የቀረብ መሆናቸውን መኖር ይችላል፡ ይህ የሚያሳያን በቁንቃው መከከል ገዢናና ለኋር እንደማለቸልና የገዢናና ደረሰውም ከቁንቃ ቅንቃ ለለያይ እንደማለቸል ነው፡፡

በቁንቃው መከከል ያለው ገዢናና እንደሰው ለይ የዘር አፈጻሚ ለታይ ይችላል፡ እናድ ለይ ለውንድምና እሱቱ ያለው የደም ት-ሰራር (ገዢናና) ከእነቱና ከእነዚቱ ለይቶ ይልቀ የበለጠ ነው፡፡ ለእሱቱና ለውንድሙ ያለው ቁርበት በእናትና በአባት ይረዳ ሲሆን፡ ከእናትና ከእነዚቱ ለይቶ ወር ያለው ቁርበት በሀ-ለተኛ እርከን በአያት ይረዳ ነው፡፡ እንዲሁም የቁንቃው ለገዢናና በተለያየ እርከን ለታይ ይችላል፡ ለምሳሌ እርትብናው ለእማርና የውንድም ይህል፡ ት-ገርና ገን በአያት ለይነት ወይም ከዘመኝ በዘለለ ይረዳ ለታይ ይችላል፡ ይህን ገንዘብ መሠረት አድርጋን የህንጻቸናን ቅንቃው ለገዢናና (የዘር አፈጻሚ) ለማየት እንጥጣሸለን፡፡

የኢትዮጵያ ቅንቃው አፍሪ-እስያዊ አባይ-ለሆኑው ከሚባለት ሁሉት ት-ሳለቀ በተሰበዕች ለመደባል፡፡ ይህም ማለት በአገራቸን የሚገኘት ቅንቃው ከነዚህ ሁሉት ቁጥሮት አባት ቅንቃው የተፈጻሚ ፍቃው እንደማለት ነው፡፡ አፍሪ-እስያዊ የሚባለው ት-ልቀ የቁንቃ በተሰበበ ስጋትን በተሰበዕች አለ-ት፡፡ እነዚህ ለማዋ፡ ከሻዋ፡ እምካዋ፡ ታንታዊ ጉባዋዊ፡ ችግዋዊ በርሃር በመባል ይታወቂለ፡፡ የእነዚህ የቁንቃ በተሰበዕች ገንዘነት እንደማከተለው በዛና ምሥራ ለቀርብ ይችላል፡፡

ከዚህ ላይ አንድ ነጥበ ግልጂ ማደረግ አለበን:: በዛና ምሥራለ ላይ እንደምንመለከተው በርሃር:: ከሳም፣ አጥፏዊ ወዘተ፣ በማል የተዘረዘሩት ቁንቃዎች (ወይም የቁንቃ በተሰበት) ባንድ ወቅት አንድ ቁንቃ ነበሩ ማለት ነው:: አፍሪ-እስያዊ የሚል በዛና ምሥራለ የተቀመጠው:: በፈላ አነጋጌ:: አፍሪ-እስያዊ “የሚባል” አንድ ጥንታዊ ቁንቃ በንብ በዛና ወደፊደሉት ቁንቃዎች ተለውጥል ማለት ነው:: የዚህ ዓይነቶን ቅድምት ቁንቃ የታረክዎ ሥነልቦን ተመራማሪዎች አባት ቁንቃ (Proto-language) ይለታል::

በርግጥ አፍሪ-እስያዊ የሚለው ስያሜ የዚህ ጥንታዊ ቁንቃ ተከተለኛ መጠረም ነበር ለማለት አይደለም:: ያ ቁንቃ በውቅቱ ማለትም:: ይነገር በነበረበት ኮሙን (የሚል አያሁ አምስት ስህ ዓመት ገዢማ) ማን ተብሎ ይጠና እንዳነበር አይታውቁም:: በሁለተኛው እርከን በዛና ምሥራለ ላይ ከሳም፣ በርሃር:: ስማዊ ወዘተ፣ በማል የቀረቡትም በሆነ:: በጥንት ገዢ እንዳከንድ ቁንቃ ይነገር ነበር ለማለት እንዲ:: ባሁኑ ገዢ በርከታ ቁንቃዎችን ወልደው መኖተዋል:: ስያሜዎችም በውቅቱ ቁንቃዎች ይጠናበት የነበረበት አይደለም:: ስለዚህ ለቁንቃዎች የውቅቱ ተከተለኛ መጠረም ማንነት ገዢው ለፈጥሮ በመሆኑ ማስረጃ የለንም:: በተወንት ገዢ የጥንታዊ አባት ቁንቃዎችን መጠረም ማውቅ ይከበዳል:: በርግጥ የአንድንድ የዘመናቸን ቁንቃዎች ወልድ (ምንጭ) ስለሆነው ጥንታዊ አባት ቁንቃ ስያሜ መረጃ አለን:: ለምሳሌ፣ ስጋን የሚባል ጥንታዊ ቁንቃ ባሁኑ ኮሙን ለማነገሩት እንዳረፈንበኛ:: ማለያንኩ፣ ስጋንኩ፣ ገርቻዎች:: እና ፍማኑዎች ለጋቢት ቁንቃዎች አባት እንደሆነ ይታወቁል:: ማለትም:: እነዚህ ቁንቃዎች ባንድ ወቅት ስጋን የሚባል አንድ ቁንቃ ነበሩ ማለት ነው:: ይህን በዚህ ተተጋ:: ከለይ ወደአነስተው አፍሪ-እስያዊ ቁንቃ እንመለሰ::

ከለይ በአፍሪ-እስያዊ ተልቅ የቁንቃ በተሰበ ሥር ሲደብት የሚሆኑ የቁንቃ በተሰበበት እንዳለ ተልጽናል:: ከነዚህ ወሰኑ የሰማያዊ፣ የከሳም እና የአጥፏዊ ቁንቃዎች በኢትዮጵያ ይነገራል:: አጥፏዊ ቁንቃዎች በኢትዮጵያ በቻ ለጋቢት፣ ከሳም ቁንቃዎች በኢትዮጵያና በኢትዮጵያ አገራሻ አገሮች ይገኘል:: እስዱዋቹ የሰማያዊ ቁንቃዎች በኢትዮጵያ የሚነገሩ ስሆና፣ ጥወቃቻ ይግሞ በመከከለኛው ምሥራቅና በአንድንድ አፍሪ-እስያዊ አገሮ ይነገራል::

የንብረት ገዢ ተቋዋሚ

1. ተማሪውን ወደ የገዢነት ተያያዥ ከመግባታቸውን በፊት ከነሱ ለጠቅምችን ማስተካከል ይህን የሁል ተረጋግጧዋል? በለምሮ ልማት ማስተካከል መለቀ:: አስፈላጊ ከሆነም ተመልከቻ ይከተናን እንዲበና ተጠበቃን ማስተካከል ይዘ::
2. ከቀረበው የምንበብ ከፍል የዚህ ትጠበቃለቸው?

ሰማዊ ታንቃሚ

በኢትዮጵያ የሚገኘው ስሜው ታንቃሚው ስሜን አት-የ-ሰማዊ እና ይበብ አት-የ-ሰማዊ በሚባል በሁሉት ምድቦች ይከራከራል:: ስሜን አት-የ-ሰማዊ ማስተካከለውን አለ-ት:: እነዚህ ጥያቄ:: ት-ማርቶና ት-ገዢ ዓቶም:: ት-ማርቶና ት-ገዢ ዓቶም የሚገኘው ታንቃ ነው:: ይበብ አት-የ-ሰማዊ በሁሉት ምድቦ በመከራል በው-ሰጣጥ በርካታ ታንቃውን ይጠል:: ከነዚህ ወ-ሰጥ ተረጋግጧ:: እማርቶና:: እርትአማ:: ስልጣና:: ዕረሻ:: ለጋ:: ለት-ት:: ቅ:: እንደጋጀ:: መሰቂና ወዘተ:: ይጋኙበታል:: የእነዚህ ታንቃውን የቀርቡት ይረዳ የተለያየ በመሆኑ:: ታንቃው በተለያየ እርትአማ ለቀመጥ ይቻላል:: ለምሳሌ:: እማርቶና እርትአማ ባንድ ለመከራብ:: ስልጣና:: ተረጋግጧ እና ዕረሻ በፈላ ይመደባል:: ለት-ት:: ለጋ:: መሰቂና ገዢና በሚል በእንድ:: በ-ድን ለመከራብ:: የተቀኑት የገዢና ታንቃው ምልሬብ ገዢና በሚል ይመደባል:: በምልሬብ ገዢና ለሥር የሚገኘው ታንቃው እንደገና በንክሳን በ-ድን ለረፈና ይቻላል:: ማስከላዊ ምልሬብ ገዢና የገዢና የፈፀም ምልሬብ ገዢና በሚል ገዢና በማለ ከፍለቸው::

ከተማዊ ታንቃሚ

ከ-ሽዋ የቆንቃ በተሰብበ በስሜን ከ-ሽዋ:: በማስከላዊ ከ-ሽ:: በምሥራቅ ከ-ሽዋና በደበብ ከ-ሽዋ ወገን ይከራከራል:: ከነዚህ አራት ገዢና በተሰበው:: በኢትዮጵያ የሚገኘው ስሜው ታንቃው በማስከላዊና በምሥራቅ ከ-ሽዋ ገዢና በተሰበው ተከተለው ይገኙለ:: ማስከላዊ የከ-ሽ በተሰበበ በአገውና ታንቃው ስሜው ለመከራብ:: በሥራም ሁምጥና:: ቁማንኛውና አው-ንግድ ታንቃውን ይጠል:: የምሥራቅ ከ-ሽዋ ወገንም:: በደረሰ በቀለ ከተከራለ

በኢትዮጵያው ከፍል በርሃንኩ፡ ቤቶች፡ ስራምኩ፡ ከምባትኩና ሁድራዊ
ቋንቋዎችን ያከተሉ:: የቆሰው ወገን ደንብ በሠነት በተሰበቻ
ይከፈለለ:: እንደኛው በተሰበበ እናር-ሳሙኤል ስ.ሆን፡ እናርናንና ስሆኑን
ቋንቋዎችንም ያችሩ:: በሠላተኩው በተሰበበ ወሰኔዎም እርምኩ፡ በ-ሳ፡
በራሱትኩ፡ ገራልኩ፡ ከንሰኩ፡ እርበራኩ፡ ይሰነታ፡ ገዋድኩ፡ ንበነኩ፡
ሞማይኩ፡ ወረዘጥኩ ይገኘለ:: በሠሰተኩው በተሰበበም ለማልኩና ባርስኩ
ይጠቃለለለ:: እንደአርምኩ፡ ለማልኩ እና እናርኩ ያለ ቋንቋዎች
ከካንራችን ወጪዎም በአንራባች ህንጻች የሚገኘው ዓቸው:: ለምሳሌ፡
እርምኩ ከካንራችን ወጪ በስሜን ከንያ፡ እናርኩ በጀበትና በእርትራ፡
ለማልኩ በፌብረ፡ በስማላያና በከንያ ይገኘለለ::

ሻምኩዊ ታንቀዣ

አጥዣኩ የቋንቋ በተሰበበ፡ እንዲለው፡ ወለይትኩ፡ ዝቅኩ፡ ለመርኩ፡ ዓመጣ፡
ማለ፡ ከሬ ወይሬ፡ ወንቃለ፡ ዓይ፡ ሰከ፡ ከለቹ፡ ፍይ፡ የሰከቶ፡ እያዳ፡
ወዘተ፡ ቋንቋዎች አቅራቢ የዚህ ነው:: ወለይታ፡ ከ-ለ፡ ከንታና ወጥ
በጣም ተቀራራቢ ዓቸው:: ቁርጥ ያለ ደምጽማ ለመስጠት ጥን ተጨማሪ
ጥናት ያስፈልጋለ:: እነዚህን የንግግር ዓይነቶች ወይምናው ያልፏቸው
ቋንቋዎች፡ በርካታውን የአጥዣኩ ቋንቋዎች ተናጋወች የሚመከለ
ዓቸው:: እንደአንዲለው ዓይነቶች ደንብ ከመቶ ያነስ ተናጋወች ያለቸው
በመሆናቸው በመጥሩት ላይ የሚገኘው ቋንቋዎች ይባለለ::

ዓባይ-ሰነድዊ ታንቀዣ

ዓባይ-ሰነድዊ የሚባለው ትልቅ የቋንቋ በተሰበበ፡ ከጥዣኩ፡ ዓባይዊ፡
ስ-ርማዊ፡ ወዘተ፡ የሚባለ ጥናትን በተሰበቻ አለ-ት፡፡ በዚህ ትልቅ የቋንቋ
ቤተሰበ ለሥር ከናምኩ፡ እናወከቶ፡ ካ-ወርሱ፡ ከ-ወርሱ፡ ከምኩ፡ መሰንትኩ፡ እንዲ፡
ገመ-ኩ፡ ሰጠኩ፡ በርታው ወዘተ፡ የሚባለ ቋንቋዎች አለ፡፡ በሁጻችን
የዚህ ቋንቋ በተሰበበ ተናጋወች በዚሁ ከለለች ለሰት የቋንቋ በተሰበቻ
በጣም ያነስ ነው:: የከ-ሽ እና የሰጠ ተናጋወች አብዛኛውን የሀገራችን
ሆነበት ቁጥር ሲያዘ፡ የአጥዣኩ ቋንቋ በተሰበበ ተናጋወች በዚሁ

እኔ ከገዢናናቶው የቁንቃ በተሰበቻ ወጪ ጥናበት ያልታውቀ ቁንቃ በአገልግሎትን እለ፡፡ እስተኛ በርሃለ ወይም አጥነት በመባል ይታወቂል፡፡ ይህ ቁንቃ በደብብ ክልል የሚገኘ ለማንኛ በሁኔታ ቤት ተስተካክለ ነው፡፡ ከዚህ አይበልጠም፡፡ በመሆኑም አጥነት በቅርቡ ገዢያት ወሰኑ የሚገኘት ማለትም መርሏ የሚጠሩ ቁንቃ ነው፡፡ ለለዎ ስጋጌዎች የሚያጠሉው የአትዋና የምልከት ቁንቃ ነው፡፡ የምልከት ቁንቃ እንዲማንኛውም ቁንቃ የራሳ የሆነ ወሰጣዊ ለሥርዓት፡ ማለትም ለዋሳው አለው፡፡ የአትዋና የምልከት ቁንቃ ለዋሳው በወጥ የተጠና ባለሙያኑ ከለለቻ ይገልጻን ቁንቃዎች ጋር ይለው ነምድና በወል አይታወቂም፡፡

በጠቃላይ በዘመኑ ውስጥ ወሰኑ የቁንናቶው ቁንቃዎች በሰው ለይቶ መካከል ክለው ነምድና እንዲሸር ለታይ የሚቻል ነምድና እንዲለቻውና ከዘመኑ እንዲሸር የአትዋና ቁንቃዎች አፍጻ-እስያዊና ዓይይ-ለሆኑ ከሚባለ ሁሉት ተለለቷ የቁንቃ በተሰበቻ ለሥር የሚመዳበ መሆናቸውን እናጠናለን፡፡

(ከቀድሞው የ12ኛ ከፍል የአማርኛ መማርያም መጽሐፍ የተወሰደ)

መልመልዎች

ከፍል አገልግሎት አገልግሎት መረጃዎች

፩.መንበብን መሠረት በማድረግ ቅጥቡ ለቀረበት ተያቀምች በቋል መልከ ስጋጌ፡፡

1. በአገልግሎት የሚነገሩት ቁንቃዎች በስንት ማረጋገጫ የቁንቃ በተሰበቻ ለመደበት ይችላለ?
2. በአትዋና በይ የሚነገረው የቁንቃ በተሰበበ የትናው ነው?
3. በአትዋና የሰራና መረጃ አካባቢ የሚነገረው የቁንቃ በተሰበበ የትናው ነው?
4. አርጋጭ በየትናው የቁንቃ በተሰበበ ለሥር የሚመዳበ ቁንቃ ነው?
5. በአገልግሎት የሚነገሩ ቁንቃዎች በመፈጸም ተለይተው ተወቃዋልን? መልሳቻሁ አለታዊ ከሆነ ለምን ይመስላቻል?

፩. በምንግባር መሠረት ቅጥሎ ስቀረበት ተያወቃች ከተሰጠችው አማራጭ መሰጥ ታክክለኛውን መረጃ::

1. ከአፍሪ-እስያዊ የቃንቃ በተሰብ መከከል ስንቶች የቃንቃ በተሰበች በእትዮጵያ መሰጥ ይነሳል?
 v) እምበት · l) አራት · m) ሆስት · w) ስድስት
2. ከሚከተሉት የተለያ ሁኔታ የያዘው የቱ ነው?
 v) ቃንቃ በጋቢድ በበታ ለውጥ ለታደቦት ይቻላል;
 l) ቃንቃ ጥናት እሁትመማች ቃንቃዎች እንዳለ ሁሉ እናት ቃንቃዎ ይቻል::
 m) የሰዋዎው መረጃ የቃንቃ በግምገናን ለማውቅ ከፍተኛ አስተዋጽኑ አለው::
 w) የሰዋዎው መረጃ የቃንቃ በግምገናን ለማውቅ ከፍተኛ አስተዋጽኑ አለው::
3. ከሚከተሉት ቃንቃዎች ለስልጠና ቃንቃ በቃንቃ በተሰበነት የሚመለከለው የቱ ነው?
 v) የምናና · m) ካረራና
 l) ከንሰና · w) ከምባትና
4. የተወሰነ ቃንቃዎች ከእትዮጵያ መጠሪ ይገኙ እንዲ:: የዘመ
 ቃንቃ በተሰብ እብዛዕባ ተናጋዜዎች እትዮጵያውያን ዓይነ::
 v) የእምሳዊ · m) የዓይነ ለማድረግ
 l) የሰም · w) የከ-ሽ
5. ከሚከተሉት ቃንቃዎች በእምሳዊ የቃንቃ በተሰብ ወሰኑ የሚያጠናው የቱ ነው?
 v) ለመርናና · m) ወንጀል
 l) ገመዝናና · w) ቢሮናና
6. ለእምሳዊ የቃንቃ በተሰብ የሚከተሉት የሚያጠናው የቱ ነው?
 v) ምክና · m) ከናምናና
 l) አኋማካና · w) ምበና

7. ከመትተለት ወሰኑ በዓባይ ለማራዊ የቁንቃ በተከበ ለመ
የሚመደበው የተ ነው?

ሀ) መሰንሳና
ለ) ጽዋና
ሁ) መለያና
ለ) ተቀባዩ

8. ከመትተለት አንዳ በከተሉ ቅንቃ በተከበ ለመ ያለ ቅንቃ ነው:::
ሀ) ከፍጥምና
ለ) በይለና
ሁ) ከፍጥምና
ለ) ከፍጥምና

9. ከመትተለት መከከል በአንዳ የቁንቃ በተከበ የሚመደበት
የትቃዋሚ ዓይነት?

ሀ) ወለይትና፡ አመርኛ፡ እናወከና
ለ) እውጭግኝ፡ ሆኖታና፡ ቁማንትና
ሁ) ጽዋና፡ ከንድሬ፡ ካዊርና
ለ) ለማልና፡ እኩርና እርትብና

Է. ԳԴՐ ՔՓՀՈՒՆԻ ՖՈՆ ԲԺ ԽՄԱՀՈ ՖՈՆ ՎՃԵՔՍ ԽՑԿՔՍ ՈՃՈ
ՈՄՆՊՈ ՄՈՒ ՈՄՈՒՆԻ ԲԺ ԾՄԸՆԴ ԴՑԵԿՈՂԸ ՄՑՈՒՄ::

1. አዲጋች	6. ተስኅ
2. ስያጭ	7. ይልቅ
3. የመግዻዎላዳ	8. ስም
4. አቀራ	9. ካና
5. ይቆጠረሰለ	10. ጊዜ

፩. ከጋዥ የቀረቡትና ቅጽ ተጨማሪ ፕሮ ከመዘገበ ቅጽ ሪፖርት የሰነድ በመነሳበ
ውሰድ ካስተው ፕሮ ጋዜ በማንኛውም ከሚገባበት ወጪ ባሻው ፕሮ መሠረት
ኋሩኔንጂያዊ ሆኖታዊ::

ትኩረብ ሕጻናት:- መጽሑፍ

፩. በዚህ በቁጥር መሰከተው ማኅ አንድነትና ስራው አንድስ ከመዘገበው ፈጻሚ በረመዳዊ አገልግሎቶች የሚታደግኝነት ስብሰብ መሠረት በማድረግ አንድ ገኑቸው ይች::

- ፩. ከእኔ ማኅር ውንቃሽ ጽሑፍ የሚሰጠውን ስነት ይተላዋል
ቍናቃዣናን መስፈትሮ የተመሳሳይበትን ምክንያት በማስረዳ እንደገኘችሁ
ይሆ::
- ፪. በዚህ ምንባባ ወሰጥ ከተጠቀሱት ውንቃዣ መጠሪ የሆነና ለአምካዎና
ለማይሆ ለማድረግ የቁንቃ በተለየች ምሳሌ ለሆነ የሚችሉ ውንቃዣናን
ከመዘገበው ፈጻችሁ መይም በስጠቶ እነገራችሁ ከዘረዘሩችሁ በታገ
ስስቃናቃዣና እኔር መገለጫ በጽሁፍ እቅርቦ::
- ፫. ውንቃዣናን የሚመሳሳይበትን የሚሰጠውን ጉዳዮች በስጠቶ በመጠየቁ
መይም መጽሁፍ በማንበባ ከሆነት እንቀጽ ያልበለው ያስና እዘዣችሁ
ለመመሆኑ እቅርቦ:: በጽሁፍ ወሰጥ ምሣራያዊ እነገራችና
መጠቀም እትርብ::
- ፬. የነበረችሁን ምንባባ ቅድ ቅድ ሁኖም በእስተዋጅም መሰከ በመዘርዘር
እሳይ::
- ፭. የሚከተሉትን የኢትዮጵያ ዓይነትነትዎች ወደ አማርኛ ተርጉሙና
ለመመሆኑ እቅርቦ::

1. The focus of the conference was the implementation of the country's transformation plan.
2. The following is the list of historical studies.
3. A very great deal of progress has been made in the last five years.

- ፮. የሚከተሉትን የአማርኛ ዓይነትነትዎች ወደ አንቀሳዝቅ ተርጉሙና
ለመመሆኑ እቅርቦ::

1. የደርሰት ዓለማ ከኢትዮ. ጽር ቁጥጥር ጉንኑነት አለው::
2. እንደ የሰው ለማንኛ እንደሚያገኙ ያውቁል::
3. በጥቅም እንዲያደርግ ይረዳ. ተከርና እንባበ. ተከር ተብሎው በሆለት
ይከፈለለ::

ከፍል ማስታታል:- ማይሱም

- ፩. መሠጭሁኑ በከፍል ወሰጥ ስለሳትዋቸው ታንቃሚ ከመቅረብ ደምሮ የሚያስተካክሯልን ጉባኤ ካይመጣችሁ በታኂ ከምዕስት ማስታወሻ በመነሳት ስላምመጣችሁን ጉዳይ በከፍል ጥሩታችሁ ተናገሩ::
- ፪. መሠጭሁኑ በመቅረብ ደምሮ የተቀረብ ታንቃ ከ መደፊትና በአካባቢዎች ከሚገኘ የዘን መደም የመረዳ የተመኑበትን የለፈት በጥቃ ፈጻማ የቀርበዋቸው:: መደፊትና ካይመጣችሁ ከመደፊቶች ብቻናቸውን ፍረ ነገሮች ለተመደግበሱት በደን አቅርቦች ተመደበ::
- ፫. መሠጭሁኑ ከመመሆኔ መሠጭሪ ወሰጥ እንደ የከፍል የነበረዋቸው:: የከፍል በጽዋና ካይመጠና አለፈን ማስታወሻው የዘን:: ከዘመኝ የሚከተሉትን የእድሜው መረዳት ተያቀምቷል መሠጭሁኑ በሚያዙችሁ መሠረት መልሰ::

**ሀ) የሚከተሉትን ተያቀምቷል በሚከተሉት መሠረት በቁል
መልሰ::**

- ፩. ታንቃ መግባቢያ ነው የሚለው አገልሎች ለቋንቃ በቁ ፍቃ የሚይሆነው ለምንድን ነው?
- ፪. ስለቋንቃ የሚገኘት በተመራማሪው መከከል እንደ ወጥ ስምምነት የለለው በምን የሚገኘው ይመለከታል?
- ፫. “ማንኛታችንን እንደግለሰቦም ሆነ እንደገበረተሰብ አባል የምናገኘው” ሲል የን ማለቱ ነው? መቋስ ነው የሚገኘው?
- ፬. ታንቃ ለምንድን ነው በለው ለይ እንቀሳቸው ላይ ከፍተኛ ተቆዳው የሚያሳድረው?
- ፭. “የበረታሰቦ የተቀበለውና የሚገባበት” ሲል የን ማለቱ ነው?
- ፮. “ቋንቃ ለቁጥር ዕውቀት ጉን ድጋጌ ተጨማሪ ባህሪው ነው” የሚለው የሚያመለከተው የሚገኘው?
- ፯. “ሁባብ በዓረፍተነገር ይገለጠል” ሲል በለላ መንገዶ ሁባብ አይገለጠም ማለቱ ነው?

ሀ) “ቁንቁ ማንኛን ነው?” ከሚሰው ማንበብ አዳምጻችሁ የተረፈችሁን ፍሬ
ነገር ከምኑሁን ማስታወሻ በማጭናወር እናደ እናቀሻ የፋይሁ
ለመምህራችሁ አቅርቦ::

ቁ. ስስከተያያዥ ፌዴራል የተጨረጋገጫ መጠቃቅ ከመንግሥት በዘመኑ
አዳምጻችሁ ፍሬ ሁሉንን ማስታወሻ የላኝ ለመምህራችሁ አቅርቦ::

ክፍል እራት:- መናገሩ

፩. ከተለያየ ማንፈቻ መረጃዎችን በማስቀባበ የኢትዮ-ሳማዊና የኢትዮ-ካናዊ
ቁንቁዎችን የተናገሩ በዘመኑ ስርጾት በመጠበቅ፣ በገኘው ወይም በስራ
መናገሩ በማዘጋጀት ስከፍል ጉዳችዎችሁ ማስረጃው ስጠ::

፪. «በእውቅዱ በማስወገም ሆነ በኢትዮጵያ ይለትን ፁንቁዎች ቅጥር ለመናገሩ
አይታወሙ::» በሁለት ቤድን ተመዳደግችሁ ይህን ሁኔታ በመዳገፍም ሆነ
በመቻወም አጥር ጉባኤ አድርጋ::

፫. «ዚህ መቅረት ያለበት ጉዳይ ነው?» ስለዚህ ጉዳይ ካነበሮችሁ በፊት በዚህ
ተወያዙበት::

፬. የሚታወቂዎን የአገልግሎት ፁንቁዎች በመስተ ካርከሩና በዋና ባኩንቁ
በተሰጠው መድብችሁ ስከፍል ጉዳችዎችሁ ተናገቡ::

፭. «የኢትዮጵያ ፁንቁዎች» በሚል ሰነድ የቀረበዎን ማንበብና ከሰላም
ማንፈቻ የገዢናትዎን መረጃዎች መሠረት በማድረግ ውና ውና ሁሳዎች
ለማስታወሻ መጠከ ሙሉና በዚህ ማዘዣ ስሜ ጉባኤ አድርጋ::

ክፍል እምበት:- ሆነ ለማን

በዚህ ክፍል የተለያየ ለዋሳዎች መግለጫዎች ያቀርባለ:: መግለጫዎችን
በጽግና አንበሳችሁ ከየመግለጫዎች ቅጥሉ የቀረበትን ጥያቄዎች ለማድረግ::

ድምጽ ስሬኞች እናኝፋ

ከዚህ በፊት እንደተማረቻቸው በመደበኛው አባላዊ በድምጽ ለማናዊ አባላዊ መካከል ግልጋ ለየነት አለ፡፡ መደበኛው አያዝና በማንኛውም ያሳይቷል ወሰጥ በምንጠቀምባቸው መደበኛ ፍቃድሙ የመዘኑ ሂደት ነው፡፡ ደምጽ ለማናዊው ግን ለዚህ ሲባል ከፈጸሎታቸውን ወሰጥ በተመረጋገጧ ፍቃድሙ የመዘኑ ሂደት ነው፡፡ ለድምጽ ለሳኔዊው አያዝና የተመረጋገጧ ፍቃድሙ በፈጸል ገዢ ላይ የሚገኘው ለፍቅርና የሚገኘው (አዲስ ተብሎ የሚታወቁው) እና አፍባዎች ፍቃው፡፡ በመሆኑም አያዝና በእነዚህ ፍቃድሙ ተቆሙ የምናገኘውን ቅለት ወይም ተረጋግጧ በማንኛው አካሄን ያለቸውን ገዢ ያሳይል፡፡

ለምሳሌ፡ ሆ. አበበ በድምጽ ለሳኔዊ አያዝና ላይ /አብበክቶና/ ይህንል፡፡ በተመሳሳይ የሚከተሉትን እንመልከት፤
ለ. ለመን /ልኩምምናንና/
ሐ. ክበረመንሻስት /ክቡርርናምናንግሻስት/

ከለይ በየናቸው ቅለት ወሰጥ በፈጸልቸው በሆነ አካሄይ እንደቀደም ተከተሉቸው ባለቤት፤ ባለቤት እና ባለቤምንት ፍቃድሙ ፍቃው፡፡ ይህንና ከድምጽ ለሳኔዊው አካሄይ ግን የመጀመሪያው ሁለት ተናባቢ ለሰት አፍባዎ፤ ሁለትና ለሰት ቅለት ተናባቢ እና ለሰት አፍባዎ እንዲሁም ለሰትናው ይግሞ ስምንት ተናባቢ አሸት አፍባዎ ይሆል፡፡ ለሰነዱ በነበሩ የሚገኘውን ለሁሉም አያዝና ሂደት መኖሩን መረዳት ይችላል፡፡

፩. የሚከተሉትን ቁጥር በይመስ ስሜናዊ እናዚህ የፈቻው በወሰንምችው ያስተና
ተናበጠምችና አናብጠምች ለይታቸው በሽንጠረቻት አሳይ::

ተ.ቁ.	ቁል	ደምበ ለማናዊ እናዚህ	የደምበ ለማናዊ ስሜ
1	ወስድ		
2	አስተማሪ		
3	ተመራመራ		
4	አለሙ		
5	መከንን		
6	ወቀራ		
7	ሰረዎ		
8	መከበብ		
9	ደረቢ		
10	ደብተር		

፪. የሚከተሉትን ቁጥር በመደበኛ እምነት ያለ::

1. /አግባኝድኝ/ -----
2. /ወእርድኝት/ -----
3. /ደእርሰአን/ -----
4. /ዕክደእን/ -----
5. / ጉዳብርእከከድኝ/ -----

፫. በሚከተሉት ቁጥር ወሰጥ ስንት የተሰያደ ተናበሩና አናበሱ ይመስ ስሜናዊ
እንዲሁ አመልካቸ::

	ተናበሱ	አናበሱ
1. ወርቂደራዣ	-----	-----
2. አንድላም	-----	-----

3. የመንበር	-----	-----
4. የጠናት	-----	-----
5. ስረንድ	-----	-----

ዕ. በሚከተሉት ቁጥር መሰት የተዘጋጀነት ደምሮ ማሬች እሚሸጥሹሁ ነበጥም
የግዢው ቁጥር መሆኑቱ:: (አንድ ቁርድ ካሳንድ በቅር ቁጥጥሮ ለመሠረትበት
ይችላል::) መሰለ:: መጀ - ጂ - እ - -እር = መልክር

1. /መ- - - ፊእል- - / -----
2. /ግእ - - እስእ/ -----
3. /የእእ - እ - - ፊእል/ -----
4. / - እምም - ፊእ/ -----
5. /- እእ - እስእ/-----

ቀልማዊ አደጋዎ

ቀልም ማለት በአናባቢዎች ወይም በአናባቢዎችና በተናባቢዎች
ቀንቃለት የሚመሠረት መዋቅር ነው:: በአጭሩ ለቀልም መዋቅር
የአናባቢዎ ወይም የቀልም መሰራቶ ደምዱ (ቀልማዊው ደምዱ)
መኖር አስፈላጊ ነው:: ለምሳሌ በኋና እና ለሸ የሚለትን ቁልት
እንወሰድ:: በቁልቱ ወሰተ ያለትን ቁልጥቶ ለመረዳት በቀድማዊያ
ቁልቱን በደምዱ ለማናዊ አገኘና መዓና ያስፈልጋል:: ከዚያም በቁልቱ
ውሰተ ባለት አናባቢዎች ላይ ተመሳሪቱን በቀድማዊያ በስተጣሽ በከል
ተናባቢ መኖር አለመኖሩን እንመለከታለን:: ካለሁ ላይ ለብ ማለት የሚያስው::
በስተቀኞች በከል ካለ ለጽና የሚችለት ተናባቢዎች በቁንቃው ለርጋት
መሠረት ሁለት ቀን ነው:: ከዚያም በለይ ያለት የሚችለውን ወይለለ

ቀለም ነው:: በዚህ ዓይነት የሚሰጠውንን ካላይ በተጠቀሰው ቅድም ተከተሉ መሠረት እንመርምሮታዊ::

ሀ. በኋ /በአንድኬ/

ለ. ልደ /ልክቻ/

በዚህ ቀለት ወሰጥ ያለትን ቀለምች ለመለየት አኖብዕዱዎችን እንዲመነሻ ወሰደን በመቻመራያ ወደገኘ ቁጥሎ ይግባኝ ወደ ቅሬ ሂደን ተናግባዕች መኖር አለመኖሩታዊን እናደጋግጣለን:: በዚህ መሠረት በማሳሌዎችን ወሰጥ ያለት ቀለምች የሚከተሉት ሆነው እናገኘታዊለን::

ሀ. በኋ /በአን - ጥና/ ሁለት ቀለምች አለት::

ለ. ልደ /ልክቻ/ እንደ ቀለም አለው::

በዚህ መሠረት:: እንደ ቀል ባለቤትድ ቀለም ወይም ባለ ባለ ቀለም ለሆን ይቻላል ማለት ነው:: ቀል ባለ እንደ ቀለም ለሆን ቀለሙ እንደ መለ ቀል (፩፪ ያለው ቀል) ለሆን ለቻል:: ቀል ባለቤት ቀለም (ከእንደ ባለ ማለት ነው) ለሆን ይግባኝ ቀለምቹ የእንደ ቀል ከፍልኑ ይሆናለ:: በማሳሌዎችን መሠረት ሲኖ ባለሁለት ቀለም ለሆን:: ልደ ይግባኝ ባለቤትድ ቀለም ነው ማለት ነው:: በአጠቃላይ ለቀለም መኖር የእናብዕዱ መኖር ወሰኑ ነው:: እንዲሆ ዓይነት የሚቀርቡት ቀለም:: እያዘና-ናም ቀለማቅ እያዘና እንደዋለን::

**፩. ከገዢ የቀረበውን መግለጫ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ቀለት
የቀለም መዋቅር አመልካቸ:: የገዢውንም የቀለምች መጠን አሳይ::**

1. አለመ-	6. ደብተር
2. በቀል	7. ባትሬ
3. ወር	8. ፍር
4. ፍይ	9. ስት
5. መረዳብ	10. ድርሳን

የምዕራፍ ማጠቃለያ

በዚህ የምዕራፍ መቅለል ባለ ሁኔታ ስለአትዮጵያ ቴንቃዋሚ በተሰበቻና
ንኩሳን በተሰበቻ ተምርሱችንል:: በሥነ ለማንኛው ሌላ ይኖብ ለማናዊ
አባባይን ተረድታችሁ በቋላት ወሰተ የሚገኘ አናቀዱዎችንና ተናባዱዎችን
ለየደታችሁ የመዘገብ መመረታዊ ቅሎታ ምብጣችንል:: የአማርኛንም
የቆለም መዋቅር መመረታዊ አውቶክር ተረድታችሁ በቋላት ወሰተ
የሚገኘ ቀለሞችን ለይታችሁ ማመልከትና በደረጃችሁ መተንተን
ችላቹንል::

ከዚህ በተጨማሪም መዝግቦ ቅለትንና አውድን በመጠቀም የቆለም ቅዱ
መሰጠትንና ከተለያየ መንኛው በተቋን የተለለኑ ስለአትዮጵያ ቴንቃዋሚ ለይ
የተደረገ የሚገኘውን ውስጥ አያምጣችሁ ፍቃ ሆኖበትን በማስታወሻ
መያዝን በተገኘበ ተለማምዶችንል:: ቀደም ሲሉ የተማራችሁትን
የምሳሌያዊ አነጋጋርችን አጠቃቀም በማስታወሻና በማጠናከር በንግግርና
በጽሕና ተጠቃሚችንል:: በመጨረሻም ካኩድ ብቻ ወደፊላ ብቻ
በተለያዩ ካኩንጂለሁና ወደአማርኛ እና ካኩማርኛ ወደ እንጂለሁና
የሙተርካምን መመረታዊ ዕውቀት አግኝታችንል::

የከለከ ጥያቄዎች

1. በአፍሪካ ከሚገኘት የቃንቃ በተሰበቻ የምን ያህል በአገልግሎት
ይገኘል?
2. በአገልግሎት የሚገኘት ስጋት የቃንቃ በተሰበቻ የምን የምን ፍቃው?
3. አትዮ-ሰማዊ ቴንቃዋሚ የምን የምን ተብሎው ይከፈለሉ?
4. ቀለማዊ አያያዥ ከመደበኛው አባባይ በምን ይለያል?
5. ካኩጠናበ ካኩድ ተናባዱ ይሞያች ካናቀዱዎች በምን ይለያል?

የግንዘብ ማመሳከራዊ ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በመሬና እንደ የቀረበውን ትምህርኑ ምን የህጻ አንድተረዳቸው የምታመሳከራውን ስነጠረቻ ቁርቃል:: በዚህ መሬና በአማካይና የሚመሩ ኮይታ ነገሮ ተጨማሪ ስለመረዳታቸው እርግጫኝ ከሆናቸው የ(v):: እርግጫኝ ንስቤናቸው የ(?):: መስተኛ ከስተረዳቸው ይገም የ(X) ምስክት በማድረግ ስነጠረቻን አማካል::

ተ& ቁ.	የሚመሳከራዊ ነጥሮች	(v)	(?)	(X)
1	ስለአቶወያዊ ቁንቃዎች በተሰጣቸና ጉባኤና በተሰጣቸና እናገረሰለሁ::			
2	በቃለት ወሰጥ የሚገኘ አናብዕቃችናና ተናበዕቃችና ስያጭ እያፈለሁ::			
3	በቃለት ወሰጥ የሚገኘ ቁስሞችና ስያጭ እመሰከታለሁ::			
4	መዝግበ ቁሳትን በመጠቀም የቃለትን ፍቃ መሰጠት እችሰለሁ::			
5	ከመገኘ በዘመን በአቶወያዊ ቁንቃዎች ስያ የተደረገ ማረጋገጫን ወጪቶች አይምጋለ ፍቃ ሆኖችን በማሳታወሻ መሆኑ እችሰለሁ::			
6	በአገገበዎች የተጀሩ የረሱት ንግድና መጀመርና እንዲሆሙ የክማርና የረሱት ንግድና መደንገገለዎች መተጨማሪ ቁምስለሁ::			

፪. ከዚህ በኋላ በስነጠረቻ የ(?) እና የ(X) ምስክት ይደረግሟባቸውን ነጥሮች
በሚገባ እስከተረዳቸው ይረዳ:: የመሬናን ትምህርኑ ይጠቀሱ ነበሮ::

ምዕራፍ ሆነት

የኢማርኛ ቅንቃ ክፍል መርመሪያ
በደንብ

የጥወቃቁ ዓለማውች፣ ተጠሪዎች ከዚህ ትምህር በታላለ፡-

- ስለአማርኛ ቅንቃ ክፍል መርመሪያ ያደረገት ተግልኝነት፡፡
- የድምወልሰኞች እኩወናን ስለተ ተረድታችሁ በቋልቅ ወሰጥ የሚገኘ አኖባቢዎችንና ተኖባቢዎችን ለያደጋችሁ ተግኝነት፡፡
- የአማርኛን የቀለም መዋቅር ተረድታችሁ በቋልቅ ወሰጥ የሚገኘ ቀለሞችን ለያደጋችሁ ተመለከታችሁ፡፡
- ከስርወቂል ስምቶችና ቁጽሎችን ተመወርቧት፡፡
- በመዘገበ ቁጥር በመታገበ የቋልቅን ቅጥታና ፍቃድ ተግልኝነት፡፡
- ከተለያየ መገኘት በዘመኑ የሚተለለሩ ሥነጋጌዎች ለፈጸሙችን እኩምወችሁ ፍቃድ ሁሉምትን በማስታወሻ ተይዛለችሁ፡፡
- ስለአማርኛ ቅንቃ ክፍል መርመሪያ ያደረገት የተክፈ ዝመርመችን አንብብችሁ በቋልቅ ሁሉምትን ተመስክርነት፡፡
- የደርሰት እኩወና ሥርዓትን ተከተላችሁ ደርሰት ተግኝነት፡፡
- የፋይናተነገር ዓይነቶችንና ስለቶችን ተረድታችሁ የተለያየ ዓይነተነገሮችን ተመወርቧት፡፡

ቀድሞ ገበብ ተያወች
1. የአንድ ቅንቃ ሁኔታ ከምን ከምን ዓይነት ይመለከታል?
2. አማርኛ ከየተኩው የቅንቃ ቤትሰብ ይመለባል?
3. በእኔኩራ አገልግሎት መሠረት የደመኑ መንግሥት የሥራ ቅንቃ የተኩው ቅንቃ ነው? የሥራ ቅንቃ ስንጠረዥ ጥን ማለታቸን ነው?
4. በርካታ ተናገወች ያደቻው የአትዮጵያ ቅንቃዎች የተኩው ናቸው?
5. “የአማርኛ አድማሚስቴ ሁኔታ” በሚለው ምንባቢ ጥን ጥን ትዲያቸው የሚሸበት ይመለከታል?

የኢጣል ቅንቃ አድማሚስቴ እድገት

የህንጻቸናን ቅንቃዎች ካለሉት ቅንቃዎች በጥቅለ የሚለየዋቸው በርካታ
ሥነልሳናዊ ባህሪያት ሲኖሩ፣ ከነዚህም ባህሪያት ወሰጥ አበበዎች
የሚገኘት በአማርኛ ቅንቃ ወሰጥ ነው፡፡ ለምሳሌ በደምጽ ያረጋግጣል፡፡
እንደ ታግርኛ ባለ የሰው ቅንቃዎች ወሰጥ ከሚገኘት እኔት የተደርጉ
ደምጽና እንዳከፈጻል ባለ የከተማ ቅንቃዎች ወሰጥ ከሚገኘው እንደ
የደድሪ ደምጽ በስተቀር ለለዕችን ባህሪያት በሙሉ የዚሁ ቅንቃ ነው፡፡
በስተቀር ደረጃው ያለው ሆኖታ ተመማማይ ነው፡፡ እንደ ታግርኛ ባለ
ቅንቃዎች ወሰጥ ከሚገኘውና “በግኝ” ባለው “በባግድ” ከሚለው ዓይነት
የአበበዎች ቁጥር ሥርዓት በስተቀር ለለዕችን ባህሪያት በሙሉ የከተማ
ነው፡፡ ይህም በሙሉ ከማንኛውም ለለ የህንጻቸናን ቅንቃ ይልቁ፡
ከአማርኛ ቅንቃ ሥነልሳናዊ ቁርክና ይዘት በሙሉ ስለአትዮጵያ
ቅንቃዎች አጠቃላይ ባህር ከዚ ስፍንጂ ይችላል፡፡ ይህም ማለት፡፡
ስለህንጻቸናን ቅንቃዎች ሥነልሳናዊ ባህሪያት፡፡ አማርኛ ከማንኛውም ለለ
የህንጻቸናን ቅንቃ የተሰለ መረጃ ይሰጣል ማለት ነው፡፡ ይህ እንደሸት ሌሎች
ቻሉ? ለዚህ ተፈካዎች ምክንያት አለው፡፡

ታርከ ከቁንቃው ወልደትና እድገት ጽሑፍ በቀጥታ የተያያዘ ነው::
ወልደቱ እና እድገቱ ደግሞ፣ ከእትጥቅናይ ህዝቦች ታርከ ጽሑፍ
የተቆራኝ ነው:: ታርከቻን በመሆኑ የወረዳና የፋልስት ታርከ ነው ለባለ
ይቻላል:: በጽርቃና በቃኑራር ምክንያት ትወልድ አካባቢውን እየለቀቀ
መደተኛለ አካባቢ በመሆኑ በዘመናው በመኖር ህዝብ ከህዝብ ለፈላቀል፣
ሰመልናና ለዋልድ፣ የጋዢ ለራሳ ቅል ወርድ፣ ቅልው ለራሳ
ወይም በወጣ ለጠዋ ይጋዢ ወጥቶ ክፍ ቅን ማሳሰበና መመለስ፣ እልያም
በዘመናው ለምሳ መቆረት የተለመደ ነው:: ለማይደና ለደን አገር እቅርቦ፣
መልካ ተሻጋሪ መሂድና በለስ እስከቀና ይረስ በሂዳብት መቆየት፣
ካልቀናም በዘመናው ለምሳ መቆረት እስከ ቅርቡ ገዢ ይረስ የነበረ ባህል
ነው:: እንዲሁም ያለው የህዝብ እንቅስቃሴ ታርከበ እንዲ የታርከቻን
ፈርም ነው::

ለለው ፈርድ፡ ጉዳታና ቁርጻና ይዘት ያለው ነው፡፡ ይህም ከግዢትና
ከእምነት ማስተካት ወር የተደረገበ ስራ እንቅስቃሴ ነው፡፡ በተናጠል
ሳይሱን በቃንቃት፡ በስላም ሰይሱን በሁድል የሚፈጸም ተግባር ነው፡፡
በዚህ ገንድ፡ መቃመራይ ከሰማን ወደ መሀል አገር በኢማዕያናን፡ በጀትም
ከደቡብ ወደ ሰማን በኢማዕያናን (በከሻውያን)፡ በመጨረሻም አንድ
ጠቃኬ ማእከላዊ መንግስት ለመኖጥር ሲባል፡ ከመሀል ሆኖ ወደ
ዶቦብ የተደረገት እንቅስቃሴዎች ነገ ነገ በለው የሚመስቀሉት ዓይነው፡፡

ለሚኖውያን የሰም ወገኖች ጉዢታቸውን እያስኬሩ ወደ መሆል ህገር
የመጠት፡ ልዩ ልዩ የካም (የከ-ሽ)፡ የእምነ የዓባይዎች ቁንቃ በማናገር
ዘማግኘት ከግኝነ በመጠት ለየት የሚል የሰም ቁንቃ ይኖሩ በነበሩ
አዝማዋች አማካኝነት እንደሆነ ይታመናል፡፡ የተለያየ ቁንቃ ይኖገር
የነበረው ማራቅት ቅስ በቀስ የዝማዋችን ስማዋ ቁንቃ መለማማድ
ይፈምናል፡፡ እጅማማሩም ቁንቃውን እንዳለ በመማር ሰይምን፡ ካለሁ
ቁንቃ ገር እያዋሩ፡ ማለትም እያዳቀለ በመናገር ነው፡፡ በራ ታደሮ
የመላውን የእንግሉዝኛ ቅል ወሰድን ተሞብ፡ ተሞብ፡ ተደብ፡ ተሞብ፡

ወ/ሮ. አቶልን አማርኛ እንደምናስማሰለው ሆኖ፣ ሌማውያን የሚገኘ
ሸጥውን ቅለትም ስራዊቱ በዘመኑ ዓይነት ካሬኩ ቅንቃ የሆኑ እያመሰለለኝ
አያቀለ ይኖገታው ነበር፡፡

ይህ በቁለት ያረጋ ሲሆን፣ በመዋቅር ያረጋ ደግሞ በግብ ይችምር የነበ
ረውን የሀማማቻቸን ቅንቃ፣ የራሳ ቅንቃ በማስማሰላ በግብ እንዲጨረርኝ
የደረሰው ድመር፡፡ በዘመኑ የክናየት ፖራ አማርኛ በቻ ስራውን፤
ለለውም አት-የለማማዊ ቅንቃዎች (ከግኝነ በስተቀር) እንደእረጋዊ እና
እንደእብራይነት ካለ በግብ ከሚችምሩ ለለዕች የሰም ቅንቃዎች ለለየ
ቻለዋል፡፡ የቁለት ቅርኙና የመዋቅሩ ስርዓት በዘመኑ አይነት ቅስ በቀባ
እየተለውው የመማው የዘማማቻቸ ቅንቃ፣ ከሂሳ በሂት ሌማዊ ባህሪውን
እየተው፣ በዘመኑ ለክናየት የአም ቅንቃዎችን (ከ-ሽ-አምናው) እየሙ¹
ስለ ይመጣል፡፡ ወደፊትና እምነትና ክፍልዎችን እናባቢው
ባብዛኝው መልካ ከጥንቱ የሰም ቅንቃ የተለየ ይሁንና ይነጋበት ካለ
ሸጥ የካበብ ስም በመነሳት አማርኛ ተብሎ መጠራት ይችምራል፡፡

የንብብ ገዢ ተቋም

1. እስከሁኔታ ያነበረቻሁትን ማን ያሁል ተገኘባቻል?
2. እንደ ቅንቃ ለምንድን ነው ባሕሪውን እየለውው ወይም
እየተው ለመጣ የሚችለው?

አማርኛ የተለያየ ቅንቃዎችን ይኖር በነበረ ዘመኑ አገማች የተፈጻሚ
የሸራዊት ቅንቃ ነበር ለማለት ይችላል፡፡ መሠረታዊ መጽሑስ ቅለቱ
ባብዛኝው ሌማዊ ሲሆን፤ በመጠኑ ደግሞ ከ-ሽው ዓቃው፡፡ ለዘመኑ
እንደውቅ፣ ካሬ፣ ወሂ፣ ሰነድ፣ እኩሌ፣ እራሻ፣ ከርቃ፣ ቅበድ፣ ልረሰ፣
ክሳ፣ ወወተ፣ ያለት፣ ቅለት፣ እንደ ምሳሌ መጥቀስ ይችላል፡፡ እነዚህ
በመለው ከ-ሽው ዓቃው፡፡ እንደብርሃ፣ እረዊ፣ ዳኩሳ፣ ደ-የቅን፣ ደ-የብለስ፣
ወወተ፣ ያለት፣ ደግሞ በሆመማጥት ልቦታ የመጠ የግራኩ ቅለት፣ ዓቃው፡፡
እንደነበረ ባለ ቅለት፣ ተጠበት የክናየት፣ ፖራ ከለለው የሰም ቅንቃዎች
ቻይ

የሚለየትን እንደ [ሽ፡ ቅ፡ የሸ] ያለትን የሰንዎና እንደ [ሽ፡ ፍ፡ ጥ] ያለትን የከናወር ድምጋች ለይዘን፣ በፊላ በከላል ደግሞ በጥንቱ የከናወር ቀንቃው ወሰተ የነበረትንና ሂደም በሆነ እንዲትግርና ባለ ቀንቃው ወሰተ የሚገኘትን እንደ [ሽ] እና [፩] ያለትን የተደርሱ ድምጋች ለይዘን ተሳል፡ (ድምጋች በአማርኛ ወሰተ ባይቀሩም ሂደለቱ ጥን ሂደ እንዳለፈበት ይፈል፡)

ቋሉ፣ በብዛዕው ለማዋ የመሆናቸውን ይህል፣ ለዋሳዋዎ ስርዓቱ ደግሞ ከ-ሳምላዊ ለሆነ ትሳል፡ የበተወቂ ቁጥሮ ምልክት ቁርክና ስራው አውቃቁኑ ስርዓት ከሰው ቀንቃው ይፈል፡ እንዲከፍጋች ለለ የከ-ሳኔ እንደወለይትና ለለ የአምላዊ ቀንቃው የሚቀርቡ ነው፡፡ ለዘመ እንደ ቀበታና እና መነሻና ያለትን የአርምጃ ቁለትና በዘመሁ አምሳያ /-ኋና/ የሚለውን ምልክቶ እየጨመሩ የተፈጻሚውን እንደጋይለታ፡ ጥሩትና ወዘተ፡ ያለትን ቁለት እንደምሳሌ መጥቀስ ይችላል፡ ይህ ዓይነት የቋሉ አመሰራረት በመሰረቱ የከ-ሳኔ እንዲ የሰው ቀንቃ አይደለም፡፡

ከና ሌላ እንደተገለወው፡ ዓይነትነትና በባለቤት ይምሮ በግብ መጨረሻ ለም የሰው ለይሆን እንዲከፍጋችና ወለይትና ያለ የከ-ሳኔ የአምላዊ ቀንቃው ቀበታና ነው፡፡ በደምጽ፣ በምልክቶና በስራው አውቃቁኑ ለማዋነትን እያለቀቀ ከ-ሳ-አማዋነትን እያጠበቀ የመጣ ቀንቃ ነው፡፡ ለማዋነቱን ካገማች፣ ከ-ሳ-አማዋነቱን ደግሞ ካዘማች፣ ለራዋጥና ለተንቀሳቀስ ሁዝቦ ይዘው የወጣ ቁይታ ቀንቃ ነው ለጠል ይችላል፡፡ የራዋጥና ቀንቃ በመሆኑም ከራዋጥና ወር መጋጌት የይመራው በዘመሁን ሂዕስ ነው ለማለትም ይችላል፡፡

በአከለ-ምግኹ ሆነ በተከታዩ የሃገኘ በመን የበተመንግሥቱ ቀንቃ ጉለዘ ነበር፡፡ ይህንን እንዲ፡ በተለይ በሃገኘ በመን፡ በተመንግሥቱ እንደ ጥንቃ ጉለዘን ለጠቀም፡ ለራዋጥና ሁዝቦ አማርኛን ከከተውና ላር በቅማች፡ ማለትም ስን ለተኞች ይጠቀም ነበር፡፡ በቅልቱም አማርኛ ከለሳነውራዋነት-

ውደ ለአንጻጽሑነት ለሰጠር እናደቂለ ይገኘል:: ይከውጥ በንግሥት
ለስብሰ ዘመን ለመን:: የሚገኘው ይግባኝ አማካይ ተናጋሪ የነበረውን
መራዋት ይጋኙ ለለማማጣት እናደሆነ የሚገልጹ እኩታረኩ አሉ::

ይህ ባንድ በከል የሚሰጥ አስተያየት ሌ.ምን፡ በለላ በከል ይግባብ
ቁንቃው በርሃጥ ልሳነንታሸው የወጣው የዘገበው ዘመን አከትላዊው ለልጻን
ከላከታ ወደኝዋ ለማርጫ የሰለምናውያኑ ሰርወመንግሥት እንደገኙ
በ1272 ሌ.ሸመር እንዲሆነ የሚጠቀስ የአራተፍቃድ ማስረጃ አለ፡፡ ይህም በአቅ
ይኬታ አምሳካ ዘመን መንግሥት መሆኑ ነው፡፡

በለ.በለም ይህንን በይ-የ አምላክ በመን ቅጽቁው ለሳነንና ይባል
እንደ፡ እንደግኝነት ለሳነቅርብ አስተባሪያ፡፡ ለዚህ የበቃው በ14ኛ
ከፍለዎመን እንደሆነ የሚጠቀሙ ማስረዳቸውን አለ፡፡ ለአቶች የበቃውም
የግልበት ፌልድ በመውራስና በማሻሻል ነው፡፡ ከዚህ ቅጽቁ ለገኘታው
ዶምጋቸት ምልከት የሆነትንና ሂደ እንዲጋድ ቤት አረጋድ ቤት
ዶግሞ ዕቃለ እየተበለ የሚጠሩትን እንደ [ሽ፡ ወ፡ ወዘተ.] ያለ-ትን
ሰራተር፡ የግልበት የገመድ ድምጋቸት ይውከለ የነበሩት ፌልጋዴቸት ድምጋው
እንደለ ለመስቀልው ቅጽል፡፡ እነዚህ ሂደ ተርፍ የሚባለ-ት ለለ-ት
ፌልጋዴቸው [አ፡ ቦ፡ ባ፡ ዓ፡ ሲ፡ ባ፡ ተ፡ ለ፡ ወ]፡ አማርኛ ከግልበት
ሰራተር በቻምላ በመውሰድ ምክንያት የገበና እንዲጠለ-ት ላይ ያለ-
ታው፡፡

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՂՋՄ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՄԼՈՒ ՉԱ ՖԹՈՅ ՈՒՂԹՄԴՐՄԿ
ՔԴԴ ՔՎՃ ՔԴ ԱԿԴ ԴՅ ՄԴԴ ՔՓՄՈՐ ՄԴ ՔՆՔՎ ՔՄԱՌ
ԱԲ ԱԵՄՆ ՔՄԴԴԱԴԴ ՔՆՔ ՀՅԵՄՆ ԱՓԹԱ ՖԴԱ ՈՒՂԴ
ԽՄԾԳ ԴԿՄՍՀ Ո.ԱԿ. ՄԾՄԾՀ ՔԴԴ ՄՍՀ ՓԹԱ ՈՒԹՈՒ ՔՀՃ
ՔՊԴԴ ՔՎՃ ԱՄՆ ՔՈԼՈ ԱԺՎՈՒՐ ԱԿԴ ՈՒԴԱ ԱՎՃԱ
ՈԼԱՄՄ ԱՀ ԻՄԴԴՎ ԱՂ ՔԴՃ ՔՆՔ ՔՈԼՈ ՈԿԴ ՔԴՎ
ԻԾԱ Ո.ՔՃԾՈՒ ՔԴ ԱԿԴ ՔՊԴԴ ԱԵՄՆ ԱՄՆ ՖԴԱ

በመልካም የወጪው ስርቃት በታች ስይሆን፣ ከኩ፡ ሌላ እንደተገለጻው አማካይ በሥነልማናዊ ቁርቃና ይዘቱም አገልግሎት (አሁን በፋይ) በሂያ ያለው ቅንቃቅ ነው፡፡ ሲማቅ በታች ስይሆን ከለለውም የቴም ቅንቃዎች የበለቤት ከጠና-አማካይ በመሆኑ የሀሳብንም የቁንቃቅ ኮርወች የህረሰት አካቶ ለይዘን ተሳይል፡፡

(հոր թողարկություն 1987: Քիմիկ հարթակ տպական բառեր:)

ከፍል እናድ፡- እንሰጣን መረጃ

፩. የሚከተሉትን ፖዃያዎች በሚገባው ማሸራት በቻል ማስታወሻ

1. የአማርኛ ቅንቃ ለደት ወይም መነገር የሸመራው በዘዴ ገዢ ነው.
ማለት ይችላል? ለምን?
 2. “የአገራችንና ቅንቃዎች ካለው ቅንቃዎች ከሚለዋጥቶው ለማስልሳዊ
ባኩርያት አብዛኛው በአማርኛ ቅንቃ ወሰጥ ይገኘለ፤” የተባለው
ለምንድን ነው?
 3. ከአማርኛ በመነሳት ለለትት-የጀመሪያ ቅንቃዎች አጠቃላይ ባኩርያት
መናገር አዲጋች ነው? ለምን?
 4. የአማርኛ ወልዳቸና ዕድገቱ ከኢት-የጀመሪያ አገበው ታረክ ጋር እና የ
የተቀራኑ ነው፤ ለምን?
 5. በአካለ-ምም ሆነ በሂሳኔ አመን የበተ መንግሥት ቅንቃ የነበረው
አማርኛ ቅንቃ ነው. ማለት ይችላል? ለምን?
 6. አማርኛ ለጽሁፍ የበቃው በየትናው ክፍል አመን ነው? ለጽሁፍ
የበቃው-ሰ እንደሆት ነው?
 7. አማርኛ ፖንጻው ስይሰው-ጥ ያለ-ት-ን ይ-ጥጣጥ-ች (ሱዳለው) መ-ለ- ለመ-ለ-
የወሰኑው ክየትናው ቅንቃ ነው?
 8. አማርኛን አገራዊ (አጠረ በፊራራዊ) ባኩርይ ያለው ቅንቃ ያስተ-ት-
ዋና ውና ባኩርያት ፖን ፖን ፖን ያችው?

፩. የሚከተሉትን ሁስት በመንበብ መሠረት ትክክል የሆነውን “አዎነት” ወይም ስህተት የሚውን “ሁስት” በማሳት ካመሰራቅ በታሳ ማከናወቻቸውን በአጥቃ በያስተር ገለያ::

1. በአማርኛ ወሰኑ የሚገኘት በርካታ ለሚልሰናዊ ባሕሪያት በሌሎች ቅንቃዎች ወሰኑ እያደተዋጋ::
2. ታሪክና በአመዘኛ የወረዳና ፍልሰት ታሪክ ነው::
3. ከግብኬ በመጠኑ ለየት ያለ የነወጣ ቅንቃ ይኖገኘ የነበሩት ዘመኑች ነው::
4. በግብ ይቻምር የነበረው ቅንቃ የአገማዎች ቅንቃ ነው::
5. እብራይዎን አረጋግጣ መዋቅራቸው ከእሁኑ አማርኛ መዋቅር ወር አንድ ዓይነት ነው::
6. እንደ በርሳ፣ ዓይቀን፣ ከርማ፣ ቁጥር የመሳሰሉት የአማርኛ ቅለት የተገኘት ከዚህ ቅንቃዎች ነው::
7. የአማርኛ ቅንቃ ቅለት በአብዛኛው ከሻወ ለመተዳደሪያ የሰዋወው ለመሳካም ይገባው ለማዋ ነው::
8. አማርኛ ለጽሁፈት የበቃው በሌሎላና በይዝኑ አምልክ ዘመን ነው::

፪. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃል መሰነድ::

1. ከለይ ካነበረቷሁት ምንባቢ ተነስቶችሁ ስለአማርኛ ቅንቃ እድሜመርርና ዕድገት ምን ምን ገዢዎችን በመጥቀስ መደምደም ተችላለቷሁ? ወና ወና የመደምደሚያ ሁሳቦችቸውን ዘመኑ::
2. ስለአማርኛ እድሜመርርና ዕድገት ወና ወና ታሪክዎች ሁኔታዎችን በቃል ዘመኑ::

፫. ቅዱስ ከመንበብ የወጪ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ:: ቅዱስ በመንበብ ወሰኑ በዋዕት ፍቃ ስም ጥንድ ጥንድ ሆኖች ከተነገረፈቸው በታሳ በየገባቸው ዓይነነት ሙራባቸው::

1. ተቀኑ	5. ስ.መ	8. ቅና
2. ፍልሰት	6. ምማያ	9. ል.ርድ
3. ተራክቡ	7. ጥፊይ	10. የሚጠቀስ
4. ቅኑ&C		

፩. ከዚህ በሳይ የቀረበበትን ቀስት ፕሃ ከመዘገበው ቀስት ከፈለጋቸው በታሳቢ
በምንባቡ መለጥ ካላቸው ፕሃ በምን እንደሚከተለ በጥናን ተጠግኗልበትው::

ክፍል ሁኔታ:- መጽና

፪. የሚከተሉትን ጥቃቂዣ በጽሁፍ መሰረት::

1. ቅጥሎ ከግዢንባብ የተመሳሳይ አባባለች ተስተጥቶች:: አባባለችን
እንደገኘ በረዳችሁ አባባል ይኝችው::
ሀ) አማርኛ ከማንኛውም ሌላ የአገራችን ቁንቁ የተስለ መረጃ
ይሰጣል::
ለ) በዘመኑ ለምሳሌ መቅረብ የተለመደ ነው::
መ) ለዋስትና ለማርካር ከ-ሽ-አጥዎች ነው::
ወ) በሥነላሳናዊ ቁርቃና በይዘቱ አጠቃላይ በአገራዊ ባህርድ ያለው
ቁንቁ ነው::
2. “የአማርኛ ቁንቁ ሆኖታዊ ልርጅ ከግዢትና እምነት ማስፈጸሚ ይር
የተያያዘ እንቅስቻለ ነው፤” የሚለውን ዓረፍተ ነገር መንዲርሻለያ
በማድረግ እንደ እንቀጽ ይኝ::
3. ስለአቶ መቆቻ ቁንቁችሁ ለደትና እድገት ከነው መረቂችሁ ወይም
ከመሻከሩ እንበባችሁ ከሱለት እንቀጽ ያልበለው ድኩሩ አዘጋጅ::
4. “የአማርኛ የአገራዊ አውቃቁር ለማርካት ከቴወ ቁንቁዣ ይልቻ
ለከ-ሽና ለአጥዎች ቁንቁዣ የሚቀርብ ነው፤” የተባለበትን
ምዝገዴት ማስረጃ በማስደገኘ እንደ አጥር ይኩሩ አዘጋጅ::

፫. በሚከተሉት ፈለጻች ፍቃቂዣን የሚያሳይ እረፍት ነገሮች የፋ

1. ቅጂው በረዳ	5. ነገር ቁመመ
2. ቁርጉ ሂደ	6. እግና ቁለለ
3. እድገት ቁሳ	7. ሆኖ ምክራ
4. ልቦ ቁራ	8. የጥቻ ቁንቁዣም

ድርሰት ስትጋኑ ስታስታውቃቻው የሚገባው መርሆዎች

ድርሰት በእኔና ፈርሰ ገዳይ (ጥብጥ) ላይ የሚገኘው የጽሕፈና ዓይነት ነው:: ዓይነት ለመሻና ሲፈለግ የአከራው በቅድመማሪ ማውቅ ወይም መረዳት ያለበት በርካታ ፍሬ ንጉሴት ወይም የድርሰት መርሆዎች አሉ:: መርሆዎችም በቅድመሻናሁት ተግባራትና በግአራት ተግባራት ይከራለል::

1. ቁድመ የአከራው ተግባራት

a. ዓይነት ለመሻና ዓለማ: ዓይነት ለመሻና የሚገኘ ስውልንበው የሚገባ ገዳይ:: የሚገኘበትን ዓለማ በንቀቀ መረዳት ነው:: የጽሕፈና ዓይነት እንደሚለያ ሁሉ:: ዓለማውም ይለያያል:: ስለዚህ ዓይነት የሚገኘበትን ዓለማ በቅድመማሪ መረዳት በቁድመ ነው::

b. ፈርሰ መምሪያ: እኔና ዓይነት የሚገኘበት ፈርሰ ገዳይ ወይም ባብጥ በቅድመማሪ ሪሳኔ የአከራውን ለይፈጸው:: ለይፈጸው ለማስተካከል:: ስለዚህ ተስማሚ ፈርሰ መምሪያ የመጀመሪያው ተግባር ነው:: እርግጥ ነው ሁሉንም ይፈጸማል:: የመጀመሪያው እኔናኝና ቤቱ የአከራው ተግባራ የሚገኘበት ሁኔታና ቤቱ ለጥር ይፈጸላል ነው:: ይሞ በጥንት ገን የአከራውን በማስበው መልከ የተሰጠውን ፈርሰ ማቆረቻት የአከራው ተቀምጣ ተግባር ነው::

c. ፈርሰን ማጥበብ (መወሰን): የሚገኘበት ፈርሰ የሚገኘበትን ዓለማ የሚያጠኗለ ወይም ገበ የሚመታ መሆን አለበት:: ስለዚህ ልከን:: ወዘተን ወዘተ. የሚመጥን መሆን ይኖርበታል:: የመጀመሪያው የሚያፈው ዓይነት በርካታ:: በዚህ:: በቅድመ መጠን:: ወዘተ. የሚወሰን ስለሚሆን ለዚህ ሁሉ በማስማማ መልከ ፈርሰን ማጥበብ ወይም መወሰን ተገቢ ሥር ነው::

iii. መረጃ ማረጋገጥ: ከላይ የተገለጹት ከተከወነ፣ ቅዱስ ሥራ በተመረጋገጥ ሆኖ ዘርፍ፣ ተብሎ የሆነ መረጃዎችን መፈለግና ማሳሳይ ነው፡፡ ከነዚህ በመልካ በመልካቸው ማደረግኝትና ሥርዓት ማሳይ ቅዱስ ሥራ ነው፡፡

iv. አስተዋጽኑ/በርር መንደሻ: በርር የሚለው ቅል ውናውን ጥሩና ወይም ድርሰት በፊተና ከማስረጃ በፊት፣ አጠቃላይ የቆናቸውን አካሄድ የሚያሳይውን በርሃና ዕቅድ ወይም ጥናቸው ይመለከታል፡፡ ይህ ከሆነ ድርሰቱ ከመዘሩ በፊት በፊርሰቱ ወሰኑ መከተት ያለባቸውን ውና ውና ፍሬ ከጋሽ በበርር መልካ ማዘጋጀት ሌይሮች ወጪዎችን አስፈላጊ ይረዳል፡፡

v. ተደርሏና ሰውፊ: የፊርሰት ዓለማ ድርሰቱ ወይም ጥሩና ታሳማ ከሚያደርጋው እንዲሁ የርር ቅጥተኛ ባንቃነት አለው፡፡ ይህም ማለት ወሆናው ለእነማን እንደማረጋገጥ፣ በቀድማዊ ወውቁል ማለት ነው፡፡ ስለሆነም ወሆናው እንደማረጋገጥ ተደርሏልን ከቋንቋ መረጣ ድምር ለለምና መርሆች መረዳትና መወሰን ይጠበቃቁታል፡፡

2. የቆናቸው ተግባር

i. ለቁጥ መጀመሪያ: በአንድ ሆኖ ጉዳይ ለይ በርካታ ሁኔታ ለንስ ይቻላል፡፡ ሁኔታው ለሰላ በቻ ሁሉንም እንዲሁ፣ እንዲወረዳ መጀመሪያ እናይፈልም፣ መምራጥ ያስፈልጋል፡፡ ለዚህ ዓላማ ከላይ የተመለከተው በርር ሁኔታን ለመምራጥና ለማደረግና ተቋማ ነው፡፡ ስለሆነም በበርሃና ለይ ተመሠረተን ለቁጥ መጀመሪያ ተግበር ነው፡፡ የቁጥ ጥሩና ውና የመጨረሻው ድርሰት ከመውጫቱ በፊት አስፈላጊውን ማሳሳይነና እርማት ለማደረግ ነው፡፡ ስለሆነ በተለያየ ለልቶች ለቁጥናን መጀመሪያ ይጠበቃባል፡፡

ለ. የመጨረሻ ፈቃቶች፡ የአንድ ደርሰት ፈቃቶች ተዘጋጀቶ ካበቸው በቻለ
በላይ ለየ መንገዶች የሚጣራት ተግባራት ይከናወናል፡፡ አነስተኛ
ተግባራት ወሰጥ እንዲ በረሰ በጽሕፈው የሚደረገው
የሚረጋገጫና የሚጣረው ተደርጋሚ ጥሩ ነው፡፡ በዚህ ሂደት
በጽሕፈው ወሰጥ በተካተቱት ወና ወና ነጥቦችና አርብሮች ላይ
ተጠና ትከራረት በማድረግ በደንብ ያልተገለጹ ወይም ያልተብረራ
ሁኔታ ካለ አስፈላጊው ማሳተካከያ ይደረገል፡፡ ያለማባብ የገበ
ሆኑቸው ካለ እንዲወጠና ይደረገል፡፡ የፋይሳት፣ የቁሳት፣
የቀረፍተነገሮች ወዘተ፣ ግድኤትም እንዳይኖር መልኩ ተንቃቄ
የሚደረገው በዚህ ሂደት ነው፡፡

(ይረጃ ገበደ:1996፡፡ ተግባራዊ የሞትና መማሪ፡፡ አዲስአበባ፡፡ ፲፭፭ ማተሚያ ለተ፡፡
ከሚሰው መጽሐፍ ካገኘ89-128 ከተመቀነው የመጽሐፍ ከፍድ ተሽሎ የተመለደ፡፡)

እ. ቅጥሉ ደንግሞ በስራ የከፍል ደረጃዎች በተማራቅሬት መሠረት እናይ አጠር
ያለ መተ ደርሰት የፋይሳት በከፍል ደረጃዎች እናበለ፡፡

በቅድመና ግኝ፡-

- ደርሰት የምትገኙበትን ርዕስ ከፈጥሮች ልልጥና አሳይ፤
- ርዕስ በመምህራች ተቀባይነት ለማጥና (ተቀባይነት ካላገኘ
እንዲገኘ ሌላ ርዕስ ልልጥና ማቅረብ ይኖርባቸል) አስተዋጽና
ንደሩ፤
- ከዚያም ከዚሰት መቶ በልቦለው ቅልት አዋር ደርሰት የፋይ
ስትገኙም ልልጥና አነጋጋጋችን በደርሰታች ወሰጥ ተጠቀሙ፤
- የከፍል ደረጃዎች ደርሰታችን እንጠበቅ አስተያየት እንዲሰጥች
አድርጊ፤ በተሰጣች አስተያየት መሠረት አስተካከለች የመጨረሻውን
ሻሁኑ ለመምህራች አስረከቡ፡፡

ከፍል ማስታ:- ማይሱም

- ፩. በኢትዮጵያ ተለባዕችን የሚተለለኝ ድራማዎችን ተከታታለቸው
በማስታውኝ የዘመና ለከፍል ጥረቃዎችሁ አገብበለቸው::
- ፪. በኢትዮጵያ ፈቅር ወይም በማንኛውም እና እና ፈቅር ጠበቀዎች
የሚተለለኝ ለቦሌዳዊ ትረክዎች አያምባዎችሁ የተረዳቶችቸውን ተፈ
ነገሮች በማስታውኝ አስተናደና አጭር ጽዋጊ ለከፍልዎችሁ አቅርቦ::
- ፫. በኢትዮጵያ ፈቅርና ተለባዕችን በ“ከውጥቶች ዓለም” የሚቀርብ ለነ
አካላዊ ቤትዕትን (ቅንጻብዕም ለሆነ ይቻላል) አያምባው የህግዕቱን
ፍራ ነገር በእውቅር ለከፍል ጥረቃዎችሁ በንብብ አስመ::
- ፬. መምህራዊው ከመምህሩ መምሬው ወሰጥ እና ወሳኔ የነበረቸቱል::
ምንበብን በጽጥና አያምባው፤ አስፈላጊ ማስታውኝም የዘመና ከዘመ
የሚከተለትን የኢያምባው መረዳት ታያቀዎች መልሰ::

ሀ) የሚከተሉትን ትያቄዎች ባይመጣቸሁት ምንባብ መሠረት በቁል መልሰ::

1. የቁንቁ በፊዳራልነት እንዲሸት ይገለጋል? ተናገሩ::
2. ቁርቻን ይዘ ወይም ተመልከተ መልከተኑን ወይም የሚመከለውን
ነገር ለመጠሙ የሚያይዞው ለምንድን ነው? ምሳሌ እየጠቀሱትሁ
ተናገሩ::
3. የሁለትየሽነት ባህሪው ከዘመቀዳማነት ባህሪው በምን ይለያል?
4. ተነጋጋነትና ተፈጥሮነት የሚለት ለያጠቃዎች ምንን ያመለከተሉ?
5. የተፈጥሮነት ባህሪ ከድንበር ዘላልነት ባህሪ ይለያል? እንዲሸት?
6. የሰው ለሸ ቅድሞ ለሌ ያልሰጣዎን ወይም ያልተናገሏውን
ዓረፍተነገር በአዲስ ሆኖታ ወሰጥ ሆኖ መናጠር መቻለ የምን
ምልከት ነው?
7. “ቁንቁ በፊዳራል ነው፤” የሚለውን “ቁንቁ ለሥርዓታዊ ነው፤”
ከሚለው ወር እያነባዕችሁ ተናገሩ::
8. የሰው ለሸ ቁንቁ ማኅቀቁያ የሚያደልበው ለምንድን ነው?
9. የንብቸ ዓንስ ከየትናው የቁንቁ ባህሪው ወር ይመሰሳል? ለምን?
10. “ቁንቁ ባህላዊ የውርሃስ ባህሪው አለው” ለሌ ምን ማለቱ ነው?

ሀ) “የችንቃ በሀይድ” የሚሰው መንግባር ስነጠቅምች የሚከታተሉ ማስታወሻ ስመምሮች እናዚህን በታክ የገኘነትና ፍል ነገር መነሻ በማድረግ እንደ አጥር ያስፈልጉ ይፈጸም ስከፍል ጉዳችና እንጠቀሻው::

ከፍል አራት፡- መናገሩ

፩. የሚከተሉትን ትያቄዎች በተዘዘዘዎች መሠረት መሰለ::

- “ከአማርኛ በመካከለት ስለፈለመኛ የአት-የኩል ቅንቃዎች አጠቃላይ ባለቤር ከጥበት ነውል መናገሩ ይችላል::” ከምንባብ ማስረጃ በመያዝ ይህን ሁኔታ ለከፍል ወደሞችችሁ በቋል አስረዳ::
- የንብረቱትበት መቀለቀል እንደት የችንቃዎችን መቀለቀል እንደማያመጣ በበድን ተወያዙበትና የደረሰችሁበትን ወጪት ለከፍል ወደሞችችሁ በቋል አስረዳ::
- በአሁን በአሁንበትና ሲጠበቅ በራሳቸው ቅንቃ መጠቀማቸው ይለውን መቀሚች በበድን ተነጋገሩበት::
- “አማርኛ ቅንቃ ለዋሳዋሪ ለሥርዓቱ ከሽ-አጥኑዋ ለመን ችልል፤” ሌላ የዚ ማለቱ እንዲሆነ ለከፍል ወደሞችችሁ በቋል አስረዳ::
- አማርኛ በመልካና የመድራዊ ስርዓት በቋል እናዚህን በሥነልሳናዊ ቁርጓኛ ይዘት አገልግሎት (አሁን በአሁኔም) ባኩረ ይለው ቅንቃ ሆኖል፤ ይህንን ሁኔታ ተወያዙበት::

፪. ቅንቃ የተለያዩ የመከራከሪዎች ሁኔታ ተስተተዋል:: መምራችሁ በሚሰጠችሁ መመሪያ መሠረት በሁት ቤት ከተከራከሪዎች በታክ እንዲገኘ ሁኔታ መጠቀችሁ ተከራከሩ:: በመከራከሪዎቻዎች ገዢ ከገዢ እስተያደት ይልቀ በሚከራከሪዎች በአዎነት ላይ መመሠረትን እስከ::

- የኩል እና ስ. እናስ የሚመራ ገዢታ መሆን አለበት/የለበት-ወያ::
- እሁን የሚታየው የወጣት ሲት ለቋቻ አለባበት “በባህላችን ላይ አለታዊ ተቆስቶ እያሳይረለው” የሚል አስተያየት የሚሰጠ ወገኖች፤ “የጠት ለቋቻን አለባበት በተመለከተ መመራዊ መውጣት አለበት” ይለበ:: ይህን ሁኔታ ደንብችሁ ወይም ተቋሙማቸው ተከራከሩ::

ከፍል ዘመን፡- ሚኒስቴር

፩. የሚከተሉትን ቅዱት በደምጽበሃናዊ አዋጅ ሥራ፡ በተቀባዩ ሁኔታ
በመሰረተው የሚገኘትንም ተናብዕምና በዚህ አመልካች፡፡

1. አስተዳደር-----	6. አሌጋ -----
2. በሌላ-----	7. ገርማ -----
3. ወንፈት-----	8. ለጠቅ-----
4. መንገዶች -----	9. አመልካች -----
5. ለቦለብ -----	10. ማነቆ -----

፪. በመጀመሪያ አንድ በተማሪዎች መሠረት የሚከተሉትን ትምህር በፊርማ
መስጠት፡፡

1. የሚከተሉትን ቅዱት በደምጽበሃናዊ አዋጅ ከዘሩትም በንግድ
በመሰረተው የሚገኘትን ቅዱቶች ለይታቸው በፊርማ አመልካች፡፡

ተ.ቁ.	ቁጥር	ደምጽበሃናዊ አዋጅ	የቀለቀል በዚህ
1	ብርና		
2	ወርቃ		
3	ሥራራት		
4	እንቀሳለ		
5	ሰርጋጭ		

2. የሚከተሉትን ቅዱት በፊርማ መርምራቸው በእያንዳንዱ ቅል ወሰኑ
የሚገኘትን ቅዱቶች መጠን ወይም በዚህ ትምህር ተያያዥ ይች፡፡
- ሀ) የሚከተሉት ውስጥ የሚከተሉት ውስጥ

- սս) ԱՃԵ.Հ
սս) ԱՃ.ԱՆ
Հ) ՀԱՄՊԴՐ

ይ. ቅጥለ ንዑስን ተንሬች ተሰጥተዋል፡፡ በእነዚህ ንዑስን ተንሬች ወሰኔ
የተጠገኘ ሌቦነት እንዲመጣ ያደረገትና ይምግ ለገኘት ለማቻቸው አመልካቸ፡፡
ይንሰብ ተንሬና ምንጂነትና ስራጋጋዎች ቅጥለ ከቅርቡም መሰረፍ ተረድቶ፡፡

የኢትዮ ፖስታና ማኅበር አገልግሎት

ՀԱՆ ԹՅՋ ՊՂԴ: ՈՍ-Լ-Գ ԿԸ ԴՄՈՒԴՅ ՄԽՎ ՈՒՆՋ ՔՄԹ
ՈՄ ԲՊԱՀՔ ՖԼԴ ԹՅՋ ԹՅՋ ՄԽՎ ԲՊԱՀԸՆ-ՈՒՆ ՆՎ::
ՔՄՊ ՀԱՆ ԹՅՋ ՈՔՆՔՎ ՄՈՒՏ Դ-ԸՐ-Գ ԱԲ ԲՄԴ-Դ-Ն ՔՄՊ
ՃՄԳ-Դ ԱԵՒ ԼՄԱՀԴԴ-Ն ՈՒԼ-Ք ՔՆՔ ՄՈՒՏ ԳՄՆ ՔՄԸ
ՀՆՋԸ ԼՄՈՎՈՒՆ ՔՀԳԱ: ԱՊՈՒՆ: ՈՒ ՀՆ ՈՒ ԲՊԱՀ-Դ-Ն ՖԼԴ-Դ
ՄՈՒՏ ՀՆՄՈՎԱԻՆ: ՈՓՃ-ՊԿ-Ք ՈՃ-Գ ՃՄԳՎ ՀԶՋԳ ՀՆՋԳ:
/ՈՒՆԸՆ/ ՀՆ /ՈՒՆԸՆ/ ՔՄԳԱ: ՈՆԱ-Ս ՖԼԴ ՔԼՎ ԱԲՆ-Դ
Ք-ԸՐ-Գ Ո/Ա/ ՀՆ Ո /Ո/ ՔՄՊ ՃՄԳ-Դ ՀՄԿԵՆ-Դ ՆՎ::
ՈՆԱ-Ս ԹՅՋ-Դ ՅՈ-Ը ԹՅՋ ՀՅԱԴՎՈՒՆ: ԻՒՍՊ ՊԿ-Գ
ԴՆԸՆ-Դ ՀՆԱ-Ս ՄՈՒԴ ՔՄԳ-Դ (Ո/ ՀՆ /Ա/) ՔՀՊԿ-Դ ՔՄՊ
ՃՄԳ-Դ հ-Վ ՊՂԴ ՀՅԱ-Ն-ՈՒՆ: ՊԿ-ՀՅ-Գ Ք-ԸՐ-Գ ԱԲՆ-Դ
ՀՄԿԵՆ-Դ:

1. አረሰ	2. መጠቀ
አረዳ	መጠነ
3. ገመስ	4. ለከሰ
ገመግ	ለጠበ

5. ከመራ	6. ደራረ
ደመራ	ደራኑ
7. ገበ.	8. ቅና
ገበ.	ቅና
9. ባት	10. ወርቁ
ቦት	ወርቁ

፩. ከሳይ በመፈቻሁን መሠረት የተለያዩ ድምጋሚነቶን ትርጉም ለእና መሆኑን
ሰማመልከት እኩር እኩር ንብረን ተንዳች የየግዢኝ የፋይ::

፪. ቅጥሎ በቀረቡት ማስላምቶ መሠረት አንድሬትዎሃኝው ካሸርው ቅስቱ
ለሞኑና ቅጽሑፍና መሆኑ::

ሥርወቂል ማለት የአንድ ቅል ሥር ወይም ያን ቅል ያስተኞ
ተናባቢዎች፡ አናባቢ በመከከለዋው ስይጠቅ፡ ቅልታው ቅድም ተከተል
መሠረት የተዋቀሩበት ቅርጫ ማለት ነው፡፡ ቅልን ያስተኞች
ተናባቢዎች መከከል አናባቢ ከገባ፡ ሥርነቱ ይቀርና አምድ፡ (stem)
ይሆናል፡፡ በዚህ መሠረት ለለጠ የሚለው ግስ ሥርወቂል /ብ-ል-ጥ/
ነው ማለት ነው፡፡ በተናባቢዎች መከከል አናባቢ በገባ ግኝ፡ ለምሳሌ
/ብኩልልእጥ-/ ይሆናል፡፡ ይህ ደግሞ የገስ አምድ፡ ነው፤ አምድነቱም
ፍጋም (የተፈጸመ፡ የተፈረገ) አምድ፡ ነው፡፡

ምሳሌ፡- 1. /ብ-ል-ጥ/ ካሸርለው ስርወቂል ቅልመት፡ /ው-ና-ር/
ካሸርለው ደንግሞ ወ-ና-ት የሚል ስም ይመስረታል፡፡

1. በምሳሌ 1 መሠረት ቅጥሎ ከተሰጠት ስርወቂልውን ስም
መስረታል፡፡

ሀ) /ቁ-ብ-ጥ/ -----

ለ) /ዶ-ና-ር/ -----

ሙ) /ው-ና-ር/ -----

w) /ξ-ር-ቃ/ -----

z) /፩-ጥ-ን/ -----

**ማሳሌ:- 2. /አ-ብ-ለ/ ከሚለው ስርዎ ቅል ልማ የሚለው ስም
አመራር፡/ከ-ብ-ር/ ከሚለው ደግሞ ከዘር ደመሰረታል፡፡**

2. በጥናለ 2 መመሪት ስም መሰርተ፡፡

v) /ግ-ን-ብ/ -----

አ) /ቃ-ወ-ር-ጥ/ -----

መ) /ጥ-ር-ት/ -----

w) /ብ-ር-ነ/ -----

z) /ነ-ወ-ር/ -----

**ማሳሌ:- 3. /ብ-አ-ጥ/ ከሚለው ስርዎ ቅል ጥላጥ የሚለ ቅጽል
ደመራር፡፡**

3. በጥናለ 3 መመሪት ቅጽል መሥርተ፡፡

v) /ξ-ር-ለ/ -----

አ) /ቃ-ር-ብ/ -----

መ) /ጥ-ር-ጥ/ -----

w) /ግ-ወ-ር-ኝ/ -----

z) /ብ-ር-ኝ/ -----

**ማሳሌ:- 4. /ዕቡ-ከ-ን/ ከሚለው ስርዎ ቅል መከና= መከና የሚለ
ቅጽል ደመራር፡፡**

4. በጥናለ 4 መመሪት ከሚከተሉት ስርዎ ቅል ቅጽል መሥርተ፡፡

v) /ር-ወ-ጥ/ -----

አ) /ξ-ኩ-ር/ -----

መ) /ን-ኩ-ቃ/ -----

w) /ጥ-ቃ-ጥ/ -----

የፋይናት ነገር ፍቃድ ተቻል

የረፍተኛው የፋይናት ሥርዓታዊ ግንኝነት የሚያስተካክለ ከፍተኛ መዋቅር ነው:: የረፍተኛው የሚያስተካክለ መሠራታዊ ተዋዋሪውን ስማም ትረጋግጫ ግሳሽ ትረጋግጫ ዓይነት እና ከዚህ ተዋዋሪውን በሁሉም ለገድ ስምም ሆኖ መግኘት:: ለአረፍተኛው ስዋስጥዋነት መሠራታዊ ዓይነት እና ከዚህ ትረጋግጫ በየውሰድዎች የገበት ትረጋግጫ ተሸከር እና የረፍተኛው ተሸከር ይሆናል:: ትረጋግጫ ግን ወሰንበብ ከሆነ:: ማለትም በውሰድዎች ለለ የረፍተኛው ካል የረፍተኛው ወሰንበብ ይሆናል:: የሚከተሉትን ምሳሌዎች እንወሰን::

1. ሂደሙ መምህር ሁኔታ ወደ ወጪ ሂደም::

ስማም ትረጋግጫ = ዘመኑ መምህር

ግሳሽ ትረጋግጫ = ሁኔታ ወጪ ሂደም::

2. አልማዝ ክበሻ ተማሪ ንጽ፡፡

ስማም ትረጋግጫ = አልማዝ

ግሳሽ ትረጋግጫ = ክበሻ ተማሪ ንጽ፡፡

በሁሉም ምሳሌዎች ወሰንበብ የገበት ስማም ትረጋግጫ ግሳሽ ትረጋግጫ ተሸከር በመሆናቸው:: የረፍተኛው ተሸከር የረፍተኛው ስምምነት ተፈጻሚ ይፈጸማል:: በለለ በከል የየረፍተኛው መሠራታዊ ወሰንበብ በሆነ የሆነ:: የሚከተሉውን የይናት ይሆናል::

3. ወደ ወጪ ሂደም መምህር ለዘመኑ ይዘጋበብ ለክፍል አይ::

ስማም ትረጋግጫ = ወደ ወጪ ሂደም መምህር

ግሳሽ ትረጋግጫ = ለዘመኑ ይዘጋበብ ለክፍል አይ::

4. የእለሙ ወንጀም ወደ ከፍል ሲሆን አምስት በር አገኘ::

ስማም ትረጋግጫ = የእለሙ ወንጀም

ግሳሽ ትረጋግጫ = ውደ ከፍል ሲሆን አምስት በር አገኘ::

በወሰንበብ 3 እና 4 ወሰንበብ የተሰጠባቸው ሆኖ ትረጋግጫ ተሸከር ይፈጸማል:: የረፍተኛው (ጥንና) ዓይነት የረፍተኛው ዓይነት የተሰጠባቸው የረፍተኛው መጨመር የሚያስተካክለ

(ወይም የሚያስፈልጉ) ዓረፍተነገሮች ፍቃው:: በነበረውም ጥገና ዓረፍተነገሮች መኖር ዓረፍተነገሮች ወሰንበት ዓረፍተነገሮች ለመተ ተለዋል:: በአጠቃላይ በዓረፍተነገሩ ወሰጥ አንድማጥኑት ምረጥ ተፈጥኑ ወሰንበት ዓረፍተነገሩም ተፈጥ ወይም ወሰንበት ይሆናል::

- ፩. ከሳይ በቀረበው መግለጫ መሠረት የክማርና አድማሚስና ወደገኘ ከሚለው መኖሪያ ወሰጥ አሁን ተፈና አሁን ወሰንበት ዓረፍተነገሮች ነገሮች በእኔ ለመመዘኛው አሳይ::
- ፪. በመግለጫው መሠረት ከፈሳይ አሁን የተለያየ ተፈ ዓረፍተነገሮች የኩ::
- ፫. በተመሳሳይ ሆኖ ከፈሳይ አሁን የተለያየ ወሰንበት ዓረፍተነገሮችን የኩ::

የፍረድዎት ነገር ስሌቶች

ዓረፍተነገሮች በተነገሷበት ስሌት መሠረት የተለያየ ተግባራት ያኝቻቸውል:: አንዳንዶች ሁተቻዊ ወይም አቶች:: አምንታዊ ወይም አሎቻዊ:: አንዳንዶች መጠቃቃዊ:: አንዳንዶች ድግሞ ተሶሣዊ ይሆናል::

- ፩. ሁተቻዊ ዓረፍተነገር ስሌክና ድርጋት ወይም ሆነት አምንታዊ ሆኖ አሎቻዊ አስተያየት ወይም ሁሳብ የሚገልጹ የዓረፍተነገር ስሌት ነው:: ለየዚህ አንመልከተቸው::
- ፪. አምንታዊ ዓረፍተነገር ስሌክና ድርጋት ወይም ሆነት ወይም አስተያየት የሚገልጹ:: የሚያስተካት ዓረፍተነገር ነው::

የሚከተሉት

- ፩. ለቃሙ መምሃር ንፃ ወደመጠና ሂደ::
- ፪. አለማካዎች አለማካዎች ሂደ::

አነስ ሁለት የሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ተከተለቸው ስሌረሱሙ መምሃር ወደመጠና መሬድና ስሌክና አለማካዎች አለማካዎች መሬድና የሚገልጹ በመሆናቸው ሁተቻዊ:: የተገለጹበት መንገድ ድግሞ አምንታዊ ነው::

**ለ. አለታዊ ዓረፍተነገር የአዋጅታዊ ዓረፍተነገር ተቋራኑ የህን
የዓረፍተነገር ስልት ነው፡፡ በለላ አገልግሎት በአዋጅታዊ መንገድ
የቀረበን ሁሳብ የሚያደርጉ ወይም የሚፈጸን ዓረፍተነገር ነው፡፡**

ማስለ

3. ገዢመ. መምሃር ወደወጪ አለሆዳም፡፡
4. አልማዝ ክበብ ተማሪ አይደለም፡፡

ከመሰረምና መመልከት እንዲሆን ዓረፍተነገሩ ካለው በኋላ በጥናት 1 እና 2 የተገለጹትን ስልቦች አሉ የሚለ ወይም የሚያደርጉ ዓቶች፡፡ በዚህም ምክንያት አለታዊ ዓረፍተነገር ተብሎዋል፡፡ አለታዊ ዓረፍተ ነገር በአለታዊ ምልክት አማካይነት የሚመሠረት ነው፡፡ መነሻውም ካለው እንዲተመለከትነው አዋጅታዊ ዓረፍተነገር ነው፡፡ የእለታዊነቱም መንገድ አሉ የሚለው ምልክት ሰጠና፡፡ የሚገኘውም በግል መነሻ ላይ ነው፡፡

**2. መጠይቃዊ ዓረፍተነገር ስለክናድ ጉዳይ ወይም ስለተፈጻሚ
ድርሱት ወይም ሁነት ወዘተ ተያቄ የሚያቀርብ ዓረፍተነገር
ነው፡፡ በመሆኑም ያልታወቂን ነገር ለማውቅ ወይም የታወቂን
ገዳይ ለማረጋገጥ የሚቀርብ ተያቄያዊ ዓረፍተነገር ነው፡፡
የሚከተለትን ምሳሌዎች እንዱሰድ፤**

ማስለ 5. ዓለሙ ፍንግ በለ?**6. ዓለሙ ለምን መጣ?**

እነዚህ ሁነት ዓረፍተነገሩ መጠይቃዊ ዓቶች፡፡ መጠይቃዊ ዓረፍተ
ነገር ለመመሥረት፡፡ ወዘተ ቤት መጠይቃዊ ቅለትን (ለምን፣ምን፣
መጀ፣ የት ወዘተ.) እንጠቀማለሁ፡፡ ይህንና እንዲኖሩ ቤት እነዚህ
መጠይቃዊ ቅለት ማረጋገጥ ዓረፍተ ነገር መጠይቃዊ ይሞላል፡፡

ማስለ 7. አለሙ ወደ ክፍል ሂደ?

ስለዚህ ለመጠይቃዎንት ስልት የመጠየቁያ ቅለት በጥናም፡፡
ለጥያቄያዊ ዓረፍተነገር ወኩዎ አስፈላጊ ነገር መጠይቃዊ የጥናም
ቁለዊ ወይም ቅኩ ነው፡፡

3. ችልግዕዋዊ ዘረፍተነገር አንቀጽ ነገር እንዲከውን ወይም እንዲደረሰ የሚያስተካድ የየረፍተነገር ስለት ነው:: ይህ ዘረፍተነገር ሁሉት የይነት አቀራረብ አለው:: የመጀመሪያው ቅጥተኛ ስ.ሆን:: ሁሉተኛው ደግሞ አቀጥተኛ ወይም እርቃዬ ነው:: ቅጥተኛው ችልግዕዋዊ ዘረፍተነገር የሚንገራው ደርጋቸን እንዲፈጸም ለማፈልጋውና በሁሉተኛ መዳበ ተወስጠ ስም ለተገለዘው ወይም ለተገለዘው ወይም ለተወስጠ ስም ለተገለዘው ወይም ለተወስጠ ስም ለተገለዘው ወይም ለተወስጠ ስም::

የመጀመሪያ

8. (እናንተ) ወደ ክፍል ማብ!
9. (እናንተ) መጽሐፍን አያዝ!

የመጀመሪያ እንዲማያሳየት የሚንገራው ስው ወይም አካል ችልግዕዋዊ ፌርማው ነው:: በቅንድና ወሰኑ እንዲተጠቀሙ የተወከለው በሁሉተኛ መዳበ ተወስጠ ስም ለተገለዘው ወይም ለተወስጠ ስም ለተገለዘው ለማፈልጋውና ዘረፍተነገርም ለጥር ይቻላል:: ለማስረጃ የሚከተለውን እንመልከት::

የመጀመሪያ

10. አለሙ መጽሐፍን ያያዝ!

በዚህ ቀበሌ ችልግዕዋዊ በቅጥታ ለፈጸማዊ ስው ወይም አካል የሚንገር ስይሆን:: ችልግዕዋዊ የሚተለለው በዚሁተኛ ወገን አማካይነት ነው:: እንቀጽም ወይም ስልቱም የሚጠቀሙ መጠሪቂያ የሆነውን የግብር ቁርጓሽ እንደሆነ ለበ ማለት ያስፈልጋል:: ይህም ልቃድን ለመጠየቅ የምንጠቀምበትን አለሙ መጽሐፍ ያያዝ? ዓይነት የግብር ቁርጓሽ የግብር መሆኑን ያመለከታል:: ለቀጥተኛውም ሆነ ለእርቃዬ ችልግዕዋዊ ዘረፍተነገር ለዘን እንዲመጠየቂያዊ ዘረፍተነገር የድምጽ ቅለዊ ክፍተኛ ደርሻ አለው::

ይፋ. ከገዢ የቀረበውን መገቢዎች በፊጥምና በማግኘት ስቀተታዊ:: ለመጠየቂያዊ::
ስትዕዛዕባዎች ለአስተዋዎች እንቀጽም ወይም ስልቶች እምር እምር ዘረፍተነገርም
በደንብ መሠረተና ለዘን የደንብ እንዲከተለዋል::

የግምብና ማጠቃለያ

ው.ድ ታማሪዎች፣ በዚህ የመጀመሪያ ስለአማርኛ ቁንቁ አይማመርና ዕድገት ከቀረበለችሁ መንባብ ተረድቻቸኝል፡፡ በሥነላማን ሌገድም ባለፈው የመጀመሪያ ያምዕስልማኑ አዋጅ በተመናከሬ ሆነታ ተረድቻቸኝሁ፡ በቋልት ወሰጥ የሚገኘ አናበብዎችንና ተናሳቢዎችን ለይደቻቸኝሁ መሸፍ እንዲችግሮችሁ ይታመናል፡፡ ከዚህ በተጨማሪም፣ የአማርኛን የቋልም መዋቅር ተገኘበቸኝሁ በቋልት ወሰጥ የሚገኘ ቅለሞችን ለይደቻቸኝሁ መሸፍ በሚገባ ተለማዋ ያቸኝል፡፡ ከዚያም፣ ከሥራውቁል ስምቶችና ቁጽሎችን መመርሱት ተለማዋ ያቸኝል፡፡ የዓረፍተነገር ዓይነቶችን ተረድቻቸኝሁ የተለያየ ዓረፍተነገሮችን ከመመርሱትቸኝሁም ለለ፣ የዓረፍተነገር ዓይነቶችና በዓረፍተነገር ስልቶች መከከል ያለውን ለየነት ተረድቻቸኝል፡፡ በተግባርም ዓረፍተነገሮችን በመመርሱት አሳይቸኝል፡፡

በላይ በከልም መካገብ ቅለቶችና አውድን በመተቀም፣ የቋልትን ፍቃመልሽ በተግባር ከመለማመዳቸውም በተጨማሪ፣ ከተለያየ መግዛኛው በዘመኑ የሚተለለሩ ሥነ ጽሁፍ ሥራዎችን አይምጣቸው ፍቃመልሽን በማስታውሻ የመቶዎን ለምድ አድብሮቸኝል፡፡ ስለአማርኛ ቁንቁ አይማመርና ዕድገት የተጀሩ ጽሁፍ ተንብቸው እንደ ድርሰት ድሏት የሚሰጠው መቋሚ ሁኔታውን ወሰዶቸኝል፡፡ ቅለቶችሁም፣ የድርሰት አንጻር ሥርዓትን ተከተለቸው እንደ ድርሰት ድሏት የሚሰጠው ስርዓት ወሰጥ በአግባቡ ግለጠዋ አነጋጋጋችን ተጠቀማቸኝል፡፡

የከለ ጥያቄዎች

1. ስለአማርኛ አይማመርና ዕድገት በአዋጅ ተናገሩ፡፡
2. የአማርኛን የቋልም መዋቅር አምስት ቅለት ከሂሳትቸው በመስጠት አበራሩ፡፡
3. ከሥራውቁል ስምቶች ቁጽሎች እንደት እንዲማመርሱት በምሳሌ አበራሩ፡፡
4. የዓረፍተነገር ዓይነቶች ስልቶች (እንቀጽ) መከከል ያለውን ለየነት በአዋጅ የሚሰጠው አበራሩ፡፡

የኢትዮጵያ ማጠናከርድ ቅጽ

እ. ካዚህ በታች በምዕራፍ ሁሉት የቀረበውን ትምህርና ማን ይህል እንደተረዳቸው
የምታመሳከሩበት ሰነጻቻቸው ቅርጉስ:: በዚህ መሠረት በአማካይና
የማመሳከሬም ነጥቢ ተያዙ ስለመረዳቸቻሁ እርግጹኝ ከዚኖችሁ የ (v):
እርግጹኝ ካልሆኑችሁ የ(?):: መሠረት ስሙኝ ካልተረዳቸሁ ይገባው የ(X) መስከተ
ብጣዊሱ ሰነጻቻቸውን አማካለ::

ተረ. ቁ.	የመመስክናም ነጥቦች	(v)	(?)	(X)
1	ሰላምርና ወንዱ አድማመርና ምድገት ተረዳታለሁ::			
2	ይምበ ለሆነው አዋቀሩን ተረዳቸ በቃሳት መሰጥ የሚገኘ አናብረምችንና ተናባቢዎችን ስያደቸ እያፈሰለሁ::			
3	የአማርኛን የቀበሮ መዋቅር ተረዳቸ በቃሳት መሰጥ የሚገኘ ቅዱሙዎችን ስያደቸ እመሰከታለሁ::			
4	መዝግበ ቁሳትናና አውጻና በመጠቀም የቃሳትና ፍቅር መሰጠት እቅዱለሁ::			
5	ነተሰያዊ መንኩራ ማዘጋጀ የሚተካሳ ሆነ የሰው ማረጋገጫ አድማጭ ፍረ ሆሳዎችን በሚከታወሻ መግዛ እቅዱለሁ::			
6	የፌጻፍ ገንዘብ የይንተቶናና ስልታዎን ተረዳቸ የተሰያዊ የፌጻፍ ገንዘብና መመዘኛ ቅጽለሁ::			
7	ይርስት መጽሑፍ ቅጽለሁ::			
8	ነከፍል የይፋቸ ገዢ በመርጣት መይሬት ማድረግ ቅጽለሁ::			

፩. ከዚህ በቃይ በስነጋረጋዴና የ (?) እና የ(X) ማስከተት ይደረገኝሆባቸውን
ነጥረች በሚገባ እስከተረዳቸው ይረሳ፡ ይመልከኑን ተምህርኑ ይገባማችሁ
በስለሁ፡፡

የጥናት የተማሪዎች፣ ተማሪዎች ከዚህ ትምህር በታላለ-

- የአዲን ምንነት በቃልና በጽሕሩና ተግልጻለቸው፤
- ተጠለውን ሥርዓት ተከተሉቸው በልዩ ሌቦ ሪፖርቶች ለይ ተከራከራለቸው፤
- ከመገኘቱ በተሟኗል ሌቦ ሌቦ የሥነድኬና ሥራዎችን አያያዝነዋሁ ተረዳግለቸው፤
- ሌቦ ሌቦ የሥነድኬና ሥራዎችን በአሳም የእነበበዎች ሥልት አጋጣጥነው ተገመግማለቸው፤
- ሂሳብ አስተያየት የዚህ አስረጃ ይጠበቅ ተግኝለቸው፤
- ለቃሳት አውጭዎች ፍቃቃ ተሰማግለቸው፤
- አጠቃላይ አውነታ እና የግል አስተያየት የዚህ ዓረፍተነገሮችን ለይታቸው ተመለከተለቸው፤
- ለዋልዋዊ ስህተት ያለባቸውን ዓረፍተነገሮች ተስተካክለለቸው::

ቍድው ገብዕ ተያዥምኑ

1. ከዚህ በፊት የነበረችሁት ወይም ያደመጣችሁት መነሻቱናዊ ሲሆን አለን? ካለ በምን ጉዳይ ለይ የተከራ ነበር?
2. የእኔዎች ሲሆን ተግባር መንዳን ነው በላቹሁ ተገምታለችሁ?
3. በእኔዎች ሁንጻ ወሰጥ የሥነሻቱና ሲሆን የሚያስፈልግባቸው መከናወች ማን ማን ይመለከችኝል?
4. እኔዎች ለቦለድ እንበቀችሁ ስትመርጫ በጠዝኩራና ይከማ ነኝ ለይ ከለለች ለምች ጋር ተወይደቻችሁ ተወቃቻችሁ? ማን በዝኑ እና ማን ይከማ ነኝናን አነስችሁ?

የሚገኘው ሲሆን መንነትና የከይነው አስፈላጊን

በእኔዎች አስፈላጊ “ከራይና” በመባል የሚታወቁው ሲሆን ባለቤትም ገዢው ያመለከችል፡፡ በአማርኛ ቤት ሲሆን የግብር፡ ሲሆን ድግሞ የገባው መጠሪያ ሆኖ ያገለግለል፡፡ ባለቤት የምንጧም፡ ባለቤት፡ ፍርድ፡ ገዢው ድግሞ ጉሙመማ፡ ጉማት፡ ፍርድ ማለት ነው፡፡

በተለይ መነሻቱናዊ ሲሆን በዋናነት በእኔዎች የፈጻሚ ሥራ ለይ የሚሰነዘር ማረጋገጫ አስተያየት ነው፡፡ ማለትም፡ ያን የፈጻሚ ሥራ መፈከርና፡ መተንተኞን እና መገምገምን የሚያከተሉት ተግባር ነው፡፡ ፍከራው፡ በፈጻሚ ሥራው ወሰጥ የሚገኘት ቅለትና አገልለጽ የይዘተን አውዲዊ እንዲሁም እንድምታዊ ፍች እንተር ማውጣትና እና በድምሩ ለባል የተፈለገውን ነገር መለያትና የሚመለከተው ቅጽማ ተግባር ነው፡፡ ተንተና፡ በፍከራው ድረጃ የተገኘውን ዓይነ ሲሆን ማስረጃዎች እያጠቀስ በዘርዝር ማብራሪት ማለት ነው፡፡ ባለቤት የምንጧም ድግሞ፡ የፈጻሚ ሥራውን በዝኩራና ይከማ ነኝ ለይቶ በማውጣት፡ በዝኩራ ነኝናን “ይበል” በለድ ይከማ ነኝና የሚችነበትና መንገድ ማመሌከት ነው፡ ይህም የፈጻሚ ሥራውን ድረጃ ለመወሰን የሚያስቀርብ ማዘዣ ነው፡ ማለት ይቻላል፡፡

ይህ የኩክራ፣ የትንተና እና የግምገማ ተግባር ደንጋጌ የሚከናወንበቸው የራሳ፣ የከመራር ደረጃዎች እና ዘዴዎች አለብት፡፡ ስይንስዎች ከኩረ የከተማው ይሰጣል፡፡ የሚያሳይነውን ተከትሎ የሚከናወን ሥነገዢናቸው አለ፡፡ ለደሸስዎ በቃድ ስይመን ለእንባቢያንም ከፍ ያለ ተቀም ያስተኞል፡፡ ደረጃዎ የራጂዎ ሥራዎን በቃትና ጉዳለት ለይቶ አካይየነን የሚያሳይነውን ለምድና መመራይ ያገኙል፡፡ እንባቢው ደንጋጌ በንባቢ ያልተገነዘበዋቸን ይኖር ጉዳይቸው በተጠረሱ ሆነታ የሚረጋበት እናል ያገኙል፡፡ ይህም በደምኑ ለአጠቃላይ ሥነገዢና እናገት ከፍ ያለ አስተዋጽም ይኖረዋል፡፡

በተለምዶዋ አመዳደብ፡ ሥነገዢናቸው አለ በሁለት ይከፈላል፡፡ የመጀመራዎ ተሮ አለ የሚባለው ነው፡፡ ተሮ አለ እንደን የራጂዎ ሥራ በት ወይም መጥሪ በለው ከመፈረሻ ባሻነር፡ በት እና መጥሪ ያስተኞል፡፡ በቃትና ጉዳለቶች ለማሳየት የሚያጠናው የአለ ዓይነት ነው፡፡ በማስረጃ ላይ ለለማይመሱትና ከስማቻቻዊነት የቆዳ ለለማይመሱም አሳማቻነት ይገኝለዋል፤ ተቀባይነትም አይኖረውም፡፡

ሁለተኛው የአለ ዓይነት ፖሮስትራዊ አለ የሚባለው ነው፡፡ ይህናው፡፡ ሲመ እንደማያመለከተው፡፡ በአውቀት ላይ የሚመሱት የአለ ዓይነት ነው፡፡ ሂያስዎ ከምግም ነገር አስቀድሞ ሲለመነገዢናቸው፡፡ ሲለአለ እና ሲለመኗሽ ዘዴዎች በቁ እውቀት ይኖረዋል፡፡ ከዚህም ሌላ፣ የሚከሳሰውን የሥነገዢና ሥራ በሚገባ ያጠናል፡፡ ሥራዎን ለፈጸም፣ ሥራዎን ለተነትናና ለተመግኹም በሥነገዢና እውቀቱና በጥናቱ ወጪት ላይ ተመሥርቶ ነው፡፡ በዚህም ፖሮክት፡፡ ሲለማቻቻዊነት የተመራ መጀመሪያ በመስጠት ፍንታ ከሚከሳሰው ሥራ ወሰኑ ማስረጃዎችን በመጥቀስ ማሳመሻ ያቀርባል፡፡ ሲለዚህም፤ ተቀባይነቱ የለለ ይህናል፡፡ እንዲሁ ዓይነቱ ፖሮስትራዊ ሂያስዎ ነው ማስተ ይችላል፡፡

ለመሆነ ደረሰና የሆነ ሁሉ ሂያስዎ መሆን ይችላልን? ለቅርጥበ የተባለው ጥንቃቄ የግረኩ ልላስና ለዚህ ጥያቄ መልስ ለመስጠት ጥክሬል፡፡

በደቅርብ አስተሳሰቢ÷ ሁብት ቅና፣ ሁብት ደርሰት የተሰጠው፣ መንፈሰ
እጠራ ያደረሰት ስው፣ የደርሰቱ ፍል ነገር የሚገለጋለትና ያንተም
በቃላት፣ መማርያንት፣ የሚገልጠው አብዛኛውን ጥሩ በተመስጠው ሆነታ ላይ
ስለ ነው፡፡ የደረሰዎችና የካየሰይን ጉባኤዎች ተደርጋል በመንግሥት
ከጠቃቃው አየቀል መሆኑንም አብራርርቶ አስረድቋል፡፡ ይህም ሲባል
አብዛኛውን ለመኖገር ነው እንዲ ደረሰኝም፡ ባለቀኑም፣ ተያሳም፤
ሸስተኞም አጥጣረው ለመሆኑ የቻሉ ተቀናቸው አልነበሩም፤ አሁንም
የለም ለማለት አይደለም፡፡ ለምሳሌ የሀል ከ19ኛው ከፍለ በሙን ታላቂን
መሰከባዊ ለው ታልቦችና፤ ከ20ኛው ከፍለ በሙን ደግሞ እንግልዘዋዎን
በርናርድ ስን ማስታወሻ ይበቻል፡፡

የሥነድኩርድ ተያሳይን አስፈላጊ የሚሆኑበት ትምህርች ትምህርን
ናችው? የሥነድኩርድ ተያሳይን በማግበራዊ ንር አስፈላጊ ሆነው
የሚገኘበት ለይ ለይ ለሚከናወች አለ፡፡ ከሆነ አስቀድሞ
ልናስተውለው የሚገባኝ፣ ትወልድ አልፎ ትወልድ ሲተካ የጋዢው
የማይቀንስ መቆከፍት መኖራችውን ነው፡፡ እነዚህ መቆከፍት፣
የለፈው ትወልድ የከበራችውና የመዳደችው በገዢው በገዢው ተሳቦና
አስተያየት፣ በተፈጻሚው የነር ትግር፣ በዚመት የታሪክ ቤትባለ
መሠረትነት ነበር፡፡ ተከታዩ ትወልድ ጥን እነዚህ ቤተሰቦ ወጪ
የለችውን መቆከፍት የሚያነበት በራሳ የነር ትግር፣ በዝብ በሙኑ
መንፈሰ አሳቦና አስተያየት መሠረት መሆኑ ስለማይቀር፤ ከመቆከፍቱ
የሚያገኘውም ትምህርት፣ ምሳሌና ትምህር በዚው መጠን የተለያ
መሆኑ አለበት፡፡ መቆከፍቱም ተቀማኒታችው ለይደረሰ፤ ከነውልድ
ውፊትወልድ በመተለለሩችው ታላቁነታችው ያደቀ ይኖራል፡፡ ስለዚህ፤
የለፋት ትወልዶች በገዢውችው የፈረትን ታላቁ ያጠበትና ቅና ለአሁን
ትወልድ፤ የሚያስተዋወቂውና የሚተረገጥለት፤ የሚያመዘገበንለትና
የሚገምትለት የሥነድኩርድ ተያሳይን ነው፡፡

በተጨማሪም፣ ማንኛውም የአሁን (ልብ ወለድ ደረሰኑ ወይም ባለቀኑ)
በመን ትኩክለኛ በታወቂና አውነታና የጋዢ የሚታወቁው፤ በገዢው ካለ-ት
ማን

ከብ.በዥች የር በቻ ስይሆን ካለኝት አንጻሩ ይራሳዥች የር ስመዣዘን፣ ሌተዳደር ስመዣዘን ነው፡፡ ለሰነድ ይህንኑ ሥራው በሎ የያዘ ለመታወቃ ያለው አያሳ ያስፈልጋል፡፡

ከብ.ህግ ሌላ የሰው ልሸ አካባቢ አስተያየት ከዘመናት የር የሚለዋዎጥ ነው፡፡ ቤትና ሰመን መልካምና ታክክለኛ ነው የተባለው አስተያየት በቀድመው ወይም በሚከተለው ሰመን አስከተት ይቀበር ይመናል፡፡ ይህንም በሥነግዳኝ (ቦጥበ ቅለት) ሲገድ በሚገባ ለማጣራትና ለአሁን ታውልድ ለማስረዳት ይዞች አያሳ ያስፈልጋል፡፡

የምናበዕስ ለብ ወልድ የአኝና ለሰነድና ባለቤትናን ለለው-ጠው ይችላል፡፡ በዚ መጽሐፍትን ያለበበ ለወችና ለአከለ መጠን ያልደረሰ ወጣቶች፣ መጽሐፍ ባለበበ ቁጥር የደረሰው መንፈስ እየነገዣኝው በየደረሰው አካባቢ መመራት ባድ ይመናቸውል፡፡ እናድ ገዢ እናድ ይፈሳ ለአእምሮችው ለይ ይኋገግል፡፡ በለላ ገዢ ይግሞ ለለ ይፈሳ ያይፈጣቸውል፡፡ ከዚያ በቂሳ ይፈሳዥች ባለበበው አንበብ እኩምር ወሰጥ እርስ በፈሳችው መጠለት፣ ወጪና መጠነት ይፈምሶሉ፡፡ የአንበብውም እኩምር ይበጠበጣል፡፡ ይህ አንበብ፣ በአእምሮ ሲገድ ላሳን ለመቻል የሚበቻውና ለየደረሰው አካባቢ ከመዝበት ነፃ የሚመጣው በሰራው በማንበብ በቻ ነው፡፡ በሰራው ማንበብ ማለት ይግሞ፣ የሚረዳውናም የሚይፈጣውናም በቻናት ማንበበበስ ለለልሆነ መነበብ የሚገባቸውን ይህና ይህናውናን መጽሐፍት እየመረጋገጫ ለአንበብዥች የሚያመስከት የሥነግዳኝ አያሳ ያስፈልጋል፡፡

የንበብ ገዢ ቴዥቻዎች

1. በእስከከሁኑ የባባችሁ የአኝና የተሻረበት ዓለማ የሚ እንዲሆነ እውቻችሁ? ለዚህ ማስረጃችሁ የሚደንጋገኘ ነው?
2. የሥነግዳኝ አያሳ እስፈላጊ የሚሆንበቻው የመከናወች የሚ እንደሆነ የቻው ተብለው ተገልጻዋል?
3. በእስከከሁኑ የባባችሁ ለለምና የሚ እርከር ተያያዥ ተገነዘበቻሁ? በቀረው የአኝና ከፍልስ ለለምና ለመረዳት ተሳሳችሁ?

የሥነንኩርና አቶዕ. የሚሰጠው ተቁም ካዚህ በላይ ብሎት መሰመርቶ ተገልጻል:: አቶዕን የሚያስፈልግባቸው ወና ወና ምክንያቶች እኩለሁ ፎቶው ማለት ይችላል:: እንዲንደ የወጪ ህንጻ ጥሩፈወች ስለአየሮ ተግባር ያቀረበዋቸው እስተያየቶች ይህንኑ አቶዕ የሚያጠናከር ፎቶው:: የጥቃቶችን እስተያየት እንተዋዕ:: ተሳሳቢ እስያየት እንደማለው:: “የድንበኛው አቶዕ ተግባር የልብ ወለድና የቁኬን ድርሰቶች መፍታት:: መተርሱም:: ማብራሪቱ:: ስለነስታው በአካባቢ በንድ የተሰሳተ እስተያየት በኋር ማረም ነው::” ማረም አርጋልድ እንደሻጂው ደግሞ:: “የድንበኛው አቶዕ ተግባር በየሁኔና በየዘመኑ ከተኞቧው ሁሉ በልጻ ያለውን:: በትናውን እየፈለጊ ሌያንው ይህንኑ ለእንበዎች ማመልከት ነው::” በለም ዓለተኛው እስተሳሰብ:: “የድንበኛው አቶዕ ተግባር ከመጥጋው:: ከበለስ:: ከበለስው የድርሰቱና የጽሁፏት በአር ደንናውን:: በትናውን:: ይህንናውን ሲል ማግኘት:: ከልፈውና ከእሁነ በልጻ ያለውን መርጠ አቅርቦ ለሁሉ ማሳየት ነው::”

አቶዕ ይህን ከፍተኛ ተግባሩን የሚያከናውንበት ወጪው መነሻ ለው የሚጠይቀውን ተብዑስ የሆነውን ጥያቄ መጠየቁ ነው:: ማለትናው አቶዕ:: “ደራሰው ድርሰቱን ለጋኘ ለኋሳ ለኋሳ ምን ለመግለጫ እስበ ነበር? ለገልጻው ያለበው ነገር ተብዑስ ነው ወይ? ደራሰው ድርሰቱን በመዘና በልብ ያለውን ለመፈጸም ችግሮ ወይ?” የሚለና የመሰሳለ ጥያቄዎችን በማንኛት ይመራመራል:: ለተያቁዎች መሰለ የሚያገኘለቸው:: የሚመረምረውን ሌብ ወለድ ድርሰቱ የተረከቡን አውራሪድ:: ተረከቶው በድርሰቱ የተኞቧውን:: ለመማማት ወይም መፈለጊ በማመዘዣ:: ደግሞም ከድርሰቱ ወሰተ እልጋዊ እልጋዊ ተቁት መሰመርቶ መርጠ በጥብቅ በመመርመርና የደራሰውን የእኩምር የዳል በመገመት ነው::

ደንበኛው አቶዕ የመጠለትን አቶዕ ሁሉ እንዲያው እንደመጣ ስያስተባጥ:: ስያውጥና ስያውርድ:: እንዲሁም ስያውል ስያሰድር አይቀበለም:: እስተያየቱም በመውደድ ወይም በጥላቸ ስሜት ላይ ይገባ

ከይመመረት-ም:: የወደፊትና መዳሰኑት አመሰግና የጠለቶችን ስራተኞች:: በትክክለኛነት ይረርዳል:: ይጋኝው ሲያሳ በየመሰማገም:: በንቅናድ ጥናቁጥር:: በፈርማው በጽሁፍ ነው እንዲ በጽሑፍ ሰው አይደለም:: (ማለት ይፈሰው በዋግ ጊዜ በበላ:: አግባቶ በፈርማ:: ወይም በለብነት በፈርማ መንፈሰው ተግባዕና ካለምላከ:: ለሥራ ቅጣቱን አግባብ ካላቸው ባለሥልጣኖች ይቀበል እንደሆነ እንዲ ይርሰቱ በወንጀል መመረት ለገመትበት አይገባም:: አይቻልም::) እንዲህ ያለው ሲያሳ:: እውነተኛነት ካረቀቁ ስማት ወር አለው ማለት ነው:: ሲያሳ ወገን ስራለይ በግብ አግሩ ሪሳኔ ተለው ሰፈም ስራዘም:: ሪሳኔ ስራዘም ወለት:: እንበዕዥ የሚጠና ካምራጭ:: ስንጻውን ካለንበድ:: ስንጻውን ካለንበድ:: ለይተው እንዲያውቀትና በእውቀታውም እንዲጠቀሙት ካና ያለ እርዳታ ለመድርግና ወጪው በቀለሉ የሚደገመት አገልግሎት ለሰጥ ይችላል::

(መንግሥቱ ለማ (1949 ዓ.ም.): “የጥበብ ቁጥት ካርታ ጥርጉለም በእተወቂያም” ከሚለው ልክተናቸው በመጠኑ ተሽሽሎና ታክለቤት የተወስደ::)

መልመልም

ከፍል አንድ - አንድ መፈጸም

፩. ማንበቡን መሠረት በሚደረገ ቅጥቡ ስቀረቡት ተያወቃች በቋል መልክ ስጠት::

1. በእንድ ለማንኛሁናው ለሥራ ለይ ማረጋገጫ አስተያየት የሚያቀርብ ሰው በእማርኛ የሚ ተብሎ ይጠራል?
2. በተለምዶዋው አገልግሎት ለማንኛሁናው ሲሰን የሚደገኘ ነው? የሚ የሚ ተያያዥንስ ይከተሉታል?
3. በሥነኛሁናው ሲሰን ተማሪ ወሰጥ ፍክራ የጥንስው የሚ ተያይዞ ተማሪ ነው?

4. በተሸጋ ስልጣን እና በምሁራዊ ስልጣን መካከል ያለው ልያነት ጥንቃናን ነው?
5. የደረሰነት ተሰጥቶ ያለው ለው ስሜቱንና ሁሳብን በቋንቋ ለመግለጫ፣ ማለትም መልካም ይርጋት ለመዳና ጥን ያስፈልጋዋል?
6. መሰከባዊው ለው ዓይነቶች እና እንጂለማውው በርኩርድ እና በምሳሌነት የተጠቀሰት ስለምን ጉዳይ ለማስረዳት ዓለማ ነው?
7. ታውልድ ሆኖ ዘላማዊ ወር ያለቸውን መሻሻልት የሚያከበረውና የሚወዳቸው ጥንና መነሻ አድርገት ነው?
8. በዘመኑን ቤት በራሳቸው ሁሳብ ስይሆን፣ የሚያነቡቸው መሻሻልት በሚይዘዝት ሁሳብ የሚመሩት ጥን ዓይነት ለወቅ ዓቸው?
9. እውነተኛነት ከረቻቸ ስሜት ጋር አለው የሚባለው ስያሳ ጥን ዓይነት ስያሳ ነው?
10. እንደ ስያሳ በእኔና ለማንኛውናዊ ለሆነ ለይ ማረኞቸ ታታት ለማቅረብ ስነድ፣ የደረሰውን ስብአና ከግምት ወሰጥ ማስተባት የሚያጠበት ለምንድን ነው?
11. ስቀናና በራሳ የሚተማሙን ስያሳ ወጪው በቀለለ የሚይገመት አገልግሎት የሚሰጠው ለማንና ነው?
12. እንደ ስያሳ እንድን የሱጠራ ለሆነ በሚገመግምበት ቤት ለማያነቡቸው ፈርማ በዘመኑን ጉዳይ ተጨማሪ መሰረትን ያገኘ ዘንድ ማድረግ አለበት?
13. ሁስት የውጭ ህገር የከራይዎች ስለከያሳ ተማሪ ያቀረበቸው አስተያየቶች በምንበብ ወሰጥ ተጠቀሰዋል፡፡ እነዚህን አስተያየቶች እንደ የሚያደርጋቸው መሠረታዊ የጋራ ጉዳይ ጥንድን ነው?

፩. መንበብን መሠረት አድርጋቸው የሚከተሉትን ዓይነነገቶች ተከከለ ካሆን
“እውነት”፣ ስህተት ካሆን ይግሞ “ስበት” በማስተካከል አይወችሁ ተናገሩ
መከናወቻቸንም ግለጽ፡፡

1. ከሥነኛውናዊ ስልጣን ተማሪ ወናው ተጠቀማ ስያሳው ላሳ ነው፡፡

2. የአሁኑ ስለሥነግዳኝናዋ ሲሆን የጊዜትና ስለከያሳ. አሰራራንት የሚገልጽ በመንም፣ በእብዛዣው ስለከያሳ. አሰራራንት ለማስረዳት የታለሙ ነው::
3. “ትውልድ አልፎ ችግርልድ ስተኩ ወቻቻው የሚይቀናል” የተባለት መሻሻልና ደረሰኗም አይደለም በሁኔታ ለወቻ የተዘሩ ዓቶዎ::
4. ዘመን የሚይሰራቸውን መሻሻልና ታክታታይ ችግርልድች ሁሉ የሚያከበሩቸውና የሚውጭቸው በየዘመን ያለው መንፈሰ፣ አካባቢ አሰተያት አንድ ዓይነት ስለማረጥን ነው::
5. የሥነግዳኝና ሲያሳ. አንድ ተግባር፣ በአለፅት ችግርልድና በአሁኑ ችግርልድ የሥነግዳኝና ለራወቻ መከከል ያልደረሰ መሆን ነው::
6. የአንድን ደረሰ ታላቂነት ለማውቅ ያን ደረሰ. በእኔ ዘመን ካለ ለለው ደረሰወቻ ጥር በቃ ለይሆን፣ አለኔ አንጻሩ ደረሰወቻ ጥር ማውቆዎችና ማነሻሻር ያስፈልጋል::
7. በአንድ የሥነግዳኝና ለራ ወሰጥ የሚገኘ አሰተያየት በአንድ ችግርልድ መልካም እና ችግርነት ለጠልቅ በፊት ችግር አሰተያየት ለቅጹ ስለማረጥል ለይተው የሚያስረዳ ሲያሳይን ያስፈልጋል::
8. በዚ መሻሻልና አነበበንም አለበበንም ለቦለድ ይርሰት ለሰበከና አሰተሰባቸንን ለለውጭ ይችላል::
9. ሆኖም የወጪ ሆኖ የአሁኑ ለአሁኑ ስለከያሳ. ተግባር ከእቅረብቸው አሰተያየቶች መከከል፣ የሚተወስ አርፍልድ እና የለው ቅልዕቶች አሰተያየቶች የቦለጠ የሚመስከለት፣ የአሁኑ ውና ተግባር አርከያ ለሆነ የሚችሉ ይርሰቶችን ለይቶ ማመልከት መሆኑን ስለማጠፊያ ነው::
10. ሲያሳ. ከሚገመግመው ይርሰት ወሰጥ ተቋት መስመርቶን መርጠ በጥብቃ መመርመር ያለበት የደረሰወቻን የአኋምር ቤይል ለመጠኑ አንድ፣ ስለታረኬ አውራረድ ለማያገኘቸው ተያቄወቻ መልስ ለማግኘት አይደለም::

፩. ከምንበት በተወሰደት በሚከተሉት አፈጻጸም ዓይነቶች መሰጥ የተሰጠረባቸው ቅዱትና አፈጻጸም የሚከተሉ አውቆም ፍቃ ከገለግኝሁ በታሳ ተመሳሳይ ፈልጻቸው::

1. “ከራከኑ” በመባለ የሚታወቁው ስሳቢ ገብርናም ገብርናም ያመለከታል::
2. ሁበት ቅኑ: ሁበት ድርሰት የተሰጠው፤ መንፈሰ ልጠራ ያደረሰት ለው የድርሰቱ ፍቃ ነገር የሚገለግለት ...
3. የንነታም በቃላት መማርያዎት የሚገልጻው አብዛኛውን ገዢ በተመሥወ ሆነታ ላይ ለለ መሆኑን ለቀሬጥ ተገኘዘዋል::
4. የደረሰዎችና የአይነቶች ገብርናም ተደርጋል በመንም ለጠታቸው እየቀል መሆኑንም አብራርቶ አሰራድታል::
5. ከመዳከናቱ የሚያገኘውም ትምህርት፤ ምሳሌና ተዋኔዕ በዘመወ መጠን የተለየ መሆኑን አለበት::
6. ይሽንናም በሥነገኘው (በጥበብ ቅልት) ረጋድ በሚገባ ለማጣራትና ለአሁን ትወልድ ለማስረዳት ይጋበኝ ሲሆን ያስፈልጋል::
7. መዳከናቱም መቋሚነታቸው ለይደረሰ ከትወልድ ወደትወልድ በመተለለሩቸው ታለቅነታቸው ይደግፍ ይኖራል::
8. ፈሳይ እንዲሚታየው ለው ካቸው::
9. ቦትናውን እየፈለገ ለያገኘው ይህንን ለአገበዎች ማመልከት ነው::
10. የሁኔታቸውን መሰማማት ወይም መኅልስ በማመጣዎን

፪. በምንበት መሰጥ የተነበረ ፍጠት ገዳድና ማኅድና ካቸው? በየተፈ እያነሳቸው ተመደባቸው::

ክፍል ማስታ:- መጽሑፍ

፫. ከምንበት የተወሰደት የሚከተሉት ጥንቃ ወይም ሆነ ቅዱት እንዲሆም አፈጻጸም የሚችውን እንደነበሩ ለሆነት ከገለግኝሁ በታሳ ለነፃታቸውን የሚያሳይ ዓይነቶችን መሆኑ::

1. የምጻማዊ ገዢ	7. መጥሪ፣ በለሽ፣ በልሽ
2. ፊርማ፣ ተቁ	8. ድንቅ፣ በንቅ፣ ያህንቅ
3. ደረሰ፣ የለቸኬ	9. መብት፣ ባኩርድ
4. አሳላ፣ አስተያየት	10. ሁበት ድርሰት፣ ስጠቃ
5. ሥነጂአና፣ ጥበብ ቅልት	
6. መፍታት፣ መተርጻግም፣
ማብራራት	

፩. ከዘይ ቅጠል ከሚገባበት የተወሰደ ዓረፍተነገሮች ቁርጣዋል:: እያንዳንዱችው
በሚገባበት ማስተካከለ ሁበት በፈጸም አገልግሎት እያከራከሩ::

1. የለው ልጅ አሳላኝ አስተያየት ከዘይመናት ሆኖ የሚለዋወጥ ነው::
2. የምናነበው ልቦ ወለድ ዘመኑ ለሰብከናና ታብራቸናን ለለው መውቃቸለል::
3. አይደለም ወገን ስይሰድ በግብ እንዲ ሪሳኔ ተስፋ ስ.ቁም ስይጠና ሪሳኔ
ስይሰድ ለደረሰዎች...እና ለአንጻዎች...እና ያለ እርዳታ ለያደርግና
ዋጋው በቀላሉ የሚደገመት አገልግሎት ለለጥ ይችላል::

አሳላኝ በፈጸም አገልግሎት መግለጫ

እንደን አሳላኝ ወይም አስተያየት በፈጸም አገልግሎት ለመግለጫ
በሚገባበት ሁበት የሚከተለትን ተግባራት ለማከናወን ጥናቸው::

- ልጅም ዓረፍተነገሮች የሚተካና አሳላኝ በአጠቃላይ ዓረፍተነገሮች
መግለጫ እና በግብ ዓረፍተነገሮች ይግሞ ማዋሃድ::
- ዓረፍተነገር ለማይዘው አሳላኝ ተስፋነት ሲባል፣ ቀለትንና
አፈጻቸናን ከበታ ወደበታ በማንቆሳቀስ አቀማመጥቶ::
ማቀያየር::
- ቀለትን ተመሳሳይ ዓይነት በለም ለለም ቅልት መተካት::
- በፈጸም አገልግሎት የተገለጹው አሳላኝ ወይም አስተያየት ከዚያ
ዘመኑ የተለየ መልክከት እንዳይደርሱው መጠንቀቃ::

ii. በአዲሱ እና በፊርማ መካከል ሌሎች የሚገባውን የምግባር መመሳሰል መሠረት በሚፈጸም በፊርማ ማስታ አንቀጽ የሚኖሩት አስፈላጊ ይጠበቅ ያለበት የፋይ አቅራቢ፡፡

ከፍል ማስታ፡- ማድመጥ

፩. መመሆኑቸው ከመመሆኑ መመራም መሰጥ ሁሉት ገዢ የሚያነበዋቸውን ከእኔው ታዋቂ እናተያያዙው የገዢ የህጻዣ ተረኞ የተመሳደ ተንተግባ የቴክኖ በፊጥና ካድመመቻሁ የሚከተሉትን ትወቃቄ በቋል መልስ፡፡

1. የባለታሪክ መ.ሦ. ስም ማን ነው?
2. የተወለደብበት ቅን፡ ወር እና ዓመት መቋ ነው?
3. የወለደቂቃው መ.ሦ. ስም ማን እና ማን ይሞላል?
4. የወለደቂቃው የትወልድ በታሰ የት ነው?
5. በለታሪክ የልደት በመናቃውን ለነገሩን የጠቀሰት የመረጃ የሚጠሩ አለ፡፡ ይህ የመረጃ የሚጠሩ የሚጠሩን ነው? ለምንስ የተጠቀሰ ይመለከታል?
6. በለታሪክ በተወለደብበት ገዢ አባታቃው የሚኖሩት የት ነበር? ለምን?
7. እናታቃው ከአባታቃው ተለይተው በለታሪክ ወደተወለደብበት በታ እናይሸፍ የተደረገበት የሚከናወት የሚ ነበር?
8. ከቀረበው ትንቃዊ ተረኞ ስለባለታሪክ የሚ ተረዳቸው?

፪. መመሆኑቸው የታዘዝ ሁሉት ትማሪዎች በእናተያያዙ ፍቃድ በከሳሽ አገልግሎት የሚነበበውን የምሽት እና፡ ማስታወሻ እየዋጥ ከፊመው በታደስ እናውን እነተረፈው በቋል የቀርቡትን እና፡፡ ትማሪዎች የሚያቀርቡትን እና በፊጥና ከፊመመቻሁ በታደስ፡ ለሚከተሉት ትወቃቄ በቋልና ተገቢ ማሻሻል ስጠታ፡፡

1. እያንዳንዱቃው ከቀረበት እና የሚ የሚ ጉዳይ አካመማቸው?
2. ሁሉቱ ትማሪዎች የቀረበትን እና ስታይምበ፡ የሚ የአቀራረበበኝ የይዘት ለይዘት አስተዋለቸው?

ii. በመምህራችሁ የተመደበ አሁን ተማሪዎች የሚመሆኑት በድን ካልፈልጉ የሚረዳ ማንኛው መረጃ በማስቀመጥ ስለታዋዋዋ ገጽ ስለድረርቱ ተስ ይከናት ገዢ የዘመጀትና አጥር ዘመኑ የበደኑ ተወካይ የነበረችና:: ዘመኑ ለንበብ በሚገባ አድምጻችሁ የበደኑ እባላት ስማምቀርችው ተያችዎች ተገቢ መሰሰ ስጠ::

ከፍል እራት:- መናገሩ

፩. ይፈጸ ሁሉ አዋጅ መሆኑ ይችላል ተስተቶች? ስምን? ተወያዙበት::

በወያዙት ገዢ የሚደረገ ተንቃቄዎች

በወያዙታችሁ ወቅት የሚከተለ ገዢ ተያያዥ ለብ በሌ! •

- በተማሪነታችሁ ጥያቄዎችን የሚገኘት እና አስተያየት የሚችሉበት መብት እንዲያችሁ አገልግሎት::
- በፊጥና አዳምጻው::
- ለለው እንዲሰማችሁ አድርጋችሁ ተናገሩ::
- የምታችሁ ተስቦ በማስረጃ የተደገኘ ይሁን::
- የለለውን ተስቦ አታማዎለ፤ ስት-ነቅድ-ም በማስረጃ አስደግኝችሁ መሆኑ ይገባዋል::
- የሂሳችሁ ተስቦ በቃ ተቀባዩት እንዲያገኝ በመሻት በለለው ልይ መና አታስተና::

፪. ይፈጸ ሁሉ ይዘዣ ይነስ የአካልነት ማና ይጠቀቋል፤ ምክንያቶም በፈጻሚ ሚራው መሰጥ ሲስ እስ:: አዋጅ መሆኑ ገዢ የደረሰነት ይርሱ እስወ፤ ምክንያቶም በሚያቀርቦው ሲስ መሰጥ ፍጤት እስ:: ይህ እባላት አዎነትነት እስወ ተስተቶች? ተወያዙበት::

፫. የባቀ የፈጻሚ ተስተና የሚጠቀው ይፈጸነት ነው ወይስ አያስተና? ፍጤታችሁን መሠረት በማድረግ መምህራችሁ በሆነት በድን ይመጨረሻሁና ቅድሞ ባለት የከፍል ይፈጸሙ የተማሪነታችዎን የከፍል አቀራረብ ይገባው፡ በመከተል ማናመሩ እያቀረባችሁ ተከራክሩ::

በከርናር ገዢ የሚደረገ ታንቃቄዎች

በከርናር ወቅት የሚከተሉትን ጉዳዮች ልብ በለ!

- የመከራከሪያ አሳቦችቸውን በወጥ አድራሻ::
- የመከራከሪያ አሳቦችቸውን በቅድም ተከተል በመዘርዘር አቅርቦ::
- የመከራከሪያ አሳቦችቸው በማስረጃ (በምሳሌዎች፣ ማግኘዘዎች፣ በእኔዎች መረጃዎች) የተደገኘ ይህን::
- የተከራከሩን ወገን አሳቢ በማስረጃ ወደፊት ለማድረግ ፍዴራ፤
- ለተከራከሩ ወገን ተያቀዥ በአከባይት ተጠሪ መሰረ ስጠ::

፩. ከዚህ በታች የቀረበትን ፍረጋገጫዎች “ከጠቃላይ እውነት” መሆኑ “የገል አነተያደኑ” በማስተካከል በቻኑ፣ ምክንያት እያቀረበች ተመደዋች::

1. የሥነግዳና አያዲ ለእናድ ሁገር ሥነግዳና እድገት እና አስፈላጊ ነው::
2. በሁኔታ መንግሥቱ ለማን የሚመቆር አያዲ የለም::
3. ይፈለትኩም ሆነ ባለቅኩት ተስተካን ይጠይቧል::
4. በቋንቋ ቅለታ ካልቦለድ ይፈለው ይልቀ ገጣማዎች ይበልጣል::
5. ቅለታው በለያይም፣ ማንኛውም መነሻ ስው የትናውንም ቅንቋ ለለምድ ይችላል::
6. “የልደ አመሰሰ የለውም” እንደሚባለው ሁሉ፣ በመሠረቱ የቁንቋ ትንሽ እና ትልቅ የለውም::
7. ለቦለድ ካማንበብ ይልቀ፣ ይፈለግ መመልከት ይከደከታል::
8. የልምዝት ከተባለው የአዲስ ዓለማየሁ ለቦለድ ይልቀ፣ ፍቃር እስከ መቃዬር የተባለው ለቦለድኩው ተረኩ ይማርናል::
9. ከቦለድ ማካኬል፣ መንግሥቱ ለማ እና 0.2% ገብረመድናን ጉጠሚያ የሰኞ ተወካኤትኩም የችው::
10. በኢትዮጵያ የትናውን ሁኔታ ንግድ ይረዳ ተማሪዎችን ለከፍተኛ ትምህርት፣ የሚያዘጋጅ ትምህርት፣ የሚሰጥበት ነው::

ከፍል አጭርክት፡- ሚኒስቴር

፩. የአዲዣና በማንበሳው ሆነ ስምቶችን በመጠቀቅ ካዘጋጀ በታች የተዘረዘሩት የተወለደ ቅዱት፡-

1. ከየትናው ቅዱቱ እንደተገኘ ቅለጽ::
2. ስያሜዎች ከመግኘው ቅዱቱ በውሰድ ስመሰሩ:: የሚ የንግድ ዓይነት ሙሉላኝነዋ ለመጥቃት እንደተደረገ በማንበሳት ተወያዙዋቸው::

1. ሂይመጣት	6. መከና	11. ምድ	16. አውቶብስ
2. ለቁ	7. መከንፈል	12. አፍናስ	17. ቤር
3. ሰሚነት	8. የርሃጭ	13. ከረንጻ	18. ተራዘጋጅት
4. መረጃዎች	9. ሰነዱዎች	14. ከርሻል	19. ፍብረካ
5. ለዓት	10. ጥር	15. ልብዳቤ	20. ፖርስቲ

፪. የሚከተሉት ዓይነቶችን ስዋስት ስያሜዎች ያለባቸው ያቻቸው ያቻቸው:: ስዋስት ስያሜዎች ማን እንደሆነ (የቀጥር፣ የወጪ፣ የፖ.ሪ፣ የባለቤትና ገዢ አስተማካሚዎች፣ የተሳሳይ እና የገዢ አስተማካሚዎች፣ የአዲዣ አስተማካሚዎች፣ ወዘተ በማስተካከል እና የሚከተሉት ዓይነቶችን እንደገና አቻቸው ያቻቸው::

1. በቀባይ ወንበት ለይመራው ታሳቁ የህዳሴ ጉዳብ የገንዘብ ዓይነት አትሞኑ የውሃ ቅዱት የሚከተሉት ዓይነቶችን ተወያዙዋቸው::
2. አትሞኑ በአካውሃ ለማት ያስመዘገበዎች አመርቁ ወጪት በበላጥነት ማንኛውም መንግሥታት ተመሳሳይ::
3. የገዢ በለፋት አምስት ወራት የሚገጥሙትን ትግራች መለሰ በለ ለመመርመርና የልማት እቅዱትን ለመንድር አሁን ፍታ አግኗቶለች::
4. የሀገር መረጃው ወገኖችውን በመጨረፍጨዴችና ለልማት ሰላለፈቁ በሚገም ወደፊ እና መንግሥታት ተወያዙዋል::

5. አዲስ አበባ ከተማናን ከአፍሪካ አንድቶ ይኖ. ከተማ አንድሸትምን ሁሉትንም ከኩተኛ ጥንቃቄ ልርድርግለት ይገባል::
6. ይርሱታችን የሚያስመማችውን ሁሉትንም ስቀመጥ አንድሞ ላይነዚ ስጠቃል::
7. ተብረተሰቦ ጥሩተቻችን በማጋለጥ ከፖ.አ.ስ ሲን አንዳቸውና ታ-ብብር ለማድረግ ተጠየቁ::
8. በሌንድና ቅዱ በሌው ለው ከማማት የተገኘውን ሁሉ እየሠራታሁ ከድህነት መለቀቅ ለይከላቸው እያቀሩም::
9. አማርኛን የሚማሩ የውጭ ሆኖ ለዚ ለዚ የቋንቃው ለዋሳው ለለማከበደቸው አማርኛ አስተዋጽ ቁንቁ መሆኑን ይኋገራለ::
10. ደራሳ እና ሂያሳ ተጨባዕው መረጃ በሌሎው ተጠ. ያልማት ጉዳይ ለይ የሚነታረከ ከሆነ ወ-ዘግባቸው ለሥነጊሁኔ እድገት የሚያበረ ከተት አስተዋጽኑ እያቀርቡ::

ከፍል ስድስት፡- ሙንጋስቱ

- ፩. በምንበብ ወሰጥ ከተጠቀሰት የወጥ ሆኖ የአፈጻሚ መካከል ሁሉት ስለመሆኑ ተግባር ለቋስረዳ:: በየዚህ ከተደረገው ሆኖ ቀልጣ ይሰጠኝ ጥሩ የሚሰጠው የሚነጊሁኔ ሆኖ ስለጊበደቸን ማመልከት መሆኑን ገልጋዎች:: ለመሆኑ ቀልጣ ይሰጠኝ ጥሩ የሆነውን ለመምረጥ የሚችለቸል ተጨማሪ መመዘኛ አለን? ነገ ማንኛን ነው ተሳሳቸ? ተወይሱት::
- ፪. በምንበብ ወሰጥ፡ ከውጭዎች እንቀጽ ቁድሮ በስ በሚገኘው እንቀጽ ወሰጥ፡ ይንበኝ ተያይዞ እንዲ ስጠረድ ይጠበቅ ስጠት ስነዚ ለመቻቻቸው የሚገባ ተያቄዎችና ለዋተኩበባቸው የሚገባ ጉዳዮች ተዘርዝረዋል:: የመከተለው ቅኔሚያ የአፈጻሚ በየትኩስ ጉዳይ ለይ የተከራ ተችት እንዲያዘ ለይታቸው ተናገሩና በሁሳዊ አስተዋጅቱ ተጠበኝ ለይ ተወይሱት::
- ፯. በእስ የገመና በሀላፊነት ለመስራት ወሰጥ ሁኔታ የሚገኘው እንቀጽ ወሰጥ፡ ይንበኝ ተያይዞ እንዲ ስጠረድ ይጠበቅ ስጠት ስነዚ ለመቻቻቸው የሚገባ ተያቄዎችና ለዋተኩበባቸው የሚገባ ጉዳዮች ተዘርዝረዋል:: የመከተለው ቅኔሚያ የአፈጻሚ በየትኩስ ጉዳይ ለይ የተከራ ተችት እንዲያዘ ለይታቸው ተናገሩና በሁሳዊ አስተዋጅቱ ተጠበኝ ለይ ተወይሱት::

ገልጻዣያትን ቁርቃል:: አነዱህ በእውነት አለም የሚያጠጥሙ አይነት ሌቶች ያምቀው የሚታረኝ የሆነ ስብ ሁኔታ ያላቸው ፍቃው:: የበአሉ ሌቶች ከመናገሩታው በፊት እንዲችው የሚቀድም:: በረባ በልረቦው የሚንኩረቱ ይከማግኘት አይደለም:: እንደታችውን ደኖተው በወንጀት ሲሆ የሚንከላውለ ከልታማዋችም አይደለም:: ለማንኛውም ይርጋት የወንጀትን ታሳሁበ:: የወንጀትን ቁልማት የሚጠበቅ የራሳቸው አቋም የልጻቸው ሆነው አልተቀረቡም:: የነበረ ሌቶች እንደታችውን ቁና አድርጋው የሚሂዳ:: መካ በለው የሚናገሩ:: ወንጀትን የሚጠራውን ያልተታችውን የሚሰሩ በርቱም ፍቃው:: ንገደራቸው ሆነ ይብን ያለ:: ለመምጣ ሌይዘን:: ለመስራ:: ለሰጠ ለቀበለ:: አጠቃክለው ነው:: ጥብቅ አድርጋው:: ...

“ማንኛው ወንድ ለሰትን ተፈጥሯት ለሂሳ አይችልም” (ከከደማሽ ባሻነር:: 41) በማለት ከተነበሩን ያሳያቸው ለሰት ታደሰ:: “ከኋ እርከታ የሚያገኘውንድ የለም:: እኋ ለወንጀት ምን ቤታዊ የውሃ ጥም ነኝ” (የቀረ ከከብ ጥር:: 38) በለ ለወንድ ይንታ በሌነበሩን ያሳወቸው ሂደት ጉልለት:: “እንዲህ እንደቆለድከበኝ አት-ቀርም:: እናም ተፈዴን አቀልድብሃለሁ...እኋ ለማስናና አገልግሎት በወጣ ስሆ አስተካላለሁ:: ይሞ ለዓለባ ወንድ” (ይርሰለው:: 17) እየለት ማንነቱን ለማሳወቁ የምት-ጥረው ይኋ ሁይለማርም:: “የባቱን ሂቋድ ለመፈጸም ለመስፈላጊት-ት እንደበባ አልተተ-ጥም” (ሁኔድ:: 170) በማል መራር ቅል የቀየውን ለማድ እምት-ጥወመው አይናለም ተብ:: “ወንድ ቅንድ አስበቀለሁ” (አጠማር:: 236)... “በወንጀት መጠወቂት ይስ ይለኝል” (358) በማለት ባለት-ቱን በግልጽ እምት-ናገዣው ይያመቻ ጉለይ:: እምበቱም ‘ሆይለኝ’ ሌቶች ፍቃው::

የህይለኝታቸው ምንም ከተቀረብበት የህይወት ቅንበብ:: ከበብ-ባቸው ሁ-ተቶችና ከሰበሰናቸው የሚነሳና ከወንጀቱ ወር ከማረጥሩት ግንኝነትና ለወንጀት ካላቸው አመለከከት በት-ይሬ ያለ ነው:: እምበቱም ወንጀት የሙሳብ መማነጠናዊ ሁይለ አላቸው:: አበራን:: ይርጋና ተፈራን::

ለ.ሸ.ከንድ፡ ሁዳዎን፡ የጊዜ በየፈናቶው ማርከው እንደየሁነታው በስራቶው አይደገግል፡፡ የፈላጥትን የሚጥናትና ለማጣቶው በቀርቡ ወሰኑ የመጋቢት ሁይል አለቶው፡፡ አምስተኛው ወንደኛን የሚገባ፣ ከገመማችው ቅጂ ለመወጣት እንዲቻሉ የመርዳት ሁይል ተስተካቶዋል፡፡ ከእለማችው ፍንት ያለማሳትም በርታት አለቶው፡፡

(በሸ.ከንድ አስተያየት “የበአለ ጥርጉ ሌቶች አምስት ሁይልቻች”፣ ትር 1986፣ ገጽ 20-21)

ይ. የሚከተሉት ቁንጩበ የአዲስ በይዘጋጀነት ከምግባር እንዲር በሆነት ክፍያ ይገልጻችዋል፡፡ ይህ አገልግሎት፣ ምህራዊ ሲሄ እና ተራ ሲሄ በመባል ከሚታወቁው የአዲስ ክመዲዲው ይህ የአገልግሎት ቀንናነት መሠረት በማድረግ በከፍል መሰተኛ ተወያዙበት፡፡

በየትም አገር እንዲ የመራውን ሥራ አይተው የሚያመሆባትና ለመራው ተገብር ነው የሚለትን ፍርድ የሚሰጠ ለወቻ ነበሩ፡፡ አሁንም አለ፡፡ የነፃህ ዓይነቶች ሥራ በሆነት መዝገብ የተከፈለ ነው፡፡ እንዲኖሩ፡፡ በአንድ ሥራ ለይ የየትን መልካም ካርና ጉድለት አመጣዣው ለመልካም የድጋፍና የምስጺና አስተያየት የሚሰጠ፤ ለነድለው ማሽናይና ማቅረብ የሚያቀርቡ ፍቃው፡፡ እነዚህ አሽናይ ተቋሙች ይባላሉ፡፡ ለለምች ይግሞ ለዚህ ተቋራኑ በሆነ መዝገብ የአንድን ለው ለምና ሥራ በታል መሬሪ ለማጥፊት፤ አለሁም ለማጥፊና ማሟንና ፍርድ በስለው ሆነታ በሚቻልት የቋንቋ አገልግሎት ሁሉ ነቀናና ጥላች የሚያውርሱ ፍቃው፡፡ እነዚህ አቅራቢ ተቋሙች ይባላሉ፡፡

(አሁ ንብረት (1961 ዓ.ም)፡፡ የአማራት ሲሌቻች፣ ገጽ 11)

፩. በእነተካቸው ፍቃድ ቀከራዊ አገልግሎት የሚቀርቡን እንደ አጥር ታደኑ በቋሙና አይምጣችሁ፤ በመረጋገጫሁት እንደ ጉዳይ ግዢ በማተኩር ክስና ጉዳይ ይጠበበው ሲሄዎች አስተያየት አዘጋጅታችሁ በከፍል ጉዳቻችች እንበብተዋች፡፡

፪. ከዚህ በታች የቀረበው ጉባኤው በሆነ አስማሮሁ ፍቃር እስከ መቋሙር መሰተ ከሚገኘው ቅና ገጠበቅዱት እንደ የሆነው የነሱ ዓይነ (ገዢ ክሬ) ጉባኤው ነው፡፡ የገባገሩ መልከተት መንዳን ነው፡፡

“የማህበራችን አቀዋም የተከራበት ስራት ለማደብ፣ ወገኩ፣ ህገኩ እናይሁዳውቻዊ ስራቱ ማህበር ስይሆን ሁይወት እንዲለለው የድንጋጌ ክብ እንዲ ባንዲ ለይ ተደራጋጋ የለይቶው የታችችውን ተቋጥ የታችችው የለይቶውን ተሻሻለ እንዲኖር ሆኖ የተሰራ በሙሉ፣ ከጊዜ በዛት የታችችው ማረጋገጫ ስለማግብርና ይህ ስ.ምን ሁንጻው በሙሉ እንዲይፈልጋል እንዲገኘ ተሽስሎ ስውን ከድንጋጌ በተሳሳ መልካ የሚያሳይ የህያዋን አቀዋም ማህበር እንዲሰራ ያስፈልጋል፡፡ የሚሸው ስራቱ ማህበራችን ስ.ሰራ በዘመኑን ገዢ ለነበረው ማህበር እንዲሁ ሆኖ መሠራቱ ተቋማዊ የሆነ ይሆናል፡፡ ነገር ግን ለማሸው ማህበር ተቋማዊ አለመሆነ የታወቁ ነው፡፡ የሆነ ሆኖ ማፍችውም ሆሬት ማህበሩ ለዘመኑ ለማህበራዊ ነው የሰራው ስ.ምን፣ ማህበሩን ባረጡ እናርሱ እንዲሆነው መሆኑ ጥሩት በፈጥረ በታ እንዲማስቀመጥና እንዲማግኘለሁ ነው፡፡”

(ሀዲስ አለማየሁ (1958 ዓ.ም.)፡፡ ፊቃር አስቴ መቋሙና ገጽ 122)

የሚንገኝናው ሲሆን ማንኛነና አስፈላጊነት ተጨማሪ ማብራሪያ

ለሆነ ወለኩ ሲነገሱናዊ ሲሆን የተወሰነ ይሆናቸናን ስራዎች ተመልከቶ ታዝኑና ይከመታቻውን በሙለየት ይሆናት መስጠት በቻ አያደለም፡፡ ሲለአነጻሆና ተመርና መርሆም፡፡ ሲለአነጻሆና ባህረድ፡፡ ሲለአፈጣጠር ምስጠና፡፡ ሲለተባባሩ፡፡ ሲለሚያስከትላቸው ወጪዎች፡፡ ከሌሎች ስዋዊ ተማሪዎት ወር ሲለአለው ጉንኑነት፡፡ ሲለአይነቶች፡፡ ሲለአንጻና ወጪዎች፡፡ ሲለአመጣጥና ሲለታረከ የሚሰነዱትን አስተሳሰቦች ሁሉ ያቀኔል፡፡... “በነገሱናዊ ሲሆን የሰነድሆናን ተረኩ ማውጣትና የሰነድሆና ወጪዎችን በአይነት በአይነት መመሪያዎን መግለጫን ይጨምራል፡፡ ሲነገሱና ጉንደኛን ነው? ለምንስ ይጋናል? ከሌሎች ስዋዊ ተያያዥ ምርመራ ነው፡፡” በፊላ ደንገሞ “የከነጥበበ ስራዎችን መተንተና፣ ማጥናት መመዘን እንዲሆናው ስራዎች የሚመዘገቡቸውን ከነጥበባዊ መለከያዎች፡፡ ወጪዎችና መርሆም ማውጣት ነው” ተብሎል፡፡ ...

ልነሽሁ·ኩ·ዋ ሂሳብ ለደሸስትው:: ለአንበብዎ:: በእጠቃለይ ለልነሽሁ·ኩ·ዋ
ዶለው አስፈላጊነትና የሚሰጠው አገልግሎት የለቀ ነው:: በእንደ ደረሰ,
ሰራ ገዢ የሚደረግ ሲነሽሁ·ኩ·ዋ ሂሳብ የስራውን ድከማትና ታዝና
የሚያሳይ በመሆኑ:: ደረሰው መዝናድ ገዢታዥዎን በማውቅ በተከታይ
ሰራው ይበልጥ እንዲጠቀምባቸው:: ይከማ ገዢታዥዎን ደግሞ¹
በመተው የሚሻሻያ ነጥበቸን እንዲፈልግ የሚዘዋል:: የሂሳብ ቁልጻዊው
ተግባር ሲሸውን መርምር ፍርድ መሰጠት በመሆኑ ደረሰው ያለበትን
ደረጃ ለደዚቃው የሚችልበት አይነትና መሰራቶ ነው:: በከተማበባው
ተግባሩ ደረጃውን ተገኘበው ምን ማድረግ እንደማግበው
የሚያውቁበትና የደረሰነት በቀነቱን የሚያረጋግጣበት ዘዴ ነው
ማለት ይችላል:: ...

ልነሽሁ·ኩ·ዋ ሂሳብ ለደሸስትው በታች ስይሆን ለአንበብውም ከፍ ያለ
አስፈላጊነት አለው:: ከልነሽሁ·ኩ·ዋ ሂሳብ መሰረታዊ ታግባራት እንዲ
ሰራውን ከተማበባው በሆነ መሰለ መተንተን በመሆኑ:: ሲሸው
ለተነተን ለአንበብዎን ይበልጥ ቅልጽ እየሆነ ይሆናል:: ሆኖዚ
የሚሰጠው ተንታኬ የተደረሰውን የሚውጭት:: እኛማውን የመለያት::
የረቀቀውን የማቅላል እንሽሁ·ኩ·ዋ የተምሳለ-ቁን ተርጉሙ የመፍታት
ተግባር ሲለሚፈጸም እንበብው ሲሸውን ከበረቱ በተሳለ ሆኔታ
ለፈቀዱ ይችላል:: በዚህ አይነት የደረሰውን አለማም ሆነ የስራውን
ይዘት ይበልጥ የመግለጫና የሚብራራት አገልግሎት የሚሰጥ በመሆኑ²
ልነሽሁ·ኩ·ዋ ሂሳብ አስፈላጊነቱ ከፍ ያለ መሆኑ እውቅ ነው:: ...

(በሆነት አስተዳደር (1992 ዓ.ም) ::የሰነድ መሰረታዊያን ገጽ 353 እና 357)

የምጀመሪያ ማጠቃለያ

በዚህ የምጀመሪያ ማጠቃለያ አሳ በዋናነት በፈጻሚ ለሆኖች ላይ
ማረኞች ፍርድ መሰጣት ስለመሆኑ ተረድቷቸාል፡፡ በአንድ ሁኔታ ወሰኑ
የሥነግዳኝ አሳያ መኖር እስራለን ስለሚሆንበቸው የዚከንያቶችም
ተገንዘባቸාል፡፡ ወና ወና የሚባለት የሥነግዳኝ አሳያ ተግባራት፡፡
የሥነግዳኝ ለሂሳን መርምጃ በጥናከራና ይከመቱ ላይ ማረኞች
እስተዳደሩት ማቅረብ፣ ከተናለው ሁሉ የተናለው የትናው እንዲሆነ ለይቶ
ማመልከት፣ እንዲሁም በደረሰውና በአንቀበው መከከል ይልፍና ሆኖ
ማገላገል መሆናቸውንም አውቃቸාል፡፡ ከዚህም ሌሎ፣ ያራሳው አሳያው
ሆነው የተገኘ እንዲኖድ ለወች በጥናው፣ ያራሳ ሁሉ የገድ አሳያ
መሆኑ ስለመሆኑ ተረድቷቸාል፡፡ እንደን የሥነግዳኝ ለሂሳን ስንተኞች
የደረሰውን ማንኛነት መመዘኛ ማጽረግ ተጠለ እስመሆነን ሌሎ
በለቸාል፡፡ እንደ አሳያ እንደን የሥነግዳኝ ለሂሳን ለመተቻት ሌሎ
ለጠይቻቸው ስለሚገባው ከሥነስራን አውቃት እንዲር አማካይ
ከለለው ቅንቃቸው ስለተዋናቸው ቅለት፣ እንዲሁም ስለወስኑዋወ ስህተት
ዓይነቶችና ስህተቶች ስለማቻቸው መገንዘቶ አውቃቸው በቁ ለምግኑ
አድርጋቸාል፡፡ አጠቃላይ አውነታን የገል እስተዳደሩትን የያዘ
አገልግሎትን ለያነት ተረድቷቸාል፡፡ የቁለትን አውቃዋ ቅቶ መግለጫ
ቻለቸාል፡፡ በከርክር ገዢ መጽረግ የሚገባቸውን ተንቃቄዎችም
አውቃቸාል፡፡

የከለ ተያቄዎች

1. የሥነግዳኝ አሳ የምንድን ነው?
2. በአንድ ሁኔታ ወሰኑ የሥነግዳኝ አሳያ እስራለን የሚሆንበቸው
የዚከንያቶች ወንድ ወንድ ያቸው?
3. ዓይነት የሚባለት የሥነግዳኝ አሳያ ተግባራት የምንድን ያቸው?
4. እንደ የሥነግዳኝ አሳያ እንደን የፈጻሚ ለሂሳን ለመተቻት ሌሎ
ለጠይቻቸው የሚገባው ቅናቸው የትናው ያቸው?

የንግድ ማመሳከር ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በሚሰራው ሁሉት የቀረበውን ክምርና መን የሆነ
አንደተረዳችሁ የሚታመዘገበበት ስንጻረቶች ቁርቃል፡፡ በዚህ መሠረት
በኢትዮጵያ የሚመሳከሩ ነጥቶ ተቋሙ ስለመረዳችሁ እርግጹኝ ካሆኑቸው የ
(✓)፡ እርግጹኝ ካሆኑቸው የ(?)፡ መስለ ስለተረዳችሁ ደገም የ(X)
መስከት በማድረግ ስንጻረቶችን አሟል፡፡

ተ.ቁ	የሚመሳከር ነጥሮች	(✓)	(?)	(X)
1	የአዲነ ማኔበት በቋልና በጀትና መግለጫ እቅዱስ፡፡			
2	በሚሰጠው ሰዕስ ስይ ሥርዓት በለው መንገዶች እከራከሩስ፡፡			
3	ከመገኘ በዘሃኑ ሌቦ ሌቦ የሚኖሩ ሲሄሞችን እድሜው እረዳለሁ፡፡			
4	ሌሎ ሌቦ የሚኖሩ ሲሄሞችን በአሳጣ የእነባበብ ሁሉት እንጂ እንመግማለሁ፡፡			
5	ሁሳዊ እስተዳደሩት የዚህ እስረቻ ይርሱት እገኔለሁ፡፡			
6	የቋሳኑ አመዳው ፍቃ መግለጫ እቅዱስ፡፡			
7	አጠቃላይ አዎነታ እና የገዢ እስተዳደሩት የዚህ ጥሩዎት ነገሮችን ስያጭ እኩያለሁ፡፡			
8	ስዋስትና ስህተት የሚሞችን የረፈተነገሮች እስተካከለ እገኔለሁ፡፡			

፪. ከዚህ በቅር በስንጻረቶች የ (?) እና የ(X) መስከት ይደረጋቸዋቸውን
ነጥሮች በማግኘ እስከተረዳችው ይፈጸመ፡ የሚሰራውን ክምርና የጊዜማች
ከልተ፡፡

ምዕራፍ አራት

ማንግስቱ

የጥሃረና ዓለማዋች፣ ተማሪዎች ከዚህ ትምህር በታላቸው

- የሥነቅርቡን ጥንበት በቃልና በቅርቡ ቴንስጋለቻሁ፤
- ከመገኘቱ በተሟኗል ላይ ላይ የሥነቅርቡ ለሆዎችን፤
በተለያዩ ቅሌ ተወካተኝ፤ አያምጣቻሁ ቴረዳለቻሁ፤
- ላይ ላይ የሥነቅርቡ ለሆዎችን በከሳሽ የእነባበብ ለሰት
አንበባቻሁ ቴንመግማለቻሁ፤
- የእልቦለድን እንዲሁም የልቦለድን ጥንበትና ማህር
ቴንስጋለቻሁ፤
- በልቦለድና በእልቦለድ ይርሱት መከከል ያለውን እንደነትና
ልቦነት ታስረዳለቻሁ፤
- የቁሳትን እማራያዊና ፍክልያዊ ፍቃት ለይታቻሁ
ቴንስጋለቻሁ፤
- ለቁሳት እውቀዹ ፍቃት ቴስተካክለቻሁ፤
- የተለያየ ሁኔታን በራሳቻሁ አበበል እበሻርታቻሁ
ቴንስጋለቻሁ፤
- አቶር ልቦለድ ቴንስጋለቻሁ::

ቁጥር 3በր ትምህር

1. ልቦለድ የአቶ ከሳ-ለቦለድ የአቶ ጽሑፍ ጽሑፍ በምን ይመሳሳል? በምን ይለዋ?
2. የአቶዎች የካፍል ደረጃ የካፍተኛ ትምህር መግቢያ በከራይ ፍተና የምትውስድበት የካፍል ደረጃ ነው:: ፍተናውን ከውስድቸውን ወደ ከፍተኛ ትምህር ለለመግባት ወይም አለመግባት አለባቸሁ ያውቋለቸሁ?
3. ወላደቶችሁ: ዘመኖችሁ ወይም ጥሩቶችሁ ወደ ከፍተኛ ትምህር ተቋም የሚያስገባ ወጪት ከመግችሁ እንዲማሽኑልሆችሁ ቅል ገበተውለቸሁ ያውቋለሁ? ቅል ተገባቶለቸሁ ከሆነ ከፈተናው ጽሑፍ በተደያዘ ያለደረሰቸሁ ስሜት ምንዳን ነው?
4. እኩን የሚያስገባት እንደ ነገር አጋጥሚችሁ በደመኑና ስትመሱያዊ ወላደቶችሁ ድንጋት ማሻሻልዎን ከእብዳት ጽሑፍ አያይዥት በየሰራተኞች ምን ትደርጋለቸሁ?

“ሰጠዣቃሁም!”
(አውር ልቦለድ)

ከፍል እንደ

በዚህ የዚክናዎች ሲወቻ “እንቅልና አጥን” ሲሆ ይለማል:: በርስጥ ስይደርሰበት አልቀረም:: ነገር ገን ለኔ 29 ቀን ለ30 አጥቢያ ለሌሎች የደረሰበት የተለያ ነበር:: እቅዱን ለመናገር በየዚህ እንቅልና አልነረም:: ከእንሰላምቸ መከከል ለተከተለን:: ለተመከመከ እኩረ:: ማን? አያለው ይለማ:: ለምን? የህሳተኛ ደረጃ ት/ብት መልቀቂያ ፍተና ወጪት ከነገሩ:: ተከይ ጽሑፍ ለለማውጣ ነበር:: የማታወን የራዲዮ ጥያቄና መልሰ ለምታል:: ባይለማም ከሚሰመጥ ጽሑፍ ነበር:: የተስተዋና የምሳቅ መፈጸሙ እኩደተተረሰ ተሰምቶችል:: እወንድ ለያልፍ በተዘመድ ሆኖ እንዲማሽኑልመው በተገባለት ቅል ያውቋል:: መውዳቁ በከሳሽ ብቻ እኩን እንዘርቻት ነበረው::

አያለው የሚጥረው ከታላች ወንድመ ከዚህ ተስፋይ ወር ነው፡፡ ተስፋይ ነፍስ የሀገት መከና አለቸው፤ በተም የዘነበው ነው፡፡ አባቱ እቶ ይልማ ይኝ ፍቃው፡፡ ይን ለሌሎች “በታልና የምንጠልሁን አታውቀውም!” የሚለው የእቶ ይልማ ይኝን ቅልዕጽን የአያለውን መሻጋ በት ጉዳግዳ ሲደበዳብ አይደለ፡፡ አያለው በከፍል ሂተና በወተር መልካም ወጪት ያገኘ ነበር፡፡ “አጻር የውቃል” በሉ ከሰሳቢ ለማግኘለጥ ጥሩበት፡፡ ጉን ቁርማት፡ ይለኝታ፡ የመውደቅ ወያልኝ፡ ችሎት፡... በአለናው መሰላል ተከለው ይመጣብ፡ ይመርቆብ፡ ይመር፡፡

አይኗር የለም ነገ፡ ወይም ተንጋጌዎ፡ የነበረን ይህን የደረጃ ጥን አይታውቃም፡፡ በአይደለም ለታብሎር ወይም ለታረዳ በዋሉ እንደምትሸጠዋ ተስማው፡፡ ማለያ ተከለቶ ወደ በተከርስቱያን ሂደ፡፡ በስተምሥራቅ ሆኖ ተንተኝ መጠርችን ሰብሰቦ፡ መጠርችን ከመረጥ አስማጥቶ፡ ሲጠወን ከጠልበቱ፡ በላይ ከኩ አድርን ተንበረከባባቸው፡፡ ኮላይም የሚያውቃቸውን የፊልቻን ሰሞች እየጠራ ይለዋ፡፡

“... ሂተና ባልና የለውተሸ ተከለት እንዛና አስር ስህ ሲደርሰኝ ለሰት ስህ ለማርያም፤ ለሰት ስህ ለማከኑል፤ ለሰት ስህ ለገበርኑል” ይህን ነገ በሉ በያስለው በዚ ስህ ይረዳ፤ እናደ ስህ ቅድ፡ “...እናደ ስህ ለይርጻል...” እለ፡፡ ነገር ጉን ሂያጻል አሳነሰክ በሉ የሚጥለው መሰላወና ሙራቅው፡፡ “... ጉዳለም ወደዚ ሂያጻል ጉንተ ለበዚ እናደ ተከለት ጉዘኝ አያጻቸ ስህ አገኘቸ ሆለንም ተወስኝ እለሁ...” እለ፡፡

ከረክም ገዢ ይለው፡ በኋላ መፈት ልመና ተነማ፡፡ ያሳይናል፤ ከጠልበቱ ይም ይጠበበባል፡፡ መጠርች ባማሽ ባማሽ ለንደኛም ከገለው ጉዢው የጋመራሙ ተስፋወ፡፡ ሆኖም ይስ አለው፡፡ ወትሮ፡ ለወቻ ከገለው፡ ወር የደም መሰዋዕት ያቀርቡ አሳነበያምን? እጻርር ይመና አያዘር ለላምነው ይጥለዋልን? መውደቅ በሰማቻ፡ በቻ በገነዘው፡፡

ከእለዎት ስሙላስ የ ተልቦቱ ቁጥቷው:: የእሌክትሮኑ ምሰራ ተደግኝ
ቆም ማለ አንድ ነገር አስተዋለ - ፌጻር:: ፌጻር የሚቀነባት ፍት፤
ሁሉም ፍጻር አይለያትም:: ለለት ይመማጣችል፤ መለማ ይመጣችል፤
ደመና ይገርሰችል:: ገን ተሽጭሩለች:: ይህ አንፃ አልደነቀውም:: በታ
ፌጻር የምትዳኑቀው በፈጥጥዋ ነው:: በዚድቅትም በትንሣኤም ሆል
ሁ ፍጻር አለት:: የሚናገሩ የምታስቀና ፍት?

“ይምዕ አለ!” አለና አንድ ሂሳብ ቅዱ ከእሳበት ስጥመት አውጭው:: ገብ
ዓይነት መረጃዎን አሉበት:: አዎን መቶ ሂያ አምስት በታ አለፈ:: ከእሳት
አንድገባ ፍማት ከምትሮ አለ:: አንድቱ ተሽማቀች፤ የልቦም ትርታ
ቆሙ:: ቁልጥሙ ሪፖር መንፈሰ ተሽቦւ፤ ለቦም ሪፖር:: አንድ መቶ ሂያ
አምስት በታ! ይህ ቁጥር አያለውን ይጨምሶልን? እኩን ዓለማን ለእኩን
ግብ ለይምር፤ ለጥብጥበት መቀረበ የዘመኝው የወርቅ መቀበ ከእች ለይ
ስቀልጥ ተሰማው:: ተስፋውንም በብረት ምሳር መቀረጥ እንዲለበት
ተፈሪ:: አንድ መቶ ሂያ አምስት በታ! ይህ አያለውን አይደለበም፤
ይደበል ይሆን?

ከዚህ ቁጥር ልማት በማለቱ ሪፖር ነቀረው:: “ተስፋ የለጀም?” አለ::
ለመጀመሪያ ቤት በመለስ ለብ ጥናትን ተመና:: አንድ መቶ ... እነ ሪፖር::
እነዚያዎች፤ እነዚያዎች፤ እነዚያዎች፤ እነዚያዎች፤ እነዚያዎች፤ የንግድ ይለ
ይሆን? ከአያዋን ዓይን ለመለውር አንዲት ፍት አንፃ አጣ? “ጥናት አንድ
ከኩት በጥራው ለጠናት አለመግመጥቱ ነው” አለ::

ተከናዙ ከእኩን በኋና በት ገበቶ ሲልኩ ለመደውል መያወች:: “እሁዚ
ማንታም ትካፍለለህ” አለቸው:: ከረዳዋ:: ከረዳ፤ ገን መዶወል
እልታለም:: አሳቢ ወደ ትብሩ የፈከተር ነበር:: ገን ወደቀሁል በለትት?
ደግሞ ለመወዳቸ ጥርጥር የለውም:: ወርድት፤ ከከረዳዋ:: ፍት በ....
“መጠሃ ቅጽ!” አለና ፍቃድ::

አያለው በተፈጥሮው መሳኔ አልነበረም:: ገን አያያዥን ለጥቃት ቤት ከከላለውና መዝግቦ ተደምስሰው ውጤቱን ከሰጣ በቻለ ነፍስ እንዳዘሩ
ጥመኑ:: ወደፊዥ ድግሞ የሚችለ ከንቱ መሆኑን ተረክ:: እናደ መቶ ማያ
አያስተት! “ገራጭ ነ፳ሰ ቅኝ አላልፍም! ውጤት ለማሁ አልሰማሁ የሚ
ይለያል?” አለ::

ከበቱ ሲደና ነጠላውን አሰጣመበ:: የተሰኞው መሳሳት መንበረ ከንግ ብቁ¹
ለትል አያቶው::

“እንደምን ሆንኩ?” አያቶው::

“ማ? እ ... እ ... እኩኩ?”

“አጥህል እንደ አያለው፣ የሚው ነውሁ ወጣ?”

“እ... አዎን አጥናል...ደንና ነኝ ... ሪሳን ተንሽ አጥናል...ደንና ነኝ::
በ...በ...በጣም” አለና ከመኙታ በቱ ገብቶ በሩን በግኝ ተኩ::

“እይ ወደቂል!” አያቶ መንበረ:: አያለውም ከዚስተ ሆኖ ለማት:: አረረ
መከናወም አጣ:: እንደሞተ ለው ከከላይው ለይ ነርር እንዲለ አስለበው::
ስነወ ለዓቱ አያስተት ለዓት ተከል ሆናል:: የሎ ተነባና መገኘን
አበጥጥር ወጣ::

የንብብ ገዢ ተያዋዣ

1. አያለውን እኩ ያሰራነቀውና እረፍት የነሰው ችግር የሚደን
ነው?
2. ለአያለው ምንቀት መባባሪ ምክንያት የሆነው ዓይነ ገዳይ
የሚደን ነው?
3. እስከአሁን ባለባቸሁት የታረካ ከፍል አያለው የተጠቀው
ከማን ወር ነው?
4. በእስከሁት ዓባቶች የታረካ ወና ገዢህረም ማን ሆኖ
አገኝቶችሁት?

“ናሳምር!” አለ÷ ለሰትር:: እያለው ከመንገዶ ይር ቅዱ መማዕጥን አስተላወል:: ካለቁ በረጋግጣ መማዕጥን እቅርቃር ተመለከተው:: ያቶ ታምራት ድንበር አሁንም ከመማዕጥ ወሰጥ ገበታ ቴስቃለች:: መማዕጥ የምራሌ:: በርሃጥም የተማሪ መማዕጥ አልነበረም:: በዋላ አራት በር የተዘዘሩ የሚለያን ሆኖ ነበር:: የሚሂድው መወዳቀን ለሰማ ነው:: ታደሮ የመማዕጥ ማቅረብኩት ሚኒ ይባላል? ያስረጋድበት:: ይንከረታ ያለኝው የለምን?

“ለሰትር! ለሰትር!” አለ::

“አበት! አለን! አበት!” እያለ አምስት ለሰትርወች መጠ:: “ይህን መማዕጥ ማስለስት የሚቻል ማንወ?” አለ:: ለሰትርወች ተያያና “ለከራል” እየተባባለ ሂደት:: በስምኑ ከበድ ያለ ቤኖ ባለሙያና ጥቃ እንዲን መማጥኑት ቁልል አልነበረም:: በሥነም ወደወንበ ወርሃ ጥቃ ሲለን ቁጥርና የመማዕጥን ዘዴል አበረዳው:: የተማሪ መማዕጥ አስመስላለው:: እያወቁው የከፍል ዓድቃችን አበበት:: ተከለን:: ይምመለሽንና ዓዋትን አገኝቶው:: ስሜቱን ለመደበቅ ቅረቡ::

“እንደት ሆኖም ወሆናል?” አለ እያለው::

“ሀል ተከለ:: ሁሉም ሰው::

“ም የም የም?”

“መፈፀም ትክን እባካሁ፣ እንተስ?” አለ ዓዋት::

“ገ ...ገና ለሐድ ነው:: ለመሆኑ ስንት ለቻ አለፈ?”

“እያወቁውም:: የፈከተኬ የንተን ወጪት በቻ ባለሙያናሁ የለለውን አያወቁውም” አለ ዓዋት::

እያለው ተለያቸው:: ሆኖም የንዳ ወድቀት የለለው መዘበበች እንዲይሆን የንዳን ለለው አለማውቆ አስደስተው:: የፈከተኬን በለበ ከመስተኛቸው:: ሆኖም ሲሆ መጠየቅ ልራና መሳ መቻ:: ከኩንድ ከታላቁ በኋ በት ገበታ ለልክ ይወለ::

“እኔ የአያለው አባት ይልማ ነኝ፤ እባክዎን የልደን ወጪት ለነገሩኝ
ይችላለ?” አሉ አያለው በጥረትና ይሞጥ፡፡

“የሰም ጉታው ለቃድ ካዘሱ ካልመጣ አንዳንርም” አሉ የፈከተኬ፡፡

“እሁ! ገዋ፤ በቃድ ለቅርቡ ይካማ ይመስላል፤ ማለፍ አለማለኩን
እባክዎ ይጊኑኝ?” አሉ፡፡

“በቃድ በስልክ እንዲ አይነትም ነበር፤ ገን በሐሳብ...እምን...ቆይ...
በሐሳብ አልፏል፤ ስ. አግኗቶል፡፡”

“እግዢር ይስተልኝ!” አሉ አያለው፡፡
በታሪክ ተነስሰና ፍጥን አሉ፡፡

ገን ወዳደው ጉንባሩን አከማትር “እንደ መቶ ሆኖ አምስት በቃድ” አሉ፡፡
የተስፋው ቅጂዕጥ ሌቀም ታሞው፡፡ ተብ አስመጠው፡፡ ዘን አበበ፤ እነዚህ
...ምን ይለኝ ይሁን? ወንበር ፍልት ቅም አሉ፡፡ ተሳቦም ጥልል ወዳለ
በረሃ ወሰኝው፡፡

“ምን ይሞጥ ጉታው?” የሚል መረጃ ይሞጥ አነቃው፡፡ ባለድምጻ የበኩ
በት አስተኞቸው ወይዘዴ ነበረቸ፡፡ ይነጋጋ፡፡ በኋ በት መግባቱ ለስልክ
እንዲ ለመብለት ለመጠበት አለመሆነ ታወሰው፡፡ ባለስ ተስስረ፡፡
“ት... ተ... ተ-ት-ት-ከ-ብ ምድ?” አሉት፡፡

“ምንው በጠካይ አያቃጥለ-ት-ም?” አሉታው፡፡

“ብ ... በ ... በረዳ መያዝበት!”

“ምን? በኋ በውተት ማለቶ ነው? እ- እ- እ- እርሱ ተራቀቀዋል፡፡
ብንት ምወጥ?”

አያለው ግራ ቅኑን ተመለከተ፡፡

“ብ ... በቃድና ነኝ ወ!” አሉ፡፡

“እ ... እ ... ምን? እምን እ ... እስ. ሁ-ስ-ት ይሁን!” አሉ፡፡ ለታመጣ
አይች፡፡ አያለው የመውደቂ ሲማት ሆኖም ሆኖም እራስው፡፡ መንፈስ
ታወከ፡፡

“እንደ መቶ ሂያ አምስት” አለ::

“አዲ ሌሎማ አልሰማ” በሚለው ርዕስ ነገር ሁሉት ተቋራይቶ
ይማሱበት ይመር:: እንዲ ወገን “ይለይልህ መይቷ!” በለዕም ለለው
ወገን “ለይተሳሳ ከመቶ ሂያ አምስት ቅጥር የለህም” ይላል::

ሁሉት ስና በኋና በወተት መጠለት:: ካረዳዋ አየሻቀቻ ከገኘ ወንበር ስባ
ተቋሙበቻ:: እርሱ አለ:: ባለፈ የቦኋ በፋን ሲው ሁሉ በጋብዢው ነበር::
ተሰማው፤ አያልፍም፤ ገን ወድቀሁል አልተባለም:: አምሳ ማንታዊ
አውጻና ከጠረክሮው ሌይ ወርወር ከቦኋው ለይቀምበ አየተንግዝገብ
ወጣ:: በታክስና ተሳናው ወደ ታብቱ ነገድ:: እንከኩር በግብ ውኅውን
ኋይምን ምክትል የፈከተሩን አገኘችው::

“የፈተና ወጪት ለመስማት ነበር!” አለ::

“ፈተና ስት-ገብ የየዘከዎን መታወቂያ ወረቀት ይዘዋል?” አለ-ት::

“አልደግበታው!”

“የለመታወቂያ ካርድ አት-ንገር በለው-ቻል የፈከተሩ፤ አገኔለሁ”
አለ-ት:: መረክሮውን በሁሉት እቅ አነቀና እንዲ ባቀረቡ ዓይን
አያስተዋለ “ስለጥበርኬል፤ ስለማርያም፤ እንዲያው ባርሳራቱ ታቦት-
ማሳ አለማለፈን አይተው ይጋገሩኝ!” አለቸው::

ምክትል የፈከተሩ አዘተ-ለት:: ስለቻዎዎ ነው እንዲ፤ አያለው-ነቱን
ያውቃለ:: ወረቀት አገልበው-ና ተኩ በለው አይ-ት::

“በጠቃላለው ሌተና ... ”

“ወድቀሁ አለኞሁ?” አለ በታክስለ::

“አት-ንጠረዙ እኩ! በፈተናው...”

“እ! እ! ተኩይለ?” አለ በመንገቡን::

“አልፈ-ሁል፤ ገን ... ”

ሰማያና ምድር ተገለበበበት:: ከቶ ይሰታም እንደሆነን እንደያ
ያጠረከርኬልን? ያስቡ-ት ሌፈዳም ያሳይዳን? ሁሉት የእንዲ ዘላዕም
በተንጻና ሌይ ከለል በለው ተሽቃልቻለ::

“በኩ” አለ፡ ብቻ የሚከተሉ የፈጸም ገዢ ተመዝግበውን በመቀመል፡፡ “በደንብና ትምህርት ማን እንዳገኘሁ ለማውቅ የመታወቂያ ወረቀትሱን አሁን፤ አዎን
ለሰባት አምስክት ጉዳይ ነው ተደርጓለሁ ይለው ሂደሱ አምጣ፡፡”

መስጠጥም

ከፍል አንድ፡- አንበሳ መረጃ

፩. ከዚህ ቅጥሮ አስተካሃሸን የነበረችሁትን የአጥር ለማስተካት ተቋሙ መረጃ መፈጸም በማድረግ ተተዋዋቁ ተገቢ የቃል መስከ ስጋት፡፡

1. አያለው ይልማ የሚኖሩው ካማን ዘር ነበር?
2. አያለው እንቅልና በዓይኑ ፍይይር ያደረግ በምን ምክንያት ነበር?
3. አያለው ይጋበኞን የሚቀናዣትና የሚያደንቃት በምና ነው?
4. ከእኔና በኋላ በት ገበቶ ስለኋላ ለመደወል ከጠየቀ በኋላ ለመደወል ያልቻለው በምን ምክንያት ነበር?
5. አያለው ስለፈተና ወጪቱ እያሰበ እንዲጠናቁና የገለጻ መግት ወሰኑ እንዳገባ ያደረገትት ሁሉት መመራታዊ ጉዳዮች ምንና ምን ዓይነት?

፪. ከዚህ ቅጥሮ በቀረበት ተፈጻሚነት የፈጸም መሰት የተከመረጥበት ቅጥሮ ተፈጻሚ በመንበብ መሰት የቆዘትና አመሰግ ፕሮ ጉዳይ ተገኘ ሆኖች ከገለጻ በኋላ ተመሳሳይ ፈልጻዎች፡፡

1. ...ኋር ግን ሰነ 29 ቀን ለ30 አጥቢያ ለፈጸም የፈጸም መሰት የተለያ ነበር፡፡
2. ...እቅዱን ለመናገር በዓይኑ እንቅልና እልተረም፡፡
3. ...ከአንድነት መከከል ልትከነከን፤ ልትመከመከ እናደ፡፡
4. ...መውጫ በስሜት በቻ ሁንነው፡፡
5. ...ከፊደል ስመለስ የ ገልበቱ ቍጠቀመው፡፡

6. ...ልጥብጣብ መቆረጋሚ የዘመንግሥት የወርቃዊ መቀበ ካለም. ገዢ
ስላም ተሰማማው:::
7. ...ከአቶዥን ዓይነ ለመሰዱር እንዲታ ቅድመ እንዳ አማ:::
8. ...መጥም ያንዳ ውድቅት የለለው መዘባበች እንዲይሆን ያንዳን
ለለው አለማውቁ አሳይቷል:::
9. ...“ይቃቁ ስላም” ቅዱውን የሚማማውንን እኩል አበረደው:::

“ከሰዱቻሁም!”

(አዎች ለቦሌድ)

ክፍል ማስታ

አየለው ለበ ምርመራ ለው ከዳይደረሰኝና በርሃ እየከናወል ወጥ:::
ታክክለ አማ::: በይግኑም እስከመባና እስከገባ የሚመስኝ መሰላዕና በእኔና
መረተተ::: የካባዕው ለው ጥሩ እስከለው ድረሰ በረሬ::: ከዚቱ ለደርሰ
ያጥና መዝኑያ ተዘግቶ አገኘው::: ሆኖቱ በርግጣ እያሻውና ለቦሌድ:::
ተስፋይና መንበረ በመከተሉት ደንጋጌው እስተዋለት::: የዚቱን መዝኑያ
በርግዳ ዘለለና ከመጀት ቤቱ ገዢ መታወቂያ ወረቀቱን ይፈልግ ይመር:::
እኝ የሚፈልጋት ነገር? ለታክለ እንዲሸያ ዕቃ ይጠናልን? መጽሐፍና
ደብተር እንሳብዕ ለያጠበት ለመረመር:: ለያጠበት ለመረመር... ወለለ
በመጽሐፍ:: በወረቀትና በደብተር ተስፊነ::: ከዚህ በመግበብ እንዲሸ
ስረው::: ከዚህ::: ስሜነትን ከወለለ እነጠራው::: እንዲያ እንዲያ ለል
አገኘውና በመግበብ አይገኙን መታወቂያውን ይዘ እየተገለተው ወጥ:::

ተስፋይና መንበረ ክወ በለው ቅመ::: የመንበረ ግን ለብቻው ነበር:::
“እተና መወደቅ እንዲሸ ይሰጠኝል እንዳ?” እስ ተስፋይ::: “ምናው
አየነበድ! በየነጠው ተወድቅና ተወድቅና! ተለዋሉሁ ያገንተ መለት
የለውያዥ!” እስቻ መንበረ:::

“ማ?” አለ ተስፋይ::

“ማ የየ ካወ!” አለች ጥርሃን ክከሳሽ::

በጥሩ ወጪት፣ በካልች ደገማት:: የምላሽ ዘይል ስለነበረት ስድስ
አከናዣበታቸው:: ተናደደና ስነወን ከነሻባሩ አንበቶ በውራውራው ቤንበታን
መታት:: ከጥፈውም መራረቀሰትና ጉባኤ ከመጀትው ላይ ይጠብ ተከናዣ
ዘይም አለ:: በእስር ደቂቃ ወሰኑ መንበረ ለብዕት በቅንጣ አጭቃ ወደ
እናደ በት ሂደቻ:: አያለው አያከናዣ ተመለሰ:: “ወሮ! ወሮ!” አያለ
አያተምታታ ወደ ተስፋይ መካታ በት ስያመራ፣ ወንበር አደናቀልውና
ወደቀ:: መጠር የበለው ጥልቦች ነወለው:: ተሥራይ ተናደደና ሁሉት ገዢ
በጥሩ አመካዣ:: “ምንው?!?” አለ አያለው በፊካም:: “ሀም በል!” አለውና
ማቋርቃን አንቀ ከመጀት በቱ አስገባቶ ከውጭ ወሰኑት::

የንብብ ገዢ ተዋዋቍ

1. አያለውን ምን ዓይነት ምግባር ያለው ገዢሁሸ ሆኖ አገኝቸሁት?
2. መንበረ እና ተሥራይ የተጠጨሙት በምንድን ነው?
3. አያለው በቋንቋትና በቻከላ ምን ምን ያለተለመዳ ተግባራትን
ፈጸማ?
4. ከዚህ በቻለ አያለው ምን የሚያደርግ ያመሰላቸኩል? የታረከሰ
መጨረሻ ምን ይሆናል በለችሁ ተገምጻለችሁ?

አያለው መናገር ተሰነው:: ካና ሁሉ አዲስ ሆነበት:: በመመስገን ፍንታ
ጥሩ ለምን እንዲተስወ አልገባሁ አለው:: አዎን፣ መስከፍም በሩም ነገ
ነው:: ተስፋይ እሌክትሬትን ስላቆሙው ስልጣዎች ስለነቅሰው መብረት
አልነበረም:: ከጥቻት ገዢ በቻለ አቶ ይለማ የልቀቻውን ወጪት
ለመስማት መጠር:: አያለው ጉራ ጉዢ:: በያዙምና ሲሆተናቸው አበራሽ
አያተኞልቀልቀቹ ስታለቅበ ለማት::

“ወሮ አብደል መሰላም” እስቻ:: ሆኖ ባድ ስለነበረ አቅም አነስተ:: በተለይ የአባቱ መግጣት በበተሰቦ ላይ የደረሰ አደጋ ለመኖር ጥንከር ሪነው:: ሆኖ ተንብቃበሙ:: እንዳይጠይቷ ተቆልጋበታል:: ወደያዥ መሳጠቸታ:: ከመጀታ በቱ ካርኩሉ ላይ ወደቀርቀር መውጭ የጠራ መሰከት መኖሩን አስተዋዕ:: ወንበር ቅጠመለና በካርኩሉ ጥሩ ወጥቶ በፈሰ እየተሳቢ:: በቀርቀር ማገር እየተንጠረዥለ:: የካርቶን ካርኩሉ እየረጋግ ከሰለዎት (አባቱና ወንድመ ከማንኛነስከብት) ደረሰ:: ምክሱ እኩዎች ከለይ ሆኖ አይመጠ::

“እያለው እውነት ወደቀ?!” እለ እኩ ይፈማማ::

“እዋን ወደቀ” እለ ተስፋይ::

“ደራሽን ያጥናው! ወር አሳዕበ! በቁዎ እንጂዚህ የትም ይደረሰ::”

“እልበቃም፤ ገና ገጽ እለ::”

“የምን ገጽ?”

“ገዢት አሳጠረት የሚሠራውን እያወቃም! በቁሬሽ እንጂል ሆኖል! አሁን ገጽንድ እንዳይገባ እመጀታ በት ወሰጥ በቁሬሽ ...”

እያለው ከለይ ሆኖ ያንጂጥ እለ:: እጥንቱ እንደሰም ቅልጠ:: እኩለ ሪድ:: እበደህል የተባለ እለበደከም በለው ለመከራከር ይቻላል? ጥናቱ ተብሎ መቁብሩ የተማሳ:: ልጠ የተራለ ለው እልጠት-ሁም ለማለት አቅምና ገዢ ይፈልጋል:: እበደህል መባል እሳይድው:: የወዘዣ ለቀቀው:: ይሻን ገዢ ያረፈበት የካርኩሉ ካርቶን ቅ! ቅ! ቅቅቅ! እለና ይዘት ወረዳ:: ደመነፍሰን ተቆጠረውና እንደ አግዥሙ ማገር እንቁ ተንጠረዥለ:: በቱ ተተራመሰ:: ዋሎ በለው አውራይ-ትና እንጂቱን ይደባበለ ይመር:: ልጥነውም ከከከም በት ወሰዶት:: ከከመ-ም የእንቃልና መርፈው ከእንደ በታና ተናፊ እስተኞች:: ለታብ ይንጋጌ፤ ይስታ፤ የጊዜ እስከት! ... ለለዋከብት መናገር እኩ አውከው::

በማማሙቱ ለታብ በጥት ቅልቀሰው:: ዓይነት ገዢ በይደርግ በተሰቦ ተሰብሰቦ ለያሳቀስ አየ:: ዓይነት ለመጠራረግ ልላት:: ገን እኩ አልነቃነቁ

ስለለው ቁጥሮችን ስራዎች:: አዎን፣ አልተሳሳተም፣ ያለቀኑለ:: ልቦ
ሰንጻዊ አሉ:: ከቶ ማን ቅዱ ይሆን? ለመንቀሻቀስ ልሉን፣ ጥን አቃተው፤
አግሩን ለመሰብሰብ ጥከራ፣ ጥን ከበደው:: ለጠላበት ወደፊ፣ ጥን
ድበተው:: ዓይነት በቶ ለማዘከራለት ተስፋይ ቅረብ አለው:: “እኔ ማኅኝ?”
አሉ ተስፋይ::

አያለው ተገለሙና ቅዱ ለማለት፣ ሁሉቱን እቅን ገዢታዊ ታክክለዋን
አንዳመሰብበች አሉ::

አይ የከው ለይ መጣ? አይ የከይወጥ ቴርከምርክ? አወይ
አለመግባባት? ተወቃው፤ ተለማው:: እቅና አግሩ ተወጣጥረው ከከልጋው
በረት ወር ተከርቶሙው ተስረዋል:: እብደህል መባለ ተለማውና በንድሬት
ጥርሰት አካሄድ:: የወደቀ መሰረታዊ ይሆን? አዎን፣ በአማርኛ ሌ፤
በእንግሊዘኛ ሌ፤ በታረክ ሌ፤ በአዲስ ሌ፤ በሞላዳቸ ሌ፤ በፌትሃጭ ሌ፤
አግኗጭል:: በትክክል አልፋል::

“ጥታኝ!” አሉ:: እንዳመኖችት በተዘመዶ ይለቀኑል:: በዚህ ጊዜ ይከተና
ገባና ሁሉቱን መቱን ቅረቡ::

“ይህ ስንት ነው?” አለው:: እያለውን:: እያለው በአዲስ የከለቻን
መግቢያ ልተና እንኩ ማለፋት ማን በንገቻው! እንጂዚህ እንዳት በለ
ማስረዳት ይችላል? ስወቻ እብደ የሚለትን ሁሉ ለአንድ ይችቷ እንኩ,
በመለ ለበ እንዳሰሙ ማን በመከራቻው?

“ጥታኝ!” አሉ እያለው በንድሬት፤

“የት ተፈኗለሁ?” አለው ሲከመ::

“እተና ስለለጽሁ የምስክር ወረቀቱን ሕወ ነው የሚገኘ!”

ስከመ ወደተጨማሪ እያመለከተ “ይሟ ማኅው?” አለው:: እያለው በገኘ::
ይህና ነበር:: እኩምርው በትክክል ይመራል:: እንዳት እብደ ይባላል?

እርሱ አለ:: ማራተምች በይብ:: የምር ተናጋጌዎች እብድ:: የሚባለበት
ዓለም ጥንቃና ክፍሎ ነው?

“እኔ ስላክዎትት አምላካ ፍቃድ!” አለ:: በእውነትታም ያምኑ በህዝኑ መንገድ
የተመታ ነበር:: ይከተሩ ገዢ አለኝ:-

“ተሳለሁ?” አለው::

“መቶ ታሙምዕት?!” አለ::

“ታዲያ ለምን ትናንትና ከሚረዳ ለመሰቀልና ለመታኑቁ ጥከርክ?” አለ
“ማ? እ ...እኔ? መቶ? ለታኑቁ? እብድሁሉ እንደ!” መናገር አዋጅው፤
አውነትትን መናገር እንደአቀበት መንገድ ያውካልን? መናገሩንስ በተናገድ
ግን ማን ይሰጣል? እንደ ስብድ ተብሎ የለምን?

አከመ· ወደ ለምቶ ፍቃት መልሰ “በደንብ አልተሻለውም፤ ነገር ልተና
ሰለመደቅ የእክምር መቻወስ ይመሰላል:: ካን አማካኑል ሆነተታል በሂድ
አይከናም” አለ::

“ፈተና አልመደቅሁም!” አለ እያለው::

“በዚ በል አትለፍልኝ!” አለ አከመ::

“አልመደቅሁም! አልመደቅሁም! አልመደቅሁም! አልመደቅሁም!
አልመደቅሁም! አልመደቅሁም! አልመደቅሁም!...” እያለ በከፍተኛ መሽት
አከመ በፍቃት ነቀነቀው:: ለለቻ አከመ ፍቃት ልጥነው መጠና::

“ምንድን ነው?! ምን በሽታ ነው?!?” አለ እንዲ::

“እብድት!” አለ የበሬቱ አከመ::

“የእንቃለና መርሱ እንዲሰጠው!” አለ ለለው::

“ልቦን ያደክመዋል!” ሌላ ተቻወሙ የበሬቱ አከመ::

“አዎን አውነት ነው” አለ:: እንደ ለለ አከመ፤ “በቻ በጨሽቱ እንዳ
ንረስ እንጨቤት እናተርሰው::”

“አልመደቅሁም! አልመደቅሁም!...” እንደን እድባለቀው:: በቻ ወዲያው
እንደ ስንሰለት ከእልጋዥ በረት ወር ቅጠናና ከስንሰለቱ ወር የተያያዘ
የእንጨቤት ክል አገራልት::

“እ-ዲ-ከ-ም! እ-ዲ-ከ-ም! እ-ዲ-ከ-ም!...” እያለ በደከሙ ደምሮ አበቃታውን
ቀጠል፡፡ ስከመ፡ በተዘጋጀዎች እንዳውጣ አዘጋጅ፡፡ እነዚህ እያለቁስ፡ “ኩይማና
በቀርብ!” እያለ ወጪ፡፡ የአያለው ጽጋፍች የምስክር ወረቀታውን
ሰላም እርዳ ከፈተኝ በት አኔ ተለጥም፤ እኩ አገሩ ታስቦ መዋል
ግድ ሆኖበት፡፡

“እ-ዲ-ከ-ም! እ-ዲ-ከ-ም! ...” እሉ፡፡ ጥን ማንኛም ስሜ አልነበረም፡፡ ፍይሳ
ካናደን ሲማትር እንደ ካገር አስተዋል፡፡ ይቻ ድንበር አሁንም እግዚአን
በመስከት በመዘርጋት ታስቀልች፡፡ አውቆ በውጥር ልማት፤ አውቆ በውጥር
ደስታ፤ አናደደቻው፡፡ አሁን ሚኒ የሚያስቀቅ ካገር ከከናደ ወሰጥ አል?

“እ-ዲ-ከ-ም! እ-ዲ-ከ-ም!” እሉ ለደንበረ፡፡ ገዢ አለቸው፡፡ አዎን፤ እናንተም
ፈላፍቻሁ ይርሱትሁን ከመዘገበው ለይ ለጠና አድርጋቻሁ በታፊያው
ይህን ቅል ታስማላቻሁ፡፡ ታርጉም ለታተሻበት ታቻላለቻሁ፡፡

“እ-ዲ-ከ-ም! እ-ዲ-ከ-ም! እ-ዲ-ከ-ም!”

(ፋቂጋማርያም ይኖሩ (1957 ዓ.ም):: እዚስ አመን ::)

መስጠት

ከፍል እንደ፡- እንሰበ መረጃ

፩. ከዚህ ቀጥሎ የሕጻር ለጠቅም ተደርጓል መሠረት የደረሰ ተዋዋቶ
ቀርቡዋል፡፡ የታደነን ፍዴራል መሠረት በማድረግ ለተዋዋች ተገቢ የቃል
መስሰ ስጠ፡፡

1. ከበተሰበ አባላት መከከል እያለውን አበዳል በሉ ለመጀመሪያ ገዢ
የተጠራጠረው ማን ነው?
2. በመንበረ አስተሳሰብ እያለውን ለእብዳት ያበቃው ወንድን ነው?
3. የበተሰበም ሆነ የንብረተሰበ አባላት አጥቃል በሉው እንዳጠራ-ጠረት
የደረሰ ስንት ያሌተሰጠው የአያለው አድራሻቻቻን ገዢነትን
እናገኘለን? በዘርዝር አስረዳ፡፡

4. አያለው በኋና በት ገዢ ስርጓ በደመነኬስ “በ ... በ ... በረዳ መይምሬበት!” የለት ገዢ አስተናዋቂ የሰጠቸው ያልተጠበቀ መልስ ሰላቂንቁ መሠራታዊ ባህርያና ሲለንግግር በውድ ፈንን የሚያሳገኗ ነበው ነገር አለ? ተወያዙበት::
5. አያለው ሁከታዊ በት በገባበት ገዢ ሁከታዊ አያለውን አንድ ተያች ከጠየቅ በኋላ “በደንብ አልተሻለውም፤ ለገኘ ልተና ሰላውቹ የእኩምር መቃወስ ይመስላል:: ነገር አማካኑና ሆኖታል በፋይ አይከናም” በማለት ለመጠት በተሰጠኝ ለኋናገር አንስሳማቸል:: ይህ የቆከታዊ አነጋገር ድጋፍው ሰላዎች ዘመን የህዝቦና ባለጥያቄ ለያዘተለፈው የፈለጊው ፈንን መልእከት መኖሩን ይጠቀማል?

፩. ከዘም ቅጥሎ በቀረበት ቁልጋቶና የረቡተነገርች ወሰት የተሰጠረበቸው ቅጥሎ ቁልጋት በመንበብ ወሰት የምክትና ማወቅዎች ፏቻ ጥንድ ጥንድ ሆኖችሁ ከገባዎችሁ በፊት ተመሳሳይ ፍጠት ተመሳሳይ::

1. ለቀ ስርጓ አንድቀመስ ስው እየከናል ወጣ::
2. አስከመጣና አስከገባ የሚመሽኝ መሰላውና በእግና ሙረታቸ::
3. ሁሉቱ በርግግር አያያዝውናን ስበረው::
4. በመጠበት አካልና መታወቂያውን ይህ አየተገኘተው ወጣ::
5. ለገለበጥ ወደፊድ፣ ገን ይበተው::
6. በእውነትም ዓይነት በህዝን መንጋድ የተመታ ነበር::

ይ. የነበረቃዎችን እና ተክኖሎጂ ስርዓት እና መግለጫ በሚከተሉው
መንግሥት አገል::

የፈጥሮ ሁኔታ:-

መጀት:-

ገብርኤሌርት:-

ዋና ገብርኤሌርት:-

ፖ.ስት ገብርኤሌርት:-

ዋና ገብርኤሌርው ለደረሰነበት ያስቀመጥ ይገባ:-

የጊዜው ቅጽ:-

ከታማና ለመውጣት ያደረገው የመጀመሪያ መከራከል:-

የመከራከው ወጪት:-

ሀላፊነት መከራከል:-

የመከራከው ወጪት:-

ሁሉም መከራከል:-

የመከራከው ወጪት:-

የመከራከል መቅረብ:-

የቃሳት እና የሚፈጸማው ቅዱስ ፊርማ

እንደ ቅል ስነ ዓይነት ፊቃ እና የፋይታው ማሻረግ ለተጨማሪ የአንድ ቅል ፊቃ በበዚ ስልት ለጠበቅ፣ ለሰራ፣ ለሽሻልና ለመሰን ይቻላል፡፡ እንደ ቅል መጽሑፍ ፊቃ ይኖረዋል፡፡ ለማጥበብም ሆነ ለማስረጃ፣ ለማሻሻልም ሆነ ለመውሰኑ መሠረት የሚሆንው የቅል መጽሑፍ ፊቃ ነው፡፡ የአንድ ቅል መጽሑፍ ፊቃ በሁለት ለከፊል ይቻላል፡፡

ሀ) የቅል ጥሩ ወይም ኦርዎ ፊቃ፡- እንግሉዝና ይህን ዓይነቱን ፊቃ “ለትሬል ማኅንጂ” ወይም “ይቶችሽን” ይለዋል፡፡ እኔ እና የሚሸጠውሁ፡፡

ለ) የቅል የምስጠር ወይም የዘይቤ ፊቃ፡- እንግሉዝና ይህን ዓይነቱን ፊቃ በበዚ ሆም ይጠራዋል፡፡ መጽሑፍው ገን “ከተማችሽን” ነው፡፡ ይህን ደግሞ ፍናድ በየዋልሁ፡፡ ጉዳያን
በአንዳት ምሳሌ ማገኘዣበት ይቻላል፡፡

በአማርኛ እባባ የሚል ቅል አሉ፡፡ አሉች ይሰታ ተከለውልኝ
በዘመን ወደፊት የሚሸጠው መዝሙ ቅል ቅል የተፈጻሚው
እንደማረከተለው ነው፡፡

1. እንዳስ ቅጂ፣ ገመሳት ገና እናናት፣ እግር አልባ መቆት በል
በዚህም የሚሰብ የሚትተት የሚሰለሁ፣ በደረሰ፣ የሚሆድ፣
የሚዘል፣ የሚወረዣበር መርዘዣ አውራ፡፡

2. ክፍ ተንከለኛ ስው፣ ካገራ መርዝር፡፡
በቀጥር “1” የተጠቀሰው የቅል እና ስም፣ በቀጥር “2”
የተጠቀሰው ደግሞ የቅል ፊናድ መሆኑ ነው፡፡ “እንደ እባባ በልሁ፡
እንደ እርግብ የዋህ ሆነ” የሚለውም ምክር የተመሠረተው እባባ
እና እርግብ ከተባለት ቅል ፊናድ ስያ ነው፡፡ በዘመን መሠረት
እርግብ እና እባባ በተሰጠ በጥናካራ ተዋሬኩ ፊቃው፡፡ ይህን ሁሉቱን
ዓይነት ፊቃ እናማፈውንና ፊናወውንና አጠቃላን የመዘገበ ቅል ፊቃ
ልጊዧው እናቻለለን፡፡ እነዚያ ነው፡፡ እንግዲህ በፍቃ በከል ቅል ፊቃ
ለአንድ የከነት ይረዳ በደምናሳው በሁለት ዓይነት መንገዶ፣
በሁለት ማሻረግ የገልጻለታል ማለት ነው፡፡

ቁለት ሌጠበት ሌጠና ሌጠስ በአንድ ቅል ሌውስተ ይቻላል:: በዚህ ልክ እንደ ደረሰ የየቁለት መድቦች ፍቃ እንዲተፈጻሚነቱ መውስታል::

እነዚህ ልይ ልንጠቅምች የሚገባ እንደ ጉዳይ አሉ:: የእንደ ቅል የእማራም ሆነ የፍናዬ ፍቃው አካባቢው ነው ተብል:: የሚሸጠው ቅድመውን የሚሸጠበት አካባቢ (ምሁፄንም አጠቃላይ) የቁለት ሁሉት ዓይነት ፍቃ ያውቀዋል፤ ይመሱታል ማለት ነው::

(ይህ አባባል በየቀበሌው፤ [በየከልለ] የሚሸጠበትን ልዩ ልዩ የእነታዎች ልሉጥ አይመለከትም::) ይህ አካባቢው የሚሸጠው የመዝገበው ቁለት ፍቃ የደረሰው የግል ሁሉት አይደለም:: ቅንቃውን የሚሸጠበት ለው ሁሉ ሁሉት ነው:: ደረሰውም ለገኘኑ መነሻ የሚያደርጉው የየቁለት አካባቢው ፍቃ ነው:: ይህንን እንዲ አሳይቷል በከነት ለጠቃው አማካይነት የሚያጠረክተው ፍቃ አሉ:: በዚህ ልክ የሚሸጠበትን ቅል አካባቢው ፍቃውን ለያጠለኛገው ይቻላል:: የግል ለያደርጉው ይቻላል:: ለእናም ዓይነት ለልት የሚገኘውን ፍቃ ጉለዋ ፍቃ፤ የኩረውንም ጉለዋ የኩረ እንበለው:: እንዲህ ዓይነቱን ፍቃ በተለየ የሚሸጠበት ጉጣማች፤ ባለቤለምኖችና ባለቃናምች ፍቃው:: የልብ ወለድ የአካልዎችም አይ-በ እንዲ ይመሱታል::

(የከነት አድማኑ (1966 ዓ.ም):: “ቁጥሩና የተነት ድጋፍ”:: አዲስ አበባ
ዘመን፡ ተቀባዩ የተወስኝ)

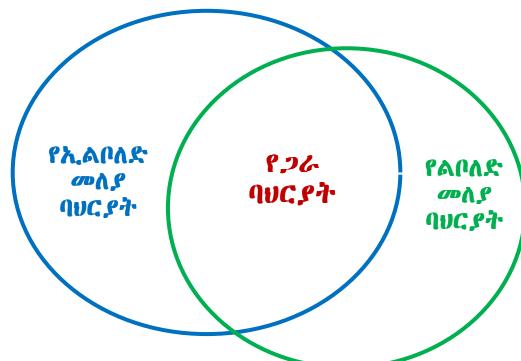
ከፍል ሁሉት፡- መጽሑፍ

፩. ከዚህ ቅጥቡ ከእናም ለጠቅም የተወስኝ የፈጸተነገሮች ቁርጓሜዎች:: እያንዳንዱው በስጠቅም ተፈጻሚ ወሰጥ የይዘገበና በስጠቅም በፈጸም እንደሆነ እያጠረፈችሁ ለእናምንና የፈጸም በስጠቅም እንቀጽ ድጋፍ እዘዚች::

1. አያያዝ ለጥቃት ገዢ ከአካልዎና መዝገበው ተደምሰሰው ወጪቱን ከሰማ
በኋላ ነፍስ እንዲዘሩ ተመኝ::

2. የተሰኔውና የምቅት መፈጸሚያ እንዲታተረበ ተስማቶታል::
3. ማራተዣት ጠይበ፣ የምር ተናጋጋዣት እባድ የሚባለበት ዓላማ
ምንኛ ለደለው ነው?

- ፩. የሰጠውን ትርከ ካሱስት መተ በልቦበው ቅስት እናጥራችሁ የኋና
ስጠምበችሁ እኩድ::
- ፪. ይጠበው በእናገር ሰጠበድ መለያ ለማስተካከለው የፈጻሚነት መስከከት
የሚያስረዳ በስህስት እናቀጽ ሂሳብ የአጠቃቻቸው ስከፍድ ታደሟችሁ
እንጠበቅች::
- ፫. ቁጥሮ ቅስት የከፍድ ይረዳዋቸው የተማረችሁን መነሻ በማድረግ፣ በልቦበድ
ኋና በእሌጣበድ ይጠበቃቸው መካከል የስዕት እናደንትና ሰራተኞች በሚከተለው
ስዕት መግለጫ እኩድ:: ከዘመም በስዕት መግለጫው የቀረቡትን ነጥሮ
መሠረት እናደንበቸው ሰጠበድን እና እስጠበድን የሚያወደድርጅ የሚያነጋገር
ኋና ይጠበት የፈጻሚነት ስከፍድ ታደሟችሁ እንጠበቅች::

- ፬. ከዚህ በታች የቀረበው የአጠቃቻቸው እና ተጨማሪው የገል የሀይወት
ትሉ ተቀነጥሮ የተወሰ኏ ነው:: ይህን ይጠበት በሆነተኛ መድብ እናገር
ከተተረከ ሰጠበድ ይጠበት እናምት ሰጠበድ ማውቀት ይችላል? ቁጥሮ ሲል
የሚከተለውን የአጠቃቻቸውን መመዘኛነት ግምገመትና እስተዳደተችሁን በያስከና
አስፈላጊው ስጠምበችሁ እኩድ::

እኔኝ ቅን ወደዘዴ ተማሪ በት ፍቃድ ወልሆኑ ለምሳ ተመለሰሁ:: ጥሩ ከበላሁ በረሱ ወደ ተማሪ በት እንደምሃይድ ዓይነት ከበት ወጪሆኑ ስቶብ ወደመስቀለሰን ገዢ ይመርክኝ:: ከሱለው የሚያዘውን ለው የተከተለኝ እያመሰለኝ በየጊዜው እገልመጥ ነበር:: የመጀመሪያውን ደንት ወጥቸ ዓይነት ከሚባለው ቅጣና ይረዳሁ:: ይከውም የነመምና አብራርና የነካቶ ለቀው መንዳር ነው:: የመንዳሩ ለው እንዲያያዝ የሚጥኩን ቁጠል ከለላ እያደረግሆ ሁሉተኛውን ደንት ተያያዘነት:: በዚህ በንገረ የዕስና መቀት ለለተቀናዣ አለበልኩ ነበር:: የሆነ ሆኖ ለመመለስ ተስፋ አልነበረኝምና ማረፊያ ከሚባለው ከለይችው ቅጣና አኅና ይረዳሁ:: ይህ ለፍርማ መንገዶች በርቀውን ደንት ማረጋገጫ የሚያርሱት በታ ነው:: እኔም እነዚ ሲደርሰ ከዕስና መቀት እንዲያደርኝ የትልቅን ቁጥሩ ጥሩ ተገኘ እድርና ተጀምሮሁ:: እኔኝ ስዓት የሆነ እነዚ ተጀሟ እናይ ከልሆ በንገል የቀረኝን መንገድ ቅስ በቀስ ተተገና ማታ ለዓይን ለይዘን መስቀለሰን ከእናቱ በት ግዢሁ::

(መርጫው ንዑስ ወልደ ቁርቃሽ (2002 ዓ.ም):: ታህተዋ፣ 18፣ 26)

ከፍል ማስታወሻ:- ማድመጥ

- ፩. በእተወሻም ፍዴራል በከፈዊ አገልግሎት የመዘናና ተደግኞም የሚቀርቡን እኔኝ የፈጸም ይፈማ ከፍል በሚገባ እናምጠችሁ የድፈማውን መንፈስ እና መስእኩት በከፍል ተደሱችሁ በቻቻችሁ አስፈላጊ::
- ፪. መምህራችሁ በመምህራ መምራም የቀረበውን እኔኝ አጥር ተረኞ ለተርከተችሁ በቻቻና እናምጠና የሚከተለበትን ተያቀምች መሰነ::

1. ተረኞ ስንት ገንዘብዎች አለ-ት?
2. የገለጻዎች ሰም ማን ማን ይባላል?
3. ተረኞ የተፈላማው መቻ እና የት ነው?
4. የተረኞ መልእኩት ማንድን ነው?
5. የተረኞ መልእኩት የሚገልጹ እኔኝ የሳሌምዊ አነጋጌር ልላትችሁ ለከፍል ተደሱችሁ ገንዘችው::

ከፍል እናት:- መናገድ

፩. በዚህን ተከራካሪው በሚከተሉት ጥያቄዎች ስሜ ተመዳኝ ያደረሰቻበትን በተወካይዎች አማካይነት ለተደራሽ ተደረሱ እቅበብ::

1. አያለው የሚለፈው ወጪት ማያመጣ ዓይነ የታረክ አካሂድ ምን ይሆን ነበር?
2. አያለው ካሳስ በፈቃቃ የታረክ መጨረሻ ምን ይሆን ይመለላቸዋል?

፪. በዚህ ምልቲው ሆኖ የቀረበው አጥር ማስቀድ ይፈጸመ ስሜ የሚገኘው ለማቁ ለማድረግ እናኝራሽን በጥሩ ለሰጠውን ምንም ስብሰብ ተሰጥቶ ተመስክር ለማቅረብ ይፈጸማል:: በዚህ በፊት ተከማማቸዋል? በቋል እስረዣ::

፫. አያለው ይፈጸማ እባክ ተስቦ ለመታስር የበታቸው በፈጸም መንቀቃቻቸውን ነው እንዲ:: በተዘመድ ስልጣን ለመግባት ቅዱ መግባቱ ባለቤትዎች ተንቀቃቸውን የሚከተሉት አይደለም:: ይህን በፊት ለሁሉም ተከራካሪው ተከራከሩበት::

፬. አጥር ማስቀድ ከፈቃቃ ማስቀድ ፍርድ የሰውን እንደነበሩና ለሆነት በሚከተሉት ሲነጠረቸው ከመስክርቸው በፊት በተዘመድ እንደነበሩና ለሆነት በሚከተሉት ሲነጠረቸው ለተደራሽ ተደረሱ እቅበብ::

	አጥር ማስቀድ	ፈቃቃ ማስቀድ
መስቀል ባህርምት		
የፍርድ ባህርምት		

፭. አያለው ካሳስ ማቅረብ ፍርድ የሚከተሉት እንዲ መረጃው በሚተናት ለተደራሽ ተደረሱ እቅበብ ሲሆን ተመስክር::

ከፍል እናት:- መነበሩን

፮. በሚገኘው ወሰን “መረጃ”፣ “ሙንድ”፣ “ተገናተው” የሚከሰተ እሱን በመጀመሪያው ታንቀ ወሰን በተዘመድ የሚፈመሶበትው በስራ (እርሱ) ቅዱት ይገልፏል:: እነዚህ ቅዱት ከቋንቃ መወሰድ፣ ማድን እና መሞት ፍርድ የሚከተሉት እቅበብ ለተደራሽ ተደረሱ እቅበብ::

፩. ከስተዳደር ቅዱት በተጨማሪ: “አዲነፈቀልቁ”ን እና “ቅጠቅጠው”ን የሚከሰለ
በመደብናው አማርኛ ስምም በአንድ አካባቢ በቻ የሚያገለባለ ዘዴ ቅዱት
በመግባባት ወሰጥ አለ፡፡ እንዲሁም ዓይነት ቅዱዎች (ዘዴ) ቅዱት የሚፈጸመት
አንድነት ነው? ተመዝግበ፡፡

፪. በግዢት የአባላት ሆኖች መሠረት የቀረበትን የሚከተሉትን ስምም ነው
ቀጥር ካገለጽናው በታሳ፡ ይህን በዘ ማቅረብ የሚከተሉትን ስምም እንደገኝ
በተገበዱ መንገድ አገልግሎት የሚከተሉበት ይፈር፡፡

ማስለ፡- መልክቶች - መልክቶች - መልክቶች

ግዢ-፩-ን - ፍ-፩-ር

1. አእማራ	6. ደርሰኑት
2. አእዋጅት	7. አበያተመክፈኑት
3. አፈጻጸምን	8. ለቃነመናበርታ
4. የሚከተሉትን	9. አበያተከርስተዋናቶች
5. መምህራዊቶች	10. ለቃነመብበቶች

ክፍል ስድስት፡- ሚኒስቴር

፫. የሚከተሉት አገልግሎቶች ከኢትዮ ሌቦዱ ወሰጥ የተወሰዱ ያለው፡፡
በአያዝናንድዎች ወሰጥ የሚገኘው ከዚህ ማን እንደሆነ ካገለጽናው በታሳ
ዘመንው ለአገልግሎት ሲሄድ ተጠቃሚነትውን አስተዋጅም በቻ አስረዳ፡፡

1. መው-ድቂ በአሳቢ በቻ እንደእንዘዘርታ ንብረው፡፡
2. ተስፋው ነፍስ የሆነት መከና አለቸው፤
3. የእቶ ይልማ ይኖሩ ቅልከ-ይን የአያዝዎን መናገድ ቤት ዓይነቶ
አድቦድብ አድራሻ፡፡
4. ፍርማት፡ ይለቸታ፡ የመው-ድቂ ወያሳኔ፡ ታክሳለ፡... በአስፈላጊው
መስላል ተከለው ይወጠበት፡ ይወጋድበት፡ ይመርጋበት፡ ይመር፡፡
5. ከእሳት፡ እንደገባ ይማት፡ ከምት-ር አለ፡፡
6. ተስፋው-ንም በበረት፡ የሚር መቆረጥ እንዲለበት፡ ተረጋ፡፡
7. “ምት፡ እንደ ከፋት፡ በኋይው ስጠናት፡ አስመምጣቱ ነው፡፡”

8. የች ታምራሪያ ይንበር አሁንም ከሚማው ወሰጥ ገበታ ተብቻለቸ፡፡
9. አጥንቶ እንዲሰም ቅስጠ፡፡

፩. በከተር ለማድ ወሰጥ የሚገኘት መጠና ገንዘበዎችን አስተካክለኝ ይርሱት ተከማኑ ነውን? ከገባበሩ አቀራረብ መርሆም አይም ጥንካራኝ ይከመታቸውን የሚገመገም የአዲስ አበባ አዘጋጅታቸው ለመምህራቸው አሳይ፡፡

፪. በነበረቸው ለማድ ወሰጥ አመልካና ቢታዊ(መቻት) ለጠቅሙ የሚችሉትን የገንዘበዎችን አነጋገርች፡ አድራሻታች፡ ቁጥቀት እና የገባበሩ አጠጣማች አየዘዘዘቸው ተወያዙቸው፡፡

ምሳሌ:- ሁሉት ስነ በኋላ በዚህ መግለጫ፡፡ ከፈጥሮ እየሰቀቹ ከገዢ ወንበር ስባ ተቀመጧቸ፡፡ ... አምስት ስንጋጌ አውጭ ከጠረክበው ለይ ወርሃዊ ከበኋላ ስራ ለመቀመጥ እንደሆነ የሚገኘው መንሰሪ ግጥት አገማኝ ነው ተብቻለሁ? ከገዢ በኋላ አገልግሎት የሚገመገዋል እና አገልግሎት የሚገመገዋል ወጪ፡፡

፫. በልማድ ወሰጥ በላው እና በላው፣ አንዳሆም በላውና በገዛ ተለናው መነሻ የተፈጻሚ ግጥት የጋጥመናቸ፡፡ በተከራይ እና በባለቤቱ መነሻ ለተፈጻሚዎና መንጋቢት በተከራይ ይሰጣ ማከናወት ስነመዋና ይሆ ወደጠተላላቸ አንደነጂወ ለደረሰት ግጥት የቀረበው መንሰሪ ግጥት አገማኝ ነው ተብቻለሁ? ከገዢ በኋላ አገልግሎት የሚገመገዋል እና አገልግሎት የሚገመገዋል ተወያዙ፡፡

የገዢ በኋላ

ለልማድ የፈርማ አጥንት የሚኖው ግዴታ አንዳሆመና ሁሉቱ ተያጋጋ ቤጋለት እግዚአብቲ ወሰጥ ገበታው ይርሱታቸኝ ይፈጸሙ ወንድ በዚህ የሚታደግ አስተካክለ ሁኔታ ወይም ዓለማ መኖር አለበት፡፡ ይህ አስተካክለ ሁኔታ ወይም ዓለማ መንሰሪ ግዴታ ይፈጸል፡፡ መንሰሪ ግዴታ የሚታመን፤ ግዴታን ለመቆከቻበት በቻት ያለውና በለወች ገጠመኝ ለከሰት የሚችል መሆን ይኖርበታል፡፡

ለለው የግዢት ባህርድ በሁሉም ተኩረሱ ቤይለት መከከል የሚደረሰውን የግዢት የሚመለከት ነው:: እቅዢዎችም ሆነ ተቀናቻቸው ገዢበርሃት በመጋቢቱ የግዢቱ የተነሳ ተገዢው እግዢት ውስጥ ክገቡ በንግድ ለመሽናኝ ወይም አለማን ለማሳከት ለታንሳ መታየት አለባቸው:: ይህን በሁሉም መከከል የሚደረግ ትግል ፍልማማ እንደዋልን:: በዚህ ሂደት ሁሉቱም ወገኖች ሲፈለሙና ሲፈጨረሙና ታሪክ ለብ እያሻጣለ “የትናው ያስገኘ ይህን? ወይስ የየትናው አለማ እግዢ ይደርሱ ይህን?” እያሻባለ ይጋል:: በሁሉም መከከል የሚደረገው ፍልማማ እየተባባሰና እየከራረ ይሆናና ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሰ ይጋራል:: ይህ የግዢቱ ከፍተኛ የንጂት ደረጃ መዘላቸው የሚባለው ነው:: ከዚህ በንግድ የከራረው እየላለ፣ የታሳው እየተረጋጹ፣ የተቆሰለው እየተከሳተ በመሆኑ የግዢቱ እንዳ ዓይነት መቀትሮ፣ ወጪት ወይም መደምናማማ ያገኙል:: ይህ የግዢቱ መቀጭ ለቀጥ ይባላል:: በግዢቱ መቀጭ በገዛዢበርሃቱ ላይ እንዳ ዓይነት ለውጥ ይከላቸል::

ገዢበርሃቱ እግዢቱ ውስጥ ከመግባታው በፊት በነበሩበት ሁኔታ አይቀደም:: እግዢቱ ውስጥ የሚገበት ተኩረሱ ቤይለት ተመዝግበ እንዲሆነ ይፈለጋል:: ተመዝግበ ይህን ለባል በገበብት ሁኔታ ውስጥ እንዳን ዓይነ እግዢ ለማደረሰ ያለቸው ፍልጥ:: በአንድ ጉዳይ ላይ ለመሰንድ ያለቸው እግዢበ፣ በአጠቃላይ በመከከላቸው ያለው የተቀናቻቸነት ደረጃ ተቀራራቢነት ይኋላው ማለት ነው:: እንዲሆ ያለ አለመመጣጠን ካለ፣ ለግዢቱ መነሻ ለሚኖው ጉዳይ ያለቸው ፍልጥ:: እመለከከት፣ እቅዢና ዓይነ በእጅግ ከተራራው ፍጻቱ ወይም ትግል እማያደንጋ፣ እማጥም ለመሆን እቅዢ ያንስዋል::

የልቦለድ ቅዱት በሰዕም ገንዘብ ለአስተኛ የሚታወቂ የሚታወቁን
መሆኑ ይኖርበታል:: በእውነት ዓለም ለሥራጥም የሚችል ዓይነት
ከሆነ ታረክታዊ ተከማኑነት ይኖረዋል::

(ዘፈኝነ አስተዋዎ (1992 ዓ.ም):: የሰነድዎች መሰረታዊዎች:: እኩ:: ገንዘብ ማረጋገጫ::
78 173 — 175:: ከመጋቢት ለወጥ ፍርድ ተቀባዩ የተወሰደ)

- ፩. ቃልባቃሁት አጥር ሌቦለድ ከሰበባ ስባት የሚት በፊት የተያረ በይንም::
አሁንም ገንዘብ የሰነድዎች ስሜት የመያዝ እቅም እስዱ:: ይህን እቅም
የፈጻሚነት ማስቀመጥና?
- ፪. ቃልባቃሁት አጥር ሌቦለድ ወሰን ይንበር በይንስ ሁሉት በታ ተደርግባ
ተገልጻቸ):: ለመሆኑ ይንበር የሚን ተመሳሳት ሆኖ የቀረበቸ ይመስቀቸታል?
- ፫. ሌቦለድ ይጠየቸ የተያረበት ከመን መሰተዋዎት ነው ይባላል:: ለስተቀበበት
ከመን ገንዘብ የሰነድዎች ሆኖም:: እስተካከለበት በአጠቃላይም በሁሉ
መፈጸም እና አመቀት አገልግሎቶች? የዘመና ከመን አኔኔርና እስተካከለበት እሆነ
ከገዢዎች ከመን አኔኔርና እስተካከለበት ፍርድ በማን ይመስቀላል? በማን
ማይነት ገዢዎች ይለዋል? ተፈ በተፈ ሁኔታ እቅርቦ::
- ፬. “ይተና” በሚል ሰዕስ አገልግሎት አጥር ሌቦለድ ይፈሩሁ ለመመሆኑቸ እቅርቦና
የተሳሳይ ነው ተጠስ ለመመሆኑቸ ለመፈጥሩቸ ለከፍል የደፊትዎች
አገልግሎት::

የጥምህርና ማጠቃለያ

በዚህ ችልኩና ሥር ስለሥነድኬና የሚገኘት መመራታዊ ግንባብ አግኗቶችንና:: በእ.-ልቦለድ እና ለቦለድ ዳርሰቶች መከከል ስላለው አንድነትና ለያነት ለይታቸው አውቆችንና:: በአዋርር ለቦለድ እና በረሱም ለቦለድ መከከል ስላለ አንድነትና ለያነትም ተረድቶችንና:: አንድ አዋርር ለቦለድም ዓይነትና:: ከዚህም በተጨማሪ ስላቻለት አማራራዊና ፍካደራዊ ፍቃት:: አንዲሁም ስላቻለት አውቆዋ ፍቃት በፈ አውቆት አግኗቶችንና:: ካለባቸውት አዋርር ለቦለድ የተወስኝ ዓይነትነሮችን በረዳቸው አባባል አብራርታቸው ገልጋችንና::

የከለሳ ጥያቄዎች

1. “እልወደቅሁሆም!” በሚል ርዕስ የቀረበው አዋርር ለቦለድ ወና መልክት የሚደንበት ነው?
2. አንድ ዓይነ ሥነድኬናዊ ነው የሚባለው የዚህ ስሜን ነው?
3. በእልቦለድ እና በልቦለድ ዳርሰቶች መከከል ያለው ለያነትና ተመሳሳይነት የሚደንበት ነው?
4. አዋርር ለቦለድ እና ለይሱ ለቦለድ የዚህ የጋራ ባህሪያት አሳይቷል?
5. የቁሳት ፍካደራዊ ፍቃት ካለማራዋዊ ፍቃቶችው በዚህን ይለያል?

የገንዘብ ማመሳከራዊ ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በጠቅምች እናት የቀረበውን ትምህርና ማንኛውም የሚታመሳቸውን ስንጠረዥ ቅርባል፡፡ በዚህ መሬፍ በአዋጅነት የሚመሳከራዊ ነጥቦች ተጨማሪ ስለመረዳታቸው እርግጩኝ ከሆኑኝ የ(+)፡ እርግጩኝ ካልሆኑኝ የ(?)፡ መስተካከል እና የሚከተሉት ደንብ የ(X) መልከት በማድረግ ስንጠረዥን አሟል፡፡

ተ.ቁ.	የሚመሳከራዊ ነጥቦች	(+)	(?)	(X)
1	የሚንጂውን ማንኛው በቃልና በጀትና ማግለጫ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			
2	ከመገኘና ስክሮን ለዚ ለዚ የሚንጂውን ሁርማዎን በተሰጠው ቅስ ተወካይነት እና ማጠና የተረዳሱትን እና ለዚ አሟል፡፡			
3	ለዚ ለዚ የሚንጂውን ሁርማዎን በጀትና የእንባዛዎ ሁርናት እና ለዚ አሟል፡፡			
4	የእስመሰድና እና ይሰመሰድና ማንኛው እና የሚከተሉት ማስረጃ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			
5	በሰመሰድና በእስመሰድ ደርሰት ማካከል ያለውን እና የሚከተሉት ማስረጃ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			
6	የቁሳትና እማራይዎን ፍሻፈያዊ ፍሻ ለይቶ ማግለጫ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			
7	የተሰጠው ማስረጃ በፈጸመ ማስረጃ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			
8	ስተቀናት ወጪዎች ፍሻፈያዊ ፍሻ ለይቶ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			
9	ኩርር ለመሰድ እና የሚከተሉት ደንብ አሟል፡፡			

፪. ከዚህ በገዢ በስንጠረዥ የ(?) እና የ(X) መልከት ይደረጋቸዋቸውን ነጥቦች በማግባር እስከተረዳቸው ያደርግ የሚከተሉት ትምህርና የፖ.ማ.ቻ. ንዑስ፡፡

የጥምህር ዓለማግች፣ ተማሪዎች ከዘመ ትምህር ስት በኋላ:-

- ለቁለት ተመሳሳይኝ ተቋራኒ የቻ ታስቦለዋሁ::
- በእንደ ጥሩ ውስጥ ለዋሳውቃ ስህተቶችን
ታስተካከለዋሁ::
- ወቅታዊና ማህበራዊ የሆነ ጉዳዮችን አያያዝነት
የፈልቻሁ:: አስተያየት ታስቦለዋሁ::
- የእንደን ስሳቢ ወና ወና ነጥቦች በንግግር ታቀብበዋሁ::
- በተለያየ ሪሳስ ጉዳዮች በረይ ቅዱውት ታደርጋለዋሁ::
- በቁለሙያዎች መረጃ በመሰብሰብ በንግግራቸሁና
በጽሕፈናቸሁ ቴጠቀማለዋሁ::
- የፊለት ተፊለት የፊይዎት ጉጠመናቸሁ:: በማስታወሻ
ቻይዛለዋሁ::
- የተለያየ ጥሩ ከእንደ ቀንቃ ወደ ሌላ ቀንቃ
ቻተረጋገጧለዋሁ::

ቁጥር ገባው ተያወቃች

1. ስብዓዊነት መንድነው? እንደታሰ ይገለዳል?
2. ስብዓዊ ዳርጅቶች የበት አድራሻት አገልግሎትና ዳርጅ
የሚያደርጋት ለማንኛ ለምን ይመለክታል?
3. ስብአዊ አገልግሎት የሚሰጠ ዳርጅቶች እንደታሰ ያለ ፎቶው?
4. በእካባቢያችሁ ስብአዊ አገልግሎት ስለሚያከናወት ዳርጅቶች
የምታውቂትን ተናገሩ:::

ስብዓዊነት

ስብዓዊነት በስብዓዊ ፍጻይናን ህልና ወሰኑ የሚፈጻሚ የለመሳሳት፡፡ የርሆራሪና የአጭሩት መግባር ወጪዎ ማህተም ነው፡፡ በዚህ ማህተም ምክንያት የሚያደረገው መነሳዕት በእንዲ አካባቢ በቋ ልይወልና፡ መግባር ወገንተኞችንት ልይኖርበት በየትናውም ዓለም ለሰዕችና ለእንሰሳት የሚፈጸም በን ተግባር ነው፡፡

ይህ የስብዓዊነት ማህተም ከሂሳብ ወደ ገዢ ተስፋቀስ በስዕች አለምር ወሰኑ እያሳይወ፡ እያደገና ይጠቃላይ እያገኘ የመማ፡ ለተገኘው፤ የቅርቡ ለተፈጻሚዎች የሆነዎች ተሰጥቶ ከፍለው ይታኗ በአጭሩ ሂደማና ተማሪው በን መግባር ነው፡፡ ስብዓዊነት መንኛውም ስብዓዊ ፍጻይና ያለኝነት ወደፊትና ተለዋዎች ሁሉን በእኔና ዓይነ የሚያደርግ የሚቀበል ነው፡፡ የሰውናን በወንጀት መጠቀችን ይችውማል፡፡ ለሰውናን መብት መከበር አውቀና ይሰጣል፡፡ ስብዓዊነት በስዕችና ለእንሰሳት ልይ የሚፈጸሙዎን የግኝ ዳርጋት ሁሉ ይችውማል፡፡ በተለይ ለእኔምር ሁመማን ተገበወ እንከብከብ ይደረግኝነው በንድ የበረታታል፡፡ በየአገሩ የቀይ መሰቀል ልደታ ዳርጅት መቁቁምንና ስብዓዊ ተግባራቸን ይደግኝል፡፡ በመንግሥታት በተቁቁሙ ማረጋገጫ ቤቶች ወሰኑ በማገኘ የሕግ እስረዋች ልይ የሚፈጸሙ እና ስብዓዊ ዳርጋት እንዲገኘለ ይታገላል፡፡

በአገልግሎትን ወሰኑ ስብዳቤዎችን የሚያጠጥው በርካታ ይርቃቶች አለ::
ከእነዚህም ጥሩ የሚከተሉት ዓይነ::

- አበበት ገብና የሀብት እንከበከበና ለማት ማህበ::
- ለላም የሀብት ማሳደግኝ ይርቃቱ::
- የአረጋዊያን መርሏቅ ይርቃቱ::
- የገዢና ተቆናራ እናቶችና ህባት መርሏቅ ይርቃቱ::
- ማረጃዎች የልማትና ተፈጽኑ ይርቃቱ::
- ልምት ለሰምት ይርቃቱ ወዘተ.

በአገልግሎት አገልግሎት ከሚሰጠ ስብዳቤ ይርቃቶች መካከል “አበበት ገብና የሀብት እንከበከበና ለማት ማህበ” የተባለውን ይርቃቱ ወደፊት የተቋሙበትን ዓለማና የፈጸማቸውን ተልሆ ተግባራት የድርጅቱ መስራት የሁኔታን የወ/ሮ አበበት ገብናን ታረክ መካና በማድረግ አስከ እንመለከት::

አበበት ገብና ከእቅታቸው ከእቶ ገኩ ሂደት ከቅርቡ ከወ/ሮ ወሰኑ በሩ በቀድሞው ስም ክፍል ማር በሰላም አውራጃ ሌዩ ስሙ ስበል ተብሎ በሚጠራው አካባቢ ተወስዶ:: ገዢው የእጣለያ ፍሰድት አትሞችና የወረረበት ሲመን ነበርና በተወስዶ በወራቸው አቅታቸው በጠሌት እኩ ተገኘለ:: እናታቸው በባለቤታቸው ላረፍት ምክንያት መርሏቅ ስዕን ተሰምቷቸው ለቻቸውን አበበት ገብናን ለወለቸዋቸው ተተው ወደ ለለ ለኩና ሂደቱ:: የአበበት ገብና እያቶች በሚች ለቻቸው ምትኩ ለለማያደግዋቸው በቅንጧትና በቅምጥል አሳይቸቸው:: እድማያቸው አሠራር እኩ ዓመት ለሆን እናታቸው ወ/ሮ ወሰኑ፣ አበበትን ከእቅታቸው ነጥለው ወደማጥረበት አካባቢ ወሰዳው በዘመና ለይቶ ያረጋቸው::

ወ/ሮ አበበት ተገኘለው ያጠበትን ባለም ሆነ የመመራቱትን ትኋር ባለመቀቀያቸው በየጊዜው ወደእናታቸው ቤት ይሰብ ነበር:: እናት ይግሞ እያገሰኝ ወደብለቤታቸው ይመልሱቸው ነበር:: ከተቀባት ስምንታት
96

በኋላ ወ/ሮ ወሰኑ ድል ያለ ደግሞ ይደግስተኝ የልማትዎን ባልኩ በተሰጠቸው
መልስ ይጠራሉ፤ እነዚህ ይመጣሉ፡፡ ወ/ሮ አበበች ገን የግብርዎ፤
የጨምታውና የሚፈጸው ሆኖታ ፖንጻ ስይነም ስይተማችው እስከ አካላ ለለት
ቀይታውና አዘኗግታው ከበት በመውጥት እካብት ይረዳ ወይም ክምር ስር
እናሩ፡፡ ገሆ ስይቀድ እግራቸው ወደ መራቸው ተገዢው ከስበት ቅናት
ተከል በኋላ በሰዋጥ ድጋፍና አርቶታ እናሳ አበባ ይረዳ፡፡ ይህን እንዲ
እናሳ አበባ በመደ አዝማድ አልነበረቸውም፡፡ መሂች ስላለነበረቸው
ከከራዳ ጉዳርን ፍት ለፈት የእሳት እና መከላከል ገንዘብ ለመ ክርምት
በለው ማለ አቶ አሁን የተባለ ተልቅ ለው በዚያ በከል በአዕስ
ስላክ እይታዋቸው በማነጋገር ወደበታቸው ወስድዋቸው በዚያ ይኖሩ
ይመር፡፡ በተሰበገኘ እያጠገስ ተግምርር እንዲማሩም ተፈቅደዋቸው
ነበር፡፡

ወ/ሮ አበበች እንደዋሃ የቁመሩት ተግምርር ተስከተላቸው በአንድ አሁልኝ
በኋላ ያርሱት ወሰኑ በጥራት ተቀባባሪነት ተቀጥረው ለወጪቸው፡፡
ትግራቸውን በፈቃይቶቸው ከሱቱ ከሂያ ዓመታት በኋላ አቶ አበደ ከስተራ
የተባለ በእድሜ የሚጠበቃቸውን ለው አግባብው በትኋር የረዋል፡፡ ወ/ሮ
አበበች አቶ አበደን ሲያጠ አምስቱንም የእቶ አበደን ለቻቻ
እንደልፋቸው ተቀብለው፤ «ልቻቻ እይደለም» ስያለ ተንከባከበው፤
መከላውና ገዢው ለከናተኛ ማሻረግና ለትኋርም ያበቃቸው ወ/ሮ አበበች
እንደሆነ ሆኖም ይመስከራል፡፡ ወ/ሮ አበበች ገን የእበረከቸው ክሩይ
የሆነ እንደም ለቻቻ የለቸውም፡፡

ወ/ሮ አበበች አመር ያለ የቀይ ዓማ ለሆነ ይግኙት፤ መንፈሳዊነት፤
ፈሬሱነትና አማካነት ከፊታቸው ለይ ይነበባል፡፡ በተለይ ተሆነናቸው
ከልብ ነው፤ የተቀባዩ እይደለም፤ አጋጣሚን አይቶ የሚመራብ፤
አጋጣሚን አይቶ የሚፈፀማ ተለዋዋይ ተሆናና እይደለም፡፡ የወ/ሮ
ቻቻና መንፈሳዊነት በመሰማቸው ለመ የሰነድ እውነት ነው፡፡ የወ/ሮ

አበበኛን የአድወት አቅማው የሰውጠው የወለደ ገዢታው ነበር፡፡ መሰከረም
14 ቀን 1972 ዓ.ም. ቅድን ማርያምን ለመኖሩ ወደ ወለደ ገዢ
የደረሰዋለ፡፡ የ ኮሙን ደንብ በአገራችን ድርሻ መጥቶ በአገባብ ላይ መቀተሉ
የወረዳበት፡ ድርሻ ክንጧን አፈርጥም ሲሆዎት የሰውን ሁሉ የደቆሰበት
ከሙን ነበር፡፡ ወ/ሮ አበበኛ ከግድን ማርያም መሰረት ያሳን አይቀት፡፡
የይቀት፡ ያስተዋል፡ ያሳን ገን የጠወለገት ነበረች፡፡ ለው በመናርና
ባለመኖር፡ ለመመን ውስጥ ያለ አካን፡ ወይም ምማማለ ወይም አርጋን፡፡
የተጨማሪ ገልማሽ፡ ለቁጥርና የሚተናገኘው እናቶች፡ በዋይታ ላይ ያለ
አካባቢ፡ እኔ ስንጻ! በቁጥር ወ/ሮ አበበኛ ያሳን የገኘዋት በዚህ ዓይነት
ሁኔታ ነበር፡፡

መንፈሳዊ ፍላትታቸውን ለማማረት ወደግሽን የተጠበት ወ/ሮ ዓይነ
ባስተዋል፡ ነገር መንፈሳቸው ተነካቶ ያለበት፡ንና ልጋጥ ያለመ፡ንና
ነገር ለመከውን ቁርጥ ወሰኑ አይረጋ፡፡ የመ፡ት እናደን ጠ፡ት አያጠባቸ
የገኘቸትን ህግን ይዘው ወደ አዲስ አበባ ተመለስ፡፡

የንብብ ገዢ ተቋሞች

1. ስብዓቶች የመንፈሳው?
2. ወ/ሮ አበበኛ ገበና የት ተወለዶ?
3. ወ/ሮ አበበኛ ወደ ወለደ የሂሳት ለማንፈሳው?
4. ወ/ሮ አበበኛ ያሳን የገኘቸት በእንደሆነ ያለ ሁኔታ ነው?
5. ቅሬው የምንጠብ ክፍል ምን ለሚን ይችላል?

ወ/ሮ አበበኛ ከደረሰ ወደአዲስ አበባ ይዘው የተመለስ፡ት በተልካምን በቁጥር
አልነበረም ለሰው ለይችም ነበሩ፤ እንደታቸው አልቻል በለ፡፡ ስብዓቶች
አይገኘአቸው፡፡ ወደበት ለመለስ ገን ከበተሰቦቸቸውና ከባለቤታቸው
የጠበቀቸው አቀባበል ለየት ያለ ነበር፡፡ ከባለቤታቸው ወር ተማለ፡፡

እንበሱን በሞት መንጋጌ ውስጥ ለለወሰኑ ጥቂት የቀረታቸውን አባላት አይወች ይዘው በመምጣቸው እንደአብድ ታደ:: ገዢቱ እና የከረሪ ነበር፡፡ ከበተሰቦችቸውና ከጥቅ ትኩረታቸው የሆና ለመዘላቅ አንድ አማራጭ በቻ ንብረታቸው፡፡ ይኩወጥ የመጥቻቸውን ለቻቻ ማባረርና መጣል፡ የግዢቱ፡ የጠበጥ ምክንያት እንደሆነ ዓቶች፡፡ ወይዘሱዋል በተቻቻነው ወሰነ፡፡ ከትኩረታቸውና ከዚመዳደቻቸው ይፈቻ ኪመድ አልባ፣ ወለድ እና የጠበጥ የሚከተሉ የጥቅምር ማሻሻል በት ውስጥ ሆኖ አንድ ለቻቻን ይዘው ተብ::

በዚህም ምክንያት “ቻንቃለሁ ተከተሉል በሚል በለበቻው በተሰቦች በመለሰ መለቻ” ይለለ ወ/ሮ አበበች፡፡ የሂያ አንድ ህግኝትን ጥርሱ ለመድረግ፣ የሂያ አንድ አባላትን አርቃን ለመስራን ለየ ለየ ኪወመቻን ያወጠነጥኑ ይመር፡፡ በመቻመራየ የነብረታቸውን ለየ ለየ የወርቃ ባጥሩበት ስጠ፡፡ በንግዴው እህል ሰምተው አስፈላጊው እንዲሸ እየጋገሩ መስጠን ተያያዘት፡፡ ቁል እየቆለ፡ ይበ እየጋገሩ በመስተ በሚገኘው ተርጓሜ ለቻቻቸውን እየመገበ፡ አርቃናቸውንም ይስኬኗ ይመር፡፡ ይህ የምግባ ሂሳብ በአሁኑ ቤተም እንዲቀመጣሽ ገቢ ማስጠት እየተመራበበት ይገኙል፡፡ በዚህ በት ውስጥ ለተና መኩታቸው መደብ ነበር፡፡ ቁል በቀኔ ገን በሚር ፍራሽ ተለወጥል፡፡ ወ/ሮ አበበች ቁል፡ መለቻ፡ እንዲሸ በመስተና አባላትን በመዝከባበ ተስፋ ለይቀርመ ለሰድስት ዓመታት በቅረታነት ከቆየ በረሰ ተረታቸውን ይየ ባለበበች፡ ለሁር ለወገን በቅረታቸውን የተመለከቱ መንግሥታዊ፡ እገዛዎና መንግሥታዊ ያልሆነ ያርቃቻቸው እና ማቻቸውን መዘርጋት ለቻቻቸውን የሚመለከት የሚመለከት እና ማቻቸውን ለማስኬ ተግባረቸውንና ያርቃቻቸውን ማጠናከር ቀበሌ፡፡

የሚመለከት የሚመለከት ማቻቸውን በቅረታቸውን እና ማቻቸውን በቅረታቸውን የሚመለከት ማቻቸውን ተብኑት በሚል በአገር በቀል መንግሥታዊ ያልሆነ ያርቃቻ-

(መያወሻ) ስም ታሙካዋሁ ቅድሮች፡፡ ከተወሰነት ፍመታት በኋላ ይግባኝ ሲያማውን በመለወጥ «የአበበች ገብና ወላይ አልፎ አቅራቢ ማሳደግኝና ትብሎት» ተባለ፡፡ በጥቃት አቅራቢ የተቋሙረው ስብዓዊ ታግባር በእሁኑ ወቀት በከፍተኛ ደረጃ እጅግና ታመንቋት በብዕት ማህበረሰቦች ዕድገትና ለማት ወሰጥ ተስፋናቸው ማህበረሰቦችን ለለወጥና ለእድገት በማንቆዳቸው ለይዘኛል፡፡ በእሁኑ ወቀት የድርጅቱ መጠረም “አበበች ገብና የአቅራቢ እንከብከበና ለማት ማህበር” በመባለ ይታወቂል፡፡

ክቡር ዳ/ር አበበች ገብና

ድርጅቱ ለለኩት ሆኖ ውስጥ የተመማሩባቸው የሥራ መሰከታ፡-

- የአቅራቢ እንከብከበ፣ ድጋፍና ጥብቃ፡-** ለ120 አቅራቢ በአዲሪነት፣ ለ12,000 ወላይ አልባና ድጋፍ ለለለቻው አቅራቢ በየዓመቱ ድጋፍ በመሰጣት ይዝካባከባል፡፡ ለ472 ችግረዋች ጥብቃ፣ ድጋፍና መሠረታዊ ፍላሽነትን የሚመለት ታግባር ያከናወናል፡፡ ለለወ በእንደ ወሰጥና በወጪ በተሰብ የሚፈለጋቸ፡፡ ከበተሰብ ወር የሚገኘነት በህግናት መብት ዘረም ባንክበ የመኖጠር ታግባርን ያከናወናል፡፡

- 2. በጠና መሰከ፡-** ከለኩስኩና ሆነታቻለው እያወራ ለአገበበ ጥቅም አውሳድ፡፡ በሩት እና ሰ/አዲስ ወላደዋቸው ለጥቅምቸው ለ522 ወንጀቶና ለ260 ሲቀት ድጋፍ እየሰጠ ይገኘል፡፡ እድሉን ለመከላከል እንዲታል 850,000 ከንዳሞችን አመራሮቷል፡፡ ለ65,000 ሁኔታ ተመዝግኝ የሚገባበትን ቀን ለመቀነስ የሚገባበትን ቀን ለመቀነስ የሚገባበትን ቀን ለመቀነስ ለ600,000 እገበበ ተምህርት በመሰጠት ለይ ይገኘል፡፡
- 3. በተምህርት መሰከ፡-** ይርሱቱ አዥድ አባላት፡፡ የመጀመሪያ ይረዳኝ ሁ-ሰተኛ ይረዳኝ ት/ቤተቻን እያወራ ለተምህርት መሰኑኩት ገልህ አስተዋጽኑ አድርጋል፡፡ ከዚህም ለለ መደበኛ ለልማነና ለገዢልማሳቸው ተምህርትም ትኩረት ለጥቅ ይነቀሳቀሳል፡፡ አጭር የመያና የቴክኒክ ለማለበናዎችን እያካሂደ ይገኘል፡፡
- 4. የተቀናቸው አባላት ተከር የከተማ ልማት ለራሱ ለገኘ፡-** በዚህ ለገኘ ከተከናወነት እኩበበን ማልማትና ማሻሻል፡፡ ሲቀትን በተለያዩ ሁ-ሰተወቹ መደገፍና ለብ ማስታቸው፡፡ የንግበ በሁለም መሰከ ማስረጃ፡፡ የእኩበበን ዓይሁና መጠበቅ ወዘተ ይገኘበታል፡፡
- 5. በጠና የተቀነበበ የሚሆረሰበ ዕድገት መርከንበር፡-** ይርሱቱ በሚሆረሰበው ወሰኑ የወተት ለጥቅ እርምጃና ለርጻቷ፡፡ ከብት ማድረሰበ፡፡ የእኩበበት ልማት፡፡ የገዢ እንዲከተሉት፡፡ የደን ተከለ፡፡ የመሰና ለራሱ፡፡ የእርሻ የሚከተሉት ወጪዎት የሚከፈልግ፡፡ የእቅም ጉንባታ ለራሱ እያከናወነ ይገኘል፡፡
እነዚህን ተቆሙ ተግባራት በተከናወነ ለመከናወነ ይርሱቱ የእፈጋገም ሰልት ቅይሳ በመንቀሳቀስ ለይ ይገኘል፡፡ ይኝውም፡፡
 - ማሆኑበበን፡፡ የመንግሥት አካላትን፡፡ አርር ይርሱቸውንና ባለ ይርሱ አካላትን በሚሰጥና፡፡
 - ለማለበናዎችንና የእኩበ ወሰኑ አቅም ጉንባታ በማመቻቸው፡፡
 - ለርጻቷ ያታ ለይ በመሥራት፡፡

- አባቶች ተከር ለሆዎች ላይ ት·ከ·ረት በመስጠት::
- ቅጽታዊና የትሰሳር ሂደት በመኖርበር የሚሆን ወገና ለማድ በማክበር ወጪታማ ለሆዎችን ለመሆኑት ይርቃቁ ባለው ሂይል በመንቀሳቀስ ላይ ይገኘል:: ያርቃቁ እንቅስቃሴ የሚደንፈው ከውሳጥ ገቢና ከውጭ ከሚገኘ እርዳታ ነው:: ለዘመኑት የታቀሻ ለሆዎች የተመደበው በሸት ሂደት ማለያን በርሃምኑ ተወቃቁል::

የድርጅቱን ለራ የሚያከናወነ መሠታች በጣት 237 ሲሆን
ከእነዚህ ውሳጥ 117፣ ሌሎች ዓይነ::

ሰነድ

ወ/ሮ አበበት ገብና ለሁንርና ለወገን ለበረከቱት የለው አስተዋጽኑ የፋይ
የኩስርለቱ የከበር ይከትራት ይግኘ ለጥቃቃቁል:: ከበርት ይ/ር አበበት
ገብና ዕረም ይርቃቁን በዋና ለራ አስከያደነት እያመሩ ዓይነ::
የድርጅቱ ለሰራት 30 ዓመታት ለአካላት ለሰጠው ቅን አገልግሎት ከተለያየ
ዓለም አቀፍና አገር አቀፍ መንግሥታዊ እንዲሆም መንግሥታዊ
ከልምኑ ይርቃቁት በርካታ የጊዜዎችንና የምስክር ወረቀቶችን
ተሽልማል::

ከበርት ይከተር አበበት ገብና ከሱሌጣን የለው ትርጉምና ስሜት
የሚሰጥቷው ለቻቻቷው በአካላና በእኔምር ገልጻለው ከፍተኛ ይረዳ ላይ
የድርጅቱ ማያዝ ነው::

- ጥንቃ**
- አበበት ገብና የአባቶች ከበከናና ለማት ይርቃቁት 27ኛ ዓመት መጽሐት 1999
 - Abebech Gobena Yehetoanat Kebekabens Limat Mahimber. (Overview) 2011
 - Abebech Gobena – Mother of Many-(leaflet)

መልመልምች

ከፍለ አንድ:- አንበሳ መሠረት

፩. የሚከተሉትን ቅዱዎች በግዢንባብ መሠረት በቋል መልሰ::

1. በግዢንባብ ወሰኑ ስብዳሪያ የተባለው እናበ የተገለበው እንደሆነ ነው? አስረሩ::
2. ስብዳሪያ “በሰውኝና በእንዲሳት ሌይ የሚፈጸመው የሚከናወል ደርጋዊነትን ይቋወማል” ተብሎ:: ይህ ስብዳሪያ የሚከናወል ነው? በግዢንባብ እያስደንብቷሁ አስረሩ::
3. ስብዳሪያ ደርጋዊነት የበት አድራሻት አገልግሎትና የልማት ደንብ የሚሰጠት ለማን ነው?
4. “አበበ ታቦና የህግናት ክብካቤና ልማት ማህበር” የተባለው ደርጋዊነት የሚፈጸመው አገልግሎቶች የሚከናወል ነው? እና ነው?
5. ከግዢንባብ በዋናነት የግዢንራዎች ሲለምንድን ነው? በማስረጃ እያስደንብቷሁ አስረሩ::

፪. ለሚከተሉት ቅዱዎች ካተሰጠው አማራጥ መሰረት መካከል በግዢንባብ መሠረት ይበላጥ የሚሰጠውን መረጃ::

1. ስብዳሪያ የሚገኘ የሆኑ በሆኑ ነው?
 ሁ. በተፈጥሮ የሚገኘ
 ለ. በፈመድ የሚገኘ
 ፍ. በትምህርት የሚገኘ
 ሙ. በሁለም መንገዶች የሚገኘ
2. ከሚከተሉት ወሰኑ ስብዳሪያ በዓለሙኝና አስፈላጊ የሚሆንበት መሠረታዊ የወክንያት የተኋወቁ ነው?
 ሁ. በርካታ ሆነዚ ቅጂዚዎች መሆናቸው.
 ለ. በበርካታ ሆነዚ ሌይ የሚደርሱው ቅናና በደል
 ፍ. በርካታ አዘጋጅ ቅጂዚዎች መኖርቸው.
 ሙ. ሁሉም

3. ሌው/ር አበበች ጉብና 1972 ዓ.ም. የአይወታችው ገልህ ዘመን
የሆነበት የሚከተሉት የሚጠቀው?

ሀ. ከሆኑ ስለተባረሩ

ለ. ወላደቻች ስለፈ

ሐ. የሰብዓዊነት ባህርያ ስለተቀረበዎች

መ. ሁሉም

4. ወ/ር አበበች ሁሉቱን አካናት ይዘው ወደፊዕስ አበባ ስመሌስ-
የገበማችው ሁኔታ

ሀ. አስደንጋጭ

ሐ. አስደሳች

ለ. አሳም

መ. ህ እና ለ

5. በዚህ የሚጠቀሙ ወሰኑ የተመቀሰው ስብዓዊ ድርጅት በየትኩች
ይከተታል?

ሀ. በመንግስትዋ ያልሆነ ድርጅት

ለ. በውጭ ድርጅት

ሐ. በመንግስትዋ ድርጅት

መ. በመንግስት የንግድ ድርጅት

፩. የሚከተሉት ቁጥር እና አረጋጥና በሚጠቀሙ ወሰኑ የሚከተሉ ፕሃ በፊዕስ
ከከራይ::

1. ስብዓዊ

2. ገብረአድራሻ

3. በት የሚባር

4. መርከንበር

5. ሁኔታ የሚባር

6. መድረሻዎች

7. መመሪያዎች ተለትት

8. መስራሽ

9. ባህርያ

10. መጣ

፩. ስጋነትነት ቁጥርና ሙሉዎች ተመሳሳይ ፖች ከሰጣቸው በታሳ፣ ዓይነቶች
መስጠት::

1. ሌጋ	5. መለከፍ
2. ምሬን	6. አቅርቦት
3. ማድረግ	7. ተቀኑበ
4. አበረታታት	8. ይገኛማ

፪. ስጋነትነት ቁጥርና ሙሉዎች ጥንቃ ጥንቃ ሆኖች ተቋኑ ይችውን ስጠ::

1. ጥርት	6. ተዘነዣ
2. ተጠናቁዋዎች	7. በርካታ
3. ድህንት	8. አምራታት
4. መቆረፍ	9. ህመሙኑ
5. ጉልህ	10. መባቢ ወገንተኞች

፫. በምድብ “ሁ” ሆኖ ስጋነትነት ቁጥርና ተመሳሳይ ይሆናል ይተባሉ ቁጥርና በምድብ
“ስ” ሆኖ ተዘርዝሩዋል:: ይጠኔ ደሚነትነትን አድጋሻዎች አካምዎች::

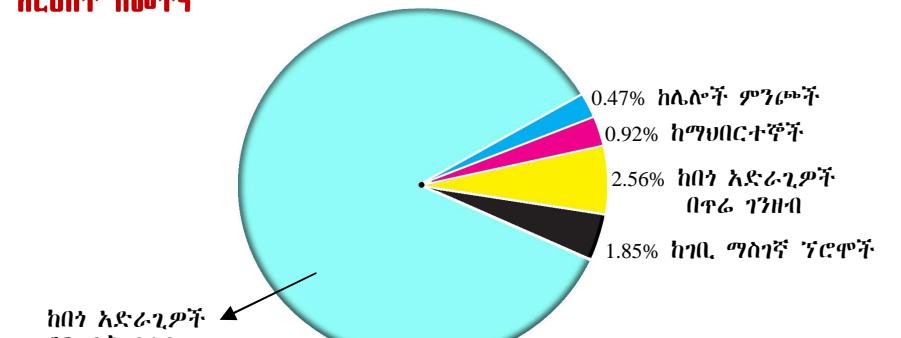
ሀ	ለ
-----1. ተረከቦ	ሀ. ኢንዲቤያን
-----2. ይምናሳ	ለ. ብምታ
-----3. ተደራሽነያን	ሐ. ገንተኞች
-----4. መርአከ	መ. መቋንቋ
-----5. አርምጃዎች	ወ. መመራያ
-----6. በሰና	ሮ. ለምድ
-----7. መናፍቁ	ሰ. ወሰት
-----8. ሌብጥ	ሱ. ታር
-----9. ንጂሳ	ቁ. ተመራማሪ
-----10. ገጠመና	በ. ገዢ
	ተ. ይረዳ
	ቁ. በርካታት
	ገ. ለነፍ

፩. በምድብ “ሀ” ሆኖ ስሚገኘት ቁጥር ተቋራን ይሆናል የተባለ ቁጥር በምድብ
“ለ” ሆኖ ተዘርዝረዋል፡፡ ይበላጥ የሚከተማውን እየመረመቻ እዘወደ::

ሀ	ለ
-----1. አበራ	ሀ. ነጠላ
-----2. ሙሉን	ለ. ገለፈተኛ
-----3. እከለታ	ሐ. ቅዱቀሁ
-----4. በልክ	መ. የበረ
-----5. ቁረቂዬ	ወ. ለም
-----6. ግርድና	ሮ. መአ.
-----7. ደንበን	ስ. አጠረ
-----8. ባንሻ	ሽ. ችግ
-----9. ካራን	ቁ. ድንጋጌ
-----10. ካራሽ	በ. ቅዱቀሁ
	ተ. አፈረሰ

ከፍል ማስተካከለ መጽሑፍ

በኢትዮጵያ የሰጠ ቤት
ከፍል ማስተካከለ መጽሑፍ

ጥንቃ: የኢትዮጵያ አገልግሎት ድጋፍ ከ1990-1994

**፩. የሚከተሉትን ትምህር ካይ በተሰጠው ማስረጃ ገዢ ተመሬታቸው በጽሁፍ
መለያ::**

1. ከበት አድራሻዎች በዓይነትና በጥሩ ገዢዎች የተሰጠበበውን ገዢ
የሚገልጻ እና አጭር ዘመኑ አዘጋጅና ለመምህራቸው አሳይ::
2. ከበት አድራሻዎች በጥሩ ገዢዎች ከተገኘው እና ከበት ማስገኘ የትኛው
ቦምን የህል ያንስል? በማንኛውም እና አንቀጽ ያኔ::
3. ከበት አድራሻዎች በዓይነት የተገኘው እርዳታ ምን ምንን ለይዘን
እንደሚችል በመገመት እና አንቀጽ ያኔ::

**፪. በተደን ሆኖቸው በአካባቢዎች የሚገኘ እና መቋድ (መንግሥታዊ ያልሆነ
በት አድራሻ ይርቃኝ) በመተገኘት ለሰነድማውና እርክር ተግባርና ቀለ
መጠረቅቶን በማቅረብና ከቃስመጠቃቁ የተገኘ መረጃዎችን በዚሁት
በማድረጃት ኮ500 ቀባት ባልበት እና ይሁኑ እዘዱ::**

መረጃ በማስቀሰብዎ:-

- ሀ) በበድን ሆኖቸው መረጃ ለይሰጣለሁ የሚያስችሉ ጥያቄዎችን
አውጻ::
- ለ) ቀለመጠሪቁ ለምታደርጋለት ይርቃቂ ወይም ገለሰብ ይሰጣል
ያኔ::
- ሐ) በቁል መጠሪቁ ወቂት የቁለመጠሪቁን ዓላማ የሚያስረዳ:
አባላቸውን የሚያስተዋወቁና ቀለመጠሪቁን የሚያቀርብ የበድን
አባላ መፈጸም::
- መ) ቀለመጠሪቁ እያቀረብ ምለሽ ለሰጥ ማስታወሻ የሚይዘ የበድን
አባላ መፈጸም::
- ወ) የተገኘትን መረጃዎች በበድን አጠናቁራቸውና በጽሁፍ
እዘጋጅታቸው አቅርቡ::

- ii. ስለስብአዊነት ቅዱመውቁ አዘጋጅታችሁ ምምድ ስትና ስምቶ በማቅረብና
ይህን ገዢ የሚያሳሩ መግኑፍትን በተጨማሪ በማንበብ ከሆነቱም
ማንኛቸቻችን ስብሰት እጠናቁራችሁ ለመምህራችሁ በጽሁፍ እቅርቦ::
- ቁ. ቅዱም ሌሎ ከቀረበው ምንባብ በመነሱት በፌ/ር እበበት ገበና ክረም ያስ
ሆነታዎችን “የእበበት ገበና አውነታዎች” በሚል በካወት ምህረት ቅዱም
ተከተል ዘርዝሮችሁ የ::

ምሳሌ:-

የእበበት ገበና አውነታዎች
- እበበት ገበና በ1928 ዓ.ም. ተወስዶ.

፩. የሚከተሉትን ቅዱም እንደሆነዎች ከአንገላክ ወዳከማርና ወይም
ከአማርና ወዳእንግላክ ተርጉሙ::

**፪. የሚከተሉትን በአንገላክ ቀንዎች የተያና የረቡት ንጂዚና ወዳከማርና
ተርጉሞችሁ ለመምህራችሁ እቅርቦ::**

1. Ethiopia shares many things with the rest of the world.
2. It has its own cultural linguistic and historic identity.
3. A very special difference is that Ethiopia uses the Julian Calendar.
4. The Julian Calendar consist of thirteen months of which twelve months
have thirty days and one month of five/six in a leap year.

፫. የሚከተውን ሲከና ወደ እንገላክ ተርጉሙ::

1. ወ/ሮ እበበት ገበና በሰላለ አውራጃ ተወስዶ::
2. ገዢው ፍጥጋት አጥሌያ አትጥልና የወረሪዎት ገዢ ነበር::
3. ወ/ሮ እበበት ገበና የተያና ተግኝ በተሸጠ አመን ነበር::

፩. የሚከተሉትን በዚህ ማስታወሻ አውሳድ ስም የተዘረሩ ጥያቄዎች በጽሁፍ
መስቀል::

1. ለሰራው ስምንት በየፊደለቱ የከናወናቸውን ትምህርታዊ ተግባራት
አስተዋፈቸው በጽሁፍ አስቀራና ለመምህራቸው አሳይ::
2. በሚቀጥለት ሆኖት ቅናት ወሰኑ የሚያጠኗቸውን ነገሮች በፊደለት
ማስታወሻ መዘግበና ለመምህራቸው አቅርቦ፣ ካይደም በሚሰጣቸው
አስተያየት መሠረት አጠቃላቸው ይሸ::

ከፍል ማስታወሻ ማረጋገጫ

መምህራቸው ከመመዘር መመሪያ ወሰኑ ክናድ በመገኘና በዘመኑ የተሰጠው
ኩርንስ ነት የተዘረሩ የሚቀጥለቸው:: የሚቀርብበቸውን የሰነድ በጽሁፍ አድምጠና
መምህራቸው የሚጠረቃቸውን ጥያቄዎች በቋል መስቀል::

1. የዓለማቸኝን የአዝሙ ቁጥር አየጠሙና መሂሳቅ በተለያዩ አቅማቸው
አስፈላጊ መሆኑን አየተነገሩ ነው:: እስከ አስፈላጊ የምትፈቸውን አንቀጽ
ገዳዳቸው አርጊዜና በእያንዳንዱ ለይ ተወያይቶቸው መኖትና ይመናለ
የምትፈቸውን ተሳቦች አቅርቦ::
2. በላቦራቶር ወሰኑ ለመረጃ ለሰታሰዎች ሥር አይምጠቸኝል:: በቅርቡ
ተመርቶ ገዢ ለይ በቅርቡ ለመጠቀም በሰዕች በንድ ለመጥ
የሚችለው ሥነልቦናዊ ሁኔታዎች ለይ ተወያይ::
3. ከቆመጠቸው-ት የሰነድ አንቀጽ ሲደንጋጋቸው ለለ የሚ ነገር በላቦራቶር
አዘጋጅቶው ለይቀርቡልን ይችላለ በላቸው ተገምታለቸው?
4. ለዕቃ የጊዜ በሰጣቸው በላቦራቶር ከተገኘው ሥር በተፈተሽዋ
ሁኔታ ከተገኘው ሥር የተን የሚመርመ ይመስላቸኝል? ለምን?
5. ተመራማሪውኩ፣ በላቦራቶር ተዘጋጀቶ በሚቀርቡው ሥር የተዘጋጀ
ውን በርሃር መጀመሪያ የሚቀምኑ ለው አንዲልጋለን ያለት ለምንድን
ነው? ለለተመራመሩበት ገዳዳ አርጊጠቸው አይደለም ማለት ነው?
እብራሪ::

ከፍደ ክፈተ፡- መናገር

**፩. ከዚህ ቅጥሮ በተሰጠት ምዕራቅ ስም በቁ ከገዢ በማድረግ ሲከፍል
ንደፍቃቃሁ ገንዘብ አድርጋ፡፡**

1. በአካባቢያችሁ ካለ መንግሥታዊ ካልሆነ ድርጅቶች መከከል ሰላክንዳ
መረጃ ከሰበሰዎችሁ በኋላ፣ ድርጅቱ በስብዓዊ አገልግሎት ለመማተና
ምዝገዴት፣ የሚተትን ገዢዎች መነሻ በማድረግ ለከፍልዋችሁ ገንዘብ
አድርጋ፡፡
2. በአካባቢያችሁ ሰላምንን እና የሰበሰው አገልግሎት ድርጅቱ መረጃ
ስብሰባችሁ፣ ሰላክኖችውና ወይሬት ለመከናወን ሰላቀዎችው
ተግባራት፣ ሰነኑን ቅጽዎችን በመተቀበ ገንዘብ አድርጋ፡፡

፪. ከዚህ ቅጥሮ በተሰጠት መመሪያዎች መሠረት ተግባራቸውን ፈጸመ፡፡

1. በእኔና ሰበሰው ድርጅት ሥራ አስከያደና በእኔናት እርዳታ ፍላጊ
ሉት መከከል የተደረገውን ቅዱዎች፣ ከየዚያዎችሁ ሁሉቱን ባከርድት
ወከለው የሚጨውች፣ ተማሪዎች የሚጠና ቅዱዎችን ተከታታለ፡፡
ከወውዎች፣ የሚገኘትን ሁሉት ተያቀዙዋም በቁል አብራሪ፡፡

2. ቅዱዎችን እናይምሳሌ በመውሰድ ከፈሳችሁ ገጠመኝ እሮብ የቧው-
ውት፣ የፊርማ አስተዋዎችሁ ለበድናችሁ አቅርቦና ተወዳደሩ፡፡ በበድና
ችሁ በታሪ የተመረጋገጫውንም ቅዱዎች ለመቅላለው ከፍል አቅርቦ፡፡
**የእርዳታ ማጠና ድርጅት ሥራ አስከያደና የእርዳታ ፍላጊ ለሉት ቅዱዎች-
እርዳታ ፍላጊ ለሉ፡-** (የሥራ አስከያደና በር እንዲከተው በመግባት)
“በና ይስተልኝ፤ እናይምን አደሩ?”

ሥራ አስከያደና፡- “በና ይስተልኝ፤ የናን ለቻዎን?”

እርዳታ ፍላጊ ለሉ፡- “በለቤቱ በጥት ከተለያዩ ማስት ዓመት ሆኖታል፡፡
ሁሉት የሙት ለፈቻና ይገኙ ያለፈኛት በማሳደግ
ገይ ነኝ፡፡ ይህንና ከሆን ለቻዎን አልቻልካም፤

አዎታች፣ ታክኑ፣ በልተን ከምናድርበት፣ ምግባ
ሳኔን የምንውልበት፣ ቅን በተ ነው፡፡ ለሰነድ
አባክም ድርጅትም ለፌዴን ተረከበ እንዲያደርግ
ለኩ ወይም ደግሞ እናው ስ ሆኖም እንዲረዳልኩ
ለማሙልከት ነው የመጣሁት፡፡”

ሥራ አበክቶች፡- “እውነት ነው፤ ከዚህ በራት በተ እርዳታ እንሰጥ
ነበር፡፡ አሁን እንደ እንዳልሰው የተጠቀው ሆኖታ
እርዳታ ለመወቻቸው እቅዴውን እያሳጠረበን
በስራው፤ በአሁኑ ገዢ ተያቀስን ለመቀበል እንችን
ፈለጋ፡፡”

እርዳታ ፍላጊ ሲታ፡- “የታች፤ አባክም ቤታች፤ እኔኩ የምግባበት መፍቶች
ነው ወደፊሳው የመጣሁት፤ አባክም አይጨመሩት
በኩ፡” (ቦግም እያነበ)

ሥራ አበክቶች፡- “እይ፤ እንጂኝህ ያለውን ሆኖታ ካገኘውን፤ እኔ
ምንም ለይጠቀልሽ አልቻልምኩ ነው የምልሽ!”
(ቆጣ በለ)

እርዳታ ፍላጊ ሲታ፡- “እኔ አባክም? ቤታው ይርዳች፤ አባክም ይርዳች!”
ሥራ አበክቶች፡- “ካገኘውን፤ አሁን የምንም ለይጠቀልሽ አልቻልምኩ፡፡
እስቴ የምልባበት እናለ ካለ በሚቀጥለው ላምንት
ነይ!”

እርዳታ ፍላጊ ሲታ፡- እኔ ቤታው፤ አመሰግናለሁ፡፡

1. በምውውቱ ላይ የነገሩ አስተያየት አለቻሁ?
2. ከምውውቱ የተረዳቻሁትን ካገኘ በአምኑ በቁል ባለስ፡፡

ከፍል አምስክት፡- ሆነ ስሬን

**በሚከተለው አጥር እንቀጽ ወሰኑ የሚታደረኝ ስዋስዋዊ ስህተቶች የምን
የምን ስህተቶች እንዲሁ ከገዢና በጀት ስህተቶችን አረማችሁ እንቀጽና
እንደገኘ ይፈ::**

በጠቅላላው በእት-የአድራሻ ከሚገኘው የውሃ አካል በብዕት ሰራ ቅን
የሚገመት ፍጥ ይገኘል ተብሎ ይገኘ ነበር:: ይህ አባላል በእሁኑ ገዢ
እውነት መሆኑ አጠራማሪ ሆኖ:: ለምሳሌ የዘዋጅ ፍይቻ ፍጥ አላማ ከሆነ
ሰንበትዎች:: ከሆነ ከሚገኘው ከአባላ ፍይቻ በጥሩ ከሚመራቸው
ጥንቃቄ ውስጥ ተፈላጋና ውስጥ የሆነት ነው ፍጥ ውስጥ ፍይል ተርቃ
ለዘር ለይተርፍ እየጠና ነው:: በለላ ፍይቻ የሚገኘው ውማቃቄም አድር
እያንጂበት ነው:: የዘዋጅ ፍጥ አስተርቃቄና ነገዢ ወደአበያቸው::
እንደዚ ሁዋና አርባ ምንም እየወረዳ ነው:: አሁንም የጥሩት
መረጥቶች እንዲሁ እይሰጥ መከተቶች እስከጣቶው ባለቤት የሰለዎች
ጥንቃቄ እንዲሁ ለገበያ ማቅረብ ይዘዴተራል:: እነዚ የሚገኘውን ፍጥ
ለዘር ለያስቀር ለለላ የጥሩት ተልዕኮ ተንሱ መሆናች እንዲያደርግ
ከእነበዕው እንዲገኘ ፍጥ አጥማቃቄና ነገዢዎች ጋር ተመሳጥረው
ለዳግማ ጥሩት ዘመንቸል::

የምዕራፍ ማጠቃለያ

የቀረበበትናን የአዲስ አበባዎች በመረዳት፣ በተለያዩ ሰብዳቤ
ተማሪዎች ላይ ተሰማርተው የሚገኘ ድርጅቶችንና የሚሰጣቸውን
ግልጽዎች መግለጫ ችሎታዎች:: የቁላትን ተመሳሳይ ተቋራቢ ፍቃ
በተከክለ የሚዘመድናን፣ በእንቅስ ወሰኑ የሚታደረ ስዋስዋዊ ስህተቶችን
ለይታዎሁ የሚሰተካከለንና በውቅታዊና ማህበራዊ ጥናቶች ላይ ያደሙ
ማሽሁትን የአዲስ ለለአቀራረቦ፣ ለለሳቢነቱ፣ መልዕክቱ፣ በተገበዎ
ሁኔታ ለለመተሳለፅ አስተያየት የመሰጠትን ክሬል አዲብራዎች::
በዚህዚህ የአዲስ ወርቅ ወርቅ ነጥበት በረዳ የሚቀረበንና
በተለያዩ ለዚህ ጥናቶች በረዳ ክኩፍል የደረሰዎችሁ የህጻዊው የሚከሂድና
የሚከሂድናን ተብብ አውታዊዎች:: ከቁለመጠየቅ የሰበሰባዎችን
መረጃዎች በሥርዓት አደራሻታዎሁ በፊአፍም በንግግርም ማቅረብ
እንደምትና ተገኘበትናል:: የሰለት ተሰለት የከይወት ገመዕቶችን
በማስታወሻ የመያዝን ችሎታ ተለማምዶች:: በእንቅስ መልካ
የቀረበበትን በእንግሉዝኛ ቅንቃ የተጠሪ የአዲስ ወደምታውቷት ቅንቃ
አስተካከለዎሁ የመተርካም ለምድ አዲብራዎች::

የከሰኑ ተያወቄ

1. የሰበሰባዎች ባህሪዎት እንደሆት ያለት ዓይነ?
2. የቁላት ሁብታዊን ማሰራዳዊ በንግግርም ሆነ በፊአፍ ክኩም የህጻዊው የሚከሂድና የሰለት የከይወት ገመዕቶች እንደሆት ዓይነ?
3. ለሰለት ተሰለት የከይወት ገመዕቶች የምትመስፍችው
ማስታወሻዎች ተቀኙታ ምንድን እንደሆት ዓይነ?
4. በቁለመጠየቅ በመጠየቅ መከከል ያለው ለያነት ምንድን እንደሆት ዓይነ?
5. በቁለመጠየቅ መከከል ያለው ለያነት ምንድን እንደሆት ዓይነ?
6. እንደን የአዲስ ክምናዎ ቅንቃ ወደፊላ ቅንቃ ለመተርካም መደረግ
የሰለት ወርቅ ቅንቃዎች ምንድን እንደሆት ዓይነ?

የንግድ ማመሳከር ቅጽ

- እ. ከዚህ በታች በጭዢራፍ አመሰኑ የቀረበውን ትምህርና ማን ሆኖ በንግድ ደንብ የሚታመሳከሩበት ስንጠረዥ ወርሃድ:: በዚህ መሠረት በአዋጅናኔዚ የማመሳከር ነገር ተይዞ ስለመረዳታቸው እርግጩኝ ከዚህ የ(?):: እርግጩኝ ካልሆነኝ የ(?):: መስ ለመስ ካልተረዳቶ ይገም የ(X) መልከት በማድረግ ስንጠረዥና አሟል::

ተ/ሪ ቅ.	የማመሳከር ነጥሮች	(✓)	(?)	(X)
1	የማመሳከር የቅርቡ መረዳት አቅራቢያ::			
2	የቁሳትን ተመሳሳይኝ ቁልጊዜ ፍቃድ በተከከለ አዎሙዕስ::			
3	የእንቀጽን ስዋስዋዣ ስህተቶች ለይች አስተካክለሁ::			
4	በወቅታዊና በማህበራዊ ገዢዎች ስዕ ባድመጥነት ከፈይ ስለአቀራረብ፣ ስለሳቢነቱ፣ መልዕክት በተገበዱ ሆኖ ስለመተዳደሩ አስተያየት አስመለሁ::			
5	ባዘዴሱት የቅርቡ ውስ ውስ ነጥሮች ከፈይ ንግግር አቀራረብ::			
6	በተሰጠው ሰሌዳ ገዢዎች ከፈይ ክፍል መሰጥ በሚቀርብ ጥወቻት በስርዓት አካሄዳለሁ::			
7	በቃለመጠዥ የሰበሰብነቶችን መረጃዎች በሥርዓት እድልች በጀትናና በንግግር አቀራረብ::			
8	የሰነት ተሰነት የከይወት ለጠመኙን በማስታወሻ መሬዝ አቅራቢያ::			
9	የቀረበትን ፍረዱተኞች ከሰማርና መእንገገለዎች፣ ከአንገገለዎች መእናማርና መተጨማሪ ቅጽስ::			

- ፩. ከዚህ በገዢ በሰንጠረዥ የ(?) እና የ(X) መልከት ይደረጋቸዋቸውን
ነጥሮች በሚገባ አስተካተወች ይረሳ፣ የሚሰራውን ትምህርና ይገባማች
ነስተ::

የመጀመሪ ለጀት

ጥናታዊ የክቡር

የግዢራፍ ፍሰት ቅጂዎች፣ ተማሪዎች ከዚህ ትምህር በደንብ:-

- ለቃለት ቁጥጥር ፍቃት ትሰጣለችሁ፤
- ሥርዓት ነጥበችን፤ በተለያዩ ማለቦሚያን (አስተዳደር) በአገባበት ትመቀማለችሁ፤
- በጽሕፈ ከሚቀርቡ ሥራውች አጠቃላይ እውነታዎን የግል አስተያየትን ትለዋለችሁ፤
- ከተለያየ መግኘቱ በተቻን የሚተለለሩ ስይንሳዊ ጥናቶችን የግዢራፍ ወጪችን አያዝማችሁ ፍቃድ ሆኖም በማስታወሻ ይረዳችሁ፤
- የግዢራፍ ለማካሬ የሚረዳ የኢትዮጵር ቴደም ተከተለችን ተረድቷችሁ ጥናታዊ ይሁኑ ትዘጋጀለችሁ፤
- ለጥናታዊ ይሁኑ ሥራውችሁ መሻሻልቸትን የተለያየ ለንጂረገጥችን በማንበብ፤ እንዲሁም ቀለመጠቃቅ በማቅረብ መረጃዎችን ትሰጣለችሁ፤
- ከተለያየ የመረጃ የሚጠቃቂ ያገኙቸኝቸውን ሆኖም በራስ አባበልና በፖወጥቃስ፤ ትገልጻለችሁ፤
- የመረጃ የሚጠቃቂ አጠቃቀስ ተረድቷችሁ በጥናታዊ ሥራውችሁ ወሰኑ ትመቀማለችሁ::

ቍልው ገብዕ ተያዥዎች

1. ፍይንሳዊ ገጽት ሲባል ምን ማለት ነው?
2. የሚርማው (ጥናት) ምንድን ነው በገኘሁ ተስፋላሽ-ሁ? መቀሚታው-ሉ?
3. ለጥናታዊ ምህር አስፈላጊ የሆነ ነገሮች ምን ምን ፍቃው በገኘሁ ተግምታለሁ?
4. ለለምርማው ምንነትና አገልግሎት የምታው-ቁትን ክዘረዘሩት-ሁ
በእነዚህ ከምንባቡ ከምታገኑት ማብት ወር አነቀዱ:::

ጥናታዊ የሰነድ አዘገጃጀት

በአሁን ገዢ በዓለማችን በሳይንስና ቁኔሪያዎች መጥቀው አንቱ የተባለ-ት አገርች ለዚህ የበቅት ለምርማው ሥራ ከፍተኛ ወር በመሰጣቸው ነው:: እነዚህ ሁኔታዎች ከፍተኛ ገንዘብ፣ በዚ ሂዕስ በርካታ ለምርማው ተፈለጋ የሆነ ቁስቀመጥና ይመድባለ:: ለተመራማሪው መያዥ ነገነት በመሰጣት የተገኘ-ት-ንም የምርማው ወጪቶች በሚገባ በስራ ላይ አንቀውሉ ያደርጋለ:: በመሆኑም የእነዚህ ሲደውሉና አናናር ከመለወጥ አልፈው:: የእናንና የመሰላመችንን አናናር፣ ባህልና ለምድ አየተጠኑ ባንወድና በግድ አየለውበት ይገኙለ:: ተከታታ የዚህ ሁሉ ሁሉ ለውጥ መንሰሩው ምርማው ከሆነ፣ «የምርማው ምንድን ነው?» በለን መጠየቁችን አይቀርም:: ምርማው ፍይንሳዊ ዘዴን መሠረት አናናር ማገበራዊ፣ አካባቢያዊ፣ ንግሥታዊ፣ ሳለተኞቹና አካሞማያዊ ቅጋዊችን ለመፈጸት ወይም በተለያየ መሰከት አዲዲት ተተረጋትን (ንድጋ ሁኔታን) ለማድረግ በስምት ወይም በሌሎች ማኅቶችውም ነገሮች ላይ የሚከናወል ጥናት ነው:: ምርማው ፍይንሳዊ ዘዴን መሠረት ያደርጋል ሲባል፣ ለክ አንዳ ለለዥ የእውቀት መሰከት ሁኔታ፣ ደንብና ሥርዓትን ተከተሉ በተለው-ጠዥት (ሽረምበለስ) መከከል የሚኖርና ጉንኑትና ለመፈጸም፣ የተከሰተን ቅጋር ለመፈጸት ወይም የነድለ አውቀትና ለማሙላት የሚከውን ሂደት ነው ማለት ነው::

በመሆኑም ተመራማሪው ለያዝናውናኋቸው የሚፈልጋቸውን ተግባራት ያረጋል በደረሰ ያቀዳቸዋል፤ ይተገበረቸዋል፡፡ በእጣቻለይ ሂደቱ የምርጋርን ስይንስዎ ማህረሰብ የሚያሳይ ነው፡፡

እኔኝ የምርጋር (ጥናት) ሂደት በመሆኑ ተመራማሪው ለከተላቸው የሚገበ ያረጋዥችና ቁድም ተከተሉት አለ፡፡ እነዚህም ቁድም ተከተሉት ሪፖርት መምረጥ፤ ለለርዕስ በቁ ግንዘብ መጨበጥ፤ የጥናቱን ሂደት በቅድማቸ ማቀድ፤ መረጃ ማስቀበሰባና መተንተን እና ጥናታዊ ዘዴናን ማዘጋጀት ዓቸው፡፡ ቅጥለን በእጣቻፏር እንመልከታቸው፡፡

ርዕስ መምረጥ:- የጥናታዊ ዘዴናን ከግዢት መሰጥ ቁድማቸ የሚሰጠው ተግባር የጥናታዊ ዘዴናን ሪፖርት መምረጥና መወሰን ነው፡፡ ለሮስ መረጣውም ገዢ ከግዢት መሰጥ መግባት ያለባቸው ነገሮች፤ ብኩቱን ለማካሬ ያለን አቅም፤ ገዢ፤ ግንዘብና የመሰሰለት ዓቸው፡፡ የዚንያቱም እነዚህም በቅድማቸ መወሰን ወደፊት በረድቶ የሚያጠሙ ተግሮችን ከወጪዎ ለመፍታት ያስተላለ፡፡ ሪፖርት ከተመረጡ በቁ ይዘሩት ወሰኖ ወሰኖ (ሮስን አጥብቢ) በማያሳይ መንገዶ በግልጽ ማስፈር ተገበ ነው፡፡

ለለርዕስ በቁ ግንዘብ መጨበጥ:- የጥናቱ ሪፖርት ተመርጓዙ በግልጽ ተያይ ከዚህም በቁ ተከታታይ ሥራ በተመረጠው ሪፖርት በቁ ግንዘብ ማማኑት ነው፡፡ ይህም የተመረጠውን ሪፖርት በሚመለከት ቁድም ሲል የተያቀ መቆኗቸት፤ መቆኗቸት፤ መማጥሪች፤ ማስወገቶች፤ ወሰኖች ወሰኖ መናሪያዎን ማረጋገጥና እነዚህንም በማንበብ በሮስ ሲይ በቁ ሂሳብ ማማኑት ተገበ መሆኑን ያመለከታል፡፡ ከዚህ ቁድም የተወደ ሥራዎች በበቁ ከለለ፤ ብኩቱን ለማካሬ የሚያጠሙ ነገር ባይናርም፤ የሥራው ሂደት ከባድና አስተዋወ ይሞናል፡፡ ለለሁነም አጥናው ይገኛል፤

በበተመክፈት በቋ ስይመሰን፣ መረጃ ለጊዜጥው ከሚችለ በታወቂ (ለምሳሌ ከበተመሆንበት) እና ከገልሰበት ጥምር ማሰብሰብ ይጠበቅበታል፡፡

የጥናቱን ሂደት በቅድማሪ ማቀድ፡- ለካሂደ የታሰበው ጥናት ግብን ለመታ የሚችለው በቅድማሪ የጥናቱ አካሂድ ምን መምሰል እንዳለበት በንድና መልከ ተዘጋጀቶ የተቀመጠ እንዲሆነ ነው፡፡ መቀመጥ በቋ አይደለም፤ እጥናው እያተመለለበ የሚከተለውና እንዲሰራለንኩም በሂደት የሚያስተካከለው የጥናቱ ዕቅድ ነው፡፡ ከዚህ በተጨማሪም ጥናቱ በምን በዚ መካሂድ እንዳለበትና የጥናቱ መረጃዎችም በእንደሆት ዓይነት መንገድ መሰብሰባና መተንተን እንዳለባቸው የሚመሰንው በዚህ ያረጋ ነው፡፡

የንብበ ገዢ ጥያቄዎች

አዎህ ሌይ ጉባኤዎችን ገዢ እናርጋና የሚከተለትን ጥያቄዎች መልሳለ፡፡

1. እስከሁን የነበረዎችን ቅድሞ ሌላ ስለምርምር ከቀረበዎችን ሂሳብ ይሰማማል؟
2. እስከሁን ካነበረዎችሁትና ከምታው-ቁት በመከተሉት የጽግኑዎችሁትና የህል ስለጥናታዊ ዘመና እስተካደድት በአጠቃላይ ጥቀስ፡፡
3. ከቀረው የምንጧበ ክፍል ምን ስ-ጠብቃዎችሁ?

መረጃዎች መሰብሰባና መተንተን፡- የጥናቱ መረጃዎች የሚሰበበት ለጥናቱ በተመረጋገጫ/በት መንገድ/ይቶ ነው፡፡ በመሆኑም መረጃዎች በቋለመጠይቁ፡ በእኔና መጠይቁ፡ በዋልከታ፡ ወዘተ ለሰበሰበ እንደማችለ ልቦ ማለት ተጠለ ነው፡፡ ተጠለውን መረጃም ለማዘጋጀት በቅድማሪ እነዚህ የመረጃ መሰብሰቢያ መማረያዎች በጥንቃቁ ለዘዴ፡ እንዲሰራለንኩም በበለሙያ ለጊዜሙና አስተያየት ለሰጥባቸው

ይችሉል:: መሠረያዎች በጥንቃቄ ከተዘጋጀ በኋላ መረጃዎችን ከተገበዎች የመረጃ የጊዜው መሰብሰቢነት በመልከት በመልከት ማረጋገጫት አስፈላጊ ነው:: ከዚያም በንብብ ከተገኘው ሁኔታ ጋር እያሆሙያ መረጃዎችን መተኞችን ቅጂያ ለሆነ ነው:: በትንተና ምድሩ ቅጂያ ነው:: በትንተና ምድሩ ቅጂያ እንዲከለለሁት ማንጠረዥች:: የሚለው:: ግራጋው ወዘተ በመጣቀም የጥናቱን ወጪት አገልግሎት ማሳየት ተገበ ነው::

ጥናታዊ አገልግሎት ድጋ ማዘጋጀትና ማቅረብ:: መረጃዎች በአገባቡ ተሰብሰቦው ከተነተነ በኋላ ቅጂያ ተግባር ከጥናቱ ወጪት በመነሳት ማጠቃለያና አስተያየት ማዘጋጀትና የጥናቱን በንብ የመጨረሻ መልከት አስፈላጊ መጽናፍ ነው::

የጥናቱ በንብ ሲዘጋጀ:: ይኸው በተለያዩ መሠረታዊ ክፍለዎች ተከናናለው መቅረብ አለበት:: የጥናታዊ በንብ መሠረታዊ ክፍለዎችም መግበያ:: የተማማች ይኸው ቅጂት (ወይም ከለኩ ድርሻ):: የጥናቱ በዚ:: የመረጃ ትንተና እና የጥናቱ ማጠቃለያና አስተያየት የሚለት ዓቃዎ:: የጥናቱ መግበያ የዘንባው የመጀመሪያ ክፍል ሲሆን:: ለለጥናቱ አጠቃላይ የሆነ መንፈጸሪያ ሁኔታ ለማካሂድ አሳይናለሁ የዝኑያቶች (ወይም ችግርች):: ለለጥናቱ ባለማ ወይም የጥናቱ ለለሚመልከቶው ጥያቄዎች:: እንዲሁም የጥናቱ መከናወል ለለሚደስታው ጥያቄ ይጠለዋል:: ከዚያም የሚቀጥለው ድግሞ የተማማች ይኸው ቅጂት (ወይም ድርሻ) ነው:: ይህ የጥናቱ ለመስጠት ከመዳከተቶች:: ከጠይበመት:: ከስም:: ከተቋማት ወዘተ የሚጠናቀሩበትና የሚደረግበትና ክፍል ነው::

በወሰተኛው ምዕራፍ (ክፍል) የሚቀርቡው ድግሞ:: የጥናቱ በዚ ተብሎ የሚታወቁውና የጥናቱ ለለሚከተለው በዚ:: ለለመረጃ የጊዜው:: የጥናቱ ትንተና ለለሚከተለው በዚ (ስልት) ወዘተ የሚገለጋው ምዕራፍ ነው:: ከዚው ቅጂው የጥናቱ የሚመጣው ይታሟ

ምዕራፍ (ከፍል) የመረጃ ነገኑን ነው:: ይህ ከፍል በተለያየ መንገዶች የተሰበሰበት መረጃዎች በሥርዓቱና በአጭበት በምዕራፍ ብስት በተጠቀመው በይሮ የሚተነተለበትና የሚፈጸሙት ከፍል ነው:: ከትንተናው የሚቀጥለው ከፍል የጥናቱ የመጨረሻን ዝዕራፍ የሆነው የጥናቱ ማጠቃለያና አስተያየት ነው:: ይህ ከፍል ከስያሜው እንደምንረዳው ከጥናቱ ወጪት በመሳሳት ጥናቱ የሚጠቃለልበትና ተመራማሪው መደረግ (መሆን) ስላለበት ነገር አስተያየት የሚሰጥበት ከፍል ነው:: ከዘመና በመጨረሻን ወጤ ግኩራዎችን በፈጸል ቅድሞ ተከተል አዘጋጅ ማያያዝ አንዳ የጥናታዊ ሀዝብ የሚረፍር ተግባር ነው:: ከዘመና በቃሉ እንዲሰራለሁትናም የተለያየ አገረምዎች (ክል) ለያያዘ ይችላለ::

(የሰው ካናድዎች:: (1998):: የወርሃዊ መሠረታዊ መርሆዎች ከተማዎች፣ እና ከአለም እስቱ:: 1994:: መሠረታዊ የወርሃዊ የዘመና እኩል:: ከተባለት መከተልና የተወለደ::)

ከፍል እናድ:- እንዲሸጠ መረጃት

፩. የሚከተሉትን ትምህር በመግባቡ መሠረት በቻል መልከት::

1. የኢትዮ-ት አገር የደረሰበት ያረጋ ላይ የደረሰበት ምን በሚደረግቶው ነው?
2. የወርሃዊ ወጪቶች በሥራ ላይ መዋለቶው የገብረተሰቦን አኋኋር ይረዳል? እንደሆነ?
3. የወርሃዊ አንዳ ወጥ በያኔ አለው በለቻሁ ተምናለቻሁ? ለምን?
4. የወርሃዊ በመሠረቱ የሚከሂደው ለምንድን ነው?
5. የወርሃዊ ለይንስ ነው የተባለበት ምክንያት ምን ይመስላቻል?
6. “የወርሃዊ ነው” የተባለው ለምን ይመስላቻል?
7. የወርሃዊ የገልጻ ነው እስከ አስተያየት እስከ የሰው የለበትም፣ ለምን?
8. የወርሃዊ ደረጃዎች ምን ምን ተቋሙ?
9. ለጥናት መካሂድ የገልጻ መኖር ያለበት ነገር ምንድን ነው?
10. እንደ የጥናታዊ ግኩራ መሠረታዊ ከፍሎች ምን ምን ተቋሙ?

፩. የሚከተሉት ቁጥር በመንግባት ወሰን ያሳያውን አመልካዊ ፌቻ በቃል ተናገሩ፡
ነበረም ከመዘገበ ቁጥር ፈጻዬ ያሳያውን ፌቻዬ ፌቻዬ በመተ ዘኑና
ለመምህራቸሁ እናሱ፡፡

1. መጨበጥ	6. መኅታት
2. የበቀት	7. ተለዋጥቻች
3. መሰብሰብ	8. መወሰን
4. መተንተን	9. ተከለተ
5. መሰከ	10. ማቅረቻት

፪. የሚከተሉት ቁጥርና አረጋግጣት በመንግባት ወሰን ባላቸው ፌቻ መሠረት
የረዳተነገር ማረጋገጫ፡፡

1. መጠይቂ	6. የሚያጠኞል
2. ሂደት	7. የሚከውን
3. ፍጻዬ	8. ጥንቃቤ
4. መቆመጥ	9. ማቀድ
5. የመንግሥት	10. ተገቢ

ከፍል ማስታወሻ:- መያዙ

፫. ከሚከተሉት ዘመኑ ወሰን የገል አስተያየት የሚተገናኝ ያልማትነን ለሰነድ
ለይታቸሁ ዘኑና ለመምህራቸሁ እናሱ፡፡

1. እነዚህ የሙራራን ይህን አዲስ ዓይነት የአባትነት ማስ ሰጋልጽት
አባቶች ለይቶችውን የመንከባከብና ሰሚታቶችውንም ለክ እንደ እናቶች
ከልይቶችው ወር ማቅረቻት የይመሩበት ነው ይለታል፡፡
በፍርሰትንበርግ (1993) አባባል የዘመኑ አባቶች የመከናና ኮሚ የመቀየርን
የህል የሽንት መረጃዎችም መቀየር የሚችሉ ለመጠየች የችው፡፡ |
|---|

(ከለፈው የ12ኛ ከፍል መማርያም መጽሐፍ የተወስደ)

2. አንቀጽ ፭ የርፖርት (ከተ 1996፣ ፌዴራል 1989) መንከባከብ የግድ አካላዊ ተሳትራን እንደማይረዳል:: አካላዊ ተሳትራ ያግጣ የግድ ለመዝከባከብ በቻ ስይሆን ለለላ ዓለማግኘት ለውል እንደማቻል የሰራዳለ:: ለለው ያግጣ (አዲ ከተት-ካ 1993፣ ይህ እና ማረ 1986) የንግሥት እንደ አባቶች እንደእናቶች በተሰበ ወሰጥ በአካል ተገኘተው ለፈጥና ባይንከባከብም:: በሁሉም በስምት ከበት የማይረዳ መሆናቸውን በመገኘበት አባቶች የራሳቸው የሆነ የመዝከባከብም ዘዴ አለቸውና የእነዚህ በአራረን ባለፈ ከእናቶች የመዝከባከብም ዘዴ ወርሃ በማንወር “ተንከባከብ ፍቃው” ወይም “አይደለም” በለን መፈረድ “ፍያል ወፊያ ቅዱምናም ወፊሱ ነው” ይለለ::

(ማለሙ የ12ኛ ከፍል መግቢያ መዘመና የተወሰደ)

3. በተለያየ ትምህርት ቤቶች:: በተለያየ ደረጃዎችና ቦታዎች የተከናወነት ቤቶች የሚያስጠናበት:: የንግሥት ትምህርትና ለምምድ በየትምህርት ቤቶች የሚከናወን በመገኘ:: በተማሪዎች ላይ ገን ተፈለጋው ቅለታ ወይም ክሂል አለመታየቱን ነው:: “...ተማሪዎች በደረጃቸው የቀረበለቸውን የትምህርት ይዘዋቸ እንበበው የመገኘበት ቅለታቸው ከቅተኛ እንደሚነኑ የመማሪያ ቅንቃው የንግሥት ክሂል ትምህርት አቀራረብም የሚፈልገውን የንግሥት ክሂል ለማቆበር በቻት እንደለለው...” (ውንድአጥር፣ 1993 ገጽ 54) ለመገኘበት ተቋሬል::

(ኤትዮ አዲ፣ 2009:: “የኢትዮ ሆኖም ቅጽ በተፈጻሚ ሲሆን”:: *Etiopian Journal of Education*. Vol. XXIX No 2, pp 69-102.

፩. በዚህ ክፍል በተኋ ቅጥር ይ/1 የቀረበው እንቀጽ በወሰነት ተገበወነን ሆኖ እስያዘዣ:: እናንተ ተገበወነን ሆኖ እንቀጽ በተገበወ ቤት ተጠቀማቸው ለመምህራቸው እቅርቦ::

ii. በጥናታዊ የክርክር ሲጋድ ቁጥሮች ነገር ምርመራ የሚከሂዣበትን ርዕስ መምረጥ ነው፡፡ የምንመረጠዥም ስዕስ ከአቅማችን ጋር የተገኘበው መሆኑ አለበት፡፡

በዚህ መርሆ መሠረት ከሚከተሉት አጠቃላይ ሰነዶች መርጫዎች ሁሉት ሁሉት ተናት ልማትና የጥናታዊ የሚከሂዣበት የምርመራ ሰነዶች አዘጋጅና ለመምህራችሁ አሳይ፡፡ በሚሰጣችሁም አስተያየት መሠረት አስተካክለዋል፡፡

አጠቃላይ ሰነዶች ነው፡-

- ወጥት-ነት-ና አቶ አይ ስለ አድራሻ
- የተማረመች የጥናት ገዢ ምርመራ
- የሰትና የወንድ ቅማረመች የከፍል ወሰኑ ተሳትፎ

iii. በጥናት ሥራ ሂደት ከርሱ መረጃው ቅጥሎ የሚመጣው ተግባር በርሱ ከፈይ ከዚህ ቁጥሮች የተሸረ ሥራዎችን ከመዘገበዎች፡ ከመዘገበዎች፡ ከዚህዎች ወዘተ በመፈጸምና በማንበብ በቀጥታ ከርሱ ጋር ተከማቻነት ያገኘውን ሁኔታ በፊግብር መሰብሰቦና ማድረግና ነው፡፡ በመሆኑም ከገዢ በመረጋገጫዎችና ከመምህራችሁ ጋር በተከማቻነቱበት ሰነዶች ነው የተደረገ ተናቶችን ከበተመዘገበዎት ፈልጋችና ዕውቀቶች ለማድ ያገኘውን ለምት ጥምቀችሁ ለጥናታዊ የሚሆነ ተከማቻነት የክርክር አዘጋጅና ለመምህራችሁም አቅርቡ፡፡

iv. ተናቶን ለማከሂድ የሚከተሉትን ቁጥሮች ተከተሉና እኩ የተሰጠው የምርመራ መጽሐፍና በማንበብ ወይም ምዕቀቶች ያገኘውን መምህራን በመጠየቅ በቁጥሮች ተከተሉ ነደሩችሁ ለመምህራችሁ አቅርቡ፡፡ በሚሰጣችሁ አስተያየት መሠረት አስተካክለዋል ከዘሩችሁ በንገዢ ለማቅረቢ በሚሰጠ አስተያየት መሠረት አስተካክለኝ ይሆ፡፡

- ፩. በጥናት ማኅበ አዘገጃጀት ሂደት የመረዳት መሰብሰቢያ መሠራም በርካታ
ናትው:: እነዚህ መሠራም ማን ማን አንድሆነ ከሚጠቀር መቆስፍት
በማንበሳ ማስተዋዱ ከምባኝሁ በታሳ: ለእናንተ ጥርጉር ይማስማማችሁ
የትኝ አንድሆነ በመሰን ለመሞላቸው አቅርቦ፣ በማስጣቸው ማከር
መሬኞች ከእስተካከለቸው በታሳ መሠራም ተንተቁ አዘገጃጀት::
- ፪. በመረዳቱ የመረዳት መሰብሰቢያ መሠራም ተገቢውን መረዳ ስብሰብ:
መረዳምቻቻነው በተገቢው መንገድ አድራሻና ለመሞላቸው አገል:
የማስጣቸን አስተያየቶች ተቀባዩቸው እስተካከለ::
- ፫. ከዚህ ደረጃ በደረሰ የሠራተኞችውን (ከፍለ መረጃ እስከመረዳ መሰብሰቢ
ደረሰ ዘስተኛ) ሆኖም አንድ ላይ በሥርዓት አድራሻና አንድ ወጥ ፖርታዊ
ሻአራ አዘገጃ፣ ለዝግታው መነሻ ይህንናው አንድ፣ በምስራቅ መጠረኞ
ከማጠቃቅዎች በረት አንድ ፍጤና ተናት ቀርቦችን፣ ፍጤና ተናቱ
ከዋጠዎች በስተቀር ለሰነድ የተናት እነዚህ ይሟል፡፡ በዚህ ፍጤና መሬኞች
ጥናታቻን አዘገጃቸው በታሳ ለመሞላቸው አቅርቦ::
- ፬. ከሚከተሉት የማስጠሚያ (የእስተዳከለ) አጠቃቀምች ማን ነረፈለቸሁ?
የተረፈቸሁትን የሩና በከፍል ወሰን ከጽሕፍቻቻና ከመሞላቸው ጋር
ተወደበለ:: በመጨረሻው ከአንድ ማጠቃለም ላይ ደረሰና በማስተዋዱቸ
የዘ፡፡

ማስረጃ (እስተዳደሪያ)

መርሃት እጥበቃ በጽሑፍ ቅንቃ ወሰኑ ከፍተኛ ይርባ እንዲለዋው ባለቤት የከፍል ደረጃዎች መማራቻቸውን ታስታውሳለዋቸው:: የሆኑ ደግሞ ማለበሚያን (አስተዳደሪያ) ትምራለዋቸው:: ማለበሚያ (አስተዳደሪያ) በእኔና ጥናታዊ ሥራ ወሰኑ በእኔና ጉዳይ ለይ ከጥናቱ ገልጋ ወጪ ተጨማሪ ማብራሪያ የሚያስፈልግ ሲሆን:: የበለጠ ማብራሪያ ለሚፈልግ እንዲበት የት ሂደት መመልከት እንዲለበት ለመጠቀም ሲሆለን:: የተቆሰን መገኘ በታ ለማመልከት ሲሆለን:: እያወሰን ወይም እንግዳ ቅለትን በበለጠ ነገር ማስተዋወቁ ተገቢ ሲሆን:: ወዘተ ከገር ማስተዋወቁ ወር የምናመቅበበት የነጥብ ብይነት ነው:: እተገባበሩም በዋናው የጥናት አካል ወሰኑ በተፈላጊው በታ ለይ የሚለበሚያ ምልከት (*) ወይም የሚጠቀሙው ነገር ተከታታይነት ያለው ከሆነ ደግሞ ቁጥርችን ^{1, 2} እንጂቀማለን:: እነዚህ ምልከቶች ግን:: በገር ማስተዋወቁዎም ለይ በተመሳሳይ እንደሚጠቀሙ ለብ ማለት የሰራዳቸል:: የሚከተሉው ለማለበሚያ ምልከ ይሆን ዘንድ የቀረበ ነው::

የንብረት ማማሪ ቅኑት-በአዲስ አበባ ደረጃ ገበያ*

“---እብዕጀዕች አስተያየቶች መካከል በቁጥር ስራውን ነሰጣቸው እስተካከለሁ፣ የምታዊ ምድቦ፣ ካሳል የሚገኘው ማጠቃለያ የቁጥር ማለት ያስከናል፡፡ አስተያየቶችም የሚቀርቡት ልዩ ልዩ ለምድ፣ እውቀትና መሬታ ካላቸው ባለቤት መይም እንዲጠናን በሚታሰበ አካላቸት የሚገኘ ነው፡፡¹ በተለይ...”

(The Ethiopian Journal of Education No 2 December 2009. p 69 ከሚለው
የተመዘገበ፡፡)

————— (ይህ ማለሙያዎች በተመዘገበ የዚህ ዓይነ ይቀመጥል)

* በኢትዮጵያ ቅኑቃዋሚ ሥነ ዓይነዎች ከፍል ትምህርት መምህር

¹ ደረጃ ይሰራ አስፈላጊ ስሜን ወጪው ባለቤት 21 ቀን በ54ኛ ዓመት ቀ. 220ኛ እትመ. ይለት ሰንበት በግጽ 2 መጽሐፍ ያልያዎ ትመልክ በሚል ርዕስ የወቅቱን የተራሱ አስታማ ይርሱት ተሳፋዎችን አንጻር ነበር፡

የሚከታተሉት አውሳድና የህሳን መዋና መንገዶች

ቀጥተኞች ተቅስ፡ ባለቤት ጥናታዊ በጥናታዊ ዘመኑ ነገሮች ወሰኑ ተግባራዊ የሚደረገት ወካም የህሳን መዋና መንገዶች የቃቁሙ:: እነዚህ ሁኔታ መዋና መንገዶች የየራሳቸው ባክርቻት ስላጊቸው በአጠቃቀም ሲጋድ የተለያዩ መንገዶችን ይከተላለ:: በመሆኑም ለእጠቃቀም ይረዳን ወንድ እነዚህን የህሳን መዋና መንገዶች አጠር አጠር ባለ ሁኔታ ቅጽለው እንመለከታለን::

1. ቅጽለው ቅጽለ

ቀጥተኞች ቅጽለ የሚጠበኝ በማግኘት መቅለን የየንውስድው ወይም የየንዋስው የልላ ስው ሁኔታ ወይም አገልግሎት ነው:: ቅጥተኞች ቅጽለ በየጊዜም ዘመኑ ወሰኑ ተግባሩት እኩረን ቅል በቁል ይሰጣል እንዲ በራሳ አባባል ተገልጻና ተስፋፍና አይቀርብም:: በራሳ አባባል ከተገለጹ ቅጥተኞች ቅጽለ መሆኑ ይቀርብልና ጥንቃቄ ይፈልጋል:: ቅጥተኞች ቅጽለ በቀጥታ የተውስድ ሁኔታ እንደመሆኑ መጠን:: በጥናታዊ ሥራው ወሰኑ ለሰኑር እንደርሱማኑው አቀማመጥ የተለያየ ነው:: አጭር ቅጽለ ለሆኑ በትኩምርታ ቅጽለ ተለይቶ ይቀማማል፤ ለዘም ቅጽለ ለሆኑ ይግሞ ከግራና ካቀኂ ገባ ተብሎ ይዘሩል:: በዚህ ሆነ ተሳታፊ የጥናታዊ ቅጽለን አስፈላጊ አይደለም::

የቀጥተኞች ቅጽለ መሳሪያ:

ትኩምርታ ተከር ገባዎች ወይም ወይይቶች የሚከናወነብቸው መደረሰኝ ለዘመኑ:: በቀጥታው ሆነ በተዘዋዋሪ የንግዴ ነገር ከተለሰ እትዮጵያውያን የንግዴ በሀላትና አልፍጠረም የሚል ማጠቃለያ ለሰኑ መሰማት ለማድ ሆኖ ይረዳል:: ለምሳሌ ያህል አይልኔሁ፣ “የልኩና ዕውቅ በሆኑ አያሳ ምክንያቶች የኢትዮጵያ ለነገሩት ለረዳም ሆነ ቅጽለው ይረዳል:: ለዘመኑ በማይሆነት መጠሪያ ወሰኑ ተስፋፍና የቆየ ነው:: በዚህ መሻረት የንግዴ ባክር አልፍጠረም” (ከፋልናሁ 1985፣ ወጽ 2) ለል ይገልጻል::

2. ገብረአባ

በኢንደር ተናት ወሰኑ ለተናቱ አስፈላጊ የሆነ መረጃዎችን በመውሰድ በግለጫለዋ ማስፈልጊ የተለመዶ አሁራር ነው:: በዚህ ሂደት ወሰኑ በጊዜው የደረሰዎችን ሁሳዎ ስይለቅ በራሳ ቁጥቶ በራሳ ለልት የማቅረብ መብት አለው:: ገብረአባ ከምናጭ የተወሰኝዎችን ሁሳዎ በለላ መንገድ እንደገኘ የመኖር የሀል ነው:: በግለጫለዋ ሁሳዎን ማስፈልጊ ይችል በንድ ከዚህ በሚከተሉት ነጥቦች ላይ ማተከር አስፈላጊ ነው::

ሀ. እንደ ተመራማሪ ወይም አጥኔ በግለጫለዋ ለደመልካም የሚፈልገውን የለለ ተመራማሪ አሳዎ በሚጻባ መረጃዎችና የዳክኬውንም ቃለማና ፍልትና በትክክል መጨመር ይኖርበታል:: ለዚህም ይረዳ በንድ ተከራዩት በተመለከት ሁኔታ ጥናቱን በቅድማቸ ማንበብ ተገብ ነው::

ለ. እንደን ቅል በሌላ ቅል ተከተል ማቅረብ ወይም የቁለትን ቁልም ተከተል ማለዋወጥ በቋዎችን ገልጋለዋ ለመን አይችልም:: በመሆነም በአገልግሎት ላይ ቁጥቶችን ገልፅ ለሌታችን ገልፅ መታየት አለበት:: ማለትም አሳዎ እንዲ ቁጥቶውና የአገልግሎት መንገዶችን የረዳችን መሆኑ አለበት ማለት ነው:: ለዚህም በተደረጋጋሚ መለማመዶ ወይም መከራ ማድረግ በጣም ይጠቀማል::

ሐ. እንደ ሁሳዎ በግለጫለዋ ለሰናዊ የአሳዎ ባለቤት ሰምና የአከተማት ዘመኑ እንዲሰፈላጊነቱም አሳዎ የተወሰኝበት ገጽ ወይም የተወሰኝበት ገጽ በቅንና ወሰኑ መጠቀም ይኖርበታል::

ወሰነድ ከባየ ይሞግ (1987: 1) የኢትዮጵያ ለዋናው የተወሰድ:
 “ቀዢናቀዢ ሁሉት የተደያዘው ቅና ቅና ተግባራት አለት:: እንደኛው፡፡ ሁሳዎን ማስተላለፍ ለመን:: ሁለተኛውና የዚህ ነዕስ የሆነው ይግሞ ማንነትን ማመልከት ወይም ማሰወቅ ነው::”

የግልሰው ሁሳዎ በግለጫለዋ ለሰናዊ እንዲማከተለው ለመን ይችላል::

በዚህ ደንብ (1987) የኢትዮጵያ ስምሰው በተሰኞው መጽሐፎች እንደገለ ጥወቃው የቁጥር የቁጥር አገልግሎቶች በሁሉት ተከናወው ለታደ ይቻላለ:: እንደሆነው አገልግሎቱ መልዕክት ከእናዳ ስው ወደፊላ ስው ማስተላለፈነቱ ነው:: ሁሉተኛው ደንብ:: ከመጀመሪያው አገልግሎት የሚመለቀው የማንኛው መጠለሙኑቱ ማለትም ስለአንድ ስው ወደም ስለአንድ ማንበረሰብ ማንኛው ፍንቃው መስጠት የመጀል ጉዳይ ነው:: እነዚህ ሁሉት አገልግሎቶች ጥንቃቄ ተነጋጌለው የሚታረ እያደለም::

3. ቅዱቃቅዬ

ቦዢርምር ለሂሳብ ወሰኑ ከተለያየ ምንጭው ሁኔታ ለመዋቢ ወደም ለማስቀበለበት እናም መንገድ ቅዱቃቅዬ ነው:: ቅዱቃቅዬ የእናዳን ዓላማ ፍራ ሁኔታ በራሱትን አገልግሎት አሳተሩን የምናቀርበበት መንገድ ነው:: ከዚህ ቅዱቃቅ ሲል እንደተመለከተነው ገንዘብ የለለቸን ሁኔታ በራሱ ቅዱቃቅ አገልግሎት የምናቀርበበት መንገድ እንዲሆነ ተረድተናል:: ቅዱቃቅዬ ጥንቃቄ የጽሁፍ መለያ ሁኔታ በሌላ ቅዱቃቅ አገልግሎት የምናቀርበበት ብቻ እያደለም:: ቅዱቃቅዬ የጽሁፍ ፍራ ሁኔታ አሳተሩን በራሱትን ቅዱቃቅ አገልግሎት የምናቀርበበት መንገድ ነው:: ምንም እናኩ አሳተሩን በራሱትን ቅዱቃቅ በንግድም በቅንናዋ ማስታወሻ ወሰኑ የሚሰራበትን ነጥበት ጥንቃቄ መዘንጋት እያደርጋንም:: እናዳን ዓላማ ምንቅ የተዋጥ ቅዱቃቅዬ ለመቆና:: ከዚህ የሚከተለትን ክጣምት ወሰኑ ማስተባበት አስፈላጊ ነው::

4. በጥንቃቄ ማንበብ

ጥንቃቄ የተዋጠበት ጥበብ:: ለጥሩ ቅዱቃቅዬ መሠረት ነው:: በመሆኑም የእናዳን ምርምር ወደም ጥናት የኩ የኩ ሁኔታ በትክክል ለመጨበጥ እንዲቻል ደንብ ማንበብ ያስፈልጋል:: እንዲ ቅልም ለደረግጥም:: በመዘገበ ቅልት እየታገቡ ማንበብ የጥንቃቄው እናድ ገዢ ከመሆኑም በተጨማሪ:: የጥናቱ የኩ ሁኔታ በትክክል ለመጨበጥ አስፈላጊ ነገር ነው::

ለ. በምልከት መጠቀም

ጥናታዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ማስተወሻ ከመው-ሰድ ጽን ለገንዘ ፍቃ ፍቃ ሁሳቦች እየለየ አስፈላጊ በሆነበት በታ ካለበት በርሃስ ማስመር ወይም በለላ አማራጭ እያመለከት ማለኝ (ይህ የሚደረገው ድሁፍ የራሳቸውን ነበረት የሆነ አንድሆነ ነው እንዲ የጋራ መጠቀማቸውን ከሆነ ጥንቃቄ በርሃስ ያስመርባውን መልቻ አድርጋን ማጥፋት፤ አለበለዎችም ደግሞ ሌላ አማራጭ መጠቀም ይገባናል) ፍቃ ሁሳቦች ለመጨበጥና ተደግም በምልከት ቤት የት የት አካባቢ ላይ በይበልጥ ማተከር አንድማግኘ ለመጠቀም ይረዳል፡፡

ሙ. ወና ሁሳቦች ለይቶ በራሳ አገልግሎት ማስፈርድ

በጥንቃቄ አንበበን ፍቃ ፍቃ ሁሳቦች ከለየን በረት፤ ተከታታ ተግባር የጥናታዊ ዴሞክራጭ ማብከላዊ ወይም ወና ሁሳብ በራሳቸውን አገልግሎት ማስፈርድ ይሆናል፡፡

(ከቀድሞው የ12ኛ ከፍድ መማረም መጽሐና በመጠኑ ተሽሻነት የተወሰኝ)

ኋዕስ ጥናት**በእኔ አስተዳደግ ወሰኑ አበታዊ ተኩስና ያለው ማና፤
የእኔም መጥቻቸው አይታ****1. የራሳ (መግበራ)**

በሌላ አስተዳደግ ወሰኑ አበታዊ ተኩስና ያለውን ማና መመርመር የተቋሙዎ በቅርቡ አይደለም፡፡ ይህንን በማመለከት ከ1950ዚ ድምር እነበለበ (1952)፤ ከ.ንጂል.ሽ (1954)፤ በመቀበልም በ1960ዚ በ1970ዚ እነናሽ (1965)፤ ከ-፲፬ ዓ.ክ (1976)፤ ተደርጋዎን (1996) የመሳሳይት የሚሆናን በስራት ያተከራበትና አሁን ይረዳዋል

የተመራማሪውንን ዓይን እየሰበ የሚገኘ፣ ሲሆ የተናት መሰከ ነው፡፡ በ1950ዚ የተደረገት ምርጫው አብቃች እንዲሁለተኛ ወላጂች የሚታደሩ ለልደቻቸውም ላቀ የለ ሰሜት ያለቸው መሆኑን ለያዘሩ፡ የ1960ዚና የ1970ዚ ጥናቶች ድግሞ የባትነት ማና ክልፈው ለውጥ እያሳይ መምጣቱን ገልዥዋል፡፡ በዚህ ለገድ እንዳንድ አብቃች፣ ለቦተሰበ ገበ ከማስተገኘውም አልፈው፣ በበት ወሰጥ ለሥራው መሰተኞ መጀመራቸውን እነዚህ ጥናቶች እመልከተዋል፡፡ ይህ ለውጥ በ1980ዚና በ1990ዚ ከፍተኛ ደረጃ በመጽሑፍ፣ ይህንን ለውጥ መካከል አድርጋው የቦተሰበ ገዳይ ተመራማሪውን፣ “አዲስ ዓይነት የአባትነት ባህል” እየተፈጻሚ መምጣቱን ይገልፉል፡፡ እነዚህ መካከል ፍረሰ ታንበርግ (1988)፣ ገርሰ (1988)፣ ንስከ (1983)፣ የመሳሰሉት ይጠቀሰሉ፡፡ እነዚህ ምሆኑን ይህንን አዲስ ዓይነት የአባትነት ባህል ለገልዥት፣ “አብቃች ለልደቻቸውን የመንከባከበና ለማቻቸውንም ለከ እንደናቶች ከልደቻቸው ወር በበቃት ማቆራችት የቃመኅበት ነው” ይላቸል፡፡ በፍረሰ ታንበርግ (1993) አባባል “የዘረ አብቃች የመከና ኮሚ የመቀየርን ይህል የሽንት ሙራቅዎም መቀየር የሚችሉ ለሰጠናቸው፡፡”

ሁኔታ ጥን ከ1950ዚ ይምር እስከሁኔታ ደረሰ የተደረገትና እነዚህን ምርጫው ሲኖሩን፣ ለበት መሠረታዊ ቅጋዊ እናይባቸዋሉን፡፡ በመጀመራው፣ ሁሉም ምርጫው ታካሬት ይደረገት የአባትነት ብቻ በደረሰናቸው ወንጀች ለይ በቋ ነው፡፡ መሠረታዊው ቤትዎችውም አባትነት የሚቃምረው፣ ባለቤት ወላጂ አባት ለሆነ ባቋ እንዲሆነ አድርጊ ከመጋመት የመከና ይመስላል፡፡ አባትነት ጥን የሚቃምረው ወላጂ ከመሆኑ ላይም ዓመታት በፈት ነው፡፡ እንዲያውጥም ጥና ከልደቻች ባይወችን ይምር በጨዋታ ሂደት የአባትነትና ማና እንጂወታለን፡፡ ወላጂ ከመሆናችን በፈት ወደአባትነት የሚቃስበባንን ከሆነው፤ ለምድች፣ ፍለትቶችና ባህሪያት እንማራለን፡፡ በተለይ የጥርጋዎን በመናቸኑ የወንድነትና ባህሪያ ሲበኩ የጥናመርትበት ወቂት እንዲመሆኑ መጠን፤ የአባትነትናም ሲበኩ በስራት እናቅብረለን፤ ታዲያ

በዚህ የአባትነት መቃመራያ ወቅት፣ “በለ ተስፋ አባቶች” ማለትም ለአከላ
መጠን የደረሰት ክረምበታ ለይ በማሳደግ ለገድ “የአባትነትን ማኝን
እንደሸት ይመለከተታል?” ለማለው ጥያቄ አስከላሁን ከተደረገት ቅርጋሚያች ፈጻሚው ፍንም ማግኘት አልተቻለም::

ሁለተኛም ያለፈት ቅርጋሚያች ቁጥር፣ ሁሉም የተደረገት በአዲት አገርች
በማግኘት አባቶች ላይ በቋ ከመሆኑ ይመነጣል:: በማዳግ ላይ በማግኘት
አገርች የማግኘት አባቶች ባህሪው ሙን እንደሆነ አይታውቃም:: የሁለቱ
አገርች አባቶች በሁለት አይነት የተለያየ ባህለው ወሰጥ የማግኘት
በመሆናቸውና የአባትነት ባህለዋውም ለክ እንደየባህለቸው የሚለያይ
በመሆኑ፣ ክደግት አገርች ለምድ ተነስተና በማዳግ ላይ በማግኘት አገርች
ስለማግኘት አባቶች አስተያየት መሰጠቱ የተደረሰበትን መደምናማይ
ስህተት ይደርግዋል:: የአዲት አገርች ባህል “እኔነት” የተጠሰረውበት
ስምን፣ በማዳግ ላይ የማግኘት የአፍርካና የእስታ አገርች ባህል ድግሞ¹
“እኔነት” በስራት የማታደበበት ነው:: እኔነት መተባበሪ፣ መቆጋገቢ፣
መረዳዳት፣ አብር መኖር፣ የማያጠቃልል ሲሆነ፣ የአባትነት ማኝም
በዚህናው ባህል ሲታይ፣ “እኔነት” ከበባበት ክደግት አገርች ባህል የተለያ
ለሆን ይችላል:: “እንደሸት ይለየል?” ለማለው ጥያቄ ጥን፣ አሁንም
ቀድሞ ካለት ቅርጋሚያች የምናገኘው ፈጻሚው::

ሁለተኛውና ወንጀው ቁጥር፣ “የአባትነትን ተሳተሪ” ከመተርከምና
ከመረዳት ወር ተያይዞ የመነጨው ይመስላል:: ክለፈት ቅርጋሚያች
የምንጂዜው，“የአባትነት ተሳተሪ” እንደ ገዢ በቋ ያለው መሆኑን
ነው:: ለተጨማሪ ነው የጥንቃቃ ቅርጋሚያች፣ አባቶችን “በልቻ አስተዳደግ
ፈገድ ተሳተሪ” የማያደርግ፣ በርቀት የማግኘት” በለው ለከንተ፣ የእሁዳቸ
ደግሞ “የለም አባቶች ተለው-ጠዋል፤ ለክ እንደእናቶች በቅርቡት
ልቻቸውን መዝከባከብ ይጠረዋል” በለው ለያወደሰ የማታደበት:: ለየነፋ
መከነናና ማውድስ ካልሆነ በስተቀር ሁሉም ይዘታቸው እንደ ነው::
ሁሉም የሚለት፣ መዝከባከብ ማለት በአካል ለልቻቸ ቅርጉ ሆኖ
ፍላሳታቸውን ማማሳት:: ቁጥራቸውን ማድመጥና እርዳታ ማድረግ

ነው:: ይህ ምናልበት አግባብነት ያለው እንከበከበ ነው ለባል ይችላል:: ጥን አባቶች የተለያ የመንከበበበ ታርጉም በኋይረቻውን? ወይም ደንገሞ አካባቢትን መንከበበበ ካዬ በተለያ መንገድ ለጠለዸ ይገባዋል በለው የሚያያዥ በሆነ? እንዲያውጥ በአካል ካልቻቻቻው ወር በቅርቡት መገኘት ህባኖትን “እንደ” ነገር ማሳተማር ለለምኑ፣ ካልቻቻቻ ላቀ በለው ለቻቻ ሁኔታ መቻቻል፣ “ጥንካራን” “በራሰ መተማማጭን”፣ ወዘተ እንዲያውቀ መርቻት፣ “ዳይንከበበ መንከበበበ” እኩልያን በለው በያምነትና? ለምሳሌ በእንደ ወቀት እንደ አበት “ለምንድን ነው ለቻቻ አቅራቢ ሲትሰመው የሚተቻቻው” ተብሎ ለቀረበበት ተያቄ ለመፈሰ፣ “ልጅ እንዲለምና አልፈልግም፣ ለያጣኝ እንዲለቀቀበኝ ለለማልፈልግ” በማለት የእስ አበት በጥሩ ገዢ እስ ምን የህል ተብሎ የመቀረጥ ለማት ተሰምቶት እንዲነበር ተናግራል::

በተጨማሪም እንዲንደ ምርምርች (ከተ 1996፣ ፌርዴርድስ 1989) መንከበበበ የግድ አካላዊ ተሳትራን እንዲማይረፈልግ፣ አካላዊ ተሳትራና ደንገሞ የግድ ለመንከበበበ በቻ ስይምኑ፣ ለለሳ ዓለማግኝ ለመፈሰ እንደሚቻቻል ያስፈልጋል:: ለለመቻቻ ደንገሞ (አዲ ከተትኩ 1993፣ የዚ እና ማረከ 1986) ምንም እንደን አባቶች እንደእናቶች በተሰበው ወሰጥ በአካል ተገኘቻው ለቻቻን ባይንከበበውም፣ በሁሳኖ በስማት ካበት የሚይለው መሆናቸውን በመገኘበበ፣ አባቶች የፈሳቻው የሆነ የመንከበበበው አይ አለቻውና የእነሳን ሂሳብ ካለናቶች የመንከበበበው አይ ወር በማንኛዥር፣ “ተንከበበ ዓቃው” ወይም “እኩልያው” በለን መፈረጃ “ኩያል ወዲያ ቅዱምባዋው” ወይም “ነው ይለለ::

እንገዲህ ከፍ ለል የተመቀሰትን እጥበቻ መነሻ በማድረግ ነው፣ ለአባትነት አየተዘጋጀ ያለትንና በማድግ ለይ ባለ አገር ሂሳብ ወሰጥ የሚገኘት የእትያኝና ወጣቶች “አባትነት ምንድን ነው ይለለ? አባትነትን እንደሸት ይገልጻቻል? የሚለትን ጉዳዮች ለማጥናት የተነሳለው:::

2. የጥናቱ አገማ

ይህ ፍናት የሚከተሉትን መሆኑ ጥያቄዎች በማንኛት የኢትዮጵያን
ውጭቶች የአባትነት ባንበስ ይመረምሶል::

1ኛ. “የአባቶችን የልደቅ አሰጣጥኝ ተሳትራው” በተመለከተ የኢትዮጵያ
ውጭቶች ባንበስ ቁጥጥር አንቀበብበ የሚደረግን ማረጋገጫ በቋ
ይሰዳል? ወይስ ቁጥጥር ያልሆነ አንቀበብበ መኖሩንም
ይጠቀማል?

2ኛ. የኢትዮጵያ ውጭቶች፡ ያባቶችንበት ቁጥጥር ተሳትራው እንዲሁ
የየታል? ለቋጥን ለመዝከበበ በቋ ነው ይለል? ወይስ
ቁጥጥር ተሳትኩቶችው ለቋጥን ከመዝከበበ በሽንጻ ለውጭናነት
ተማሪ ማስፈልጊዎች ለመንም ይቻላል ይለል?

3ኛ. በተሳትራው ወቂት የአባቶችን ማረጋገጫ እንዲሁ ይመለከቱታል?
አባቶች ከእድራጊነት ይልቅ ለቋጥ ይጠቀማል እንዲያደርግ የዚ
የመንግባት ማረጋገጫ ነው የሚጠቀሙት ይለል?

በአጠቃላይ የዘመኑ ፍናት አገማ፡ አባትነት በኢትዮጵያ የዚ ይመለሳል?
በተለይ የኢትዮጵያ ውጭቶች በዘመኑ ለገድ ይላቸው ባንበስ የዚናን ነው?
በሚለት ጉዳዮች በራይ መረጃ አሰጣበበ በመሸጥኩ ላይ የተመሠረተ
ነው::

3. የጥናቱ አድራሻ

3.1. ፍመኑ

554 የአገበ ነገሮስ (እድሜያቶችው ከ14 እስከ 19 የሆነና ዕድሜያቶችው
በአማካይ 16 የሆነ) ተማሪዎች (ከ9ኛ እስከ 12ኛ ያሉ) በአዲስ አበባ
ከሚገኘ ሲሆት ከፍተኛ ሁሉተኛ ወረጃ ትጥሃት በቅርቡ በነስቤት ፍመኑ
ከመራረጥ አድራሻ ተመርጓዹ በፍመኑነት ተወስኙዋል:: ከነዚህ ውስጥ
55% የህል ወንድቶ ለሆነ፣ የተቀኑት 45% የህል ደንጋጌ ለቋጥ
ናቶች::

3.2 የመረጃ ማሳሰብበያ መሰራቶ

መረጃ ለማሳሰብበያ የጽሑፍና መጠየቂ ተግባራዊ የተደረገ ሲሆን፣ መጠየቂዎም አሸት ክፍልም እንዲኖሩት ተደርጋል፡፡ ክፍል እንደ፣ የልጅ እንከበከበ ተግባራትን ይዘረዘሩል፡፡ ክፍል ሁለት ድጋፍ ለቻን ሪፖርት የሚሰጠው ተግባራትን ይዘረዘሩል፡፡ ክፍል ሁለት፣ ለቻን ስለወንድ የታ የሚሰጠማርን እንቅስቃሴዎች ይዘረዘሩል፡፡ ክፍል አሸት ድጋፍ ለነገር ልማት ለማሳሰብበያ ለማሳሰብበያ እንቅስቃሴዎችና እርምጃዎች ይዘረዘሩል፡፡ በእያንዳንዱ ክፍል ወሰጥ አምስት አምስት ተግባራት ለዘረዘሩኝ፡ በእጠቀሰ የአባትን ተሳትሪ ያመለከታል የተባለ 20 ተግባራት ተዘረዘሩው ቅርጫዋል፡፡ መለያችም እያንዳንዱን ተግባር ካለበት በቻላ፣

1ኛ. አባቶች ጥን የህል ተግባራን (ልጃቸው መንከበከበን) ሲሰጥው የከናወናለ? ለሚለት ከ1 አስከ 5 በሚፈርሱ ነጥቦች ወጪ ይሰጣል፡፡ (1 ቤትታዊ ስራ ሲያመለከት፡ 5 ክፍታዊ ድጋፍ ይመለከታል፡)

2ኛ. አባቶች ጥን የህል ሲሰጥ ሲሰጥው ተግባራን (ልጃቸው መንከበከበን) ከማከናወን ይልቀ እናቶች እንዲያከናወነ ያደርጋለ? ለሚለት ቤት እንዲሁ ከ1 አስከ 5 ወጪ ይሰጣል፡፡ (1 ቤትታዊ ስራ ሲያመለከት፡ 5 ክፍታዊ ድጋፍ ይመለከታል፡)

በዚህ መልካ የተገኘው ምሳሽ ተሰጣለበት እያተመናቀል እንዲታነተን ተደርጋል፡፡

3. የጥናቱ ብቻት

ከና ለሌ ተግባራዊ በተደረገት የመረጃ ማሳሰብበያ መሰራቶዎች አማካይነት መረጃዎች ተሰጣለበው ለተነተነታው የሚከተለው ወጪት ተገኘቷል፡፡ በዚህ መልዕት አንፃር የሆነትንን የዚህን ጥናት ብቻት በቻ ከዚህ በቻቸው እንመለከት፡፡

1ኛ. በኋማርኛ የተወስኑት የኢትዮጵያ ወጪች የሰጠት ፖስላክ እንደሚያሳየው የአባትነት ተሳትራ::

- ቁጥጥር 10ኛ ስራውን ተዘዋዋሱ መልካም አለው፤ ማለትም፤ ለደቻን እንደከናቶች በቀጥታ መንከባከብ ስራውን፤ በተዘዋዋሱ ላቀ በለም የመንከባከብ ሆኖታ እንደሚያሳየው መረጃዎች ያመለከታል::
- በአድራሻነት በቻ ስራውን፤ ለደቻም ይርጋቶችን እንዲያከናወነ ከሚሰኞልም አይደለም ለታይ ይቻላል:: ይህም ለልደቻ የሚፈልጉትን በቀጥታ በማድረግ ላይ የሚመስረት ስራውን፤ ለደቻ ይርጋቶችን በራሳቸው ማከናወን ይቻል ዘንድ አቅም በመገኘበት ላይ የሚያነጣጥር ነው::
- ለመንከባከብ በቻ ስራውን፤ ለውንድነት ቃላትን ማስፈልጊሚያ የሚውል ነው:: በዘመኑ መሠረት መረጃዎች ባለቤት ለውንድ ከሚሰጠው በታ የመነጨ፤ መቆጣጠር፤ ማዘዝኝና የመሰሰለትን የውንድነት ባህሪያት ለማስተማር ለውል እንደሚቻል ገልዥዋል::

2ኛ. ከለይ በተጠቀሱት የአባቶች ተሳትራዎች መከከል ከፍተኛ ጉንኑት አለ:: ከፍተኛ የሁነ ቁጥጥሩ ተሳትራ የሚያደርግ፤ ከፍተኛ የሁነ ተዘዋዋሱ ተሳትራዎች አሳቸው:: በአድራሻነት ማኅ የሚሰማሩ አባቶች፤ ለደቻ አድራሻዎች እንዲሆነም ያደርጋል፤ ለመንከባከብ የሚሰተኞት ለውንድነት ቃላትን ተግባርም ይሰተኞል::

3ኛ. የንግም እንዲን ከለይ በተጠቀሱት ሰነት ጉዳዮች ላይ ከፍተኛ ጉንኑት በጽርም፤ በመከከለቸው ከፍተኛ የሁነ ለደንትም ታይቻል:: ቁጥጥሩ ተሳትራ ማለት ተዘዋዋሱ ተሳትራ ማለት አይደለም፤ በአድራሻነት መሳተፍ ማለት ለደቻ እንዲያደርግ መርቆት ማለት አይደለም፤ ለደቻን ለመንከባከብ መሳተፍ ማለት ለውንድነት ቃላትን ለባል መሳተፍ ማለት አይደለም::

4. ማጠቃለያ

ከጥናቱ ጉኑት መረዳት የሚቻለው፤ እንደኢትዮጵያ በለና በማድረግ ላይ የሚገኘ አገርች ያሉ ወጪች ለአባትነት ያሳቸው አይታ በዘት ገዢ

የለው መሆኑን፣ ቁጥጥር ተሳትሪ ማጋረጋግጣ ማለት ለክ እናቶች እንደማንበብበት ፍይነት መንከባከብ በቻ ለይሆን፣ ለውጭነት ፍሰት ማስፈልጊዣ ለሆን የሚችል መሆኑንና (ለምሳሌ መቀጣጫ፣ ማዘዝ፣ የወንጀነት ባህሪን ማስተማር ወዘተ.) ቁጥጥር ተሳትሪ ያለማጋረጋግጣ ማለት ያለመንከባከብ ያለመሆኑን ነው፡፡ ይህ በተለይ እንከባከቡን አስመልካቸ ታልቅ ታርጉም አለው፡፡ በርቀት ሆኖ የልጋዣን ሁኔታ መከተተለ መንከባከብ ነው በለው አባቶች ለያምኑ የሚችሉ መሆኑን ይጠቀማል፡፡ የኩልባት በአካል ካልሸ ጋር የሚያታወቁ ባለበብ ለቋን አይዝካባበው በባልም፣ እኩ ማን የሚያውቀው ያለመንከባከቡን ለይሆን፣ ይልቀኝም የበለበ እየተንከባከብ መሆኑን ነው፡፡ በእርግጥ ይህን ዓይነት አመለካከት አባቶች ለቋናቸውን በመቅረብ ማስለቀ የሚያስፈልጋቸውን ቤኩ ማጥሩት ያለባቸውን ጉልበት ለለማጥሩት የፈጻሚ የበለማስተካት አይ እናርገን ለንዑስድው እንቃላለን፡፡ ወይም ወደልጋዣ መቆረብ “የረትነትን ለሆ” ማከናወን መሰለውም ለለማቸቸው፣ ከዚህ ለመስኩ ለይውቀት የፈጻሚ የመከላከያ አይ ለንሰውም እንቃላለን፡፡ የኩልባትም አባቶች የበለበ እንዳይቀርና ለተኛ ወደፊደባይ በወጪ ቁጥር እነሰው በተሸቸው ወደበት ወሰተ በልቀ የመግባትን የባህር ለውጥ እንዲያመጠ ያደረገው ይህ ዓይነት አስተሳሰቢ ለሆን ይችላል፡፡ ለማንኛውም ወንጀቸን መረዳት ካስፈልጉ አሁን ካለቸው አተያይ ጋር (የአቶ አተያይ የተሳሳተም ለሆን ይችላል) ለንፈቀቸው ይገባል፡፡ የለውጥ መሸመርያው ችግርን ማውቀ ነውና፡፡

(ወንጀው፡ በአቶ ታደራ፣ 1993፡ “በልጽ አስተካደጋግ አባታዊ ተሳትሪ፣ የአትዮጵያ ወጣቶች እያደንበት፣” ያልታተሙ ተጊዜዋ ስሁፍ ነው፡፡)

ከፍል ማስታወሻ:- ማድሙጥ

፩. በእኔትወያም ፈዴቶ ወይም ተሰጠዎን ከሚተገለፈ የምርምር ወጪት አገባቸው (አጠቃላይ በኋይነት፣ በጠና፣ በተማህበት ...) እንደን መርጫቸው አዳምጠና የተናተቸው ወጪታቸው በእኔቱ በማስታወሻው የሆኑ ከዘመኝ ለከፍል ጽዜታወሻው አንቀጽነትዎች::

፪. የምርምር አገባቸው መሠረት ለምርምርች መካሂድ ለቦዕስ የሁሉት ነገሮች ማንኛውን እንዲሆናል፡ ማርምጃች የተዘረዘሩበበት አጠቃላይ ይረዳቸዋል ማስታወሻ ከምርምርና አገልግሎት የሚመለከት ማንኛውን የሆኑን ሁኔታ ለማስታወሻው የሚከተሱ ይገኘሁን አስተያየት በእኔቱ ተናገሩ::

የምዕራፍ ማጠቃለያ

በዚህ ታክክለኛ ስልምርምር የቀረበበትሸትን ጥንብብ አንብቤትሸት የተረዳዋቸውትን ሁሳብ በቋልና በጽሑፍና ተልዕቶች፣ በጽሑፍና ተልዕቶው መሰጥ ለመሆኑ ነጥቦችን በተለይም ማለበሚያን (አስተርከሰን) በአግባቡ ተመዝግቷል፡፡ ከዘመም በጽሑፍና ከሚቀርብ ለራምቶው መሰጥ ያወጣቸውንና የግል አስተያትን መለያትን በተግባር አሳይቷቸውል፡፡ መግባብ ቅደትና ዓመታትና በመጠቀም የቁሳትን ፍቃይቶው መሰጠትና በፋይናተነገርም ወሰጥ መጠቀም ተሰጥቷል፡፡ በተለያዩ መገኘቱ በዘመም የተገለፈ ስይንስዎች ጥናቸውንና የምርምር ወጠቶችን አካምጣቸው ተረጋግጧውን በማስታወሻ ይሞላል፡፡

በዚህ ታክክለኛ ምርመራ ለመሥራት የሚረዳ የአመራር ቅድም ተከተሉትን፣ ለጥናታዊ ዘመና ለራምቶቸው ከመጽሐፍት፣ ከተለያየ ሰነጠረገቶችና ከቁል መጠይቀት የመረጃዎችን አሳይበብ፣ ከተለያየ የመረጃ ምንጻዣት ያገኘቸውንውን ሁሳቦች በግልጋጽና በቆምቁሳብ መግለጫ፣ የመረጃ ምንጻዣትን አጠቃቀቢ በመረጃት በጥናታዊ ለራምቶቸው ወሰጥ መጠቀምን በተግባር ተለማምዶችን፣ በደረጃዎች አንድ ወጥ ጥናታዊ ዘመና አዘጋጅታቸውል፡፡

የከለከ ጥቃቁዣ

1. ጥናታዊ ዘመና ከለለው ዘመና በምን ይለያል?
2. ጥናታዊ ዘመና ሲመራ ምን ምን ጥናቸው ከግምት ወሰጥ መግባት አለባቸው?
3. የጥናታዊ ዘመና ወጥ ወጥ ከፍለው ምን ምን የቸው?

የግንዘብ ማሚያዎች ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በምዕራፍ ስፍት ይቀረበውን ትምህርት ማን የህል እንደተረዳዋችሁ ይሞታማከሩበት ለንጂዬች ቁርቻል፡፡ በዚህ መሠረት በአያዝናቸው ማሚያዎች ነገባ ተሟል ለሰመራዎችሁ እርግጋኝ ካሆናቸው ዓ (v)፣ እርግጋኝ ካልሆናቸው ዓ(?)፣ መስለ ከስተረዳዋችሁ ይገም ዓ(X) ማስከት በማድረግ ለንጂዬችን አሟላ፡፡

ተ& ቁ.	ማሚያዎች ነገሮች	(v)	(?)	(X)
1	አንበሳ የተረዳዋሁን ሁሳን በቃልና በጀትና መገለጫ ቁጥሮች፡፡			
2	ሆርቃት ነገሮችን በተሰይም ማለበሚያን በአገባበ መመቀመው ቁጥሮች፡፡ በጀትና ከሚቀርቡ ሆራምና ወሰነ ውዴቅናና የገዢ እስተያየትና መሰረት እናሳሰሉ፡፡			
3	መዘገበ ቁጥሮችን በመመቀመው የቁጥሮችን ቅጥተና ቁጥ መሰጠት ቁጥሮች፡፡			
4	ነተሰያወ መገኘቱ በዘመን የሚተሰና ስምንሰሚ ግኝቶችና የመርመር ወጪዎች እናምጫዎች ፍደ ሆሳዎችን በሚሰጥው መሆኑ እናሳሰሉ፡፡			
5	የጥናታዊ የሂሳኔ ቁጥሮች ተከተሎችና ተረድች ጥናታዊ የሂሳኔ እዘዚጀለሁ፡፡			
6	ነመዳቂዱ፡፡ ከተሰያወ ለንጂዬች፡፡ ነቅስመመራቂች ወዘተ መረጃ መሰጠበት እናሳሰሉ፡፡			
7	ነተሰያወ የሙሉ ማንጂዱ የገኝናቸውን ሙሉምና በገልጋሎናና በጥምቃናብ መገለጫ እናሳሰሉ፡፡			
8	በእጣቃቄም ፍደናታዊ የሂሳኔ ማዘዚጀት ቁጥሮች፡፡			

፪. ከዚህ በገዢ በስንጂዬች ዓ (?) እና ዓ(X) ማስከት ይደረጋቸበቻቸን
ነገሮች በማግባር እስከተረዳዋችው ይፈጸም፡፡ ይመለፈናን ትምህርት ይጠብናቸሁ
ነስተ፡፡

የጥፊት ዓላማዎች፣ ተማሪዎች ከዚህ ትምህር በታለ::

- የሥነጣጥዎን ምንነት በቋልና በጽሕሩና ታስፈላቶችሁ::
- በግጥም ወሰተ ቁለት የሚኖራቸውን እማራዊዋም ሆነ ፍከራይዊ ፍቃድ ለይታቸው ታስፈላቶችሁ::
- በድምጽች መጥበቅና መለላት ምክንያት የሚፈጸመ የፍቃድ ለውጭችን ለይታቸው ታስፈላቶችሁ::
- ከመገኘት በተሟኗል ሌቦ ሌቦ የሥነጣጥና ለራዎችን አይምጣቸው የተረዳዋሁትን ቴንጋጌለዋለሁ::
- የሌሎ ሌቦ ባጥቃችን መልካከት በረዳቸው አገልግሎት በቋልና በጽሕሩና ታስፈላቶችሁ::
- የዘይቤዱዎችን ምንነት ታስፈራራዎችሁ::
- ከግጥም ወሰተ የዘይቤዱ ባይነቶችን ለይታቸው ታወጣለዋለሁ::
- የቅኑዎችን ምስጠር ሂሳብዎችሁ ታስፈላቶችሁ::
- አጭር ባጥም ቴክኖሎጂ::

ቍልው ንብረት ተያወቻች

1. የጥም ካለለውን የሥነድኩርፍ እና የበለጠ ስሜታትንን የማማላል አቅም የሚኖረው ለምን ይመስተዋል? በምክንያት የተደገኘ ማብራሪያ ስጋፍ ስጋፍ::
2. በተረከትና በእኔታ ግጥም ወሰተ ሂሳብ ሰማይ፣ ምድር፣ ክፍ የመሳሰሉ ለና ስው ያልሆነ ለቀቅና ግዴኑ ነገሮች እንዲሰው አና አውጥቶው ሲያውሩ ስተሰሙ ምን ስሜት ይፈጻጋዋል? ምን የሚባለው የዘመኑ ዓይነት ትና ይገኛዋል? ለዚህ ማስረጃ የሚሆነ ምሳሌ ወቻን አቅርቡ::
3. ቅጥሎ የቀረበውን ግጥም ሆኖ ስታኗበ ከገዢናና ለቀቅ ነገሮች ታማሪ ሁር የተያያዘ ምን ተሳቢ መማለሽሁ?
4. ከገጥሙ ሆኖ በመከናት ግጥሙ ለለምን ለናገር እንደፈለግ ግምት::

ዓለምና ገዢ

እኔም አቶ ቤቱ ከጥንት ገምሩ፣
ለፍጥሩት ታካቢ ሆኖ በመናሸ፣
እጅግ በረከሙው በረቀው መንገዶ፣
ጥክብ በፍጥነት ስልጣ እንደልማምኑ፣
መጀም አይቀርና አይቶ መመልከት፣
ትልቅ ማረጋገጫ ስው ከበት ተርጉ፣
ይመስል ነበረ ገብ ያለበት ቀና::
የጥርቃ አመራር የግብዬም መጽመቺ፣
የበታቸም በዛት በጥም የሚደንቃ፣
እንደዚህ ግብዬን መርቶ ያሳሙ::

ማን ይሁን? አልከና ካዚህ የሰራራ፤
 ደንቆኝ ስመለከት በጣም ተገርማች፤
 ስው አገኘሁና አልከት በል ወንድማች፤
 የዘመኑ የወጪ ግበ ባለቤቱ ማንው?
 የባት ያወቂ ሁሉት ያንድ ከበርቱ ነው፤
 ሁሉቱም ዘላለም አሉ ስይዝካ፤
 በሉ መለሰልኝ ከርቶ እየተመከቡ፡፡
 በዚ ታውልድ አልደው ለታውልድ ደርሰ፤
 ደግሞ በዚያወው መንገድ መጠሆኑ ተመልስ፡፡
 ከዚያ ክጥር ግበ ከዚያ ሁሉ በት፤
 ከቀመቱ ልዘመት ከነነ ስራት፤
 እንደ ደንጋጌ እንዲ መኖሩ የሚከት፤
 ያ የየሁት ሁሉ እንዳልነበር ሆኖ፤
 ከግብዙ በታ ላይ እየሁ ታልቅ መሰኞ፡፡
 የለመለመበት እንደ ታልቅ መፈጸም፤
 ተመለከትሁና ለሂሳ ስላ አልፈሙ፤
 እንደ ታልቅ ህና ለመ ተጠማቶ ጥሩ፤
 እንደ እረቱ አገኘሁ ከበጥቶ ማር ለያጠለ፡፡
 እንደዚህ ያለ ማር የበቀለበት፤
 ከመቶ ወዳህ ነው? በዚ መጥቅሁት፡፡
 እስጥ ቁጥር እንዳለ ቁጥ ባለው አይችኝ፤
 ዘላለም ለከበጥቶ ባጠስ የሚገኝ፤
 ከዚህ መሰኞ ነው ለሉ መለሰልኝ፡፡
 በዚ ታውልድ አልደው ለታውልድ ደርሰ፤
 ደግሞ በዚያወው መንገድ መጠሆኑ ተመልስ፡፡
 መሰኞውም ጥሩና መፈጸምኑ ቁርቶ፤
 ከመስከ በታ ላይ ከተማ ተመርቶ፤

የበኩ መብርከት የመንገድ ማማር፤
 የከተማው ቅዱት የግንባጥ አመራር፤
 የአዝቦ አበባ የጠቦች መድመች፤
 ታይቶ እማይጠንበት እና የማዳኑች፤
 የማረቻ ከተማ የጥበብ መግባብ፤
 መንተው የቆመ-ቢት በዋናና ደንብ፤
 ወ-ቢታን አድንቃ ስመለከታት፤
 እድሜው የጠና ስው አግኗቶ ደንብ፤
 መቶ ነው የተመራች? በዚ መየቁሁት፤
 እስጥ መለሰላኝ በጣቱ አመልካቶ፤
 ይቻ ተልቅ ከተማ ከጥንት-ጥ አንሥተ፤
 መልካ አየታደሰ ወ-ቢቱ እያዘ፤
 ይኖራል ዘለዓለም ለመጥና እንደ ከው፤
 በዚ ተውልኝ አልፎ ለተውልኝ ደርሰ፤
 ደንሞ በዚያው መንገድ መጠሆ ተመልከ፤
 ከዚያች ከከተማው መቆቶ ጥልከት፤
 አየሁ ከዚያ በታ መከ በቅለበት፤
 ለተራመሰብት ችግሮ፤ ካብር፤ አንበሳ፤
 በያይሩ አውራ አእዋጅ እንሰሳ፤
 ሁ-ለጥ በየቁንቁው ደምናን እያሰማ፤
 ለመከው ለ-ሰው የሚያስፈልጊ ግርማ፤
 የዘሩ አበባ የውራው መብርከት፤
 እና አስደናቁ ሆኖ አገኘሁት፤
 ደንብ ተመልከቶ እያየሁ ስሂድ፤
 አገኘሁ የገር ስው ደንብ በመንገድ፤
 ሆኖ እንዲሁ በቅለው መከው የድመቀው፤
 ከመቶ ወዲህ ነው? በዚ በጠይቀው፤

ትኩ በለው እያየ መከተል::
እንዲህ መለሰልኝ እስጥሮ ተራውኝ::
ይህን መጠየቅሁ እንግዲ ነህ ለክ::
ጥሩ የሚጠቅላበት ገራርና ወርካ::
ጥንቃጋጭ ደን ነው የዘላለም መከተል::
እንዲ ስፍራ ለለቀ እንዲ እየተተካ::
ሁለም ሪሳቱ ነቶ እያለ ለመከ::
ጥናናነት አድርጋን ስናስቦወ እኩ::
ዓለም ስፋር ሆኖ ስነወ መንገዶች::
ትውልድ ፈሰሽ ወሂ መረጃዎች ቀንፈት::
መሆኑን ዘንግቶ ይህ ሁሉ ፍጥረት::
ስትመለከቱት በስልፍ ተገባ::
ሁለም በየተራው ያልፏል ተያይዞ::

(ከበደ ማኅኬል (1994 ዓ.ም.) የቁና መዝና:: ከ.አ.፣ ማር አገታዊ ይርቻት::)

መሰመዕች

ከፍል እንድ:- እንብቡ መረዳት

፩. ገጥምዊ መንግባኑ መሠረት በማድረግ ስሚዝተስት ተዋወች በቁና መሰል ሲሆን::

1. እቶ ገዢ በጽላም ሌይ የናይወው የዚን ለያደርግ ነው?
2. ገዢ፣ በረከመው መንገዶች በፍጥነት ለያደርግ ለመጀመሪያ ገዢ
ያጠሙው የሚገኘ ነው?
3. “ይመሰል ነበረ ገዢ ያለበት ቅዱ” የተባለው የሚገኘ ነው?
4. እቶ ገዢ በመንገዶች ያጠሙው በለበት ቤት ገዢ የሚገኘ ሆኖ ተገኘ?
5. በግጥም መጨረሻ አካባቢ，“መሆኑን ዘንግቶ ይህ ሁሉ ፍጥረት”
የሚፈል ስንድ አለ:: ፍጥረት ሁሉ የዘላለም የሚገኘ ነው?

6. አቶ ገዢ በየትውልኝ ስመላለስ፣ በእኔና ስፋራ ላይ የጋጌሙት አካባቢያዊ ለውጭ ሰንት ዓይነት ፍጥቃ? በዘርግኩር ቅለጋ::
7. በፊደልማች መና ያለ ለው አዋጅና የጠቅምች የ ስፋራ ምን ሆኖ ለለየ ነበር?
8. አቶ ገዢ ስለዚያ ስፋራ ከጠቅምችው ለውጥ መከከል የሥራ ድጋፍው የተገለጋው የትናው ነው? ሥራውን ምንድን ነው?
9. ስላምሙት ለየ ለየ አካባቢያዊ ለውጭ አቶ ገዢ ስለ ለነሳቸው ጥያቄዎች የተሰጠትን መልሰጥ እናና የሚያደርጋቸው የጋራ ሏህር ምንድን ነው?
10. የግጥሙ ውና መልዕክት ምንድን ነው?

፩. የሚከተሉት ሰንቻዎች በሚገባበት ከቀረበው ገታም መሰተ የተወሰኑ ዓቃቃ::
በደንብናቸው መሰተ የተሰጠበባቸው ቅዱት የሚከተሉ መሆኑ ፖቃ ከገበያቸው
በቋሚ ተመሳሳይ ቅዱ ፈጻሚቸው::

1. ለፍጥረት ቅዱ ሆኖ በመናራል
2. የባት የየቱ ሪፖት የናና ከበርቱ ነው
3. ሪፖታው በአለም አለ ላይነት
4. በለው መለሰልኝ ካርቶ እየተመከ
5. የለመለመበት እናና ተፈጻሚ መሆኑ
6. በአለም ለከበጥኝ ባለስ የሚገኘ
7. ከመሰከር በታ ላይ ከተማ ተመርቶ
8. መንተው የቆመ-ባት ባቀረቡ ድንብ
9. ለመከው ለሰጠት የሚያስፈልጋ ባርማ
10. ተውልድ ፍሰሽ ውሣ መራጋዴም ባረት

፩. የሚከተሉት ቅዱት በግጥም ወሰኑ ተብቀው ወይም ስልተው መስጠትዎን ስደታቸው ካተናገሩቸው በኋላ፣ በግጥም ወሰኑ ከሚጠበቅበት በተቋራኑ ለንበረ በሚኖሩቸው ፍቃ ዘረፍተነገሮ መሰርተባቸው::

1. ችልቅ ቻበ አይች ማለበበት በት·
2. ይመስል ነበረ ገዢ ያለበት ቁር::
3. ስወ አገኘሁኑ አልከት· በል ወንድማኝ
4. የባት የየቱ ርስት ያንዳ ከበርቱ ነው·
5. ርስተም በለለም እለ ስይዝኑ
6. አንዳ እረታ አገኘሁ ከበቻቸ ሆኖ ለያጠለ::
7. እንዲዘህ ደረ ሆኖ የበቀለበት·
8. አስተም ቁጥር ኩንዳል ቍና በለው አይችኝ
9. ይች ችልቅ ከተማ ከጥንትም አንሥታ
10. በያይነቱ እውራ አሳምና እንስሳ፣

፪. እሳይ ከቀረበው ገጥም በተመሳሽት በሚከተሉት ስንድቅ ወሰኑ በተከመረጥበት ተመሳሳይ/ተመራራሽ ቅዱት መካከል ያለውን እንዲነትና ማረጋገጫ እንዲነት በኋላ፣ ገጣሚው ለምን ዓሳይ እንዲተገለጠባቸው አስፈላጊ::

ማስታወሻ

ገጣሚውች ለሚገልጻት· ሲሳይ አገኘች· ለመስጠት· ወይም ከቃሳቱ መባቢ የፍቻ ለያነት እንዳች መልእከት· ለማስተኞት· ወይም ምጥናውን ለመጠበቅና ቤሬ ለመኖርበ ሲሉ ተዋራራቢ. ይች ያለቸውን ተመሳሳይ ቀለት፣ እንዳንድ ቤሬም እንዳ ዓይነት ይች ያለቸውን ተዋራራሽ ቀለት እንዳ ለይ በማስለፈ ገጥም ይገጥማለ::

1. እድሜ በረከሙው በረቁው መንገዶ.
2. ቃከ-የው በፍጥነት ስልፍ እንዳለማግለ.
3. መጀመሪያ አይቀርና አይቶ መመልከት.

4. ድንቅኝ ስመለከት በጣም ተገርጭ
5. በለው መሰሰልኝ ከጋጽ እያተመክ
6. መሰናውም ጠኩና መሬትኩ ቁርቶ
ከመሰሰል በታ ሌይ ከተማ ተመርቶ
7. ጠንተው የቆሙ-ባት በዋናና ደንብ
8. መልካ እየታደለ ወብት እያበራ
9. በያይነቱ ካወረ አዴዎች እንስሳ፣
10. ጥንቃንም ደን ነው የዘላለም መከከ::

ከፍል ሁስት:- መጽሑፍ

**፩. የሚከተሉት ስንቅኝ በሚገኘበት ከቀረበው ግጥም የተወሰ኏ ዓቃዣ፡ ስንቅኝ
ዳይከተሉ ሁሳዊ በፈሳቸሁ አርዱ አገልግሎት አስፈላጊቸሁ የኅ::**

1. እኔማ አቶ ቤት ከጥንት እምሮ
ለፍጥረት ታዘበ ሆኖ በመናሬ
2. የሚረች ከተማ የጥበብ መዝግበ
ጠንተው የቆሙ-ባት በዋናና ደንብ
3. መልካ እየደመቀ ወብት እያበራ
ይኖራል ወላጊለም ለመጠና እንደከራር::
4. እንዲ ስፍራ ለሌሎች እንዲ እየተተካ
ሁለም ሪፖርት ነቶ እያለ ስመከ
ጥናነት እድርጋን ስናስበው እና
ዓለም ስራው ሆኖ ለመጠና መንገዶች
ትመልያ ልሳሽ ወሂ መረጃዎች ተረጋት
መሆኑን ወንግቶ ይህ ሁሉ ፍጥረት
ስትመለከቱት በስልፍ ተተብ
ሁለም በየተራው ያልፋል ተያይዘ::

ይ. የሚከተለውን ግጥም መስከላከት የሚያሳይሩ አንድ የተሟላ አንቀጽ ዘርፍሁ
ስነድ ታደሱታቸው አንብበካቸው::

አንስና ወጪ

ተዘርሱ አየሁት·
ቀርቡ አነሳሁት·
እስ· ገን ተከሩ·
ቅስሙ· ተስቦረ
አብረው· ባልወደቂ
ሳይዕናና ቅረብ::

(በአውቀቱ ስራም (1995 ዓ.ም):: ያረ ስዕም ገዢያቸው ገጽ 10)

፩. ክዘሱ ቀጥሉ የቀረበዎን ግጥም ዝርዝሮቸው አነበባቸው በጀት ወደፊደል
(ዘርፍ) የአገልግሎት ስዕም በመዘኛ ስዕም በመምህራቸው አሳይ::

ተጠሻቸው

‘የበላና የተማሪ ወደቆ አይወደቁም
በርታ ተማሪ’ በለቻሁ
ይሳይታቸሁት· ለቻቻሁ
የበሂሳን ለእነት· እረጋግጣ
ተምር ተምር ስልጣንን ማዕበብ
‘ወልታ ይመልሳል፤ አሁን የንግግላል’
በለቻሁ እናንተ ሚላሽ ስትመብቃ
እውቀቱን መቻ አጥት· አይሸ ጥንቀቁ
ዘር የናንተኑ ሁብታቸሁን ግዢ
የቀረውን ስጻ
ቅርጥና አርት በለ የሀገር አዳራ
በለቻሁት· የለ አይወደቁም የበላ::

(ሚሆን ገዢነት (1999 ዓ.ም.):: አረት:: ገጽ 36)

፪. ክዘሱ ቀጥሉ የቀረበዎን ግጥም መስከላከት በጀት የረፈተነገር ገዢ::

ከፍል ማስታወሻ:- ማድመጥ

፩. በመሆኑም ከመሞኑና መሞራም ስም እንደ ገዢ በቃ ደሚያነትነትና
እንደ ገጥም በጀመና አይመጣችሁ ለማስተካት ተያወቁ ተገቢ መሰለ
ስጠት::

1. በግጥመው ወሰኔ አያቶች፡ አባቶች፡ ለደች የተባለት አነማን
ናቶው?
2. አያቶች ምን ለደርሱ የሩ?
3. አባቶች ምን አድርጋው አለኝ?
4. ለደች ምን ማድረጋገኘ መረጋገጫ?
5. የግጥመው ፍርድ መልክከት ምንድን ነው?
6. በግጥመው ወሰኔ በተደርጋመሗ የተባለው ሲሆን ምንን ወከሎ የገባ
ነው?

፪. በመሆኑም የተዘዘዘ ሁሉት ተማሪዎች በየተራ ደሚያቀርቦችሁን እናዚ
ገጥም በጀመና አይመጣችሁ ለማስተካት ተያወቁ ተገቢ መሰለ ስጠት::

1. የጥጥቱ የያዘነት ስሳቢ ምንድን ነው? ለከፍል ወደሞችችሁ አስፈላጊ::
2. በአያቶችና ወሰኔ ወሰኔ የሚገኘው የዘመና የደረሰ የቤት ምን አንድሆነ
ግለጻ::

፫. በፊዕይ መሆኑ በተጨማሪ ደሚተሰሳኸ ገጥምና አይመጣችሁ የገጥምና
መሰንከት እና ስለገጥምና የሰነድ አስተያየት ለከፍል ታደሣችሁ ገለጻ::

ከፍል አፈት፡- መናገድ

፬. በመንግባነት የቀረበው ገጥም ይሰራበባችሁን ስሜት አጠር አድርጋችሁ በቃል
ስጠት::

፩. በመምህራኑ አስተዳደሩንት አንድሬዲሳንታችሁ በሁለት በድን ተመዳደባችሁ፡ ስለገጥም በሁኔና አፈጻሚው ከተሰነዘሩት ከሚከተሉት ሁሉት ቀኩሞች መነሻል አንድን መርጣችሁ በመዳግሩ በሆነዎችንት ተከራከሩ፡፡

1. የጥዋ ካልቦላድ የበለው አንቀጽ ይሰጣል፡፡
2. የጥዋ መጽፍ፣ ማንኛውም ለው ለጥኩረው የሚችል ቅልል ተግባር ነው፡፡

ክፍል አምስት፡- ሚኒስቴር

፪. በመሰረተው መሠረት ከሚከተሉት ግዴታ መፈጸም ስም (በቀድሞ እጠራና ጥራ ዘርፍ) አዎች፡፡

የአዲ፡- ‘ካድ’ ከሚለው ንህንም፤ ‘ፖለቲ’ ከሚለው ደግሞ ‘ግልበያ’ ይመሠረታል፡፡

1. ባለን	6. መሰከረ
2. ገመተ	7. ኮቦዕ
3. ገረብ	8. ኮለመሰሳ
4. ገዢ	9. ቅረጋጀ
5. ዘረዘሩ	10. መነትራል

፫. ከዚህ በታች የቀረበው የረፍተነገርች ስዋስጥዎ ስህተት ይሰጣችው ደቻቸ፡፡ ስዋስጥዎ ስህተቱ የምን አንድሆነ ከተናገሩችሁ በታሳ የረፍተነገርችን አቅምችሁ አንድገና የፈቻቸ፡፡

1. ለተማሪዎች ከሚያስፈልጋቸው ነገሮች አንዳ ዝግጁነው የተጠበቀ የመማግያ ክፍል ነው፡፡
2. የተጠበቀ ለሠራ ማንበራት መሰራተኞች ለሰነበረተሰቦ የሚሰጠት ጥቅም ክፍተኝ ነው፡፡
3. ተዳር ለመመሥራት መጠናናት አይስፈልጋም የሚል ሁሉ ለራሳቸው ስያውቁ ለለወንግ የሚመከሩ ደቻቸ፡፡

4. መምህራን ለማድቦ ማዋራያ የወጪትንን የገዢበት ድርሻ በንድ እንዲገባበት ተወስኝ::
5. የጥላሁን ገመሰ እና የሚይከል ይከሰን ተከታታለው መሞት በሙሉ ቅዱው ነው:: ለይ ተፈቅደ ተፈቅደ እንዲሆናለሁት የቃወቁ ነው::
6. በአይን ከመራረቅ የበለጠች በቃወቁ የሚያደርጉት በአይ የሆኑን በርሃን የሚፈጥር መሆኑ ነው::
7. የሀገራችን ሂሳብ በዚ ለምምድ ስለሚያደርግና ሲሳይቷል ከአገል ሲሳይቷል በሙበቃቻቸው ሁሉንም ወጪታማ ይሆናል::
8. የሆኑን የሚፈጥርሂት ከነት ለአብዛኛዎች ተፈቅደ ተቀም እንዲሆነው ማንም አይከፍም::
9. ቅንቃን በሥነቅርቡ ለራመች አማካይነት መማር የሚያደርቸው ተቀም ተወዳጅ የለውም::
10. የሚቀጥለው ዓመት የከፍተቶ ትምህርት ተቆማት መግቢያ ፈተና ከዘንድርዎ ፈተና ከዘንድነበር መገመት ይችላል::

ከፍል ስድስት:- ሥነዝርና

፩. “ዓለምና ገዢ” በተባለው ግጥም ወሰት ሁኔታ ስንታዊ ተደርገውው ተያፈቻል::

- ሀ) እነዚህ ሲንቃች የትቃቻዊ ዓይነት?
- ለ) በግጥም ወሰት ያለቸው አገልግሎት የሚኖሩ ነው?
- ሐ) በዚህን ግጥም እንዲሆነ ለማቅረብ አውራ ሲንቃች የሚሰጠው ስም የሚ ይባላል?

፪. “ዓለምና ገዢ” የተባለው ግጥም ስወሻ አይበና እንዲት ተገልጻለበታል? ምን ማስረጃ አሳቋሁ?

፫. በአገልግሎት ቀይበሟን አገልግሎት “ሆነግጥም የሆወዙት ሲሆነ ነው” ይባላል:: “ዓለምና ገዢ” የተባለው ግጥም “ሆነግጥም የሆወዙት ሲሆነ ነው” የሚሰጠውን አባባል የሚያረጋግጣ ይመስቀቷል? የሆነግጥም የሚከተሉ ከሆነ ሁሆነ ሁሆነ እንዲሆነት እነሆሣጥቶ አስፈላጊ::

ማንኛጥም

ሥነጥም፣ በይምሳኑ አገልግሎት፣ የጥም አጋጋኑ ጥበብ ማለት ነው፡፡ በሌላ አገልግሎት፣ የጥምን አውን ለማድረግ የሚኖረውን ሁኔታዎች የአበቃቃቻት ተግባርና የጥምን ጥልዕተ ተፈጥሮ የሚያቀትት የሥነክርፅ ኮርፍ ነው፡፡ ሥነጥም የጥበብ መጠራይ ነው፡፡

የጥም ይግሞ የጥበብ ወጪት መጠራይ ነው፡፡ ማለትም በስንድቅ የሚመጠን፣ የጊዜ ፈዴማ ያለው፡፡ በት የሚመታ፣ በዚህም ካልደ ይከና የሚለው፣ መልካከትን ለማ፣ እምትነትና ክረት ባለው መልካ ለመግለጫ ወይም ለማስተላለኝ የሚያደቻል ካናዊ የከሰበና የሰማት መግለጫ ነው፡፡ ካልደ ይከና በተለያ ታደን የሚታይበትና የሚመረጥበትም የሚከናወት፣ ጉማማው ይበበ ለይሩ እንዳለው፣ “እንዳቶ ሲሆንና ተሳቦን፣ ማለትም ትርጉም አዘል ለበአዋ ገጠመኝን ክረትና ተይል፣ ቅደትና ቅርበት ባለው መንገድ የመግለጫና የማስተላለኝ” በርቱ አቅም ያለው መሆኑ ነው፡፡

በለዚህ “ጥም” እና “ሥነጥም” የሚለትን አሳይቷል ማምታታት አይገባም፡፡ በዚ ለምት ጥን ይህን ለያነት በጽዋና መርምጃው የተረዳት አይመሰለም፡፡ መድረሻ ለይ ወጥተው እንደ የጥም ለያነበ ሲሆንም “እንደ ሥነጥም ለነበረቻሁ ነው” ማለት ይቀናቸዋል፡፡ ይሩ የተሰነት መሆኑን ለማስረጥ በባህላችን በስራት የሚታወቂ እንደ ጥያቄ በምሳሌነት መጥቀስ ይችላል፡፡ “ሽመና” በልያ ለያ የጥበብ መሠራያዎች መጠልጋለን የሚጠይቷል የተወሰነ የክንውን ያረጋግጣት ያለት ጥያቄ ነው፡፡ በዚህ ጥያቄ ባለቤቶች የሚመረጥው ጥራ ነገር ስሜ ይባላል፡፡ ተወያ ስሜ ማረጋገጫ ስሜ ለበለከ” እንዲ “ሽመና ማረጋገጫ፣ ስሜ ለበለከ” እንደማይቻል ሆኖ “ጥም ዘፍኬ፣ የጥም አነበበኬ” እንዲ “ሥነጥም ዘፍኬ፣ ሥነጥም አነበበኬ” ማለት እንዳማይገባበ መረዳት ይችላል፡፡

ግጥም ልሰን የቻለ አንድ ሥነገዢዎች ቁርጓል ነው፡፡ ማለትም
ገባዎች ሰላምን ደመኑ እንዳለው፡፡ “ግጥም ቁርጓል አለው፤
እንደአበበዎች የሚያስከላም የይሁን፡፡ ባሙና የሰንቀቻ መገኘት፤
የደምና ሰራተ፡፡ አውራረድ፤ ካወሳቻቸው፤ የሚኖረፈበለቻት፤ ሥዕለዎች
አመጣጥ፤ ወረቀት፤ ሌጅ ታትሞ የሚታየው፤ የየግጥሙ በቅላሉ
ቁርጓል፤ የመሰመርች እጥረት፤ የሚያስከትልው፤ ተደራሽ ወይም
ተከታቻነት፤ የሰጠቷ፤ የአዲበና የዘመን መመሰሰበ፤...” ሆኖ አንድ
ቁርጓል ነው፡፡ ይህን ቁርጓል የሚፈጸማው፤ ወይም ግጥምን እንደአንድ
ሏሳን የቻለ ሥንክናዊ ቁርጓል በምልዕት፤ የሚያስተኞው፤ በራጠራ
ሥራነቱ፤ የሚኖሩት፤ የተለያየ አላባውያን፤ እና ባህሪያቱ፤ የጠበቀ
ገምፋት፤ ነው፡፡ ወይም ሌሎ እንዳተመሳው፤ ደንገም ግጥምን ካለለዎች
ሥነገዢዎች፤ ሥራውች፤ የተለያ የሚያደርጉት፤ ምግባርና ምቻ
ናቻው፡፡

ምትና ምግባር እኩን የጠበቀ ተሰሳር ያላቻው፤ የግጥም አላባውች
ናቻው፡፡ በሥነግጥም ምት የምንሰው፤ እንደልብ ተርቃቻ ተደርጉመው፤
በሚለመና በእንድ ተንኋሽ በሚነበበ፤ የቻል፤ ሰጠበቦች መሆል
የለውን የተመሰነ የጊዜ መጠን መጠበቃ ሰራተ፤ ነው፡፡ የግጥም ምት
የሚመካመው፤ ሌሎች፤ የምልዕቱ፤ ማስገኘ ክፍለዎች፤ ከሚኖራቻው
ምግባር፤ ነው፡፡ ሰላዘሁ ምግባር በተፈጥሮች ቁንበርና በሥርዓታዊ
ትሰሳር ግጥምን ሁሉው፤ የሚያደርጉት፤ ሌዩ ሌዩ ምልዕት፤ ማስገኘ
አላባውች፤ መጠን የሚመሰበበ፤ ሌከታ፤ ነው፡፡ እነዚሁ አላባውች ሰንድ፤
አጻች፤ ቤት፤ ቤት መምች፤ ቤት መጽሑፍ፤ ቤት፤ ምግባር፤ ምት፤ ምግባር፤
ዘመን፤ እርከ፤ እና አንድ ዓቻው፤ ማለት፤ ይቻላል፡፡

(በርሃን ገበያ (1999 ዓ.ም.)፡፡ የኢማማት ሥነግጥም፡)

ዕ. የሚከተለው ግጥም በተሞሳለት አይበ የተዘረሩ ነው፡፡ ግጥሙን ደርግማችሁ ካንብቅሁ በታሳ፡ ምን በምን ተወካሉ እናደቀረበ ለከፍል ታደሱችሁ አስፈላጊ፡፡ ለመትገልጻት መከልና ከገጥም መሰጥ የተወሰድ ተጨባጥ ማስረጃ ማቅረቢ ያስፈልጋቸዋል፡፡

በታ መገኘትና

እንደናናፏዊ ሆኖን እናቱን እንዳያ
በደሰታ ሲሆን እንደተለቁዋ፣
እንዲውን እንዲያዘንበ ለአሁራቱ መቆዳም
በደንቦን በየሁኔታ እንዲውን በፈሰም፣
መይም
ታውሮ እንደኋረ እንደአንድ ስብስ
በደንቦት በልዕክታ እንደፊነዝ
በመለማ በቱ እንደ መራይቱ
ዘዴ በማሳትና በጠሩና በልሂቱ፣
እንዲውም ይደርቁል
በልሂቱም ይገኘል፤
የወጥሽው በአይ ዘልመቱ ለስሽ
በታ መገኘትና
በታ መኖርበት፡፡

(ዶጂዢ ከፃፈ (1980 ዓ.ም.)፡፡ የዚህንን ፍቃድ፡፡ ከ.ኤ.፣ ከሬክ እናታማ ይጠቃቄ፡፡
78/ 61፡፡)

፩. በሚከተለው የገጥም ቅንጻቢ መሰጥ የሚገኘት ስንድቅ በመሻት አይበ
የተዘረሩ ዓቶ ማስተ ይታካል፡፡ ስንድቅና በአጋዥ እንብቅሁ ምግባሪነቱ
እምነት ስም እንደሆነ አስፈላጊ፡፡

ለው ለምን ያማዋል?

በሀል አኞራሽ በለው ይህን ይለ ይኩ

ቅጠል በልቶ እሚውል
ዕወ አስተ እሚያደር እስ እንደሆ መናኑ
አባ ሆኖ ተበብ
ልከበር አለለ አልተመክፈ
‘ሰምዓኑ’ እያለ
ጥት ማታ በስግድት ቁስሙ እየደቀቀ
መገቢ እያለሁ::

(ዶበብ ስፍራ (1980 ዓ.ም):: የፖርሃን ፈቻድ:: ከ.ኤ:: ክርክ አማካሚ ይርሱ:: 78 92::)

፩. በሚከተለው የገዢው ቅንጫቢ ወሰት ያስተ ስንድቅ ደንብ በቻ (ንብር በቻ) አይበ የሚገኘበትው ናቸው:: ስንድቅን በጽዋና አነበበና መን መንን ከምኑ ከምኑ እንደጠቀስ በመግለጫ የመተቻሉን ፍቃድ ለከፍል ታደሏሽሁ አስረዳ::

ምክንያቱን ይሳል ለማታየው ሁሉ፤
እንዲያው፤ ለማብር ይመጣ፤ ለወጥ ለመለ::
ስቃራተኞ አፍላጎን መሳኔ ይዋት፤
የለም ፍላሰሩም፤ የለም ነበያት፤
የትናናቶችና የትናናቱ በስራይ
የዘመኝ የዘመኝ . . . ወመኝ . . . ወመኝ፤ ወመኝ!
ልቦ ተስፋን ቅርጫል አናገተን አይች::
ግኝ ሁሉ ለጥት ለብ ይሞታል መቻ?
ስአተት፤ ነው መሰላሽ ለቦበትን መሻት·
“ለምንድነው” ማለት፤ “ለምን ምክንያት”
ለምንድነው አንበል?
“ለ”ን እንግዳኝት?

(መንግሥት ሲሆ (1952 ዓ.ም.):: የገዢው ገብረ:: ከ.ኤ:: ቀ.ስ.ማ/በት:: 78 11-12::)

ጠቃቅ አዎስ

ከዚህ ቁጥሮ የለት የከፍል ደረጃዎች አንቀጽ8፣ ለዋጭ፣ ግን፣ ለውጥ፣ ተምሳሌት፣ መግለጫ፣ አያም ስለመሰሰሉ የዘይበ ዓይነቶች ተምራቹንና አሁን ደግሞ ስለጠቃቅ አይበ የሚከተሉውን አዋር ማብራሪያ አንበብቸው ለመረዳት ቅዱር::

በሥነክሮና ወይም በታራካ ወሰኑ ተዋፋ የሆነ ለውጥ፣ ሁኔታዎች ወይም ካይቻቸኝ፣ የሚጠሩ፣ የሚያነስ ወይም የሚጠቀስ የዘይበ ዓይነት ነው:: በቃሽ በቃለት የገዢዎችና አነፃድ ፍቻን የሚሰጠባቸው ስልት ነው፣ አንድ ቅል ከዚውትና ፍቻው በተለየ ሆኔታ የሚያስተውሰው አንድ አሳይ፣ ድርጋት ወይም ተረክ:: በፈላ አባባል፣ በቃሽ ቅልት ከቀጥተኞና መፊቦች ፍቻቸው በስተደርግ አገልዥት የሚኖሩት የታረክና የባህል ቁርት (ካምቻት) ነው:: ጉባምያን በቃሽ በይበና መልከከምዎች&ወ አካባቢና ከተወለና የዘመን ድንበር ለማዘላል፣ በፈላ ቅልም ሁሉንተኞች ፍቻ ለመስት ነው:: በቃሽ በይበ አቀራረቡ አርተብ ስሆን፣ ጉባምዎና አንበብው ሲለተጠቃቅ ነገር በጋራ የሚያውቀት ነገር አንዳለ በመገመት የሚደረግ የንግግር ስልት ነው::

ታረክ በቃሽ በታረክ ለነፃቸኝ በቃል ተረክ የታውቀ ለበአናዎች፣ ድርጋቸኝና በቃውጥ፣ በርዕስ ጉዳይነት ለይሆን ስለአንድ ለለ ጉዳይ ጥልቂ አስተባቶ በማጣሚት፣ አሳይ የሚባለኬ፣ የሚሰሩትና ከታረክ የሚሆሙና በፈላት ነው::...

ሥነክሮ በቃሽ አንዲታረክዎ ሁኔታ ለማግወ አሳይ ለማዘላል በቃለቀና በቃለቀና ተዋፋ ደረሰኝን ሥራዎች፣ በተረት ወይም በእራታረክ የሚገኘ ጉዳዢርያት፣ ድርጋቸኝና ተብይንቶች ለማጥቀስ ይቻላል::...

ቅዱሳት መሻሻልና መሻሻል ቁጥር፣ ቁጥር ቁርቃን እንዲሁም
ለሎች ለሮ ለሮ ማያዣቸው የሚመሩባቸው መሻሻልና፣
ከሂይማኖታዊና መንፈሰዋ ፍይይቶው በተጨማሪ ታላለች የእውቀት
ምንጭቸው መሆናቸው የተረጋገጧ እውነት ነው፡፡ እያንዳንዱቸውም
አማካቸው እናደ ሁይወት መመራያ የሚከተሉቸው፤ በታላች አከበረት
የሚመለከቱቸው ሰብዕ዗ዎች የሚገኘባቸው ሆነቸውን ታረክዎች
እናቸው፡፡ ... መሻሻል ቁጥር በቃሽ [ከእንደነበረው ዓይነት ቁጥራት
መሻሻልና ከሂይማኖታዊ ዝርዝር] ሰወቻን፤ ሆነቸውን፤
ድርጅቶችን፤ ታረክዎችን፤ እባለዎችን፤ ወዘተ የሚጠቅስ በይዘ ነው፡፡
(በርሃን ገበያ (1999 ዓ.ም):: የኢትዮጵያ ሥነግጥም:: ገጽ 138-145)

፩. የሚከተሉትን ቁጥጥ ሲጠረቃል ካስታ ቁጥጥ ፖቻዣ (ሰውን) ና ማስረጃዎች (መቀን) የፋይ ስጠምሸቸው አሳይ፡፡

1. ስማማ ሁሉ ገዢ እሳ የለም ወይ፤
በርቃ መሰለው ታየኝ ጥበብ ሰብዕ዗ በይ፡፡
2. አጠጠ ሆኖ ለመቆቻ ወደ፤
እለቅም በይ ነው እለመናገሩ፡፡
3. ወንጀለ በትሬት ልይ ወንድማ በይየኝ፤
አጠቃት ለጠቃት እልከት የምለው መኖቶች፡፡
4. አጥጋ አይደለሁ ስብዳ፤
እባይ ለማና የምሳና፤
ከባክሩ ቅጂ በይየኝ፤
እኔን ደረሰኑ እለኝ፡፡
5. ማነው ይህን መሻሻል ልያትም የቀረ፤
መምህሩን የሚለት አትመት ነበረ፡፡
6. ለው ሁሉ አብዛኛ ይጠጣል በማም
እኔና የንግም በዚህ ካልኩ እላልፍም፡፡

7. መቶ ካው ከረንድ አከላም የሆነው፤
የያንዳንዶን ስው ይሞ የሚመጥኑው::
 8. ማስተ በደረሰኑ ቁርሰን ስትሰጣች፤
ቅንጻዋ ፍት ለኔ የምትጥመኽ::
 9. የመራውን ሰርቶ አበቃሁ በለቻሁ፤
ይህን ዓለ ገዢ ምን ታለታለቻሁ::
 10. መስተዋት አልማት እና ዓይ ካው፤
በስው መስተዋት ካው ሂሩን የሚያው::
- ፩. በዚህ ምክፈና ወሰት ካፍናቸው የዘመዣ ቅይንቶች መካከል እንዲ መሆኑ
ሠስቱ የሚገኘበት አጥር ገጥም ይፈቀሱ ለመመሆኑቸው እናዚህ የተሳሳ ነው
ተብሎ ለመረጥባችሁ ለከፍደ ታደሟችሁ እንበብካቸው::

የምድራና ማጠቃለዎች

በዚህ የምድራና ሥር ስለሥነግጥም የሚከተሉ ባህርያት አውቃቻል፡፡ ስለዘይቤ የሚከተሉ ዓይነቶች፣ እንዲሁም በይቤ በሥነግጥም ወሰኑ ስለለው ማረኞቷል፡፡ ግጥምን ወደፊድ ይፈሩና ለውጥ ስለመሻሻል እና የግጥምን መልካት በራሳ አባበል ስለመሻሻል አውቃቻሁ በቋልምምድ አድርጋቻል፡፡ በመጥበቅና በመለላት የፋቻ ለይነት የሚያመጣ ቅዱትን ባህርያ አውቃቻል፡፡ ከዚህም ለሳ፣ የግጥምችን መልካት በራሳቻሁ አባበል ገልጋቻል፡፡ አዋር የግጥም ይፈሩና፡፡ ስለቁኬ አፈታት በልሆኑ ተረድቷቻሁም ቅኬ አፈታትን ተለማግኘችን ይቻል፡፡

የክለካ ተያቀዣቶች

1. ሥነግጥም ካለሙች የሥነግዢና ኪርች የበለጠ ስሚታችንን የሚሰበው በምን ምክንያት ነው?
2. በይቤ በሥነግጥም ወሰኑ የሚከተሉ ዓይነቶች ለይነት የሚያመጣ ቅዱት ከእማራያዊ ዓይነት የሚያስተካክል ነው?
3. በመጥበቅና በመለላት የፋቻ ለውጥ የሚያመጣ ቅዱት ከእማራያዊ ዓይነት የሚያስተካክል ነው?
4. ከምድራና የሚከተሉ አገልግሎት አውቃቻሁ?

የግንዘብ መመሪያዎች ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በጠቅላይ ስነት የቀረበውን ትምህርት ማንኛህ የህጻዊ እንደተረዳቸው የምታመሳከሩበት ስንጠረዥ ቁርቃል፡፡ በዚህ መሬኞች በስራውን የሚመሪያዎች ነገሮ ክፍለ ስለመረዳታቸው እርግጩኝ ካሆናቸው የ (✓)፡ እርግጩኝ ካሆናቸው የ (?)፡ መስለ ስውሰ ካሆናቸው ደንብ የ (X) መልከት በማድረግ ስንጠረዥና አሟል፡፡

ተ.ቁ	የሚመሪያዎች ነገሮች	(✓)	(?)	(X)
1	የሚንገጥሙን ማንኛህ በቃልና በጀመሩ መስፈርቶች እና ስለሆነው፡፡			
2	በገኘም ወሰጥ ቁጥር የሚኖሩትዎን በመቆጣቸው ፍቃ ስራቸ አሳይቸ፡፡			
3	በደምጽና መጥበቅና መሳሰት ማከናወን የሚፈጸመ የፍቃ ስራቸ አሳይቸ፡፡			
4	ከመገኘ በዘሱን ስራ ስራ የሚነጋሩና ሆኖም አድማጌ አረጋግጣሁ፡፡			
5	የፊወ ስራ ንጥልናን መልካክት በፈሰ አገሳስ በቃልና በጀመሩ አሳይቸ፡፡			
6	የዘመኑ ማንኛህ አሳይቸ፡፡			
7	ከገኘም ወሰጥ የዘመኑ የሚነጥናን ስራቸ መውጣት እና ስለሆነው፡፡			
8	የቀኔጥናን ማስጠር ፍቃቸ አሳይቸ፡፡			
9	አጥር ንጥል አገኘበሁ፡፡			

፪. ከዚህ በገዢ በስንጠረዥ የ (?) እና የ (X) መልከት ቅጽ የሚከተሉት የሚመሪያዎች ነገሮች በሚገባ አስከተረዳቸው ይረሰ፡ የሚከፈልና ትምህርት ደንብ መቻቻ ካስተናል፡፡

ቃዕራዊ ለሞንት

ወሳኑ ስራ መድረሻ

የጥወቻ ዓለማውች፣ ተማሪዎች ከዘመ ትምህርት በታላ:-

- ለቃልት ቅጥተኛ፣ ተመሳሳይ ተቋሬኩ ፍቃት ትሰጣለችሁ;
- ወቅታዊና ማህበራዊ ጉዳዮችን ከመገኘቱ በዘዋን
ታደምጠለችሁ፤
- ወርሃቶችን ተከተሉችሁ ተከራከራለችሁ፤
- መመሪያዎችን ተከተሉችሁ ላይ ላይ ተግባራትን
ታከናወፍነለችሁ፤
- ከቆልሙበቁና ከመንጠረዥ የምታጥናትን ሂሳብ
አደራቸዋችሁ ዓይሩ ተዘዋዋለችሁ፤
- ከምታካምጠትና ከምታነበት ዓይሩ ማስታወሻ
መወሰና ተቋሳለችሁ፤

ቍሮው መንበብ ተያቀምቶ

1. ወሰኑ ለለማያስፈልጊው እናደ በርቱ ጉዳይ ወሰኑ ለይ ለመድረሻ መን መን ነገሮች ታሳቢ መሆን ይኖርባቸዋል?
2. በእነዚህ ማስረጃ ለይ በመመሥራት በእርግጫኝነት የሚውስኑ መሳሪያዎች መን ዓይነት ባህርድ ያላቸው ይመለከታል? በይሁዳ የምንውስኑው ወሰኑ?
3. በግል የሚውስኑ ወሰኑና ስምቶ ተሰብሰቦው በንጂ የሚውስኑት ወሰኑ በምን ይለያያል?
4. ይጥናኝ ወይም ወሰኑ ታሳቢ ወሰኑ ለይ ለመድረሻ ያለው መቀመጥ መንድኋኖ?

ወሰን ስራ መድረሻ

አዎ አየር፣ የመብ፣ ወካ መዘተ፣ ያስፈልጊቸል፡፡ እነዚህን ማጣት የረሱበ፣ የጥማት፣ ወይም የለለ ዓይነት ፍልት፣ ግፊት ይፈጥራል፡፡ ይህን የመሰላው ግፊት በመጨረሻ ፍልትን ወደውሰኑ ያስታገኙል፡፡ ግፊት እርከታዊ ይፈልጋል፡፡ ይህን የመሰላው ወሰንም ግፊት በተለይ በመጀመሩዋው የአባንት፣ እድሜ ካልሉ ወቻት እኩን እይለው የሚታይ በመንም፣ እድሜ በንፃ መጠን በለሎች እኩምርአዊ የይለው እየተገኘ ይሆ኏ል፡፡ የታየው ሁሉ በግድም በውድም ይተረኞ የሚለው አሳቢ እየተቀከሙ ይመጣል፡፡

የሆነት ወይም የእራት ዓመት አካን ገረቤት ለማናር ጉዳዮች የተጠበቅ ዓይነት አገኘነት በተሰበዋ እንዲጠለት ወዳቶው ይውጭና በተሰበዋ ይውተውት ይሆ኏ል፡፡ የፌ ግን እድሜው እየገኘ በሆነ መጠን ወሰንም ግፊቱን ከፍር ለማድረሻ የውለድና እቅም የሚፈቅድ መሆኑን አለመሆኑን ማጠን ይችማል፡፡ ማስተካወ ወሰንም ግፊቱን ከወጪዎ ነገራዊ እውነታ ላይ የሚገኘበበና ወሰኑ የሚስተላለና በቻቱ ከጊዜ ወደ

በዚህ አያደጋና ለማውሰኑናው ወሰኑውች የምክንያቶችና አያደጋና ይሆል::

ይህን የመሰላው የአስተሳሰቢ አድጋት በወጣትነት በመንግሥ የሚቀጥል በመንግሥ ወሰኑው ግፊትን በአስተዋጅነት:: እነዚህ በማየት:: በይለታቸ:: ወዘተ. የመግራትና የመቆጣጠር በቻት ገልቶ የሚታየው በተለይ በገልማሳነት በመና ነው:: ይህ ማለት ገን በገልማሳነት በመና ወሰኑው ግፊት መል በመል ቤዕስን ያባል ማለት አይደለም:: በመሠረቱ ወሰኑው ግፊት የወጪታማ ወሰኑው ግፊት አይደለም:: ስለሆነም ይህን ግፊት ከነበረው እውነታ ወር አገኝበው ፊርማ ከማስያዝ ያልቻ በአብዛኛው ለማፈን መሞከር ወሰኑው ትግርኛ ይፈጥራል:: በአንቀጽም ወሰኑው ግፊትን መል በመል ወደፊላትና ማሻሻልና ከዚያም ባልተገኘ ተለትና ላይ የተመለረተ ወሰኑን መወሰን ከሉህተትና ከሞንቀት ላይ ይጥላል::

ለዚህ በተለያየ ቦታዎት በተለያየ ሁኔታዎች ወሰኑ ሆኖ ያቅን በማለጥቃው ሁኔታ ላይ ገዢ ወሰኑ ወሰኑው:: በማውጣት በማውረጃ መቀሚና ገዢ ነጥቃና በምክንያቶች በመለየት ወሰኑ ላይ ይደርሰል:: በዚህ መሠረት በተለያየ ወሰኑ በማረከራልታዎች ሁኔታዎች ወሰኑው ላይ የሚፈጸመ እንደሆነ ከዚያም ላይ እንደሚፈጸሙ ለእብነት ያህል ቀጥሉን እንመለከታቸ)::

እኔ ለው የሚገባ ለመመገበ ሆኖ ገዢበል:: እጠበበ የተቀመጠው ለው የሚመገበውን ቁርጥ (ጥ፲ ሥር) ለመመገበ በገመመጀገም ይህን የሚገባ ለመግባት የሚያስቀቷል ገዢበበ ከዚ ወሰኑ ከሉ ወሰኑ የሚመገበው እቅመ የሚፈጸመውን ሌላ ዓይነት የሚገባ ይሆናል:: ያወ ሆኖ ቅለትና ወሰኑው ከመሻሻሩ በፈት የሰው እነዚህ የማየትና የሚስተዋል በቻት ቅለትና ከነበረው እውነታ እኩያ ይገልጻል:: ይህን ከመሰላው

ው-ሰጣጥ ክርክር በእሌም የው-ሰጣጥ መ-ግት ው-ጤት የው-ጤጥ ተግባር አቅድን ወይም ወሰኑን ያስከተላለ::

እስከ ገ-ዳን ከት-ጥሃህርት ፍላትት እንዲር እንመልከተው:: እንደ የመንግሥት ወይም የግል ድርጅት ማረተኛ ከፍተኛ ት-ጥሃህርቱን ለመቀበለ ፍላትታም ወ-ሰጣጥ ግፊትም አለው:: ጥን “እንደት ነው መማር የጥቃቻለው?” የሚለው አሳሳ በውጥር ያስጨረዝቀል:: “በቀጥታ መድብሩ ተማሪ በመሆኑ ት-ጥሃህርቱን ለቀጥል ወይስ በማታ?” በሚለት አሳሟች ላይ ለመወሰን በቀና ወይም በማታ በማር የሚጥረውን ጥቅምና ገ-ዳን የመዘገበና ያውጠል ያውርካል:: በቀና ለመማር ከፈለገ ያመወዘለቸውን ነው:: ያመወዘለ ተቁራጭ ማለት ድጋፍ ለተ-ሮ የሚደረጋል:: በቀና ለመማር ከፈለገ ያመወዘለቸውን ነው:: ያመወዘለ ተቁራጭ ማለት ድጋፍ ለተ-ሮ የሚደረጋል:: በቀና ለመማር ከፈለገ ያመወዘለቸውን ነው::

ከዚህ የአሳሳ አነጋገጧ ለመወጥት በዚ ይታገላለ:: በመጨረሻም በቀና መማር ባጥር ባዚ ለመጨረሻ የሚረዳ በሆነም:: ለተ-ሮ እኩን መሠረታዊ የሆነውን ሥራ እና ገንዘብ የሚያሳጠ መሆኑን:: በዚህም ለመጥ የሚችለውን ት-ጥሃህር በማመዘገበን ለይም ባዚ በመስድም:: በማታው ለመማርና የት-ጥሃህርት ድረጃውን ለማሳደግ የው-ሰኑ አሳሳ ላይ ይደርሳል::

የንብብ ገዢ ተዋዋቂ

- እስከሁን ካሉበቻሁት ወ-ሰጥ ለለው-ሰኑ አስጥጥ የዚን ተረዳቻሁ? በቀጣይነት የዚን ማውቂ ት-ፈልጋለቻሁ?
- ቅጥሎ በማስረጃነት በማቅርቡው የጥንበባው ቁሬ ከፍል የዚን ቁሬ አሳሟች ይነሳል በለቻሁ ት-ጥሃቻለቻሁ?

ቀጥለን ካስቻት ወር ተያይዞ የሚመጣን ውሳኔ እንደሚከተሉ:: እንደ ስው-
ከኩል የቅርቡ ውሳኔ ሆኖ መርቻ ሁብት ለማግኘትና ወደገኑ ለመመለስ
ይፈልጋል:: በዚህ ጉዳይ ላይ በዚ እያሰበበት ሲሄድ:: ውሳኔው ጉራቱ
እየጨመረ ይችላል:: በዚህም የሚከተሉት በተሰበቸውን በዋናትና አስይቶ
ከተማድረሻ አገልግሎት ማረጋገጫ ወይም አርባ ስህ በር ተበደር (ተለቃቃ)
አንድንድ ገዢ እንደሚደረገው በሀገዱ መንገድ ወደወጪ ይችላል::
ገዳታን በፊጥና በፊሰቦዎ የርወ በዋላናኝ አርባ ስህ በር እነዚ አገል
ውሰጥ መርቻ በማትረፍ ቅስ በቀስ እንደለለው የሀገራቸን ሁብታዊው
ሁብታዊ መሆኑ ይችላ እንዲነበረ ይፈልጋል:: ሆኖም «ውሳኔ ሁንጻ ሂደ
በአዋጅ ገዢ ተፈጻሚ በዋሪ ወይም በነገድ ሁብታዊ እምነልሁ»
የሚለው ተሳቢ ማሣኑን ስለዳሩ ወደ ውሳኔ ለመጋዘኗ የውሳኔ ተሳቢ ላይ
በመድረሰ ወደዘመዴው ይችላል::

በማግኘቱ ከር ውሳኔ አስፈላጊ የሚነና ውሳኔና የሚጠረቁ ሌላ ጉዳይ
እናር ነው:: እናር በመግባትና በለመግባት መካከል የሚኖር ፍላትትና
ውሰጥ ጉራቱ በለወቻ እንደ ይችላል:: እናር መግባቱ የሚያስከትለው
ቋላፊነትና የደረጃ ለታሰብ ማስጨቤነቸ የሚያስቀር ነው:: በለላ በከል
ደንግሞ በበተሰበ ላይ ለይርስ የሚችለው እናር ለታሰብ ተረያው ገዢ
ይሆኑ ተጠቃሚው ከሆነ ተዋናር እንዲር ከወጣና ከወረዳ በንገት ችግር
ለይ ከመወደቅ እናር መግባቱ ይሻላል ከሚል የውሳኔ ተሳቢ ላይ
በመድረሰ ወደዘመዴው ይችላል::

እንግዲህ በከጠቃላይ የሰው ለይ ፍላትት አለው:: ፍላትቱን ለማማግለት
ጥረት ይፈርጋል:: ይህንናም ለማማግለት ፍላት በታወቃን በቀ አይሁንም::
ይልቀንም ከጥረት ወር አቅም:: የእኩምር ችግሮችና ከልየ ለይ የሙያ
ሥልጠናወቻ የሚገኘ ችግሮች ለኋና ይገባል:: የእነዚህ መኖር ፍላትትና
ለማማግለት የሚያስችልና ለአከራውት ተቋማ የሆነ የውሳኔ ተሳቢ ላይ
መድረሰ ይስችላል::

ከዚህ በላይ በማሳረቅነት የተመለከትናቸው ስምም ካሬዳቸው ወር ክርክር እድርጋው የአንድን ጉዳይ መቋሚና ተፈልጉ ተን በማመዘገበን በረዳቸው መሰኔ ለይ የሚደርሰባቸውን ሁኔታዎች ነው፡፡ ወሰኔ በግለሰብ ደረጃ በቋ የሚመለን አይደለም፡ በመንግሥት፡ በልቦ ለቦ ተቀማት፡ በፍርማቸው ወዘተት ወሰኔ በሚቻቻሙ ለቦ ለቦ ክማቱዎችና ጉባኤዎች በፖስታዊ፡ እኩጣማያዊ፡ ተቀማዋና ማህበራዊ ጉዳዮች ለይ ዘመኙሱልያዊ ወይደቶች ተካሂድው በእጣሁልያዊ መርከ መመረት በበዝኑ ድምጽ በልጻ ወሰኔ ለይ ይደረሰል፡፡ ይህም የህበራተሰቦ ተወካይ ተሰብሰቦው ተወያዙው የወሰኔ ሲሳይ ለይ የሚደርሰበት ዘመኙሱልያዊ እኩሂድና ዘመኙሱልያዊ እኩጣማያዊ ወሰኔ ማስት ነው፡፡ በዚህ ሂደት የተለያየ ሲሳይና አቅምች እያተንስራስሩ፡ ያደጋፍና የተቋሙጥ ሲሳይ እያተስጠባቸው የእብሉመው ተወያዙ ድጋፍ ያገኘ ሲሳይ ተቀባይነት እያገኘ ወሰኔ ለይ ይደረሰል፡፡

ወሰኔ እና ለመድረሻ ወርሃሪ አስፈላጊ ነው

(ይህም ዓ/ቤርሃን፡ ከዚተው ምክፏ የተወካፊ)

ከፍል ድንብ፡- ድንብ መረጃ

፩. የሚከተሉን ትምህር በግምገባው መሠረት በቃል መሰኞ፡፡

1. ወሰኑ የሚገኘን ነው?
2. «የወሰኑ ስሳቢ ላይ መደረሰ» የሚለውን ስሳቢ አበራቸው::
3. ሁሉም ለው ለሁሉም ነገር ተከተለኛ ወሰኑ መሰጠት የሚችል
ይመለከቻል? ለምን?
4. እንደ ለው ወሰኑ ስሳቢ ላይ የሚደርሱው እንደሸት ነው?
5. በቃል ተወያደቶ የመወሰን ጥቅም የሚገኘን ነው?
6. ወሰኑም ግራት ወሰኑ ላይ የሚደርሱው እንደሸት ነው?
7. ወሰኑ ላይ በመደረሰ ገንዘብ በአዋጅትና በአዋጅም መካከል ያለው
እንዲነትና ለየነት የሚገኘን ነው?
8. ወጪ ማገኘ እንዳንድ ለማቻ የሚደርሱበት ወሰኑ ስሳቢ
የሚገኘን ነው ተባለ? የሚያስከትልውና ጉዳት የሚገኘን ነው?
9. በአንድ ለብሰብ ላይ ወሰኑ የሚተለፈው እንደሸት ነው;

፪. የሚከተሉት ቅዱት መይም አረጋጥና በግምገባው ወሰኑ የሚከተሉት መዋቅ ፍቃ ገለጭ፡፡

1. ግራት	6. ፊርማ ማስታወሻ
2. እርከታ	7. መግት
3. መገዢት	8. በመደብ አገጣም
4. መወሰንወሰት	9. ማሆን ደሩ
5. አዘጋጅ ማያዝ	10. በርሃው ገዢል

፫. የሚከተሉትን ቅዱት ፍቃ ከመዘገበ ቅዱት ፈልጋዴስ የተሰጠው ፍቃዬውን ለማሳዣ የሚችሉ የረጋገጫነትዎች መርቻቹ ለመመሆናቸው አሳይ፡፡

1. ቅዱት	4. መሆኑ
2. በቃል	5. ደቃ
3. ቅነቀነ	6. ባንድ

፭. በሚከተለት ቀበት በተቋራጭ ፌርማው ፍረደተነንበር ሆኖም መቻል::

1. ለሽጥ	6. አከላ
2. ስለማቅ	7. ቅልድ
3. ቅድመት	8. መርዳ
4. ተታታ	9. አገባ
5. ሙራ	10. አሽን

ከፍል ሁለት:- መጽና

፮. በሚከተለት ተዋወች በፊተኩ መሰረት ስጠ::

1. ስዕት የድጋሚው በንፃ መጠን ወሰንም ግዢታን ዘር ለማድረሻ የሚ
ማድረሻ እንዲለበት የሚገልጹ አዋጅ ዓይነው አዘጋጅ::
2. በእኔና ገዳይ ላይ ጥሩ ወሰኑ ላይ ለመድረሻ የሚያጠና ነገሮች ተሳቢ.
ማድረሻ ይገባል? የህግ ባለሙያዎችን በይቶችሁ ያገኝቸው-ትን
በጽሁፍ አቅርቦ::
3. ወሰንም ግዢታና መዝናኛ አካዱያዊ ቤይል ያለትውን ግንኑነት
በእኔና እንቀጽ ዓይነት አቅርቦ::
4. በእኔበበዎችሁ የሚገኘ የወጣቶች ወይም የሉቶች ለትና ከሚያደርጉትው
ስብሰባዎች በእኔና ላይ አስፈላጊዎችሁ በመገኘት አጠቃላይ የአስበባውን
ሂዳቸና እንዲሆት ወሰኑ ላይ እንደማረጋገጫ የሚያሳይ እኔና ገጽ በንግ
አዘጋጅታቸው ለመምህራቸው አቅርቦ::

5. ታስቦመቻቸው እዘጋጀታቸው ለማድ ባገኘው ስሜ በማቅረብና ይህን ገዳይ
የሚያስፈልጉ መቆከሩትን በማንበብ የገኘቸቸውን አገበኛ እጠናቅረቸው
በፊተኩ አቅርቦ::

የቍልመውጣት አገልግሎት አቀራረብ መመሪያ

ቍል መጠይቅ ፍቃ አካልዎን ለማግኘት ወይም ለመሰብሰብ፣ አሳምና ለማስፈጸም፣ ለመተዳደሪያ ለመቆጠር፣ ትምህር፣ ለመከታታል፣ ጥናታዊ የሚያጠሩ ለማካሂድ፣ ወዘተ፣ የሚቀርብና መልስ የሚሰጥበት የቍል ጥያቄ ነው::

1. ቁጥጥር አገልግሎት

- 1.1. ጥያቄዎን በቍልመግለጫ አዘጋጅ፣
- 1.2. ለቍል መጠየቁ ወይም በላይሁ ቁጥር የዘተ፣ ቁጥር ለመያዝ በማከተል፤ መጠቀም ይችላል፡-
 - 1.2.1. ደጋሞ በመሻሻ
 - 1.2.2. በቴሌይን ጥር
 - 1.2.3. በዋንበር በማነጋገር
- 1.3 በታወቃቁትና ስሜና ተጠያቁው እንዲመስን አድርጋ፤
- 1.4 የቀጠር ስሜ አስተሳድ፤

2. የቍል መጠይቅ አቀራረብ መመሪያ

- 2.1 ለተጠያቁው ሲሆን በሥርዓት አስተዋወቁ፤
- 2.2 ጥያቄዎን በላይና ቁጥጥር ይሁት፤
- 2.3 በምት-ጠይቀስት ወቅት ት-ሁ-ትና ቁጥጥር ህ-ት፤
- 2.4 ጥያቄዎን እያቀረበኝሁ በጽግኑና እያምጠ፤
- 2.5 የና የና አካልዎን የዘተ፤
- 2.6. በመጨረሻም ተጠያቁውን አመሰግነ፤
- 2.7 በቅላሉ በገባዎን ወጪዎሁ አቅርቡ::

፩. ከታች በቀረበው ማንጠረዥ መመሪት ከመንጠረዥ ቀጥሉ የቀረበትን ጥያቄዎች በጽሁፍ መልስ::

የኢትዮጵያ የሀብትና የፖ. ት/ቤት ተማሪዎች በዘመኑ በግዢ በአዲማና
በከፍል ወረዳ የሚያሳይ መንጠረዥ (2001 ዓ.ም)

	የከፍል ደረጃ									
	10ኛ		11ኛ		12ኛ		10-12		ጠ.ኋጥር	
	ወ	ሉ	ወ	ሉ	ወ	ሉ	ወ	ሉ		
ከ15 ዓመት በታች	56	54	0	2	-	-	56	56	112	
15 ዓመት	207	315	44	30	-	-	251	345	596	
16 ዓመት	272	392	190	277	32	24	494	693	1187	
17 ዓመት	168	158	232	319	131	189	531	666	1197	
18 ዓመት	123	62	197	140	235	298	555	500	1055	
ከ18 ዓመት በገዢ	60	26	123	35	172	79	255	140	395	
ጠ.ኋጥር	886	1007	786	803	570	590	2112	2400	4512	

- በተለያዩ የፊደል ክልል የተመለከተውን የሰትና የወንድ ተማሪዎች
በሆነ እያንዳለሁት ሁኔታ እንቀጽ ፪፻::
- የቀረበውን መረጃ መሠረት አድርጋችሁ፣ የሰት ተማሪዎችን
የትምህርት ተከተለው የሚገልጹ አጭር ዘመኑ አዘጋጅቶችሁ
ለመምህራችሁ አቅርቦ::
- ከፍተኛና ገቅተኛ ቅጥር ያላቸውን ተማሪዎች በማውቅድር በፈጸመ
ከመቶ ስንት እንዲሆነ የሚያስረዳ ዘመኑ ፪፻::
- ከመረጃው በመነሳት በ12ኛ ክፍል ደረጃ 15 ዓመትና ከዚያ በታች
ፊደል ያላቸው ተማሪዎች የለለበት የዕክጀያት ማን ለመን
እንደሚችል የግል አስተያየቶችሁን በአንድ እንቀጽ ዘመኑ ለክፍል
ንደጀቶችሁ አንብቤለቸው:: በሚሰጣችሁም አስተያየቶች መሠረት
አስተካከለችሁ ለመምህራችሁ አቅርቦ::
- በተደን ሆኖችሁ በእነበበችሁ ከሚገኘ እንደኝ ደረጃ የሚችለፈ እርከን
ትምህርት በታች እንደን መረጃ፣ ከዚያም ባስራው ፍሙት ሲደረሰው
የተመዘገበ፣ የመቱን መስ ለማሩ የነበረው የተመዘገበ፣ እንዲሆነ የቃረጋው ተማሪዎችና
በዚ መረጃ መሰራ:: የወሰዶችሁን መረጃ በዋና በከፍል ደረጃ በይታችሁ
በሽንጠሪዎች እኩዎ፣ ከዚያም በተመዘገበና ትምህርታቸውን በተከተለው
መከተል ለይነት መኖሩን አረጋግጣ:: ለይነት ነገ ይጠበቅ ማከተያዙ ማን
እንዲሆነ ተጨዋ፣ የፈሳቻንም ሁኔታ በተጨዋ አደጋረጋኝ እናንተ በተምህርት
በተ አስተዳደር በታ በትሮ የምትመስተኞች መኩ ያረኖሁ በከፍል ተደረሱችሁ
አቅርቦ::

ከፍል ማስታወሻ:- ማድያውጥ

- ፩. ማቅረብ ማብበራዊ ገዢዎችን አሳይቷልበት ከሚተገበሩ መልካከቶች መነሻስ
አንዳን ከመገኘኝ በዘርግና በማድያውጥ ማስታወሻ ወዘኑ ለከፍል ጉዳችችሁ
ተናገሩ::
- ፪. ከመምህር መምረጥ ወሰን መምህራችሁ እና ደጋፍ የነበረቸቻ:: ይሚንበ
በገዢዎችን ደጋፍ እድሜውችሁ:: ወና ወና ፍረ ሁኔታን በማስታወሻ በመያዝ
ለመምህራችሁ አቅርቦና የሚሰጣችሁን አስተዋዙት ተቀባዩችሁ አስተካክለ::
ቀጥታው የሚቀርቡትን ትምህር በቋል መሰሰ::

1. ከባቢያዊ አያር የሚን ማለት ነው?
2. አዲስ የሚመራው የመንገዶች አውርጥላን ወደመፈፀመ የሚያስወጣው
ነበር የሚኖሩን ነው?
3. አዲስ የሚመራው አውርጥላን የሚንቀሳቀሰው የሚንገድ በመጠቀም ነው?
4. ይህ አውርጥላን ለመቆመራይ ያዘጋጀ የበታቸው የትና መቋ ነበር?
5. ለአዲስ አውርጥላን ፍጥነት ከፍተኛ መሆኑ መንሰሩው የሚኖሩን ነው
ት-ለላቸሁ?

ከፍል ስራታ፡- መናገድ

- ፩. ማቅረብ ማብበራዊ ገዢዎችን በተመለከተ ከመገኘኝ በዘርግና እድሜውችሁ
ለከፍል ጉዳችችሁ ተናገሩ::

- ፪. ቅጥታ በቀረበበት ሰዕስ ገዢዎች እና ለከፍል ወሰን ተከራክሩ::

1. ወጥቶች በሌሎ ሌሎ ገዢዎች ሌሎ ወ-ሳኔ ሌሎ የመጽሑስ ችግር
አለባቸው/ የለባቸው-ም?
2. ወጥቶች ከፖ.ስ በሌሎ የፍቅር ችግር-ነት መመሥራት
አለባቸው/ የለባቸው-ም?

የክርክር አዘጋጅቶና አቀራረብ መመሪያ

ክርክር ሁሉን ስም ወይም ሁሉን በፊኖች በተለያዩ ዓይነቶች ጥሩ ይማይደርንት ሆኖም የሰው መግለጫ ነው::

1. የክርክር አገልግሎት

1.1. ሰአሳን በሚመለከት ከተለያየ ፖንጻው አካባቢ መሰብሰብ
ስምኩለ:-

1.1.1. ከባለሙያዎች

1.1.2. ከልቦ ለቦ ዘመኑዎች

1.2. በርዕስ መመሪት ጠይቃቃሁ ካገኝቸውና ካለበቸውና
ለክርክር መቋሚ የሆነትን አካቦች በቅድም ተከተል አስተካ
ከላቸው ይዘው::

1.3. ከክርክሩ ለእድሜው ከማቅረብዎሁ በራት ለምምድ
አድርጋ::

1.4 ለክርክር ከመቅረብዎሁ በራት ለበዳናቸውን በሆነ ለመዓት
አማካለ::

2. የክርክር አቀራረብ

2.1 የመከራከሪያ ርዕስን ለእድሜው እስተዋወቂ::

2.2 የክርክሩ ቅጂ አካቦች በቅድም ተከተል አቅርብ::

2.3 ከክርክር በምታደርጋበት ገዢ ሲጋ ባለሙናል:: በልቦ መለትና
አቅርብ::

2.4. ከክርክሩ ሆኖ የማይሰማማ እንቅስቃሴ እታደርጋ::

2.5. ተቋማዊዎች የሚሰጠውን አካባቢ በትክክል በማድመጥ::
ማስታወሻም በመሆኑ የተቋውጥ አካባቢ አዘጋጅ::

2.6. አስተካቶ ወይም በጣም ወረቀት ለመሆኑ በትክክል ማጋብቃዎች
ማንበባቸውና ወረቀት መሆኑቸው እንዲያደርግ አድርጋ::

2.7. የምታቀርብት አካባቢ ወይም ማስረጃ በእድሜውናቸው
ቻለዎች የተመጠኑ ይህን::

2.8 ለክርክር የተሰጠውን የጊዜ ገዢ አስተካ::

፪. አንድ መከና ስመንጋዳ ካተፈቀደው ፏጥነት በባይ አያበረ ይመጣል፡ ችልደቱ ይህንን አይቶ ገዢ በንፃፃዣ፡ ሽፈር ለያቀሙ አልማዝ፡ ይባለው ብሎ ቅድመ መብት ጥሩ አሰራ፡፡ ችልደቱም መተሪን አሳነነት ተከተለዋል አስቀመጥ፡ ወደ መሰነቱ ቁረጥ ብሎ ለያደ፡ አንድት ሆኖ ተገኘታ በፋይ ተመቅለስ፡፡ “ምን ሆኖ ነው?” ብሎ ችልደቱ ለመቆቻ፡ “ከፍቅ ብቻ መድቃቸ መግኝኝም በት አያመሰናለሁ ነው” እኩ ሽፈር፡፡ አናንተ ችልደቱን በተሟላ ሚኒል ወኔነት መኔና ተመክለቸ፡፡ በተደን ሆኖና ተመግኘና ይደረሰቸበትን መኔና ኮንያዎች አቅርቦ፡፡

ከፍል አምስክት፡- ማነስሻና

፫. ከዘህ ቅጥሉ ክ1-5 የስት ዓይነትነትዎች ስማስጥዋዊ ገዢስት ይገኙባቸዋል፡፡ ገዢስቱ የቀጥር አስመሰሚማት ከዚ - «ሀ»ና፡ የቃታ አስመሰሚማት ከዚ - «ሐ»ና፡ የቀጥታና ተሳቢ ገዢስቱ ከዚ ይገባ - «አ»ና በተራ ቅጥሩ ችልደቱ አስቀመጥና ዓይነትነትዎችን አስተካከለቸ ይፋ፡፡

1. አቶ አውድነህ በጥያቄ የመታቸው ለው ባለመታወቁ ጉዳቶቸው፡፡
2. የጥሩ መምህርን መዓር ተማሪዎችን ተግተው እንዲያጠኑ የድርጅቶቸዋል፡፡
3. የሀገራን ለወቻ አትዮጵያን አስተምራለሁ፡፡
4. ለማንበብ በምራሌግበት ገዢ በይናን ያለመነገር ለያደልኝ አይችልም፡፡
5. በእኩ የሚያሩ ነገሮች በመከና ቤት በመሥራታቸው በዘመናታቸው የሚታቸው የሚመለድው በእውር ገዢ ወሰኑ ይከናወናል፡፡

ወሰኑ ሌይ መጽሑፍ በሚል ርዕስ የቀረበውን ዓላማ በማንበሳ ባለቤት
ከራለቻው ወርሃ በመነጋገር፣ የተለያየ ነገሮችን ከግምት ወሰጥ በማስተባት
ካወጪ ካወረዳ በኋላ እንደሆት የተወለደ ወደሚለት የወሰኑ ሲሄድ ሌይ
እንደሚፈጸመና እንደሚተገበሩ ተረድቷቸል:: በዚህ የሚባበ ወሰጥ
ለተጠቀምንባቸው ቅለት ቅተታ፣ ተመሳሳይ ተቋራኔ ፍቃቻ መስጠትን፣
ወቂታዊና ማጠራዊ ገዢዎችን ከበዘዴን መገኘና መከተተልናና ማስታወሻ
መውሰድን ተለማግምቷቸል:: ለዋወጣዊ ስህተት ያለባቸውን ዓይነት
ነገሮች አስተካላቸል:: በግዢት በማድረግ ለርዓትን ተከተሉቸሁ
ከርክር ማካሂድና መመራዎችን ተገኘባቸሁ ለየ ለየ ለራዎችን
የሚከናወን ለምድ አቅብረቸል:: እንዲሆም ከቆለ መጠፊ መልስቻ
ከመጠረጥቻ ሁኔታ በመውሰድ፣ ከዚት ተወለት የአይወቻ ጉጠመቻቸ
ሁኔታ ከዓለም አቀባይ መገኘዎች ማስታወሻ መውሰድ ተለቸል::

የኢትዮ ቴዢቃዣ

1. የቃለትና ቁጥተኛ፣ ተመሳሳይና ተቃራኒ ፍቃ የምናገኘበቸው ለያ ለያ
ዘዴዎች ምን ምን ፍቃው?
 2. ወቅታዊና ማህበራዊ ጉዳዮችን ከመገኘቱ በዘሮን ማድመጥና
በማስታወሻ መያዝ የሚኖረው ቁጥሩ ምን ይመስላቸቸል?
 3. በከርክር አቀራረብ ወቅት የተከራከሩን ድካማ ገን ማውቅና መጠቀም
መቶች ወደፊል የሚያቀርቡ መሆኑን ምክንያት በመስጠት አብራሪ፡፡
 4. መመረያን በተከከል አለመከተሉ በመድሃኒት አውሳሰድ፣ ወዘተ ምን
ምን ቅጂ እናይማማሪነት አርባኬ?
 5. ከዚጊጠዜና ከቃለሙመግቷቸው የሚገኘ መረጃዎች ምን ያህል
አስተማማኝ ፍቃው?
 6. በዕለት ተዕለት የአይወት ገጠመናቸሁ ማስታወሻ መውሰድ
የሚኖረውን መቀመቻቸው አርባኬ?

የገንዘብ ማመሳከራዊ ቅጽ

- ፩. ከዚህ በታች በመ&ፋፌ አማካኑ የቀረበውን ክምርበት ማን የህል አገልግሎቶች የሚታመሳከሩበት ሰነጻዎች ቁርቻል፡፡ በዚህ መመሪያ በአያዝናም ማመሳከራዊ ነጥቦች ተጨምሮ ስለመረዳዎች እርግጩና ከሆናቸው የ(✓)፣ እርግጩና ከሰማናቸው የ(?)፣ መስከ ስመሰ ከሰተረዳቸው ይገም የ(X) ማስከት በማድረግ ሰነጻዎችን አማካኑ፡፡

ተ& ቁ.	የማመሳከራዊ ነጥቦች	(✓)	(?)	(X)
1	የአዲ አገልግሎት መረዳት ቅጽስ፡፡			
2	ስዕስት ቅጥተኞች ተመሳሳይና ቅጥራና ፍቃ እቅበበለሁ፡፡			
3	ወቅታዊና ማህበራዊ ገዢዎችን ከመገኘኝ በዘሃኑ በጥምና በማድመጥ የተረዳሱትን እገልግሎሁ፡፡			
4	በአንድ ሰዕስ ገዢ ስራ በከርክር ማርማት መመሪያ እነደገኝበለሁ፡፡			
5	መመራያዎችን ተከተለ የተጠያቄ ተግባራትን እኩናውናስ፡፡			
6	ነቻስመጠይቷና ከመንጠረዥና መረጃዎችን እውቅናስ፡፡			
7	ነዕስት ቅዱስት የእውቀት ገጠመዎች ነኩስምናቀፍ መገኘዎች የሚገኘ ቀመንጋዤዎችን ማስታወሻ እፈቀስ፡፡			
8	ስዋስዋወ ስህተቶችን ማረጋገጫ እችስ፡፡			

- ፪. ከዚህ በገዢ በስንጠረዥ የ(?) እና የ(X) ማስከት ይደረጋቸሚቷውን
ነጥቦች በሚገባ እስከተረዳቸው ይፈጸም፡፡ የመ&ፋፌ አማካኑ ይጠማቷሁ
ነስተ፡፡

የጥፊት ማማዣ ተሸቃቄ ከዘመን ትምህር በፊት፡-

- በሰይንስ ጥናትና በመቅታዊ ጥናቶች ሲሆን የሚተለለቸው ማግለጫዎችንና መልዕክቶችን እናምጣችሁ በቋል ትንጋጌለዋሁ፡፡
- እውነታዎችንና የገል አስተያየትን ለይታቸው ትናገራለዋሁ፡፡
- በሚሰጣቸው ልቦስ ለመቀበን መብቻቸው ወይደት ታካሂዳለዋሁ፡፡
- ክመክክናትና ክዚትመረጃዎች የሰበሰባቸውንና ምሳሌ በጽሁፍ ትንጋጌለዋሁ፡፡
- ክወለት ተለት ገመመዶችሁ ማስታወሻ ትይዛለዋሁ፡፡
- እንደን ይሁኑ አሳጥሬቸው ትንጋጌለዋሁ፡፡
- እንደን ይሁኑ ክእንድ ቅንቁ ወደፊት ትተረጋግጣለዋሁ፡፡
- ምሳሌያዊና ለለማዊ አነጋጋጋዎችን ትብልራለዋሁ፡፡
- ቅጽዎችን ትራታለዋሁ፡፡

ቁጥሮች ገዢ ተያዋዣ

1. የአዲስ አበባ በኋላ መጠበቅ ያለውን ፊይል ጥረግ፣
2. በአሁን ወቅት በአገራቸውን የጤና አጠባበቅ አገልግሎት በምን
ደረጃ ላይ የሚገኘው ይመለሳቸል؟
3. ለአዲስ የአዲስ አበባ የጤና ተግባር መንሰላዎች
መንድን ፊቃዣ ተሰጥቻል?
4. ከምንባቡ ሰዕስ ተነስታቸሁ ምን ምን ፍቃድ ነገሮች ለገኘ ይችላል
በገዢ ተገምታቸሁ? የገመታቸቸው መንዘብረቻቸውን
በምንባቡ መጨረሻ ላይ አረጋግጣ::

አዲስ አበባ በኋላ

አዲስ የአዲስ አበባ አገልግሎት በመንግሥት መዋቅር ተደራሱ መንቀሳቀስ ከሆነው ከአንድ መቶ ዓመታት በላይ አስቀጥሬል፡፡ በተለይ ከ1983 ዓ.ም በፊት የነበረው የጤና አገልግሎት በከተማች አካባቢ በቋ
የተከራየ በፊዎች ሁክምና ላይ በቋ የተንጠረዥ ስሌጣር፡ አጠቃላይ
ሆነ ማረጋገጫ ለመኖሩ ለሞት ከሚኖር በሽታውች ለመከላከልና
ለመቆጣጠር አለበቸለም ነበር፡፡

በ1983 ዓ.ም የመንግሥት ለወጥ ከተደረገ በቋለ፡ 85 በሙቶ የሆነውን
የገመት ለበረታሰብ ተሰብ ያደረገና በመከላከል ላይ የተከራ የጤና ሪፖር
ተካይና እየተመራበት ይገኘል፡፡ ከሆነው በሙሉ የጤናው ከርፍ
በእቅድ እንዲመራ ለማድረግ፡ የሂያ ዓመታት እናታ ያለው የጤና ከርፍ
ልማት መርከጥበር ተዘጋጀቶ፡፡ ከ1990 ዓ.ም ይምር በየአምስት ዓመቱ
እየተከራለ በመተግበር ላይ ይገኘል፡፡ የአንድሸው ዝርዝር የመርከጥበር
ትግበር ለገመገም፡ በመከላከል ላይ የተከራ ሥራ መመራት እንዲሰበት
በመታመት፡ የጤና አገልግሎት የሚገልጻ ተዘጋጀቶ በ1995 እና
በ1996 ዓ.ም በአምስት እናታ በመከራ ከተፈተኝ በቋለ አመርቁ

ወጪት በመጥናቱ፣ በ1997 ዓ.ም በመለ አገልፏ የእርስ እድር አብረተሰቦ
አካባቢዎች መለ ተግባራዊ ሆኖል፡፡ ከእርስ እድሩ የተገኘውንም ስነታማ
ተዋኩር መነሻ በማድረግ፡፡ ወደ አርብቶ እድር አካባቢዎች በማስፈጸሚ
ወጪታማ ሆኖ ለመሥራት ተቻሉል፡፡ ይህንኑ ተዋኩር የበለጠ
በማግበር፡፡ በከተማው አካባቢ ከ2002 ዓ.ም. ይሞር በመተዋበር ላይ
ይገኝል፡፡ በአሁን ወቅት፣ ከተማውን ምሬምር በመለ አገልፏ ካሳላል ለቀት
ና ለ በጠና እከከተንሽን ማርተዋች ተሰማርተዋል፡፡ “በጠና
እከከተንሽን ጥናቸው” አተገበበር፡፡ በግልጽ የአካባቢ ዓይሁዳ፣ ተላላል
በሽታዎችን በመከላከልና በመቆጠጠር፤ እንዲሆም በበተሰብ መና
አገልግሎት አበረታች ወጪት ተገኘቷል፡፡ በዘመኑ በዓለም አቀፍ ይረዳ
እትምናዎችን በምሳሌና አየተነሳች የምትገኘ ሲሆን፤ የጠና እከከተንሽን
መርካምበናም የእትምናዎች መለያ እኩይነት መጥቷል፡፡

ለጠና አጠባቸው እከከተንሽን መርካምበር መነሻ ከሆነት ውኅ ውኅዎች፤
በጠናው የሚታየው ሆኖ የሰራደ ይህንት፤ ያልተመጣው የህዝብ
ዶክትሪ፤ በአገባባችን መሄል የተጠለፈው ማይያዣነት፤ ለለም ማህበራዊና
እክምያያዊ ገዢዎችን ወዘተ በጠና አገልግሎት አሰጣጥ ላይ ይሰከተለት
ሙናዎች ዓይነው:: በተላለፈ በሽታዎች መስፈጸሚና በጠና አገልግሎት
ሽፋት ነዋታነት ወዘተ ስጋይ ከፍተኛ ቁጥር ያለው ስጋይ በየኖሙና
ለህመም፤ ለምትገኘ ለአካል ጉዳተኞነት ይጠበባል፡፡ የዘመኑ ትምር ተጠቁ
ሆነት ይግሞ፤ በአጠቃላይ እናቶችና እኩናት ዓይነት ዓይነት::

በጥናት እንዲታየው፤ በመሠረታዊ የግልጽ የአካባቢ ዓይሁና አገልግሎት
ገዢተኞነት የተነሳ፤ ለህመምና አገልግሎት ከሚመጠት ሁመሙና መከከል
አጠቃላይ፤ ከአገልግሎቱ ወር በተያያዘ ጉዳለቶች በማመጣ በሽታዎች
እንዲሚለፈው ተረጋግጣል፡፡ የንዑሱ ውሣ አቅርቦት አነስተኛነትና የመወዳደ
በቶች ቁጥር ማስወገጃ ሆኖች የተማሪ አለመሆና፤ የግልጽ የአካባቢ
ዓይሁና አጠባቸው ጉዳማርት በተጠናናለ መልካ አለመስፈጸሚ፤ በቀለለ
ለመከላከል ለማቻል በሽታዎች አብረተሰቦ ተጠለዋ እንዲሆን ምክንያት
ሆነዋል፡፡

በ2002 ዓ.ም. በውሃና እነርዳ ማኅበርና በተደረገው ጥናት መሬናት፣ በአገልግሎት ውስጥ የንዑሸ ውሃ አገልግሎት የሚያገኘው አካላት 68.5% ሲሆን፣ ይህም በዘርፍ ስታዊ በከተማ ካማናረው አካላት መካከል 91.5% እና በጠር ካማናረው አካላት ውስጥ ደግሞ 65.8% የሚሆነው የአገልግሎቱ ተጠቃሚ ነው:: ከጠና ጥበቃ ማኅበርና የተገኘው መረጃ እንዲያያመለከተው:: በመወቅድ በት ተጠቃሚ የሆነው አጠቃላይ አካላት 70% ሲሆን፣ ይህም ከከተማ ነዋሪው 88% እና ከጠና አካላት መካከል ደግሞ 60% መሆኑ ተወቂል::

የጠና አገልግሎቱ በበርሃ ችግር፣ ሁጻታዎች ስለበትሰቦ ስለበሽታው መንሳሌ:: መተላለፈ መንገዶችና መከላከል በደዱዎች ያለው ጥንብ ገዢታና መሆኑ ነው:: ለእብዛዣዎች ተለፈ በሽታዎች መከለት ምክንያቱ ከባህረድ ለውጥ ወር በቅርብ የተቆራኝ ነው:: ለዚህም የግልና የአካባቢ ጉዳሁና አጠባበቅ ለምድ በስራት አለመዳረሰና አለመልመድ ለበሽታዎች ወር መንሳሌ መሆኑ በተለያየ ጥናቶች ተረጋግጣል:: እነዚህ በሽታዎች ለመቻቻቸው ለቀንስና በለም ለጠና የሚቻሉት:: የአብረተሰቦን የጠና ጥንብ በማገልበትና የባህር ለውጥ እንዲያመጣ በማስታድል መሆኑ የታወቁ ነው:: የባህር ለውጥ ለማምጣት የሚያደገው ጥሩት ከፍተኛ ትክክለኛ የሚያሳው እንዲመሆኑ:: ይህንና ተግባር እውን ለማድረግ የሚያስታል ስልት መቅረብ ወሰኙት አለው::

የንብያ ገዢ ተያቄዎች

1. በእስከሁን ጉባኤዎሁ በዋናነት የተረዳቸውት ምንድን ነው?
2. በቅድመ ጉባኤ ከገመታችንችው ውስጥ እስከሁን የትምህር ተጠባሪው?
3. በእስከሁን ጉባኤዎሁ መሬናት የጽሁፍ ዓለማ ምንድን ነው?

በሀገራችን ካለ የጠና ቅጣሪዎች ተለለው በሽታዎች በግንባር ቁጥጥት-ት-የሚጠቀስ ለመሆኑ፣ ከነበረሁም እንዳንደቸቱ ቁጥጥቶ የሆነ የህመምና የሞት አድር የሚያስከተሉ ፍቃው:: በአንቀጽ ገን ተለለው በሽታዎችን ተለለው ክልሆነ በሽታዎች የበለጠ የመከላከልና የመቆጣጠር እናል እንዲለ ይችውቋል::

የህማት ከተባት ለጠናው አጠቃላይ መኖር አበልጋ ነው

እነበሩን ተለለው በሽታዎች ለመከላከልና ለመቆጣጠር የሚያስችል የቆበ የአመራር ለዚኖት ባለሙያና፣ በዋና ወር ተለለው በሽታዎች ማለት-ም:: በወጣ፣ በቴብ፣ በኢት-ኤሌ.ቢ.፣ በተቻማጥ በሽታ ወዘተ፣ የሚጠው ለው-ብሔት በየጋዥው እየጨመረ መጥታል:: የወጣ በሽታ አጠቃላይበትንን ለህመምና ለሞት ከሚፈርጉት በሽታዎች ቁጥጥ ለመሆኑ፣ ከቴብና ከኢት-ኤሌ.ቢ. እድና ወረርሰኝ ወር በቅርብ የተያያዘ ስለሆነ፣ በአሁኑ ገዢ በሠላጣኑ አገርችም ቅጣሪ ቅጣሪ በሚያስደነገጥ ሆኬታ እያሻቀበ ይገኘል::

ከላይ የተጠቀሰት ወር ወር ተለለው በሽታዎች በአጠቃላይ ላይ ከፍተኛ የሆነ የህመም፣ የሞት-ና የአካል ጉዳት ከሚፈረጥውም ባሻጭ::

በአገልግሎት አካውሃ ማረጋገጫ አለታዊ ቅጽና እያደረሰ ነው:: የኢትዮጵያ ተክኖሎጂ በሽታዎች አምራካትን የአብረቱ ክፍል በማተቻቻቸው:: የሚታማነትን በመቀነስቸውና ሁሙማንን አካው ለማድና የሚጠይቷው የጠና አገልግሎት ወጪዎ ከፍተኛ በመሆኑ ጥምር የተከለት ነው::

ለላው የአብረቱ መና አገልግሎት አካል የውጥቶች ሥነተዋል መና ለሆን ወጥቶች አይወቻቸውን በአግባቡ እንዲመሩ የሚያደርጋቸው ሆኖ በርካታ ጉዳቶችን አካቶ የሃዘ አገልግሎት ነው:: ከእነዚህ ቅጠራ ከተገኘው መረጃ መረጃት እንዲማቅረው:: ከሀገልግሎት አካላት 25% የሚሆነው ወጥት ለሆን:: የውጥነት የእድሜ ጥረቶም ኮ15-29 ዓመት የእድሜ ካልል ውስጥ ያለትን ያጠቃላለሁ:: የውጥ፣ የጠና ቅጋሚ በርካታ ለሆን:: ከውጥቶች የሥነተዋል ቅጋሚ ወሰኑ ውስጥ ወጥቶች ያልተፈለጉ እርግዝር:: ሲጠ ወጥ ወርሱ አቅተኛ የበተሰበ እቅድ ቅጋሚዎች ተጠቃሚነት:: የእድጋዊ እምት ተገና መሆን:: ልቀ የሆነ የግብረ ሥርዓት ገንዘብ:: እንዲሆነ በጠሌና አስተዳደር መደራር ስቦ የሚመጣ የአባላዎር በሽታዎች:: እኔ.አይ.ቢ/ እድሉን ማጠወች:: ያለእድሜ በሚፈጸም ማስታወሻ የሚመጣ የጠናት ቅጋሚ:: በዘመኝ ስቦ የሚመጣ የሥነተዋል አካላት በሽታዎች ወዘተ ለጠቀሰ የሚገባው ተግባር ነው::

በአጠቃላይ የአብረቱ መና የጠናት ያረጃ ለማሳሳል:: የሚጠት እድገትን ለማሳደግ:: አብረቱ በረሰኑ በረሰኑ መና ላይ ቅጥተና መሳሌ ተሰታፊ እንዲሆነ ማስታወሻ ለነገሩ የሚጠው ተግባር ነው::

- ማንኛው-**
 1. መናቸው - የፌዴራል መና ጥብቃ ማረጋገጫ መሰከረም ቁጥር 1 ቀ1 2003 ዓ.ም.
 2. የጠና ከአስተኛን ቅጋሚዎች የተገኘው ውስጥ ቅጋሚ እና መ.የሆነ ቅጋሚዎች::
 3. የውጥና እና መ.የሆነ ቅጋሚዎች::
 4. በፊይ የውጥቶች የእድገት ታክክለኛ ማረጋገጫ መ.የሆነ ቅጋሚዎች::

ከፍለ አገልግሎት መሆኑ

፩. የሚከተሉትን ትምህር በመነሳበት መሆኑን ማረጋገጫ::

1. በመከላከልና በማዳን መከከል ያለው አንድነትና ለያነት ምንድን ነው?
2. «የጠና ጽ’ለስ ተነካዎ እየተሠራበት ይገኘል» ያለል፤ ጽ’ለስ ከሌላ የጠና አገልግሎት ለይሰጥ ይችላል ማለቱ ነው?
3. የጠና አከለተኞሽን መርከዋብር የተነካዎበት ወናው ምክንያት ምንድን ነው?
4. ህብረተሰቦን እየተገዢ ያለ ተለሳል በሽታዎች ለመገኘ የሚችሉት ምን በኋይርግ ነው?
5. በወጣቶች ሥነ ተዋልም መና ወሰጥ አንድቻዊ የሚመቀበሉት ምን ምን ፍቃው? ለምን?
6. የጠና አከለተኞሽኑ ወጪት አመርቁ ይመለከቻል? ለምን?
7. ከ1983 ዓ.ም. ወዲህ ታክሬት የተሰጠው የጠና አገልግሎት በምን ለይ ነው?
8. በቀላሉ ለመከላከል በሚችሉ በሽታዎች ለበብ፤ ህብረተሰቦ ለስቀል የተዘረገሩዋው ምክንያቶች ምን ምን ፍቃው?
9. በጠና አገልግሎት አሰጣጥ ለይ ከፍተኛ ቅጋርች ሆነው የኩሩት ምን ምን ፍቃው?
10. ከሁለም በላይ የተዘረገረባቸውን ዓይነት የጠና ቅጋርች ምንድን ፍቃው?

፪. የሚከተሉትን ትምህር በመነሳበት መሆኑን ተከከል ዓይነውን “አውነት” ተከከል ያልሆነውን “አስተኛ” በማስተካከል መስተካከል ተከተል::

1. በጠና አከለተኞሽን ሥራ ከፍተኛ ታክሬት የተሰጠው የግልና የአካባቢ ዓይነው አጠቃላይ ተለሳል በሽታዎችን መከከልና መቆጣጠር ፍቃው::

2. ሁጻረተሰባዎችንን የሚገኘው ተለለው በሽያጭዎች በትክክልታቸው ቅድም ተከተሉ ስታዊ እኩልኩ. እኩልኩ ወጪ፣ ፊቦ... ዓቃቄ::
3. ይለ እኩልኩ ማስታወሻ የሚያሳይትለው ቅጂዎች ገልፅ እኩልኩ::
4. በአገራችን አካላማ ሌዩ ከፍተኛ አለታዊ ቅጽና እኩልኩ ያለት በሽያጭዎች በትክክል ለመጠናቸው እርግጧዎች እኩልኩ::
5. የህጻረተሰባ የጊዜ ሁኔታና የሚጠሩት ዕድገት ቅጥተኛ ግንኑት አለቸው::

ከፍል ሁኔታ:- መጽሑፍ

- ፩. ከሳይ በቀረበው መንብብ ወሰን፣ የኢትዮን የንብሪ መሆና የመዘዳቸ በት ተጠቃሚነትና በተመለከተ ከውናና እንደሸ ማኑስተርና ከጊዜ ጥዃች ማኑስተር የተገኘነትና መረጃዎች በመጠረቻና በገራፍ ከሠራችሁ በጀት የሆነና ማኑስተር መሆኑ በተቻ አገባ በማንኛውር እናር የአዲ የፈፀም አቅርቦ::
- ፪. ከዚህ የሚከተሉትና ሁኔት ማንጠረዥዎች በመመልከት ከሚሆችው ያለትና ተያዋዥ በጽሁፍ መልከት::

ማንጠረዥ ሁ. የጊዜ ባለሙያዎች እርምጃና ገጋዊ በእኔታዎች

የባለሙያዎች ዓይነት	ከ1939 በፊት	በ1966 የነበረ	በ1983 የነበረ	ከ1984-2002
አክታዎች	106	377	1,628	2,887
ጠና መከናዣ	-	213	24	5,000
ነርሳ	88	1,162	3,575	20,765
ጠና ሌሎት	-	4,003	9,945	*2,140
ልቶ ሌሎት ባለሙያዎች	-	720	1387	8,721

* እየከሰው የሚሸጠ

ማንጠረሻ ስ. የጤና ተቁማት ስርጥኑና ጽዋር በአቶዎች

የጤና ድርጅቱ ስም	ከ1939 በፈትሬ	በ1966 የንብረ	በ1983	ከ1984-2002
ማስታታል	46	84	72	205
ጠና ማበደ	-	93	153	2,540
ከለንክ	92	649	2229	*788
ጠና ክፋል	-	-	-	14500
የጤና ጽሑፍ	-	-	38%	89.6%
ጠቅላላ ድምር	138	826	77	18033

ማግኘት:- ከጤና ጥበቃ ማረዳዎች ለህዝብ ጽንጥኑና ከመ-ቻከሽን ያይደካቸው

* ከለኩም ወደ ጥና ማበደ እያደን ለመሆኑው የከለንክ ቁጥር እያቀነስ መግባብና
መግለጫ

1. በመንጠረሻ መሠረት የአከባቢዎች ቁጥር ዕድገት በመቶና በማስላት ዕድገትን የሚገልጹ እንደ እንቀጽ ይሩ::
2. የጤና ፈቃት ቁጥር በ1983 ዓ.ም. ከፍተኛ ቁጥር ሌሎ ደርሰ፣ ከ1984-2002 ቀለት ገዢዎት ቅንስ የታየበትን የሚከለው የሚገልጹ እምር ይሁና ይሩ::

ክልፍን የሚሰጠው መመሪያ

እንደን በረዱሙ የቀረበ፣ የተዘረሩ፣ የተተለተነ ዓሳኔ አሳጥር ማቅረብ፣ ወር ውጤዎች ፍል ሲሳይ ማይም ለማሳቀመጥ ይረዳል:: በተለያዩ ከት-ለልቅ መቆከተትና በስራት ከተገለጹ ዓሳይናት ወሰጥ እንበበን ማስታወሻ መሆኑ በምንጧልማት ይዘ፡ ፍል ሲሳይ ለይተን በማውቅ መልዕክቱ እንዲያለው ተከራክ ማድረግ ይኖርበናል:: ዓሳኔን አሳጥር ማቅረብ በጽሕፈና ተግባቦችው ሂደት ወሰጥ የተለመደ ነው:: ታይቶ እንደን ዓሳኔ በተፈላጊው መንገድ አሳጥር ለማቅረብ፣ ከዚህ የሚከተሉትን ሂደቶች መከተል ያስፈልጋል::

ሀ. በትigray ማንበብ

ጥልቅ ጽሑፍ ይሁኑ አሳተፍ ለማቅረብ መሠረቱ ነው:: ለማሳጠፊ
የተፈላጊውን ይሁኑ ፕሮግራም በትigray ሚኒስቴር ማንበብ አስፈላጊ ይሆናል:: እንዲ ቅለት ለይታወሙም ከመዘገበ
ቁለት እያሸጠ ማንበብም የጥንቃቄው እንዳ ገጽ ነው::

ለ. ማስታወሻ መወሰድ

በንብ ገዢ አጭጭር ማስታወሻውን መወሰድ ይችላል:: ከዚህም
ነገድ ሰነድ ቅሬ ፕሮግራም መንገድ እያለው ማውጣት::
በሚከተሉት ገዢ የትigray ሚኒስቴር ማስታወሻ እንደሚገባ ለማስተዋወል ይረዳል::

ሐ. የፍ ፕሮግራም በጀት አገልግሎት መጽሑፍ

በጥንቃቄ እንበበን ፍቃድ ፍቃድ ፕሮግራም ከሰነድ በጀት:: የጥንቃቄ
ማስተካከለው ፕሮግራም በጀት አገልግሎት ማስፈርር ያስፈልጋል:: በዚህም
ገዢ፣ የፍ ፕሮግራም አገልግሎት የቅርቡ የቅርቡ መልዕክት አይዘንም::
ተነሳ በሆነ መንገድ መሰራፍን ማረጋገጥ ያለል::

የዚህም፣ ይህበ ነገሮች ማረጋገጥ፣ 1999:: ቅድመ ከነዚ አማርኛ፣ ከሚለው የተወስደ::

**፩. በቀረበዋሽ የቆስቱ ማሳጠረም መመሪያ መሠረት ከዚህ በታች የቀረበዋሽን
ቆስቱ በፊት (በ1/3ኛ) አገልግሎት ስመምህራቅ አቅርቦ::**

በገንዘብ እድገት ሂደት ወሰኑ በመጀመሪያው ገዢያት ላይ ወደ በሆነ
የሚከተሉት ወጪዎች ማለትም በወርቅና በብር ላይ በታች የተመሠረተ
ነበር:: ይህም ያለምኩንያት እያደለም፣ ወርቅና በር ወደና በርቁ
ናቁዎ:: ለመከናወል፣ ለመስራፍ ጥሩታቸውን እያደውጠ በዝር ገዢ
ለመቆየት የሚያስተካል ባህሪ አላቸው:: ወርቅና በርን ለማምረት
የሚመጣቸው የሥራ ታሪል ከፍተኛ በመሆኑ ከፍተኛ እስት አላቸው::
ወርቅና በር ለብዕት ዘመናት ሁሉታዊ እንዲሆለንተኞች እኩያ ለያገለግለ
ቁይታው፣ እንዳ ስቀጥ የልዕወጥ አማካይ መሆኑ ይበልጥ ተፈላጊ
አየሁኑ ለመጣ፣ ወርቅ በታች ይህን ማና መጠወቻ ይመራ:: ይህ
የእስት የገንዘብ መልካ ይባላል::

እስት የንግድ መልካ በየዘበት ሁኔታ የሚኖችውም ስቀጥ እስት
በአንድ ስቀጥ የጠቀማች እስት ለገለጥ በመጀለ፣ ሁሉንተኛዊ እኩያ
በአንድ ስቀጥ ማለት በወርቅ ለከናወን ተቋል:: ገንዘብ በቁ ያለው
እንዳሸህ ካላይ በዘርዝር እንዲያነው በረሱም ገዢ ለውጥ ስጋፍ፣
ቦየሁዚው በታየው የእስት መልካ መልዋወጥ ነው:: በገንዘብ በቁ
ማለትም የተነሳ ስቀመቻ በሁለት ወገን ለከራል በቅጥጥል:: በእንደኛው-
ውገን እያለ ስቀመቻ ለገኘ፣ በፈለው ወገን ዝግባር እንድ ስቀጥ በቁ
ማለት ገንዘብ /ወርቅ/ ይገኘል:: በዘርዝር ምክንያት፣ በእንድ ወገን በጣሁት
የሚገኘት ስቀመቻ ሁሉ እስታችውን በፈለው ወገን ባለው ስቀጥ
ማለትም ገንዘብ /ወርቅ/ ይገልጻለ:: ለለዘሩም ገንዘብ ካለውም ስቀመቻ
ተለይኝ በቃውን በመቆም ሁሉንተኛዊ እኩያ በመሆን ያገለግለል::
ማንኛውም ፍይነት ስቀጥ በገንዘብ ይለውጥል:: ይህ ልዩ የሆነ የገንዘብ
ባህር ሁሉንም የሰውጥ ባለቤት የሚያረካ ነው:: የሁሉንም ለው-
ጥተለያየ ፍለትትም ይረከል:: ለለቻ ስቀመቻ ገን የተወስኑ ፍለትት በቁ
ነው ለያረከብ የሚችሉት:: ለምሳሌ በገንዘብ ምግባር፣ የልቻቻ ይጠርና
ጥብቅ፣ ሙሙያ፣ ለብስ፣ ቤት ወዘተ መግለጫ የተለያየ ፍለትትን
ማማሪት ይችላል:: በእንዳሸህ፣ ምግባር ወይም ለብስ ወይም ለለ ስቀጥ
ለየብቻ በተናጠል ሲታየ ለያማሽ የሚችሉት የተወስኑ ፍለትቶችን በቁ
ነው::

ለማጠቃለል፡ ገንዘብ /ወርቅ/ ሲሆ. ስቀጥ ነው፡፡ ስቀጥ በመሆኑ ገን
ከለሎች ስቀጣች የሚለይበት ማህረሰ አለው፡፡ ይህም፡ የሁሉም ስቀጣች
እስት የሚገላጥበት ሁሉንተኛው እኩያ መሆኑ ነው፡፡ ገንዘብ በሽቀቻነቱ
ማግበራዊ ሆኖ የፈለሰበትና በሽቀጥ አምራቹች መከከል ያለውን የምርት
ግንኙነትንም የሚገልጽ ነው፡፡ ከገንዘብ መከታት ጋር የሽቀጣች እስት
ለመጀመሪያ ቤት በዋጋ አማካኝነት ሲጠለሽና የሽቀጣች የቀጥታ
ልው-ው-ጥም ቅርቶ ስቀጣች በገንዘብ አማካኝነት እንዲለዋወጪ አስቸቷል፡፡

(የመንግሥት የከተታለስት ስልተ መርቻት ክፍል 2፡ 1974)

፩. የሚከተሉት ቁጥር መይም አገልግሎት በመንግበት ወሰን የለም ውጤት ይፈጸማል እና ማንኛውም የሚያሳይ የረዳተነጋዱ ያቀኑሁ ለመምህራቸው አሳይ::

1. ሂ.ወ.ሰ	5. ሌብ.ብ
2. መርሃዊ ገብር	5. የባህር.ሪ ለው.ጥ
3. አመርቁ	6. መክረም
4. ታዋኩር	7. ማቅረብ

፪. የሚከተሉትን ቁጥር መይም አገልግሎት በመንግበት ወሰን ከሳይ ውጤት ይፈጸማል እና የተለየ አንድስት በማድረግ የፈቀቻሁን የረዳተነጋዱ ያቀኑሁ አሳይ::

የሚከተሉት ቁጥር መይም አገልግሎት በመንግበት ወሰን ከሳይ ውጤት ይፈጸማል እና የተለየ አንድስት በማድረግ የፈቀቻሁን የረዳተነጋዱ ያቀኑሁ አሳይ::

የሚከተሉት ቁጥር መይም አገልግሎት በመንግበት ወሰን ከሳይ ውጤት ይፈጸማል እና የተለየ አንድስት በማድረግ የፈቀቻሁን የረዳተነጋዱ ያቀኑሁ አሳይ::

1. ለቃ. በአዲስ ተናታሪ ነበር
2. እቅዱ. በ2002 ዓ.ም ተናታሪ በ2003 ዓ.ም ሥራ ነው ወለ::
3. የወ.ቁ. ተናታሪ ሲሄድ ለፈጸም ተቀምመል::

1. ተናታሪ	6. ተናሳት
2. ኮ.ር	7. ሌደ.ደ
3. ተናጠልጠል	8. መተሳሳይ
4. መዋቅር	9. የሰነ
5. መቆጣሪ	10. ማሳደግ

፫. የሚከተሉትን አንድሬትዕዛዣዎች ከእማርኛ ወደአንግላዘኛ መይም ከአንግላዘኛ መደክማርኛ ተርጉሙ::

፬. የሚከተሉትን በአንግላዘኛ ቁንቁ የተያዙ የረዳተነጋዱን መደ እማርኛ ተርጉማቸው ለመምህራቸው አሳይ::

1. There is only one Government school providing free education.
2. It is very crowded with over 2000 pupils and a high teacher pupil ratio of around one teacher to an average of sixty five pupils.
3. The newly built private school alleviates the problem by supplying education for 300 children.

ለ. የሚከተሉውን ዘመኑ ወደ እንግልዘን ተርጉሙ

1. ገለታረክ አንድ ገለሰብ የራሳት የአይወቻት ገበመቻቸው የሚገኘበት ሂደት ነው::
2. በእንድ ገለታረክ ወሰጥ አንድ ገለሰብ ካልደረሰ ይሞር ገለታረክ አስከተዘጋጀበት ዘመኑ ይፈጸም የክናውናቸውን/የክናውነቸውን በዝርዝር ለያቀርብ ይችላል::

ከፍል ማስታበቅ ማረጋገጫ

ከመምህር መምራም ወሰጥ መምሃራቅሁ አንድ ዘመኑ የነበረቸቸል:: የሚኖበባ ስቶሱን ዘመኑ እያዳማጣቸው ፍኅ ፍኅ ፍኅ ተስፋዎችን በማስታወሻ የዘመኑ የሚከተሉት ማስታወሻ ለመምህራቅሁ በማቅረብ የሚከተሉት ማስታወሻ አስተዋወጥ አድማጠ:: ካዚያም የሚቀርብን ዘመኑ ተያቀምቷል በቋል መልከ::

1. ስ.၁၃. ማጨበስ የሚያስከተላቸው ጉዳቶች ምን ምን ተችው?
2. አንዳንድ ሲያች ስ.၁၃. ለማቅረብ በመጀመሪያ ልቃድቸነት ካዚያም ቁርመጥ ወሰኑ ያስፈልጋል ይለው:: ይህ ምን የህል ተከተል ይመስላቸቸል?
3. የለታረክ “የመጨረሻ ስ.၁၃-၁ን ከመከና ወራዎች ወሰጥ ሆኖ ለማስታወሻ ወሰኑ ከሚያስከተላቸው በኋላ መሬት ላይ ጥሩ መፈለጋለሁት” አለ:: የስ.၁၃ ቁርመጥ መሬት ላይ ጥሩ በእግዚ የመጋገጥ አስፈላጊነት ምን ይመስላቸቸል? ካዚህ ወር የሚሸፍ ገበመቻቸው አለቸሁ? ካለ ለክፍል ተናገሩ::
4. በተለያየ መያዣዎች ላይ በተሰማሩ ስ.၁၃. በሚያመለው በማያመለው ሲያች መከከል በሥራ ቁልጥናና ዘመኑ በአግባቡ በመጠቀም ልንድ ምን ተያይዞ ለየነት የሚታይ ይመስላቸቸል? ለምን?
5. ስ.၁၃. አጭሽ በዚህ “እቆማለሁ” በማለት ይሞላል፣ ይዘዋል:: ንርግን ሁኔታው በአጠቃላይ ተግባራዊ ስ.၁၃ አይታይም:: የሚከተሉት ምን ይመስላቸቸል?

ከፍል አራት፡- መናገድ

፩. የሚከተሉትን ዓይነቶችን አገልግሎት እውነት መደም የገል አስተያየት
በሚሰት ኮንታዊነቶ ተናገሩ፡፡

1. የገልና የእክባቢ ገጽሁኑ ዓይነት አልማረም ይህን ያህል ለወጥ
አያመጣም፡፡
2. የጊር ገበዣዎች እርም በታ እናተወካን ስይታጠበ በሚሰለበት ወቅት
ቁርጥና አልነበሩም፡፡
3. ወተት በፈላጊ በይፈላጊ የሚያመጣው ስንከ የለም፡፡
4. የበሽታ ቁርጥና መሠራጨው ከከተማዎች መስፈርቶች ጋር የተያያዘ
ነው፡፡
5. አንቀጽ ስምና ለመታከም መደበኛ ተቁማት ፍቃው በሽታ ምምተው
የሚመለከብቃው ሆኖታዣዎች ያጋጥማለ፡፡
6. ወጪት የጊር በለሙያዎች ለምሳሌ በይኖራቸውም፤ ዕውቀቱ ለላለቸው
የሚችለበት ሆኖታ ያለ አይመስለም፡፡
7. አምራቹ የሀብት ክዋር ስይሆን፤ የሥራ ሂደል በመሆኑ የሚታማኑት ይቀናል፤
የሚታማኑት ለቀናል፤ የጊር አገልግሎት ወጪ ይቀናል፡፡
8. የአገልግሎት በዚሁ ተግባር ስይሆን፤ የሥራ ሂደል በመሆኑ፤ የእክወጣ
ዕድገትን የሚፈጸምን በቻ ይኖረዋል፡፡
9. ይህንትና ማይያዙን፤ በልክግኝና ዕውቀት ተንቀና ዓቸው፡፡
10. በተላለፈ በሽታዎች ተጠቁ የሆነት አበዛቸው ለተቻና ስሞኑት
የመሆናቸው ጉዳይ በእክወጣ ጥገናነታቸው አበደ ነው፡፡

፩. ከዚህ ቅጥኑ በቀረበባቸው የወጪዎት ቁጥሮ ተግባራትና የሰጠኝ ሆኖም
መሠረት በሚከተሉት ስልቶች ማረጋገጫ በጥናት በጥናት በመሆኑ ተወያዣ፡፡

1. የአዲንሱ እና የአዲንሱ መለመዶ የሚያስከተላቸው ገዢቶች፤
2. የልተፈለጊ እርግዝር የሚያስከተላው ገዢት፤
3. የነቶች ከገዢ ወደ ከተማ መፍለስ ምክንያቶች፤ ገዢቶችና
መፍት-አውቶች፤
4. ሁብረተሰቦችን በእንደዚት ያለ የተደረገ ሆኖታ እንባ በያድርግ የጤና
አገልግሎቱ ችግር ይፈጸል?

የወጪዎት ሚኒስቴር መመሪያ

ደንብዎች፤ መተዳደሪያዎችን ለመንድና፤ ሙሉዎችን ለማውጣትና
ለማሻረቻ፤ እቅድ ለማውጣትና መርከተዋዎር ለመዘርጋት፤ ችግርዎችን
ለመለያትና ለቻዎች፤ መፍት-አውቶች ለማፈለግ ወዘተ ለወቻ ተስብሰብው-
ይወያደለ፡፡ በየትናውም ገዢዎ ለይ የሚደረግ ወይም ለደረግ የታቀድ
መድቦች ወይም በሚከተሉት ቁጥሮ ተከተለዋቸው ይከናወናል፡፡

1. የወጪዎት እናንዳ መወሰን

ተወያደለ ከተለየ በጀለና የወይይቶች ዓለማ የሚጠልኝ የጥረ ደብዳቤ
እንዲያደርሳቸው ከመደረግ በፊት፤ እባለቱ በወይይቱ ወቀት ወይይት
እንዲያደረግበት የሚፈልጊት እናንዳ መኖር እለመናገሩን እባለቱን
በመጠየቅ ማረጋገጥ ያስፈልጋል፡፡ ይህም የወይይቶች እናንዳ በንጂ
ለመቅረብ መንገድ የሚከፍት ነው፡፡

2. የወጪዎት ተሳታፊዎች ማንኛት መሰየት

በታችው ወይይት ለይ የሚይመለከታቸው እካለት ተገኘተው ሂደቱን
እንዲያው-ከት ለባል፤ እውያም እነማን መገኘት እናደሚኖርበቸው
እስቀድም መለያት ይጠበቃበታል፡፡ ተስብሰብዎች ከተለየ በጀለና

የው-ይይቱን ፍለማ የሚገልጻ የጥሃ ይበዳብ እንዲያደርግኝው ማድረግ ይኖርበታል::

3. የወይቶ የሚከሂሉት ቁጥር ገዢና ስት መመሰን

እንደ ወ-ይይቱ ሲታቀድ፣ ወ-ይይቱ ሲፈቻ የሚችሉውን ገዢ የምት ወሰኑ በማስተካከለ እስቀድሞ ቁጥር፣ ሂዕስን በታወን መመሰን ያስፈልጋል:: በተለይ አዎያኑ ሂዕስ አጥቢ የመውያዙው በቁ ወ-ይይቱ ለይደረጋበት እንዲያደርግኝ ቅጽቁ ለያደርግ ይገባል:: በቁ ወ-ይይቱ ያልተደረገበት እኩንዳ በአበበ ቤንድ እያነት ስለማይመልበት፣ ከዚህ ዓይነ ተያያዥ በማደረሰበት የው-ሰኔ ተሳቢ ላይ ጥርጋ እንዲነሳ ምክንያት ለሆነ ይቻላል:: ስለዚህም አዎያኑ እያንዳንዱ እኩንዳ በቁ ወ-ይይቱ እየተደረገበት ማለትን ማረጋገጥ ይለፈኑ ይሙናል::

ከዚህም ሌላ ለው-ይይቱ የተመደበው ገዢ ከሸዘዣ እባላት ከከኩንዳው ወጪ የሆነ ተሳቢ በማምጣት ሂደቱን ለያው-ከት ይቻላልና በዚህ ለገዢም ቅጽቁ ለያደርግ ይገባል:: ለዚህም ሌላ በጊዜው አውሰዶን ላይ ከፍተኛ ቅጽቁ ማድረግ ከዎያኑ ይጠበቃል::

4. የወይቶን ፍለማና የመውያዙ እኩንዳዎችን መብትን

ከው-ይይቱ ቁድም በለመ፣ የው-ይይቱን ፍለማና የመውያዙ እኩንዳዎችን ለተወያዩ መብትን ለለመድ የሚገባው አመራር ነው:: የው-ይይቱን ፍለማና የመውያዙ እኩንዳዎችን በቅድመያዙ መግለጫ፣ እባላቱ ቁድም በለመ በገኘው ላይ እንዲያሰበብትና የሚያነድኝውን ተሳቢዎች ይዘው እንዲቀርቡ ለማድረግ ይረዳል:: እባላቱ በገኘው ላይ እስበው-በት የሚመጠ ከሆነ የው-ይይቱ ገዢ ያጥራል፤ ነገሮችም በፍጥነት እልባት ያገኘል::

5. መድረቱን መምራት

5.1 የአዲስ ማሰራዎች

ከውጭዎች ተናታዎች መካከል የውጭዎችን ሂደት በትክክል የሚመዘገበ ለመ ማሰራዎች ያሳልቷል::

5.2 መድረቱን በሰጣጥ መፈጸም

እንደ አውቆ በሰጣጥ ተገኘው ውጭዎችን ማሰራዎች ይጠበቅበታል:: ሁሉም አባላት በሰጣጥ ባይግኝም እንደ፣ የአባላቱ፣ ሁሉት ሆኖተኞች መኖራቸው ከተረጋገጧ ውጭዎችን ባለት አባላት ማሰራዎች ተጠነው:: ይህን ማድረግ ለማዘገበ አባላት ትምህር ከመሰጣቸው በላይ በተጨማሪ የውጭዎች ሥርዓት መከበሩን ያመለከታል::

ውጭዎች ለይመር አውቆው በቅድማሮ እኩንዳዎችን ማስተዋወቂና የውጭዎችን ዓላማ ግልጋ ማድረግ ይጠበቅበታል:: እንዲሁ ዓይነት ተግባር የውጭዎችን ሂደት አቅማው ለማዘገበና መኖራዊ ባለቤት ነገር ለማተከር ይረዳል::

6. የመድረቱ መዝገብ

በውጭዎች መዝገብ ላይ በተወያዙው ስምምነት ላይ የተደረሰበበቸው ወሰኑዎች እንደገኘ መከለስ ይኖርባቸዋል:: በዚህ የከለስ ሂደት ወሰኑዎች እንደሸትና ከመጀመሪያ ይሞር ተፈጻሚ እንደማሆነና ማን እንደማሆኑና የሚመለከት መገለጽ ይኖርበታል::

ጥናት: ዓዲስ የኤሌክትሮኒክስ የመመሪያ አገልግሎት መጽሐፍ የተወሰ኏ል::

ይ. ማንበት የሂሳብ ማስቀመጥ ሲሆን በመጠበቅ ደንብ እየተከናወነ ስለ ተግባራት የነበረውን ገንዘብ በማስቀት ደንብ ማን ማን አይወስለም መረጃዎችን እንዲሰጠቸው በመጥቀስ ማብራሪያ ስጋት::

ከፍል ስምሰት፡- ሚኒስቴር

**፩. ከዚህ ቅጥሮ ፈለጻዊ አነጋርች የሰባቸውን የፈጸጣንበት በዘመኑ ማረጋገጫ
አነጋር ለመጠቃለ የፈጸማ፡፡**

ምሳሌ፡- አየለ የሚ እንዲሆነ እንደ ከንፃ ተፈል፡፡
ከፍተና በፊል፤ ገዢል፤ ይከምታል...፡፡

1. የመግባትን ተከናወል መጠ፡፡
2. ቅጽ እናን ተነጠቃሁ፡፡
3. ተዋጋች እንዳ እንደሸ በፈው ያት፡፡
4. ሂሳብ ለበውን ለጥብስ አይፈለው፡፡
5. ወይ! ወይ! አየልው እናን ከንብስ ያርጋኝ፡፡
6. አየለች አየሳቀች በሽርኬ ነገሱቸው፡፡
7. የእኔ ተጋኝ በጋኝ ነው፡፡
8. እኔ ስልዳርና በዚው ይጋቶ ነበር፡፡
9. አጥቢ መሆኑን እኔ መቻ አውቁ፡፡
10. ዘዴ ለበተሰቦ የዚያን በለን ነው፡፡

፪. በዘመኑ ማረጋገጫ የቀረበትን በፈለጻዊ አነጋርች ተከ፡፡

ምሳሌ፡- የሚፈው እንግዲ እድልም ነው= እንግዲው እግዚ ሪፖርት ነው፡፡

1. ልጅ በማም ቅጥናል፡፡
2. ይህ ስው የማያድርግ፣ የማይጠቅም ነው፡፡
3. የደኝነው ወላምና ነው፡፡
4. እንደሰ ዘማዋ የለም፡፡
5. ለመተራ ለለወጠለት ዲኝቷል፡፡
6. መጥቶ የማያውቷ እንግዲ እበታቸውን መጥቷል፡፡
7. ይህን አስመሳይ፣ እቅድማይ እትሰማው፡፡
8. ስውያው ተንከለኛ ነው፡፡

9. ለሁለተኛ ማረጋገጫ የሚሆነት ፍቃድን ነው::

10. እኩ የማይወጣበት ችግር ወሰጥ ገበታል::

ይ. የሚከተሉበት አጥር ዘመኑ አንቀጽና መጠሪያው ስም ስትደር፣ የቃቅናን
ማጠቃለም ሁኔታ ወይም ምክላዊ አገልግሎት ችግርና ተግናቶች:: አገባብ ከነዚ
የተገኘው የህጻናት መግለጫ ወይም ማስረጃዎች ነው:: በዚህ ፍቃድ አናንተም
አንድነትነት ችግር ተያች ቅርቡዋል::

ቍ.በሽያጭ ችግር ከፈጸም የተከተሉበት በመተዳደሪያ፣ የሚከተሉበት
ቀይ ነው:: ለእኩል መጠን ደረሰ በየዕለቱ ጥርጋቸውን በመከተወት ማየት
ስትቃዋሚ:: የፍቃድን ችግር እልወደደቃቃውም:: በበልንጀርቸው እነሰነድነት
ጥርጋን ለመለቀሰ ወሰነት:: እናም ጥራማይሬ ተነሳወችው:: ይህንና
ከፊዃዣት ቤት ተከተል የሚከተሉበት:: የፍቃድን ችግር የሚከተሉበት በመተዳደሪያ
እኩል እኩል:: ይበት በዚህ በአሁን የፍቃድ የፍቃድ የቀሳቀስ ልሳሽ
አመሰግ:: አገልግሎት ችግር ስትደር እኩል የሚከተሉበት በመተዳደሪያ
እኩል እኩል:: ከፈጸም ችግር ስትደር እኩል የሚከተሉበት በመተዳደሪያ
እኩል እኩል:: ከፈጸም ችግር ስትደር እኩል የሚከተሉበት በመተዳደሪያ
እኩል እኩል::

- ስ.ምንጭ ይመለሰው::
- ስ.ፍቃድ ለተጨማሪ ሂደት ችግር ተከተል ተመለስ::

ከዚህ በቀረበው ምክላ መሠረት አምስት የህጻናት መግለጫዎች ወይም የድርጅት
መግለጫዎች ከሚኖሩት በጀት ሁኔታዎችን የሚገልጹ ምክላዊ አገልግሎት የፈጸም::

፩. በሚከተሉት ችግር ወሰጥ የሰነድ ሁኔታዎች ከወጪዎች በጀት
ችውን በሰጠና ወርቅ ለይታዎች የፈጸም::

ምስሌ:- አገልግሎት ችግር ስትደር እኩል::

እኔ የዚህ ስትደር የፈጸም ስትደር እኩል::

ሁበት ችግር - እኩል::

አመሰግ - እኩል::

ወርቅ - እኩል::

1. የንግድ በረሃ ስራው ይፈጸም፡
መልካም ገለጻት ተሸች እንደሆነ፡
2. እንደሆዎ ተጋግር ወጪ ስያጠናል፡
የትሸች ማይኑ ስታልቻል፡፡
3. እንሰሩ ተጋር ቅማ እየከራ፡
እለማግኘር ቅረቻ በፋ ተገምሩ፡፡
4. የሚው በታሰጣቸ እኔን አስታውልሽ፡
እኩል ተቀምሙ እበቱ ስመሰ፡፡
5. እንደ በላ አለቸና ይረቻን እንደሆ፡
እኩል በነካዎ በራሳው ልትብለ፡፡
6. የዘሱ መለ ካርር መናሻ መለቅበ፡
እርጊቱ ዓቶው የሚጠበበ፡፡
7. አዝን የነበረ ለሆ በማማቱ፡
የራስ አገኘ አለ ባህር ሆነ በፋ፡፡
8. ለሳ በት እያለው እኩልሽ ከልፍኝ፡
የሚው የደባብ በስው ፈት መታኝ፡፡
9. በለሁ ይበቻል ከእንደሆ ከወጪ፡
እግዢ አብዳር ይስጥልኝ ከመሰብወ እይጠ፡፡
10. የተጠደ የሚደ ከኂሳቸ ዓይ፡
ለብ ጥለት በቻ ሆኖለሁ ዘንድር፡፡
11. ከኂሳ ማዋታ ወሰኑ ማዋታው ሲፈሶ፡
እያቀርም መደረሰ ሁኔታ ግኝተሸ፡፡
12. መጨኑቁ መጠበበ ለጠቻ በቻ ነው፡
ለጠላ መድሃት ተወት ማድረግ ነው፡፡
13. ሁሉ ገዢ በራሱ ተብያለሽ ወይ
እንዳንድ ቅን እንዲ ወጥ አትይም ወይ፡፡

የምዕራፍ ማጠቃለያ

ሁበደተሰብና መና በሚል ርዕስ የቀረበውን ጥሩና በማንበብ
በሆነዎችን ስለሚሰጣው የዚህ አገልግሎት ዕድገት በሚገባ ተገኘባቸል፡፡
በተለያዩ መጽሑፍዎች ከሚቀርቡ ዓገግርቸ፡፡ ወይም ተቋጥና
አንዳዴዎም በፈጸምና በቁለጻዎችን ከሚተለለሩ ተደግሏችና በቋሚ
ካሳዎችን ማስታወሻ በመውሰድ ለምክሮች እኩብራዎችቸል፡፡ ከተለያዩ
ንግግርቸዎም ይህን መጽሐፍዎች ስታለሁ እውነታዎችና የግል
እስተያየቶችን መለየት ቅልቅቸል፡፡ በከናድም ሆነ በሀበደተሰብና
ውሰጥ የውጭዎት ሥርዓትን በመከተሉ መጽማማት በስራኬበት ሆኖታ
መዋያዎት፣ ከመጽሐፍዎች ካልሆ ላይ ወንጋጌዎችና በቋሚ ማግኘትና
መውሰድ፣ ካልሆ ተስላት የህይወት ገመመችናዎች መቋሙ ፍቃው
የምትልቻዎን ገመመችና በማስታወሻ መያዘ፡ በረጃው የተጀመሩ
ገኝና በተሰጠው መመሪያ መጨረሻ እሳጥሮችሁ መጽናና
በእንዲያለሁ የተጀመሩን ዓይነተነገሮች ወደፊሮርቸ፡ በእማርቸ የቀረበ
ዓይነተነገሮች ወደእንዲያለሁ ቅንቃዎ መተርጋም ቅልቅቸል፡፡ ምሳሌያዊ
እንዲገዽች እስጣባችሁ መሳሌያዊ እንዲገዽች የሚያስተላለችና
መልከት መግለጫና ማስረራቸት እንዳዴዎም በፈልጻዊ እንዲገ
የቀረበ ዓይነተነገሮችን በዘዴትራዊ እንዲገር፡ በዘዴትራዊ እንዲገ
የቀረበ ዓይነተነገሮችን በፈልጻዊ እንዲገር መለወጥ ቅልቅቸል፡፡ በተጨማሪም
የቀረበ ዓይነተነገሮችን የቆኔ ቤቶች ሂሳብቁል በማውጣት ስምና ወርቅ
ናታዎችን ለይታዎሁ በመግኘ ማቅረብ ቅልቅቸል፡፡

የከለሳ ተያወች

1. የቁልት የመንግበ ቁልት ፍቻና እውቅዎች ፍቻ የሚለየት እንደት ነው?
2. እውታታና የገል አስተያየት መለያው ጥንድን ነው?
3. እንድን ገዢና ለማሰጠር ስትናስ በቀድሞ ተከተል ማድረግ ያለባቸሁ ምን ምን ዓይነት?
4. መይይት ከምውውት እንደት ይለያል?
5. ፈላጥና ምሳሌያዊ አነጋጋርን የምት-ለየበት በእኔ ምንድን ነው?
6. እንድ ገዢና ወደ ለተ ቀንቃ ለመተርካም ምን በግዢት ያስፈልጋቸል?
7. ቁኔን በስምና ወርቅ ፍቻ ለመሰጠት ወኩዎ ተከራታቸሁ ምን ስይ መሆን ይገባዋል?

የንግድ ማመሳከራዊ ቅጽ

እ. ከዚህ በታች በምዕራፍ አጠቃ የቀረበውን ትምህርት ማን ይህን አገልግሎት ደምጥመሳከራዊ ስነጠረክ ቅርጫል፡፡ በዚህ መሠረት በአያዝና የሚመሳከሩ ነጥበት ተደሱ ስለመረዳታቸው እርግጾች ከሆናቸው የ(✓)፣ እርግጾች ካልሆናቸው የ(?)፣ መስጠት ከሰተረዥቸው ይገም የ(X) ምልክት በማድረግ ስነጠረክን አሟል፡፡

ተ. ቁ	የሚመሳከራዊ ነጥበት	(✓)	(?)	(X)
1	የቀረበውን ዘዴና አገልግሎት ይዘሩን መረጃዎች አሟል፡፡			
2	በቅርቡ ግዢ ቅርቡ በወቅቱ ግዢ ቅርቡ በተለዋወቂ መድረሻና መገኘና በዘሮን የሚተካላል ትምህርታዊ መግለጫዎችን አገልግሎት ማስታወሻ መግዝ አሟል፡፡			
3	አውነታና የገዢ አስተያየትና ላይ በተጠየቃዊ አስተሳሰቢ መግለጫ አሟል፡፡			
4	ሥርዓትና ተብቃው መወያዙና ከመከሰራዎች ከዚጻው ቀናሽ መወሰድ አሟል፡፡			
5	ነበሰት ሪፖርት ቤት መግለጫ አይሁል፡፡			
6	ስንድን ዘዴና አገልግሎት መግለጫ አሟል፡፡			
7	ነስናድ ቁንቃዎች መሆኑን ቁንቃዎች መተርጋም አሟል፡፡			
8	መስራታዊ አገልግሎት ስጠት መልዕክታቸውን መግለጫ አሟል፡፡			
9	በፈጸመዋ አገልግሎት የተነገረውን በተረ አገልግሎት በተረ አገልግሎት የተነገረውን በፈጸመዋ አገልግሎት አገልግሎት፡፡			
10	የቀኔን ማስረጃ ቅርቡ ላይ በማውጣት የቀኔውን ፍቃድ በስምና መርቁ ማቅረብ አሟል፡፡			
11	ስንድን ዘዴና አገልግሎት ማስታወሻ መግዝ ስስዕስና፣ መልዕክት በትክክል ስለመተካላል አስተያየት መሰጠት አሟል፡፡			

፩. ከዚህ በቋይ በስነጠረክ የ(?) እና የ(X) ምልክት ይደረግሟባቸውን ነጥበት
በሚገባ አስተካድዥች ይረሳ፣ የሚከራና ትምህርት ይገባማቸው ከስተ፡፡

ሰተሚሬ ገባብ የተመረጋገጫ መጽሐፍ ኦርክስ

1. ሁዳሳ አለማየሁ፤(1980):: **የልምዝኑት::** እዳሰ አበበ፤ ጽዋድ ማተሚያ በት::
2. መሰኞን ወ/ማርያም፤(1967):: **አንቀጽነሪ::** እዳሰ አበበ፤ ከከና ቅማያ በት::
3. መንግሥቱ ለማ፤ (1961):: **ጠልሪ ለከሰ::** እዳሰ አበበ፤ ችግሮር ማተሚያ በት::
4. ሰሳይ ገንዘብ፤ (1978):: **ለመመንጃ::** እዳሰ አበበ፤ ከራሽ አሰታማ ይርሱት::
5. በዓለ ገርማ፤ (1974):: **ደርሰሳው::** እዳሰ አበበ፤ በርሃንና ለላም ማተሚያ በት::
6. በዓለ ገርማ፤ (1975):: **ሀዳሰ::** እዳሰ አበበ፤ የእትጥቅያ መጽሐፍት ይርሱት::
7. አማካ ማሞ፤ (1970):: **የቀለም መስታ፣ የከልበዣ አያዘፍ::** እዳሰ አበበ፤ የእትጥቅያ መጽሐፍት ይርሱት::
8. አምሳሌ አከላለና ይቶችው ወርቁ፤ (1979):: **የከማርቻ ልለሙቻ::** እዳሰ አበበ፤ ማቴር ማተሚያ አንተርፕራይዝ::
9. በረሱን አስተው፤ (1992):: **የሥነክተና መመረቻዎች::** እዳሰ አበበ፤ ጽዋድ ማተሚያ በት::
10. ይበበ ለይሩ፤ (1980):: **የበርሃን ዘቅር::** እዳሰ አበበ፤ ከራሽ አሰታማ ይርሱት::
11. ይቶችው ወርቁ፤ (1977):: **የፊትና ጥበት መምራያ::** እዳሰ አበበ፤ ከራሽ አሰታማ ይርሱት::
12. ይቶችው ወርቁ፤ (1962):: **አደፍርሻ::** እዳሰ አበበ፤ ጽዋድ ማተሚያ በት::
13. የአንስ አድማሮ፤ (1990):: **አስተ ቅመቁ::** እዳሰ አበበ፤ ማቴር አሰታማ ይርሱት::
14. በርሃ ገ/መድ/ገን፤ (1966):: **አስተ ወይ አበበ::** እዳሰ አበበ፤ በርሃንና ለላም ማተሚያ በት::
15. በርሃ ገ/መድ/ሁ፤ (1956):: **አፈሰ::** እዳሰ አበበ፤ በርሃንና ለላም ማተሚያ በት::
16. እነፏርማው አለመ፤(1990):: **አቶ -170 የጥቅምቻ::** እዳሰ አበበ፤ አርተሰተኩ ማተሚያ በት::

፩፻፲፭

- ❑ ሕዲ አለማየሁ (1958 ዓ.ም.):: **ፍቅር አስተ መቋበር**::
መርሰዳዊ ቴዘን ወልደ ቅርጫዬ (2002 ዓ.ም.):: **ት-ዘተያ**::
መንግሥቱ ለማ (1952 ዓ.ም.):: **የጥጥም ጽ-ባድ**:: አ.አ.፣
ብ.ለ.ማ/ቤት::
 - ❑ መንግሥቱ ለማ (1949 ዓ.ም.):: “የጥበብ ቅላት ከሬቴክ ተሆነበም
በኢትዮጵያ”:: **የዘመርቻ አ.ት-የድድ**::
 - ❑ ማርን ቤት-ቤት (1999 ዓ.ም.):: **ዘረት**::
 - ❑ ሌደርስ ዓይነት:: **ማይ** 1983::
 - ❑ በእውቀቱ ስያም (1995 ዓ.ም.):: **ኋዕ አልባ ታደዣ**::
 - ❑ ብርሃን ገዢሁ (1999 ዓ.ም.):: **የአማራር ሁኔታዎች**::
 - ❑ የየ ይመጣ (1987 ዓ.ም.):: **የአማራር ሲጥናው**:: አዲስ አበባ:
ት.መ.ማ.ማ.ድ.::
 - ❑ አበበት ገብረ (1972 - 1999 ዓ.ም.) **አገሁል**
 - ❑ አበ ገብረ (1961 ዓ.ም.):: **የአማራት ሲጠቃቸ**::
 - ❑ አዲስ አድማስ (ስኔ 2003 ዓ.ም) ቁጽ 10 ቁ 597
 - ❑ አዲስ ዘመን (የC1957 ዓ.ም.)::
 - ❑ የአፈጻጸም ጥና ጥበቃ ማረከብር (2001 ዓ.ም) **የጊዜ አካል-ትንሽን**
ጥርጉረምና የተገኘ ወጪዎች::
 - ❑ የአፈጻጸም ጥና ጥበቃ ማረከብር መኅኑን (2003 ዓ.ም.)::
መስከረም ቁጽ 1 ቁ 1
 - ❑ ከበደ ማካኤል (1994 ዓ.ም.):: **የቅና መበት**:: አ.አ.፣**ማር አሳታሚያ**
ድርጅት::
 - ❑ ዓለም እስቱ (1991):: **የጥጥም የዘመርቻ አያያዥ**::
 - ❑ የአንድ አድማስ:: (1966 ዓ.ም.):: “ቅላትና የከነት ውስጥ”::
ከደረሰ ዘመን::

- የሰው እንዳወቀ (1998 ዓ.ም.):: *የጥዃርና መመረጃዎች መርሆችና አተማዎች:: አዲስ አበባ፣ አልፏ፣ አቶማዊት::*
- የኩስ አድማካና ለለው (1966 ዓ.ም.):: «አማርኛ ለከላይ ደረጃ የተዘጋጀ»:: አዲስአበባ;
- በረሱን አስተው (1992 ዓ.ም.):: *የሰነድ መሰረታዊያን::*
- በረሱን አስተው (1986 ዓ.ም.):: “የበኢትዮጵያ ማረጋገጫ ስት አጥቢት ህይልቻቸቱ”::
- ደረጃ ገበደ (1996 ዓ.ም.):: *ተግባራዊ የኢትዮጵት መማሪያ:: አዲስ አበባ፣ ገንዘብ ማተሚያ በት::*
- ይበት ለይሁ (1980 ዓ.ም.):: *የሰነድ ፍቅር:: አ.ክ.፣ ከራሽ አስተማት ድርጅት::*
- ይበት ታደሰንያርን (1999 ዓ.ም):: *ቍድሙ ከፊይ አማርኛ:: አ.ክ አስተማት ማተሚያ በት::*
- ቤታዊ አማርኛ (1990 ዓ.ም.):: *ዘመናዊ የአማርኛ ስዋስው:: አዲስ አበባ፣ ገንዘብ ማተሚያ በት::*
- ጥሩ መርቁ ኮሚ (1995 ዓ.ም.):: *ተስፋ የሰነድ ገብ::*
- Bender, M.L. 1976. "Non-Semitic Languages: Nilo-Saharan." In: Bender, M.L. et al. (eds). 1976. *Language in Ethiopia*. London: OUP, pp 53-62.
- Bender, M.L. et al. (Eds.). *Languages in Ethiopia*. London: OUP.
- The Children's Heart Fund of Ethiopia. No. 2, November 2000, Addis Ababa University.
- Fleming, H. and M.L. Bender. 1976. "Non-Semitic Languages." In Bender, M.L. et al. (eds.). *Language in Ethiopia*. London: OUP. Pp 34-62.

ቍኑ ከነፃታው

ሁጻ	- ካጥ፣ በረዳ የሚመስል
ሁከት	- ስንድና፣ ገዢ ተዝካል፣ ትብት
ሁዳድ	- ስራ የእርሻ መሬት
ሁለታ	- የምሳና፣ የምሳና ቁል፣ የምሳና መቂመራያ
ሁለዋ	- በአይዥት መኖር
ሁዳግ	- በወረቀት ለይ በጽሕፈና እርታ የሚተው ማረጋገጫ
ሁምህምታ	- ጉርምርምታ፣ የሚያስገባውንም የብዴር ለወጥም
ሁበክ	- አንበና ጉድለት
ሁለኝ	- ከፋንና ይተና ለመለየት የሚያስታል አእምሮ ወይም ለቦና
ሁበሰ	- ይበቃ፣ ለወጥ፣ የምሥጠራዊ
ሁረጋ	- አፍን አቅበለ፣ መወጥ ወይም በርበራ የበሃበት
ሁበቅ	- ልምዶ፣ አርጋጭማ
ሁበጠ	- ጥሩና፣ በረከ፣ ይገብ
ሁበጣ	- ፍዴ፣ ጥሩና፣ ቁልጊ
ሁተተ	- መና፣ ይከመ፣ ክል
ሁወላዊ	- ወልብል፣ ከወካዊ
ሁበ	- ለበት፣ መልሙል፣ ትቦና
ሁምሳና	- ጥሩና፣ ይምሮ እልባ
ሁንሰታ	- የምሳና የምሳና /ሚና/
ሁቆጠ	- በኩ፣ ተለዋል፣ ተጨማሪው፣ መቀባሪ
ሁባ	- ንጂል፣ በቻና
ሁማም	- የጥርብ እድና
ሁጨሻ	- ወልታ ከፋይ፣ ቁጥሮ ነገራች
ሁቀት	- የግምት መከተሉ
ሁመ	- ቁለጥጥ
ሁዘ	- ወዘ፣ ወ-በት፣ የንገር መዕም
ሁመስቀል	- የከበደት መሰነድ /ለወርቅ/
ሁመሬ	- ተንካለኝ፣ ከፋ
ሁመንጠስ	- የሰበት ሂደል
ሁመቻን	- በበት ስር ወይም ገራና ቁሽ ገ-በን ተስኩም የቆሙ እንጂት
ሁመን	- ባለና፣ ሲደ
ሁመቻው	- እርባና፣ በረከት

መካታል	- ካይና፣ በፁዕላዊ
መካከለ	- ማሳተኞች፣ ከበደ፣ ወደፊትና በተሳ አጋሪለ
መረጃ	- ስጥበት ባጥ ገብ የሚሰነድበቸ ተቀር እናር ወይም መሬት
መዳግ	- የሥራ ገማቂ
መፍጥ	- ተልቅ ፍቅ
መተረ	- ሚሮ ክተፈ
መጽበል	- ታንቀር፣ ስጠስቦ፣ ከምማት
መራሻ	- ተልቅ መጽሕ፣ የድንጋጌ መጽሕመ ይቻል
መበለት	- ዓይነት
መዋጥ	- የቻንያ መሰኔዎ መርሱ
መና	- የሚያምር ቤናዎ ወንድ ለቻ፣ በአቶና
ምዕት	- ቅልጋ፣ ለማጥ፣ ቃልት፣ ተረጋ
ማርማ	- የዘመን መሬት
ማኑዳ	- ካቀዳ የተመራ ክርክ፣ ክረሙት
ማጥ	- የሚያሰምጥ መሬት
መየሳ	- መለሰ፣ ወደጀለ አሰከራ
ማይኑ	- ታርሰት ፍቃ፣ ልገናት፣ መረግ፣ አዴጋ
ፖብ	- ተረጋ፣ ወረዳ፣ በሌሎ አደረግ
ፖብ	- መቀሚታ፣ ፍቃድ
ኅሁ	- እስተንቀሰ፣ ነፃሰ
ኅዳ	- ልራ፣ ተንቀበቀው
ሰነ	- እንከን
ሰነበዱ	- በጣ፣ ሰነበቀ፣ ቅድድ
ሰነከለ	- እንጋን ሰበደ፣ ቅድድ፣ እንደልቦ እንዲይረዳ እደረግ
ሰየ	- ገመዝግ፣ ገን፣ ቅመብ
ሰሰዱ	- ቅና ሆነ፣ ተከወነ፣ ቅልጋ
ሰደድ	- ቅደም፣ የቆር የበረሱ እሳት
ሰርማን	- በዘተ እንጋር የለው የባህር ነፃሰት፣ ጥርምጥ
ሰብልቅ	- ወቅል፣ ቅርቃር፣ ምል እንጨሁት ወይም በረት

ሽነቅጠ	- በእርጂዬምኩ፡ በእስንታ ... መታ፡ ገረዳ
ሻመጠረ	- ከመጠረ
ሻማቻ	- ካብደ የሚዘጋጀ ገናና በቁል የለለው ወይሶም መጠጥ
ሻጠ	- ስካ፡ ተከለ፡ ስን
ሻጥራ	- እመሰ ክሰው የሚይገጥም፡ እመሰ ወልጋዊ
ሻተል	- ከሁሉት በከል ስለት ያለው ቅጥ ያለ ቅጹን ስያፍ
ሻንጂ	- ስጠስባ፡ ወጪይት፡ የሚከር
ሻፋጥ	- ከሀደት፡ እበለት
ቀልብ	- ማሰተዋል፡ ማሰተውስ የሚያስችል አለምር
ቀምጣለ	- ጥልቃቃ፡ ዳልቃቃ
ቀንፈ	- ንጠለ
ቀጥና	- ስጥ፡ ሆኖም፡ ደንብ
ቀጠና	- ልሃብ
ቀበቅ	- ለበለና የመሰሳለውን የሚሰላ ከበት
ቀንዘል	- የሞኑ፡ የተከል ቅጊጊዣ
ቀውጠ	- ስብር፡ ሁከት የበሸበት፡ አስቃጋፊ
ቀየድ	- እስረ፡ መፈረ፡ ስነከለ
ቀንዳለ	- ስኔባ
በለተተ	- እረቃ፡ ስመገለ
በተካ	- ቤት ያልበዛበት፡ ለጋ መቃ
በተና	- ቤት የለለው ቅጹን መለ፡ በቁል
ተራከቦ	- ባንኩነት፡ ስጥቶ የመቀበል ተግባር፡ መሰተጋበር
ተቀናቁኝ	- ባንጋጣ፡ ተመክሏ-
ተቀራቁስ	- ተጋጭ፡ ተጠለ፡ መብ መርነት ይመራ፡ እመራ
ተፈተኩነት	- ባዶለስነት፡ የሚ ተገኘኝ የይነት
ተነራር	- የተሳሳይ በሽታ ዓይነት፡ ወረጃዎች፡ ተስቦ፡ እልቁት፡ መቅበኝት
ታርኔለ	- ዘረተ
ነስጠው	- በል በል አድርግ አድርግ የሚል ስሜት ተሰማው፡ ገራፍው፡ አነሳኩው
ነውጥ	- ሁከት፡ በጥበጥ፡ ስብር፡ ሌይት፡ ገቅናዣ
ነወጠራቅ	- በልሙታ፡ አንድን ሁኔታ ወይም አስተሳሰቢን የሚያመለከት ድርጋት ወይም ሁሳብ
አረበረብ	- ወሄ ለመ፡ እርከራከራ፡ ገማር አበብ፡ ለረፈል

ከረዳው	- አቅም አጥ፣ ያከመ፣ ወደቀ፣ እበት፣ ወለ
ከርምባው	- ጥጥቃ፣ ገዢው
ከወነ	- አዘጋጅ፣ አስናድ፣ ፍቅር፣ መሬሪ
ከትት አለ	- መዘር ተወ፣ ወዲያ ወዲህ ማለት ተወ፣ ተሰበሰበ
ከፍለ ዘመን	- የአንድ መቶ ዓመት ገዢ
ወረግበ	- ልትወልድ የደረሰዕት፣ በጣኑ ወደኋና የየዘዕት (ቤት)
ወርፈ	- በበታ ወራት በአየር ቁጥቃለ የተነሳ ለለቱን መረት ለይ ወይም ስር ለይ ተጋግሩ የሚገኘ ሆኖት
ወቻ ሲሸጋ	- የሀሁል መጽሑፏት አዋጅ
ወቻዊ	- ተረጋግኙ፣ ተረጋቢ አዋጅ
ወበደ	- ለፋ፣ የከኩ፣ ቅጂ፣ ለፈላጊ
የክት	- የዘመትር የፈሮኑ
የመት በቁ	- የሞት ቁርድ፣ የሞት ቁጥት
የኩ	- ገዢ፣ ገልጋ
የረመን	- እከከ፣ ይከት
የርግ	- ከማት
የፈ	- የወር መሳሪያ ያልሆነ ዘመኑ፣ ተራ ህዝብ፣ መራ የፈሮኑ፣ ተከታታይ
የሙ	- ለአንድ የተወሰነ ጉዳይ የተሰበሰበ ለወች፣ ጉዳና
የፈ	- የእያንዳንዱን ስው ሲሸጋ በየተሸው በድን እየሆነ ለማካናዎን በስምምነት የሚፈጸመ ቤተዋዋ የበራ ሆነት፣ ያቦ፣ ወበደ
የርቋ	- የለክድማው ስውነቱ የገዢ፣ የለክድማው የረዳ የሚመስል
የነቅሰ	- የተኋኔ የቀለ፣ አተር፣ ... መብቀል ለረምር
የጥና	- እርታዊ፣ ገዢታ
መሬሪታ	- በመጠኑ፣ በከራል፣ በትንሽ
ገልመት	- መለማ፣ ጥቅረት
ገኘ	- የአበበ ወቃት
ፈተት	- ቅረቡ፣ ገመሰ
ፈጻሙ	- ወደቀ፣ ቅድሜ፣ ባዑት
ፖስስ	- በመግባዕት፣ በፖስስ ጥርቱ ወይም በከባንያ የሚዘጋጀ የተግባር መመሪያ

ፈለጠዋ አነጋገርና ከነፋይቶ

1. ህኩረት ለቦስ	ቦጥኑው እኩረት ተሽሮችዎች
2. ሁ-ሰተኛ ተሰራ	ቦመና ታም ይነት ካበቃለት በደረሰ እንሰራራ-
3. ሁ-ሰተኛ የጤል	ዋድ፤ ካሁዳ፤
4. ሁ-ሰተኛ አንጋጌ	የሚደረግበት ሁ-ሰተኛ የሚሰማማት፤
5. ሁ-ሰተኛ መጋዘዝ	ከኔ ለው-
6. ሁ-ሰተኛ ባሻ	ተሰጠ የሚከናወ-
7. ሁ-ሰተኛ ፕሮ	ቅረታዊ ተስማወች፤ ገዢ-
8. ሁ-ሰተኛ ለሁድ	ህሳብ ለყሳብ
9. ሁ-ሰተኛ ለሁድ ዝርዝር ማቻቸት	ፈሰን መቆለለ
10. ሁ-ሰተኛ የሰለው	መጠን፤ ለእና የሰለው
11. ሁ-ሰተኛ ትብብ	ልጅ እንጂ
12. ሁ-ሰተኛ መሬታዊ	በርካሪ ያልደመው
13. ሁ-ሰተኛ ተረጋግጧ	እብድ
14. ሁ-ሰተኛ ነው	በባም ጥሩ ነው
15. ሁ-ሰተኛ ማረጋገጫ	እሞተ የሚመዝገበ
16. ሁ-ሰተኛ ወጣች	ባድ እኩረት ተረጋግጧ
17. ሁ-ሰተኛ ተለል	ቃኩል፤ ተአግባት አልባ
18. ሁ-ሰተኛ በስ	ዘንተ
19. ሁ-ሰተኛ ተቀብ	ድኩረት አማ፤ ሰነድ
20. ሁ-ሰተኛ ለጋ	ከሁዳ ይነ
21. ሁ-ሰተኛ ለባ	ተበተ
22. ሁ-ሰተኛ ለሰራተኞች	እምበ፤ እምራረጃ አለ
23. ሁ-ሰተኛ ተመ	ቃኩል፤ የ
24. ሁ-ሰተኛ ተዘዘዘ	ሁዝ፤ ተኩክ ገዢ
25. ሁ-ሰተኛ ማረከው	እስደሰተው፤ ወደፊወ
26. ሁ-ሰተኛ አበበ	ቃኩል-ራ፤ ተቋነን
27. ሁ-ሰተኛ አስቀድድ	ልብስ አስሰብ
28. ሁ-ሰተኛ አለ	እስታውስ፤ ተግኝነበ
29. ሁ-ሰተኛ አቀበል	ጨቀሙች፤ ነገናዙ
30. ሁ-ሰተኛ አው-ልቻቻ	እድከማ፤ አስልቻቻ
31. ሁ-ሰተኛ አደረገ	እጠኑ፤ አስተዋል
32. ሁ-ሰተኛ ገብ	አዋቂ፤ አስተዋይ ሆነ

33. መሳ መታ	መሳ፣ ዘዴ ያለበት ህሳብ አቀራበ፣ ታነስቶ፣ ገመት
34. መራት ቁና ሆነታ	ቁና ሆነታ
35. መንታ ለብ	መለዋይ
36. መንገድ አሰበረ	አቅራበ (በአቅራው ፍደል)
37. መከራ ስሙት	መከራ አተረፈ
38. መከራውን ሰላ	ተሰቂያ፣ ተሳሳቂያ
39. መቁሙ ሰንጠ	ምን ሰላሸ አሉ፣ የሚሰራው አማ
40. መት ለመት ያለቃሳል	በደንብና እርባና የሰላው
41. መት ይረቂ አይበላም	ማንኛውም መት እንዲከሞሙ ይችላለቷል
42. ማዕድ አማካው	የቀረበለትን ምግባር በደንብ ስራበት ተረጋጧ ሆነ
43. ምለስ ተብ	ለንጂ ተዘጋጀ
44. ምለስን አሽለ	ነገር አመለመው
45. ምለስን/ አኔን አይጠው	አስተዋጅ፣ ተልቅ ስው
46. ምራቅን የዋጠ	ክኩና ይግ
47. ምርቃና ፍትናት	እንደውት በይኖር
48. ምን ቅርጋዊ	ገራ ገዢ
49. ምድር መሰበት	ከከባድ አይታ ይነ
50. ምድር ተፋታው	ፖል
51. ምማያ ስማ	ሥራ ተዋዋል
52. ሚራ ተቁጻው	ራሳን አስተዳደረ
53. ሬሳን ቅል	አቅም ስይፈቅድ
54. ሬሳ ስይጠና ጉተና	በላይ በላይ /ለመውለድ/
55. ሬሳ በራሳ	በብዝ ልምዶች
56. ሬሳ ተሰጣ	ትከሳ ሪሳ
57. ሪጥበ ሪሳ	ተፋታት
58. ሪማናያዊ ወረዳ	ገራ ገዢ
59. ሪማያ ተደሩበት	በባም ሌጅም
60. ሪማያ ዘሳ	ፍዕም ሆነረት
61. ሪምና ልትል	ማንኛውም ቁሳቁስ
62. ሪባራ ሪንጥር	ገና መለያ በመለያ ከገለባው ያልተለቀቀ ምርት
63. ሪነፍ ምርት	ከላይ ያልሆነ እርቃ
64. ሪነፍ እርቃ	

65. ስዕስ ሆነ	ፈሰን ቅለ
66. ስዕስ ለየ	አያሳ፣ አዎች
67. ስዕስ መዘርጋጭ	ስዕስ ማዋረድ
68. ስራሬ ስጥር	ስራሬነት፣ ለደርግ አላፍርግ ስል
69. ስዕስ ጥር	ገናኝ፣ ቤት
70. ስምህን ቅስ ይጥሩው	መት
71. ስም አይጠሩ	አባብ
72. ስም አጠሩ	አማካ
73. ስር ለደደ	ተመናከረ
74. ስር ለሰራ	አጥንት ለይዝካ፣ ዘመኑ ለዘመኑ
75. ስር የዘ	መፈረ
76. ሰነመው ወረዳለት	ყሳቢ ቁለሌለት
77. ቁልፍ ጥል	መፈት ለክ
78. ቁኔ ንዑስ	የኔ ገብ ንዑስ
79. ቁጥ ለያዘነበል	ቁጥ ለከፍ
80. ቁጥ በቅን	በበርሃን
81. ቁጥ መጣለት	ጥሩ ገብ አጠመው፣ አስፈላት
82. ቁጥ ነደለበት	መከራ ቅጂር አጠመው
83. ቁጥ ጥለው	ክኔ ገብ አጠመው
84. ቁጥ ስቅል	ምንቅ፣ ስቅያ
85. ቁጥ አረጋዘ	ቁጥ የዘ
86. ቁልን ስጠ	መሰከራ
87. ቁልን አጠራ	ከዳ
88. ቁስመው ተሰበረ	ስምቱ ቁጥቶ፣ ጥራት ወደቀ
89. ቁበ መባሽ	አከንፌሽ፣ አስመሳይ፣ አዎችና ባይ
90. ቁሳ ያደረጋ	የሙያዎችን አጥ
91. ቁራዊ ልላዊ	አንድፈለጋው፣ አድራሻ
92. ቁስቱ አረጋ	በጥም ተናደረ
93. ቁማ ጽበረት	የማይጻቀቃቃ ጽበረት
94. ቁራ መለድ	ፍዕም ወቅት
95. ቁረሰበ አለንታ ተገረፈ	ይልሰው ይቀምሰው አጥ
96. ቁቻው ቁበረው	ዶብ ስራበት
97. ቁናድንጻይ ይውጥ	ፈጥም አስፈላጊም
98. ቁናቃቃልና ለብ	በሀልም፣ በሰመመን፣ በግርማዴ

99. በግ ፊቃ	አንድ በግ መ-ለ የሚችቷል ይሰት
100. በጥት የሚችበር	ጥቅት
101. ባህር መዝገብ	ትልቅ መዝገብ
102. ባለና ድንቅር	ባለ ያለውና ያለለው የደር መግራይ
103. ባይ እኩን	መሙን
104. ባይ እንደሸ	መብያ ያለለው
105. ባይ እኩ	ሰጠታ ያለያለ
106. በቱን ስው እያወ-ቀው-ም	ንፅ-ም ነው፡ እያበላም፡ እያጠጣም
107. በቱን እሽነፈ	ራ-ሰን ጽል
108. በት ያፈረው	እበት የሚገኘ ምግባና መጠጥ
109. በስል ተቀለል	ጥሩም መጥርሱም ያለበት
110. በቻል እው-ራቃ	ረቃም ስው
111. ተከራሬ ወራ	ምንጫ የሚይታውቃ ወራ
112. ተከራሬ ነቅድ	ሻማ ስራ
113. ተከለል ጥላ	ቦተክለል አገባ
114. ተጥበ ተቁ	ተመለሰ እዘዚው፡ የሚይለውጥ
115. ተከናሁን አት-ሽ	እታወለውል
116. ተከና ስው	ተከራሬ
117. ንት ይከወ	ይዋል ይደር (ለባል መሳት እርቅ)
118. ንከወ ያውጠት	ቁል፡ ይለፈል
119. ንገር ለከሰ	ቦነገር ስው አጠላ
120. ንገር የበለ	የነገር ሲልት አዋጅ
121. ንጋ ሌሽ	መርከቶ
122. ንጽሕ እውቆ	አድጋ፡ ንጽመሰ
123. ንለው ባረ	እበደ፡ ቅዱስ፡ ጥራ ገዢው
124. እልጋ ነቀነቀ	ንጂሳ ለማውረድ ጥክክ
125. እሞቱ ሂሳብ	ሰነፈ
126. እራ-ሰ ነበር	ყይልኝ፡ ቅጠ
127. እስበያ እራቃ	እያታለለ የሚገኘ
128. እስጥር ያው-ቁል	ጥሩ እድርነ ያው-ቁል
129. እንቅር መታወ	እስታወከው
130. እንዳበቱ የተለቀመ	ልኩገር መንቁቃ
131. እንቃቱ ተቆረጋ	ተሰሩ አጠ

132. አንድሬት በላ	አስተያየት
133. አንጻት ሰባራ	አይሁዳ እናርድ ትሁት
134. አንጻቱን ካቀነው	አምባ አለ፣ ተቋሙጥሙን ገለዥ
135. አውራት ሰለት	ወደቀት
136. ዓይን አውጥ	በሰራ፣ ደናር
137. ዓይን አዋጅ ሆነበት	ለመምረጥ ተታንጻ፣ ሁሉም ልላት
138. አይቶና ድመት	አጥፏና መረ
139. አግድም አድማ	በሰራ
140. አፈር ቅመስ	ተቀበረ
141. አፈ ቅበ	አንድቦት ለሰልሰ
142. አቅን ካር	ዘም አለ
143. አፍጋጌዎን መንት የዘዴ	አንድ ነገር አንዳደርኝ አስመሳቸው
144. አህል በእህል	የያም የምግብ፣ ማጣፊው ያልተበበት ወጥ
145. አርጥብ ልቃ	አሬቢ፣ መቻቻ
146. አንዱ አድርቃ	ለዚ በኢት፣ ለቀበከተኛ የሚቀርብ የምግብ
147. አንዱ መሰብ	ተቆርቻ
148. አንዳልሆነ ሆነ	ተዋረድ
149. አንድራት መጠለት	ሁበት አገኘ
150. አቃ ሰባራ	የልረዳ ስራ ሆኖ ለገኘ
151. አቃን አቆሙ	መሰነበት ተወ
152. አቃ መንሻ	መታደሪ
153. አቃ አጠረዥ	ገንዘብ አጠ፣ ተታንጻ
154. አቃሬ አርጥብ	መሰከም አድል ይዘት የሚመመ
155. አቃር መለዥ	ድንገት መጣ
156. አርጥም ጥቂ	የማይደኩል
157. አቀበጭ ለጠው ማውጣት	ጥቃቅን ስንከ በሰው ለይ መረዳን
158. አበበት ለቀቀ	አስማራ
159. አከንድ መንዘት የተቀቀ	ነገረ ለረታዊ የተመሳሳይ
160. አከንኑት በለይ	ከልብ ያለምን
161. አታ ገመም	ሽን ለትን
162. አበር ንክ	አዋረድ
163. አኩ ቅን	የታንጻ ወይም የመከራር ጊዜ

164. ወተቶ ጽሑት	ቅበ ማውጣት ጂመራ
165. ወዝር ሌንሳ	ትምህርት ሌቃዋማ
166. ወጠናን ቅዱረ	እዲሬ ወጥ፣ ተሻሻል
167. ወራ ገዝት	ትምህርት የለለው·
168. ወር ስበረ	ዋጋ አዋጅ
169. ወሆ ቅዱነ	በማያስከና ነገር መነፋኑም
170. ወርድ ካሬሳ	አያስጠይቀኝም፣ ምለቤት የለብኝም
171. ወይታን ስቃሎ እያ	ተከር በለው እያ
172. ወረዳ ገዢ	መለዎ·
173. ወላም ልጅ	ወተት
174. ወልሙና እህል	ከሰማና
175. ወመሰቂል ወፍ	ቆይቶ ቁይቶ ወማታጋ
176. ወማረም መቀነት	ቀበት ደመና
177. ወምድር ጉድ	ድንብ
178. ወሞተ እህል	የተዘጋጀ ምግባ
179. ወሞት ወጥ	የመጨረሻ መድቀት
180. ወሰው ልክ	የሰው ቅለታ/ ማንኛት
181. ወሰው ስጋ መብለት	ማማት
182. ወሰው በታች	ወራዳ
183. ወሰው ወይን ወጋዦ	ቢዳ በለው
184. ወሰው ዘር	በጣም ጥሩ ሰው·
185. ወሰደጥን ቁራታዊ	መከኩ
186. ወሰዕ ንዑ	የተመቻ ንዑ
187. ወቁም ከበት	የቁንድ ከበት
188. ወበን ያብለለዋል	ሁበት ያለው የበለጠ ደንብበባል
189. ወቁበር ማታቸ	ወሰቦ ተንከል ያለበት፣ አስመሳይ
190. ወበሽ የተር	የከሏ የበት
191. ወበረት ልጥ	ጠንካራ ክንድ
192. ወንገር ቁት	ወረጃ
193. ወኙል ቁት	ሁዳም
194. ወኙጂዕት ምንታት	ራሳ ወማይድን፣ ለለም ወማይድን
195. ወሂሳ መንገድ	ከወተር ወማመለሰሰብት
196. ወሂሳ አናንጻ	በጣም ቁጥጥ
197. ወሂር በቃሎ	ቀናጥጥ

198. የደም ስር	ለሁልዎና በጣም አስረላን,
199. የደም ገንዘብ	ቆንድ፡ ወብት ስት
200. የተም ምንት	ቦተም ቤቱ የሚከተሉ ካሏም
201. የገንዘብ ስር	ደፋር፡ ተጋፍጥ
202. የጋን መብራት	እውቀቱን ለሌላ የሚያከናወል
203. የዘመን እንዲ	የለበጥ ፕሮኞ
204. የደንብ ምሳ	የሚያያዥ ነገር
205. ይሙ መራራ	ነገር የሚገኘበት
206. ይም የለትም	ይሙ ገበት አይደለምም
207. የአለ መከተል	ተማለ
208. የአለ ቅመሰ	ተመታ
209. ይርና ማግ ሆኖ	በጣም ተሰማሙ
210. ይፈን ላስ	ደፈብ፡ የሚያገበው
211. ይር ስጠና	እያምጠና
212. ይር የባ ልቦስ	ልምቶ ያልሰሙ መግምሰል
213. ይር መበ	ሰላይ
214. ገብ ነክ	ወሰኑ ልቦስ
215. ገቦታ ሌጋጥ	ባለቤ፡ (ገቦታ ሌጋነስ/ ሌጋነስ ተካልበት የሚገኘ)
216. ገቦም ቅመ	መጠበያቶት ተጀመሩ
217. ገብ ተሻሙ	ተዋላ (ተዘጋጀ)
218. ነጽ ቁለስ	በት ለራ
219. ነጽ የዘ	ትጽር የዘ
220. መለው ተቆጣ	ሁመጠጠ
221. መት አስጠና	ታናሽ እሱት መደም መንድም
222. የርስና ነክስ	ዕተ፡ አቅሙ
223. የፋ ለሰ	ተመታ
224. መወቻው ቁለስ	ይሙቀ
225. የገር ስንጠቃ	አገል መራቀቅ፡ ትቻት
226. የወቻ ቅጠራ	ተከሳተረ